

A csecsemőhalandóság újabb alakulása.

La mortalité de nourrissons pendant les derniers temps.

Résumé. En Hongrie, la mortalité de nourrissons, diminuant continuellement depuis le début de ce siècle, tombait en 1936 à un niveau inférieur à tous ceux qu'on y avait notés jusque-là. Notamment, on a enregistré alors, sur le territoire actuel, comptant environ 9 millions d'habitants, 25.489 décès parmi les enfants en bas âge. Il est vrai que la natalité (20.4 pour 1.000 habitants) a été, elle aussi, en 1936 au-dessous de celles de toutes les années précédentes; mais la proportion des décès a été parmi les enfants de moins d'un an également faible (19.9%) et inférieure, comme nous venons de le dire, aux chiffres auparavant enregistrés à cet égard en Hongrie. Par rapport au nombre des enfants nés vivants, la mortalité de nourrissons y a représenté en 1936 13.9%, nombre inférieur seulement de quelque peu à celui de 1933 (13.6%). Naturellement, cette proportion de 1936 est trop élevée par rapport à celles de plusieurs pays étrangers, mais cela est dû en partie à des différences de méthodes. Car si l'on calcule pour 1936 notre mortalité de nourrissons selon la méthode espagnole, utilisée autrefois dans les Pays-Bas, elle est de 12.4%; d'après la méthode de France et de Belgique, 11.7%; d'après la méthode anglaise, seulement de 7.8%. Chose curieuse, ce n'est plus la Norvège qui a parmi les pays d'Europe pour cette mortalité-là le niveau le plus bas: ces dernières années, elle a été devancée à cet égard par les Pays-Bas, la Suède et l'Islande. Quant à la Suisse, la proportion en est maintenant pareille à celle de la Norvège. Aujourd'hui encore, la mortalité de nourrissons est la plus forte dans les pays balkaniques et dans les autres pays situés dans l'Est et dans le Sud-Est de l'Europe.

En examinant les chiffres de Hongrie suivant les mois, on voit qu'en 1936, comme pendant les années précédentes, c'est en juillet que la mortalité a été parmi les nourrissons la plus forte (troubles alimentaires, dyspepsie, decompositio, intoxication alimentaire, etc.). A la fin de l'hiver, au mois de mars, la situation est également défavorable chez nous à cet égard (maladies de l'appareil respiratoire, influenza). Par contre, c'est en novembre qu'elle a été en 1936 la plus favorable. C'est au début du premier âge, parmi les nourrissons de moins d'un mois, que la mortalité a baissé essentiellement ces derniers temps, tombant en 1936 à 5.6%.

Offrant d'amples données rétrospectives, nous

indiquons, ci-dessous, et les causes de décès d'enfants en bas âge, selon le classement de la nomenclature internationale des causes de décès, révisée pour la 4e fois, et pour chacune d'elles, la mortalité constatée parmi ces enfants. On y voit que pour la débilité congénitale, les vices de conformation et les autres affections particulières au premier âge, la mortalité, représentant 52.3 pour 10.000 nouveau-nés en 1936, est maintenant encore très forte en Hongrie. Toutefois, elle accuse, sous ce rapport aussi, une diminution essentielle par rapport aux chiffres d'il y a 10 ans: elle a été de 66.7 pour 10.000 en 1926—27, et encore plus grande, 81.7 pour 10.000, en 1920—22. Parmi les nourrissons, la mortalité des garçons, à cause de la fréquence des décès par affections congénitales ou spéciales au premier âge, est bien supérieure à celle des filles; ce sont ces maux-là qui expliquent la différence observée toutes les années, pour cet âge, entre les taux de mortalité des deux sexes. Les causes de décès par troubles alimentaires (par des maladies générales consécutives souvent à l'entérite) caractérisent également fort le premier âge: en Hongrie, à cet égard la mortalité a représenté en 1936 parmi les nourrissons 290.5 pour 10.000 enfants nés vivants. Au-dessous de 1 an, la mortalité est encore élevée pour la pneumonie (261.7) et les affections du système nerveux (119.2 pour 10.000 enfants nés vivants). En Hongrie, au premier âge, parmi les causes de mort violente, les accidents sont les plus fréquents (3.4‰); l'infanticide (3.2‰) s'y constate presque uniquement pour des enfants naturels.

*

A XX. század eleje óta egyre javuló csecsemőhalandóság az elmúlt évben eddig sohasem látott mélypontra ért le. Az elmúlt évben, 1936-ban, csecsemőkorban — vagyis 1 éven alul — hazánkban oly kevesen haltak el, amilyen alacsony az ilyen egészen fiatalkorú halottak száma nálunk még sohasem volt. Ez évben statisztikánk ugyanis mindössze 25.489, vagyis kereken már csak egynegyedszázezer csecsemőhalottat jelentett, kevesebbet, mint bármely előző évben. Ám ez évben az elveszültek száma és aránya is olyan alacsony volt, mint aminő kevés azelőtt sohasem született. 1936-ban ugyanis hazánkban már

csak 183.369 gyermek született élve, ezer lélekre 20·4. De nemcsak azért halt el 1936-ban kevés gyermek, mert kevés született, bár tény, hogy kevesebb is született, mint bármely megelőző esztendőben. A XX. század eleje óta immár szinte évről-évre regisztráljuk a csecsemőhalandóság csökkenését, amely különösen a szülészeti kormánybiztosság megszervezésével, a legutolsó évtizedben vált feltűnővé. De már azelőtt is lényeges javulás mutatkozott az orvosellátottság javulása, a közegészségügy fejlődése és — nem utolsó helyen — a Stefánia áldásos működése révén. A csecsemőhalandóság e javulásáról már Szemlékben is több ízben volt szó.¹⁾ A legutolsó, 1936. évi csecsemőhalandósági arányszám száz élveszületésre 13·9; ennél csak az 1933. évi volt kedvezőbb: 13·6. Bizonyos tehát, hogy az 1936. évi csecsemőhalálzás az élveszületésekhez viszonyítva is igen kedvező volt és érdekesnek látszik éppen ezért e rendkívül kedvező kialakulású évben, — amelynél kevesebb csecsemőhalottat felmutató év még sohasem volt — a csecsemőhalandóság statisztikájának részleteivel s annak okaival újból foglalkozni.

Azt, hogy az 1936. évi kedvező csecsemőhalottság és egyébként is igen kedvező csecsemőhalandósági arányszám a csecsemőhalandóság történeti idősorában miképpen jelentkezik, az 1. táblázat tárja elénk.

E tábla szerint nemcsak az egy éven aluli halottak 1936. évi száma alacsonyabb, mint bármely megelőző esztendőben, hanem ez évben a halottak közül is oly kevesen (19·9%) haltak el ily feltűnő fiatal korban, amilyen alacsony arányt a halottak körében a csecsemőkor áldozatai még sohasem mutattak. Az 1936. év időjárása mérsékelt, szélsőségektől megkímélt, közegészségügye járványmentes volt és ez évben az összhalandóság is alacsonyabb volt (csupán 14·3‰), mint bármely más előző évben.

A régebbi évekkal való egybevetés igazolja, hogy a trianoni, mai területen immár két évtizede szinte párhuzamosan csökken a csecsemő- és az összhalandóság. Ez bizonyítja, hogy a néphalandóság mai

¹⁾ L. Magyar Statisztikai Szemle 1933. évi kötet 479. s. k. l., 1929. évi kötet l. s. k. l., valamint 1049. s. k. l., 1926. évi 547. l., 1925. évi 283. l. stb.

1. A csecsemőhalandóság története hazánkban a XX. században.

Tableau historique de la mortalité de nourrissons en Hongrie au XXe siècle.

Év, átlag <i>Années, moyennes</i>	Terület — Territoire <i>Territoire</i>	Elhaltak — Décédés				
		1 éven aluli korban <i>au-dessous de 1 an</i>			Összesen ezer élőre de tous âges pour 1000 vivants	
		szám szerint en nombres	száz leur propor- tion pour 100			
			halott décès de tous âges	élve- szülött enfants nés vivants		
		közül				
1901—05	Történeti <i>d'avant-guerre</i>	135.882	30·2	21·3	26·2	
1906—10		133.486	30·0	20·6	24·9	
1911—15		126.055	28·3	20·8	23·9	
1916—18		64.602	— ¹⁾	21·7	21·0	
1919—20		42.838	26·2	18·3	20·7	
1921	Trianon <i>délimité à Trianon</i>	49.224	28·9	19·3	21·2	
1922		49.358	28·5	19·8	21·4	
1923		43.943	27·6	18·4	19·5	
1924		42.810	25·5	19·3	20·3	
1925		39.530	27·8	16·8	17·1	
1921—25		44.973	27·7	18·7	19·9	
1926		Mai (trianoni) — <i>actuel, délimité à Trianon</i>	38.436	27·5	16·7	16·7
1927			40.395	26·8	18·5	17·8
1928			39.749	27·1	17·7	17·2
1929			38.659	25·3	17·9	17·8
1930	33.518		25·0	15·7	15·5	
1926—30	38.151		26·3	17·2	17·0	
1931	33.469		23·1	16·2	16·6	
1932	37.759		24·0	18·4	17·9	
1933	26.426		20·3	13·6	14·7	
1934	28.721		22·3	14·8	14·5	
1935	28.812	21·0	15·2	15·3		
1931—35	31.037	22·2	15·7	15·8		
1936	25.489	19·9	13·9	14·3		

¹⁾ A háborús időszak gyér születései miatt divergáló adatok. — *Données divergentes à cause de la dénatalité pendant la guerre.*

enyhülésében igen lényeges része van a legfiatalabb korosztályok halandósága körében mutatkozó igen lényeges enyhülésnek. Szembetűnően kedvezőbb fordulatot — hirtelen esését — úgy a csecsemő, mint az összhalandóság egyaránt 1933-ban mutatott (l. az 1. táblázatot). Azóta egyik sem éri el a régebbi színvonalát és mindkét arányszám regressziója 1936-ban ér újabb mélypontra, ill. igen kedvező alacsony színvonalra.

Nemzetközi viszonylatban persze csecsemőhalandóságunk még mindig elég kedvezőtlen, de éppen a legutolsó években mu-

tatkozott kedvezőbb kialakulás révén már nem oly szélsőségesen rossz, mint volt egy-két évtizeddel ezelőtt, nemkülönben a nagy háború előtt, a történeti területen, amikor

a magyarság kedvező népmozgalmi arányait a népműveltség alacsonyabb fokán álló — különösen balkán — nemzetiségek (oláh, szerb, tót, rutén, horvát, szlovén

2. A csecsemőhalandóság újabb alakulásának nemzetközi összehasonlítása az 1934. évi arányszám nagyságrendjében.

Comparaison internationale des décès de nourrissons dans les derniers temps, en classant les pays suivant l'importance de leur nombre proportionnel de 1934.

Ország <i>Pays</i>	Év <i>Années</i>	Elhaltak egy éven aluli korban <i>Décédés de moins de 1 an pendant les années ci-dessous</i>		Ország <i>Pays</i>	Év <i>Années</i>	Elhaltak egy éven aluli korban <i>Décédés de moins de 1 an pendant les années ci-dessous</i>	
		abszolút számban <i>nombres absolus</i>	száz élve- szülött közül <i>pour 100 enfants nés vivants</i>			abszolút számban <i>nombres absolus</i>	száz élve- szülött közül <i>pour 100 enfants nés vivants</i>
Románia — <i>Roumanie</i> . . .	1934	111.520	18·2	Esztország — <i>Estonie</i> . . .	1934	1.575	9·1
	1933	103.765	17·4		1933	1.711	9·4
	1932	122.184	18·5		1932	1.911	9·7
Szovjet-Oroszország — <i>U. R. S. S.</i>	1928	613.489	16·7	Skótország — <i>Ecosse</i> . . .	1934	6.902	7·8
	1927	781.118	21·7		1933	7.019	8·1
Litvánia — <i>Lithuanie</i> . . .	1934	10.059	16·6		1932	7.840	8·6
	1933	7.537	12·1	Belgium — <i>Belgique</i>	1934	10.067	7·6
	1932	10.900	16·7		1933	11.597	8·5
Ukrajna — <i>Ukraine</i>	1929	157.408	15·1		1932	12.653	8·7
	1928	155.461	13·7	Finnország — <i>Finlande</i> . . .	1934	4.944	7·3
	1927	174.820	14·8		1933	4.922	7·6
Magyarország — <i>Hongrie</i>	1936	25.489	13·9		1932	4.918	7·4
	1935	28.812	15·2	Észak-Irország — <i>Irlande</i>	1934	1.776	7·0
	1934	28.721	14·8	<i>du Nord</i>	1933	1.960	8·0
	1933	26.426	13·4		1932	2.084	8·3
	1932	37.759	18·4	Franciaország — <i>France</i> . . .	1934	46.989	6·9
Portugália — <i>Portugal</i> . . .	1934	29.240	14·4		1933	51.015	7·5
	1933	30.443	14·9		1932	55.615	7·7
	1932	29.961	14·4	Németország — <i>Allemagne</i>	1934	78.637	6·6
Lengyelország — <i>Pologne</i> . .	1934	123.922	14·1		1933	74.604	7·7
	1933	111.229	12·8		1932	78.880	7·9
	1932	134.642	14·4	Dánia — <i>Danemark</i>	1934	4.194	6·4
Bulgária — <i>Bulgarie</i>	1934	23.777	13·1		1933	4.245	6·8
	1933	25.378	14·6		1932	4.673	7·2
	1932	27.799	15·0	Ir szabad állam — <i>Etat</i>	1934	3.644	6·3
Cseh-Szlov. — <i>Tchéco-Slov.</i>	1934	35.859	12·8	<i>libre d'Irlande</i>	1933	3.742	6·5
	1933	36.542	12·7		1932	4.060	7·2
	1932	43.053	13·8	Anglia és Wales — <i>Angle-</i>	1934	34.835	5·8
Spanyolország — <i>Espagne</i>	1934	72.027	11·3	<i>terre et Pays de Galles</i>	1933	36.960	6·4
	1933	74.053	11·1		1932	39.933	6·5
	1932	74.860	11·2	Svédország — <i>Suède</i>	1934	4.027	4·7
Görögország — <i>Grèce</i> . . .	1934	23.400	11·2		1933	4.210	5·0
	1933	23.129	12·2		1932	4.555	5·1
	1932	23.875	12·9	Norvégia — <i>Norvège</i>	1934	.	.
Olaszország — <i>Italie</i>	1934	98.304	9·9		1933	2.003	4·8
	1933	99.746	10·0		1932	2.128	4·7
	1932	109.456	11·0	Svájc — <i>Suisse</i>	1934	3.077	4·6
Lettország — <i>Lettonie</i> . . .	1934	3.174	9·5		1933	3.224	4·8
	1933	2.640	7·6		1932	3.499	5·1
	1932	3.336	8·9	Németalföld — <i>Pays Bas</i>	1934	7.331	4·3
Ausztria — <i>Autriche</i>	1933	8.965	9·3		1933	7.518	4·4
	1932	10.856	10·6		1932	8.264	4·6

stb.) adatai is a mainál nagyobb méretekben rontották. Még a mai arányok méltatásánál sem szabad azonban azokról a módszertani különbségekről megfeledkezni, amelyek a magyar csecsemőhalandósági arányt nyugateurópai országok megfelelő arányával vagy pedig éppen az angolországi viszonyzámmal szemben egy-két tized százalékkal a valóságos különbségnél kedvezőtlenebb színben tüntetik fel.¹⁾

Azt, hogy a csecsemőhalandóság némely külállamban újabban miképpen alakult, a 2. táblázat tárja elénk.

A nemzetközi összehasonlítás érdekes tanulsága, hogy Norvégia, amely néhány évvel ezelőtt a legalacsonyabb csecsemőhalandóságot felmutató európai állam volt, több más európai állam vonatkozó arányánál ma kedvezőtlenebb viszonyzámmal szerepel. 1933-ban pl. a 4·8%-os norvég

¹⁾ L. erről részletesebben Szél T.: „Csecsemőhalandóságunk nemzetközi viszonyítása.” Magyar Statisztikai Szemle 1929. évi II. kötet 1049. s. k. l.

arányánál alacsonyabb Németalföld 4·4, Svédország 1934. évi 4·7 és Izland 4·2%-os aránya is; vele egyező Svájc 1933. évi aránya, de az 1934. évi svájci már 4·6%. Régebben pedig, így a múlt évtizedben mindig, a norvég csecsemőhalandóság volt a legkedvezőbb. Például 1928-ban a norvég csecsemőhalandósági arány már 4·9%, míg a németalföldi akkor még 5·2%, a svájci 5·4, a svéd 5·9% volt, csak a nem mérvadó izlandi arány volt akkor is kisebb: 4·6%. Látható tehát, hogy *Norvégia már régebben elért alacsony csecsemőhalandósági színvonalra a legújabb esztendőben még tovább javulni már nem tudott*, ezért érte azt el és haladta túl a legutóbbi években némely más állam (így Svédország, Németalföld és Svájc).

A legkedvezőtlenebb csecsemőhalandóságú államok napjainkban is csak a Balkánon és Keleteurópában vannak. Oroszországból, a mai RSFSR-ből még 1927-ben is 21·7%-os csecsemőhalandóságot jelen-

3. A csecsemőhalandóság törvényhatóságok szerint való részletezésben, 1936-ban.

Mortalité de nourrissons en 1936, suivant les comitats et les villes autonomes.

Ország-rész, törvényhatóság <i>Régions, comitats, villes autonomes</i>	Elhaltak 1 éven aluli korban — <i>Décès au-dessous de 1 an</i>		Ország-rész, törvényhatóság <i>Régions, comitats, villes autonomes</i>	Elhaltak 1 éven aluli korban — <i>Décès au-dessous de 1 an</i>	
	absz. számban <i>nombres absolus</i>	száz élveszületett közül <i>pour 100 enfants nés vivants</i>		absz. számban <i>nombres absolus</i>	száz élveszületett közül <i>pour 100 enfants nés vivants</i>
Dúnántúl — <i>Transdanubie</i>					
Baranya vm.*)	478	11·3	Szeged tjv.	308	12·9
Pécs tjv.**)	174	13·5	Hajdu vm	807	17·0
Fejér vm.	685	12·9	Debrecen tjv.	382	14·7
Székesfehérvár tjv.	103	12·4	Jász-Nagykun-Szolnok vm	1.430	15·2
Győr, Moson és Pozsony vm.	389	11·2	Pest-Pilis-Solt Kiskun vm.	3.431	13·6
Győr tjv.	112	11·4	Budapest szföv.	1.648	10·2
Komárom és Esztergom vm.	409	10·8	Kecskemét tjv.	296	14·4
Somogy vm.	1.095	15·2	Szabolcs és Ung vm.	2.130	16·5
Sopron vm.	389	12·6	Szatmár, Ugocsa és Bereg vm.	850	16·9
Sopron tjv.	25	4·7	Összesen — <i>Total</i>	14.545	14·3
Tolna vm.	563	11·4	Észak — <i>Nord</i>		
Vas vm.	565	10·2	Abauj-Torna vm.	354	14·6
Veszprém vm.	768	13·9	Borsod, Gömör és Kishont vm.	1.092	14·9
Zala vm.	1.043	13·7	Miskolc tjv.	207	14·5
Összesen — <i>Total</i>	6.798	12·5	Heves vm.	1.225	17·5
Alföld — <i>Grande Plaine</i>			Nógrád és Hont vm.	709	13·6
Bács, Bodrog vm.	340	15·5	Zemplén vm.	559	14·7
Baja tjv.	49	10·0	Összesen — <i>Total</i>	4.146	15·3
Békés vm.	1.075	15·9	Mindössze — <i>Total général</i>	25.489	13·9
Bihar vm.	675	15·6	Ebből: — <i>Dont:</i>		
Csanád, Arad és Torontál vm.	512	14·4	vármegegyék — <i>comitats</i>	22.065	14·4
Csongrád vm.	492	16·4	tj. városok — <i>villes autonomes</i>	3.424	11·5
Hódmezővásárhely tjv.	120	11·7			

* Vm. = comitat. — ** Tjv. = ville autonome.

4. Az egy éven aluli és az összes halottak hónapok szerint 1936-ban.

Décès au-dessous de 1 an et décédés de tous âges en 1936, suivant les mois.

A halálozás hónapja <i>Mois</i>	Elhalt - <i>Décédés</i>		Elhalt <i>et</i> <i>Décédés</i>	
	szám szerint <i>en nombres</i>		%o-ban — %o	
	1 é. a. <i>au-</i> <i>dessous</i> <i>de 1 an</i>	össz- szesen <i>décédés</i> <i>de tous</i> <i>âges</i>	1 é. a. <i>au-</i> <i>dessous</i> <i>de 1 an</i>	össz- szesen <i>décédés</i> <i>de tous</i> <i>âges</i>
Január — <i>Janvier</i>	1.802	10.424	7·1	8·1
Február — <i>Février</i>	1.929	11.147	7·6	8·7
Március — <i>Mars</i>	2.290	12.092	9·0	9·4
Április — <i>Avril</i>	1.991	11.171	7·7	8·7
Május — <i>Mai</i>	2.103	10.979	8·3	8·5
Június — <i>Juin</i>	2.095	10.232	8·2	8·0
Július — <i>Juillet</i>	2.843	10.792	11·2	8·4
Augusztus — <i>Août</i>	2.611	10.593	10·2	8·3
Szeptember — <i>Sept.</i>	2.187	9.638	8·6	7·5
Október — <i>Octobre</i>	1.944	10.718	7·6	8·4
November — <i>Novembre</i>	1.724	9.545	6·8	7·4
December — <i>Décembre</i>	1.970	10.997	7·7	8·6
Összesen — <i>Totaux</i>	25.489	128.333	100·0	100·0

tenek, amely ötször olyan magas arány, mint a legkedvezőbb nyugateurópai viszonyszám, amely — mint említettük már — 4 és 5% között mozog. Igen kedvezőtlenek a 2. táblázaton azután még Románia 1934: 18·2%) és Ukrajna (1929: 15·1%) adatai is. Valószínű, hogy hasonló adatok jellemzik Jugoszlávia, Albánia, Törökország csecsemőhalandóságát is, azokét, amely államoknak ma még nincs erre vonatkozólag statisztikájuk.

Hazánk egyes részei közül a csecsemőhalandóság a „Dunántúlon“ a legkedvezőbb, míg a legkedvezőtlenebb az „Észak“ nevű országrész vonatkozó aránya. A vonatkozó 1936. évi adatokat a 3. táblázat tartalmazza. Eszerint a két szélső országrész 12·5 és 15·3%-ot mutat. Még nagyobb a szélsőségek között lévő különbség, ha a törvényhatóságokat vesszük figyelembe. Heves vm. mutatja 17·5%-kal Északon a legkedvezőtlenebb, Sopron város 4·7%-kal a Dunántúlon legalacsonyabb 1936. évi csecsemőhalandóságot. A vármegyék csecsemőhalandósága általában kedvezőtlenebb a városokéinál; 1936-ban 14·4-es megyei százalék áll a 11·5-es tj. városival szemben. A városi kultúra szerepét azután még tovább igazolja az, hogy a vármegyékben is kedvezőbb a megyei városok aránya, mint a járásoké. 1936-ban az előbbi 13·1% a járási 14·6%-kal szem-

ben. Az 1936. évi nagyságrend az urbanizációval párhuzamosan a következő:

Budapest csecsemőhalandósága	10·2%
A tj. városok	11·5 „
A megyei városok	13·1 „
A járások	14·6 „

Az év egyes hónapjai közül a csecsemőhalandóság tudvalevőleg nyáron, a csecsemőknél a bélerjedés folyamán, különösen a meleg nyári hónapokban, gyakran végzetessé váló táplálkozási zavarok miatt a legkedvezőtlenebb. A másik emelkedést tévége, március hoz, a legfiatalabb élethónapokban is, éppen úgy, mint az összhalandóságban. Télvégén a kokkogén betegségek, a légzőszervek hurutjai s az influenza pusztítanak a csecsemők körében is éppen úgy,

5. A csecsemők csecsemőéletkorszakok és nem szerint részletezve 1936-ban.

Mortalité de nourrissons en 1936, suivant le sexe et les périodes du premier âge.

Csecsemőélet- korszakok <i>Périodes</i> <i>du premier âge</i>	Elhaltak az oldalt megnevezett időszakban — <i>Décédés dans les périodes indiquées à gauche</i>			
	szám szerint <i>en nombres</i>			az összes halottak %o-ában <i>par rapport aux décédés de tous âges, %o</i>
	fiú <i>sexe masc.</i>	nő <i>sexe féminin.</i>	együtt — <i>ensemble</i>	
1 napon aluli <i>Moins de 1 jour</i>	1.563	1.152	2.715	2·1
1 napos — <i>1 jour</i>	337	246	583	0·5
2 <i>jours</i>	445	336	781	0·6
3 „	255	195	450	0·3
4 „	198	154	352	0·3
5 „	181	158	339	0·3
6 „	187	134	321	0·2
7 „	173	119	292	0·2
8 „	143	118	261	0·2
9 „	134	92	226	0·2
10 „	116	84	200	0·2
11—20 <i>jours</i>	1.281	1.003	2.284	1·8
21—30 „	780	689	1.469	1·1
1 hónapos — <i>mois</i>	1.574	1.220	2.794	2·2
2 „	1.353	1.040	2.393	1·9
3 „	1.102	836	1.938	1·5
4 „	915	623	1.538	1·2
5 „	703	561	1.264	1·0
6 „	587	498	1.085	0·8
7 „	514	449	963	0·8
8 „	495	400	895	0·7
9 „	457	387	844	0·7
10 „	394	392	786	0·6
11 „	371	345	716	0·5
1 éven aluli összesen — <i>Au-dessous de 1 an, au total</i>	14.258	11.231	25.489	19·9

mint az idősebbeknél. A csecsemők körében a halandóság havonként való alakulása csak második emelkedésében esik össze az összhalandóság maximumával s a csecsemőhalandóság maximuma, amely július és augusztusban mutatkozik, más helyen és más okból származó.

Az egy éven aluliak és az összes halottak hónapok szerint való 1936. évi megoszlását a 4. táblázat tárja elénk. Az 1 éven aluliak körében a halandóság maximuma júliusban van, melyet 2. helyen augusztus követ. A másik csecsemőhalandósági emelkedést márciusban, a tulajdonképpen a hónapok sorában már csak a 3. helyen álló március mutatja, amikor pedig ez az összhalandóság első maximum!

A legkedvezőbb csecsemőhalandósági hónap: az egyik őszi hónap. 1936-ban a minimum november, úgy a csecsemők, mint a későbbi korosztályok halandósága s így az összhalandóság tekintetében is.

A csecsemőhalandóságot csecsemőéletkorszakok szerint való részletezésben nemcsak azért érdekes vizsgálni, mert ez a részletezés ad módot az újszülöttkorbeliek (1 hónapon aluliak) s a kisgyermekkor (az első évnegyedben lévők) halandóságának, ill. az ebben a multhoz képest mutatkozó javulásnak vizsgálatára, hanem azért is, mert ez a részletezés ad módot a nemzetközi összehasonlításban szükséges korrekciók kiszámításaira is. Az egyes csecsemőéletkorszakok halandóságának régebbi kialakulásáról Szemlénkben már volt szó.¹⁾

¹⁾ L. Szél T. „Az újszülöttkori halandóság alakulása és okai.” Magyar Statisztikai Szemle 1933. évfolyam 479. s k. l.

Az 1936. évi részletezést az 5. táblázat mutatja, de ezúttal már oly behatóan, hogy az első tíz nap halottai napról-napra, a többiek pedig minden egyes élethónapban külön-külön ki vannak mutava. (L. az 5. táblázatot.)

A részletes koradatok a szülést közvetlen követő napok újszülöttkori halandóságának igen magas voltát szemléltetik. Az elveszületett, de a szülés közben elszenvedett ártalmak miatt élve megmaradni nem tudó, a foetalis táplálkozás módról a szopás útján való táplálékfelvételre áttérni képtelen, avagy valamely veleszületett szervi hibával (pl. szívbillentyűhiba, nyúlajk, farkas torok, hasadt gerinc, vízfej stb.) született újszülöttek nagyobb része így a szülés után néhány órai vagy napi élet után elpusztul. Az első élethét elmúlása után rohamosan esik az újszülöttek halandóságának aránya s az első élethónap elmúlása után is mind alacsonyabb lesz az a későbbi csecsemőhónapokban. E későbbi csecsemőhónapokban azonban a halandóság arányának az életkor előrehaladásával mutatkozó fogyása már nem olyan mérvű, mint az első élethónapban, avagy éppen az első élethétben. Az újszülöttkorbeli — 1 hónapon aluli — halandóság 1936. évi kialakulása lényegesen kedvezőbb a régebbi évek megfelelő viszonyszámánál; a visszafejlődést a következő adatok mutatják:

A történelmi területen	A mai területen
1900-ban . . . 9·3%	1919—20-ban . . . 8·6%
1901—05 . . . 9·2 „	1921—25 . . . 8·0 „
1906—10 . . . 8·4 „	1926—30 . . . 7·1 „
1911—15 . . . 8·0 „	1931 6·2 „
1916—18 . . . 8·4 „	1936 5·6 „

6. A csecsemőhalottak anyanyelv szerint hazánkban (1931—35 és 1936).
Nourrissons décédés en Hongrie, suivant la langue maternelle (1931—35 et 1936).

Az elhaltak anyanyelve <i>Classement par langue maternelle</i>	Az egy éven aluli halálozás — <i>Décédés de moins de 1 an</i>					
	szám szerint <i>en nombres</i>		viszonylag száz — <i>pour 100</i>			
			halálesetre <i>décédés de tous âges</i>		élveszületésre <i>enfants nés vivants</i>	
	1931—35	1936	1931—35	1936	1931—35	1936
Magyar — <i>Hongrois</i>	29.102	24.134	22·5	20·2	15·7	13·9
Német — <i>Allemands</i>	1.284	874	18·3	14·5	14·5	11·5
Tot — <i>Slovaques</i>	291	187	19·2	16·2	17·1	16·3
Olh — <i>Roumains</i>	80	58	28·9	24·8	20·5	19·8
Horvát — <i>Croates</i>	82	72	19·9	19·0	15·4	14·9
Szerb — <i>Serbes</i>	18	14	13·4	13·1	20·7	15·2
Bunjevác, sokác, dalmát és illir — <i>Bougnévatzes, Chokatzes, Dalmates et Illyriens</i>	50	40	17·7	17·1	19·9	20·0
Egyéb és ismeretlen — <i>Autres, y compr. les décédés de langue mat. inconnue</i> . .	130	110	21·3	18·8	19·9	18·4
Összesen — Total	31.037	25.489	22·2	19·9	15·7	13·9

A csecsemőkorbeli halandóságnak az 5. táblázaton közölt csecsemőéletkorszakok szerint való részletezése — mint fentebb említettük — módot nyújt a nemzetközi összehasonlítás módszertani különbségeinek kiküszöbölésére is. Az 1., a 3. és a 42. napon belül elhaltak leszámítása után lenne 1936-ban a magyar csecsemőhalandósági arányszám a következő:

A magyar módszer szerint .	13·9%	(absz. sz. 25.489)
A spanyol ill. régi német-alföldi módszer szerint .	12·4 „	(„ „ 22.774)
A francia v. a belga módszer szerint	11·7 „	(„ „ 21.418)
Az angol módszer szerint .	7·8 „	(„ „ 14.285)

Látható tehát, hogy a módszertani különbségek minő lényeges részt tesznek a magyar csecsemőhalandóság magas színvonalában, sőt, hogy egyre jobban divergáló módszereket alkalmazva a magyar arány a nyugateurópai csecsemőhalandóság 5% körüli színvonalát egyre jobban megközelelti. Pl. már 1936-ban a magyar arány a francia módszer szerint 11·7-ig, az angol szerint pedig egészen 7·8%-ig eshetne vissza.

Az egyes nemzetiségek csecsemőhalandóságának mai alakulására vonatkozó legújabb, 1936. évi adatokat, úgy az abszolút számokat, mint az élveszületések és az összes halálozások számához viszonyított arányszámokat, egyben az 1931—36. évi át-

lagokkal is egybevetve, a 6. táblázat tárja elénk.

Látható, hogy a magyarság csecsemőinek halandósága rendszeresen csak a nála némiképp kedvezőbb általános népműveltségi fokon álló németiségénél kedvezőtlenebb. A többi más magyarországbeli anyanyelvek népességének megfelelő arányai már csak a magyarok vonatkozó viszonyismái után sorakoznak. A legkedvezőtlenebb csecsemőhalandóságot felmutató nemzetiség 1936-ban az élveszületések számához viszonyítva a bunyevác, sokác, dalmát, illir csoport (20%-kal) s utána más balkáni eredetű népek, az oláh (19·8), a tót (16·3) és a szerb (15·2) sorakoznak. A megelőző 1931—1935. évi átlag szerint ugyanezek, de más sorrendben, a szerbekkel (20·7%-kal) élükön adják ismét a legkedvezőtlenebb s ismét a németek a legkedvezőbb arányokat.

A csecsemőhalandóság anyanyelv szerint való részletezésének szinte következménye hazánkban annak vallás szerint való kialakulása is. Más szóval a kettő nálunk mindig jórészt párhuzamos. Egyrészt azért, mert az ú. n. balkáni nemzetiségek nálunk a görög felekezetekhez tartoznak, másrészt azért, mert a többi magyarországi nemzetiségek is nagyjából egy-egy vallás hívei, így a németek evangélikusok, a magyarok pedig a római katolikus és a református egyház hívői között oszlanak meg.

A hazai csecsemőhalandóság hitfeleke-

7. Az egy éven aluli halálozás vallás szerint.

Mortalité au-dessous de 1 an, suivant la religion.

Az elhaltak vallása <i>Religion des décédés</i>	Az egy éven aluli halálozás — <i>Décédés de moins de 1 an</i>					
	szám szerint <i>en nombres</i>		viszonylag száz — <i>pour 100</i>			
			halálesetre <i>décédés de tous âges</i>		élveszületésre <i>enfants nés vivants</i>	
	1931—35	1936	1931—35	1936	1931—35	1936
Római katolikus — <i>Catholiques r.</i>	20.825	16.998	23·5	20·9	15·8	13·0
Görög katolikus — <i>Uniates</i>	1.185	1.089	31·8	31·1	17·5	16·6
Református — <i>Calvinistes</i>	6.789	5.700	21·7	19·9	16·0	14·5
Ágostai hitv. ev. — <i>Luthériens</i>	1.549	1.167	18·6	15·5	14·7	12·2
Görög keleti — <i>Gréco-orientaux</i>	162	113	22·0	18·6	18·6	16·6
Unitárius — <i>Unitaires</i>	8	5	8·9	6·1	11·0	7·7
Izraelita — <i>Israélites</i>	425	342	6·8	5·7	8·7	7·2
Baptista — <i>Baptistes</i>	48	43	21·1	18·7	14·9	12·8
Egyéb és ismeretlen felekezetű — <i>Autres, y compris les décédés de confession inconnue</i>	46	32	19·7	16·8	34·8	33·7
Felekezetlen kívüli — <i>N'appartenant à aucune confession</i>	—	—	—	—	—	—
Összesen — <i>Totaux</i>	31.037	25.489	22·2	19·9	15·7	13·9

8. Magyarország csecsemőhalottai a halálokok főcsoportjai szerint részletezve 1920-tól 1936-ig, az 1936. évi eredményeket a megelőző esztendők néhány többéves átlagával hasonlítva össze.

Décès de nourrissons en Hongrie de 1920 à 1936, suivant les classes de causes de décès, en comparant les chiffres de 1936 aux moyennes de plusieurs années précédentes.

A haláloki főcsoport		Egy éven alul elhaltak ezer ugyanazon évi élveszülöttre eső arányban az — <i>Décédés au-dessous de 1 an pour 1000 enfants nés vivants dans la même année</i>				
A IV. rev. után - Num., d'après la 1 ^{re} revision,	neve: — <i>Appellation</i>	<i>m o y e n n e s d e</i>				1936. évben en 1936
		1920—22.	1923—25.	1926—27.	1931—35.	
<i>des classes de causes de décès</i>		évek átlaga szerint				
XIV. és -et XV.	Fejlődési hiányok és betegségek; az újszülöttek betegségei — <i>Vices de conformation congén.; maladies du premier âge</i>	81·7	74·2	66·7	58·5	52·3
IX.	Az emésztőszervek betegségei — <i>Maladies de l'appareil digestif</i>	39·4	37·9	38·0	38·3	29·8
VIII.	A légzőszervek betegségei — <i>Maladies de l'appareil respiratoire</i>	25·5	25·2	28·6	30·6	29·2
VI.	Az idegrendszer betegségei — <i>Maladies du système nerveux</i>	23·3	21·2	19·6	13·2	11·9
I.	Járványos, fertőző betegségek — <i>Maladies infectieuses et parasitaires</i>	13·4	11·6	11·2	9·5	9·3
III.	A táplálkozásból eredő bajok és egyéb általános betegségek — <i>Maladies de la nutrition et autres maladies générales</i>	4·4	4·2	3·8	1·0	1·0
VII.	A vérkeringési szervek betegségei — <i>Maladies de l'appareil circulatoire</i>	1·9	2·0	2·0	0·9	1·0
A többi tíz csoport - Les dix autres classes	Egyéb csoportok együtt: — <i>Ensemble des autres classes:</i>	4·8	5·2	6·1	4·7	4·5
I—XVIII-ig I—XVIII	Hazánkban mindössze: — <i>Hongrie, total général:</i>	194·4	181·5	176·0	156·7	139·0

zet szerint való részletezésének 1936. évi, legújabb adatait, ugyancsak megelőző 1931—35. évi esztendő megfelelő eredményeivel egybevetve a 7. táblázat szemlélteti.

Ha az egyéb és ismeretlen felekezetűek szélsőséges és nem mérvadó arányaitól eltekintünk — a 7. táblázaton — azt látjuk, hogy a görögkeleti és katolikus hitfelekezetekhez tartozók csecsemőhalandósága (1936-ban egyaránt 16·6%) a legkedvezőtlenebb. E kettő a balkáni nemzetiségbeliek vallása. A minimum a zsidóké, 1936-ban 7·2%-kal.

A csecsemőhalandóság okait a IV. revízió óta átesett nemzetközi haláloki nomenklatúra haláloki főcsoportjai szerint részletezve a 8. táblázaton 1920-tól 1936-ig közöljük, a legfontosabb csecsemőkorbeli halálokok adatait pedig tovább a 9. táblázaton mutatjuk be. Ez utóbbi további részle-

tezésben az 1936. évi eredményeket a megelőző öt esztendő (1931—35.) átlagával hasonlítja össze. (L. a 8. és a 9. táblázatot.)

A 8. táblázat szemlélteti, hogy a haláloki főcsoportok közül napjainkban is csak a csecsemők veleszületett gyengesége, fejlődési hiányai s az újszülöttek egyéb specifikus halálocai a halottkémeink által leggyakrabban jelentett csecsemőkorbeli halálokok. Nemkülönben látható az is, hogy az e csoportbeli halálokok aránya csökkenőben, jelentőségük fogyóban van, mert hiszen e részben nagy arányt képviselnek az ún. takaró diagnózisok (— ilyen különösen a veleszületett gyengeség! —) s a műveltség terjedésével, a halottkémlés javulásával ezek száma fogy. Erre mutat, hogy Budapesten az e halálokok miatt való csecsemőhalandóság aránya mindig kisebb, mint országszerte. A visszafejlődést a 8. táblázat első sora szemlélteti, amely szerint veleszületett és különleges újszülöttkorbeli halálokok miatt

9. Az egy éven alul elhaltak legfontosabb halálocai, a IV. revizion átesett, közbülső (intermédiaire), haláloki névjegyzék alapján, 1931—35. átlaga szerint és 1936-ban.

Principales causes de décès de nourrissons, d'après la nomenclature intermédiaire révisée pour la 4e fois; moyennes pour 1931—35 et 1936.

Halálokok ¹⁾ <i>Causes de décès ¹⁾</i>	Elhaltak 1 éven alul <i>Décès au-dessous de 1 an</i>				Halálokok ¹⁾ <i>Causes de décès ¹⁾</i>	Elhaltak 1 éven alul <i>Décès au-dessous de 1 an</i>			
	szám szerint <i>en nombres</i>		tízezer élve- szülött közül <i>pour 10.000</i> <i>enfants nés</i> <i>vivants</i>			szám szerint <i>en nombres</i>		tízezer élve- szülött közül <i>pour 10.000</i> <i>enfants nés</i> <i>vivants</i>	
	1931-35	1936	1931-35	1936		1931-35	1936	1931-35	1936
I. Fertőző és élősdiek okozta betegségek <i>Maladies infectieuses et parasitaires</i>					Egyéb általános betegségek <i>Autres malad.gén. (65, 67-69)</i>	9	15	0.5	0.8
Hasi hagymáz és paratifusz (1 és 2) — <i>Fièvre typhoïde et paratyphoïde (1 et 2)</i>	6	—	0.3	—	Összesen — <i>Totaux</i>	207	179	10.4	9.7
Kanyaró — <i>Rougeole (7)</i>	88	101	4.4	5.5	IV. A vér és a vérképzőszer- vek betegs. — <i>Maladies du sang et des organes hémato- poïétiques (70—74)</i>	13	12	0.7	0.7
Vörheny (skarlát) — <i>Scarlatine (8)</i>	14	9	0.7	0.5	V. Idült mérgezések — <i>Em- poisonnements chroniques (75—77)</i>	—	—	—	—
Szamárhurut — <i>Coqueluche (9)</i>	208	285	10.5	15.6	VI. Az idegrendszer és az érezkszervek betegségei <i>Maladies du système nerveux et des organes des sens</i>				
Roncsoló toroklob — <i>Diph- térie (10)</i>	74	39	3.7	2.1	Agyvelőburok gyulladás — <i>Méningite (79)</i>	250	198	12.6	10.8
Influenza (11)	278	226	14.1	12.3	Agyvérzés, érelégülés stb. — <i>Hémorragie cérébr., em- bolie, etc. (82)</i>	10	3	0.5	0.2
Vérhas — <i>Dysentérie (13)</i>	218	228	11.0	12.4	Epilepszia — <i>Epilepsie (85)</i>	24	20	1.2	1.1
A légzőszervek gümőkórja <i>Tuberculose de l'app. resp. (23)</i>	229	153	11.6	8.4	Egyéb agy- és elmebaj — <i>Autres maladies du cerveau et démence (80, 83, 84)</i>	1	1	0.1	0.1
Összes egyéb gümőkór — <i>Autres tuberculoses (24—32)</i>	177	138	8.9	7.5	Az idegrendszer egyéb be- tegségei — <i>Autres maladies du système nerveux (78, 81, 86—87)</i>	2.244	1.867	113.3	101.8
Bujakór — <i>Syphilis (34)</i>	226	215	11.4	11.7	A szem, a fül és függelégeik betegs. — <i>Maladies de l'oeil, de l'oreille et de leurs an- nexes (88, 89)</i>	77	96	3.9	5.2
Genyes fertőzés és nem gyer- mekági sepsis — <i>Infection purulente et septicémie non puerp. (36)</i>	198	129	10.0	7.1	Összesen — <i>Totaux</i>	2.606	2.185	131.6	119.2
Egyéb fertőző betegség — <i>Autres maladies infectieuses</i>	174	182	8.8	9.9	VII. A vérkeringési szervek betegségei — <i>Maladies de l'appareil circulatoire</i>				
Összesen — <i>Totaux</i>	1.890	1.705	95.4	93.0	Szívburokgyulladás — <i>Péri- cardite (90)</i>	3	1	0.1	0.1
II. Rák és egyéb daganatok (45—55) — <i>Cancers et autres tumeurs</i>	9	9	0.5	0.5	Idült belső szivbelhártya- gyulladás és a billentyűbánta- mak — <i>Endocardite chro- nique et affections valvulai- res (92)</i>	52	59	2.6	3.2
III. Rheumás (csúzos) beteg- ségek, a táplálkozás és a belső elválasztásos mirigyek bántalmi és egyéb általá- nos betegségek <i>Maladies rhumatismales, maladies de la nutrition, des glandes endocrines et autres maladies générales</i>					A szivizom betegségei — <i>Maladies du myocarde (93)</i>	7	16	0.4	0.9
Csúz, köszvény és cukorbe- tegség — <i>Rhumatismes, goutte, diabète (56—59)</i>	3	—	0.1	—	A szivkoszorú ereinek beteg- ségei — <i>Maladies des ar- tères coronaires (94)</i>	6	—	0.3	—
Avitaminózisok — <i>Avitami- noses (60—64)</i>	135	114	6.8	6.2					
A pajzsmirigy és a mellék- pajzsmirigy betegség — <i>Ma- lad. de la glande thyroïde et des glandes parathyroï- des (66)</i>	60	50	3.0	2.7					

¹⁾ Ne figurent pas au-dessous de 1 an les causes de décès indiquées, par numéros, dans la phrase hongroise suivante: — A 3, 6, 14., 38., 39.—42., 75.—77, 83., 91., 96., 120., 134, 136.—137., 141.—150., 162.—171., 196.—198. halálokok 1 éven alul nem szerepelnek

Halálokok ¹⁾ <i>Causes de décès ¹⁾</i>	Elhaltak 1 éven alul <i>Décès au-dessous de 1 an</i>				Halálokok ¹⁾ <i>Causes de décès ¹⁾</i>	Elhaltak 1 éven alul <i>Décès au-dessous de 1 an</i>			
	szám szerint <i>en nombres</i>		tízezer élve- szülött közül <i>pour 10.000</i> <i>enfants nés</i> <i>vivants</i>			szám szerint <i>en nombres</i>		tízezer élve- szülött közül <i>pour 10.000</i> <i>enfants nés</i> <i>vivants</i>	
	1931-35	1936	1931-35	1936		1931-35	1936	1931-35	1936
A szív egyéb betegségei — <i>Autres malad. du coeur (95)</i>	77	96	3·9	5·2	XI. Terhesség, szülés stb. <i>Maladies de la grossesse,</i> <i>accouchement, etc. (140-150)</i>	—	—	—	—
Üszök — <i>Gangrène (97 és 98)</i>	2	1	0·1	0·1	XII. A bőr és a bőralatti kötőszövet betegségei — <i>Maladies de la peau et du</i> <i>tissu cellulaire (151-153)</i>	513	504	25·9	27·5
Egyéb vérkeringési betegségek — <i>Autres maladies de</i> <i>l'appareil circulat.</i>	25	16	1·3	0·8	XIII. A csontok és a moz- gatószervek betegségei — <i>Maladies des os et des or-</i> <i>ganes de la locomotion</i> <i>(154-156)</i>	16	21	0·8	1·1
Osszesen — <i>Totaux . .</i>	172	189	8·7	10·3	XIV. Veleszületett fejlő- dési hibák — <i>Vices de con-</i> <i>formation congén. (157) . .</i>	381	400	19·2	21·8
VIII. A légzőszervek beteg- ségei — <i>Maladies de l'appa-</i> <i>reil respiratoire</i>					XV. Az újszülöttek beteg- ségei. — <i>Maladies du</i> <i>premier âge</i>				
Hörghurut — <i>Bronchite (106)</i>	580	408	29·3	22·2	Veleszületett gyengeség — <i>Débilité congénitale (158) .</i>	9.266	7.210	467·9	393·2
Tüdőgyulladás — <i>Pneumo-</i> <i>nies 107-109)</i>	5.337	4.797	269·6	261·7	Koraszülöttség — <i>Naissance</i> <i>prématurée (159)</i>	1.331	1.282	67·2	69·9
Mellhártyagyulladás — <i>Pleu-</i> <i>résie (110)</i>	74	77	3·7	4·2	A szülés következményei — <i>Conséquences de l'accouche-</i> <i>ment (160)</i>	167	217	8·4	11·8
Egyéb légzőszervi betegs. — <i>Autres maladies de l'app.</i> <i>resp. (104, 105, 111-114) .</i>	62	63	3·1	3·4	Egyéb újszülöttkori betegségek — <i>Autres maladies spéci-</i> <i>ales au premier âge (161) .</i>	445	474	22·5	25·9
Osszesen — <i>Totaux . .</i>	6.053	5.345	305·7	291·5	Összesen — <i>Totaux . .</i>	11.209	9.183	566·0	500·8
IX. Az emésztőszervek beteg- ségei. — <i>Maladies de</i> <i>l'appareil digestif</i>					XVI. Az aggság bajai. — <i>Sénilité (162)</i>	—	—	—	—
A gyomor és az epébél fe- kélye — <i>Ulcère de l'esto-</i> <i>mac ou du duodénum (117) .</i>	1	1	0·1	0·1	XVII. Erőszakos halálese- tek és balesetek. — <i>Morts</i> <i>violentes ou accidentelles</i>				
Hasmenés és bélgyulladás — <i>Diarrhée et entérite (119) .</i>	7.372	5.326	372·2	290·5	Gyilkosság — <i>Homicide</i> <i>(172-175)</i>	72	58	3·6	3·2
Féregnyúlványgyulladás — <i>Appendicite (121)</i>	2	1	0·1	0·1	Baleset — <i>Accident 176-194)</i>	77	63	3·9	3·4
Sérv, bélelzáródás — <i>Hernie,</i> <i>obstruction intest. (122) . .</i>	41	31	2·1	1·6	Egyéb és ismeretlen termé- szetű erőszakos halálese- tek — <i>Autres morts vio-</i> <i>lentes dont la nature est</i> <i>inconnue (195)</i>	12	2	0·6	0·1
Kötőszövetes májgyulladás <i>Cirrhose du foie (124) . .</i>	2	—	0·1	—	Összesen — <i>Totaux . .</i>	161	123	8·1	6·7
A máj és az epeutak egyéb betegségei — <i>Autres mala-</i> <i>dies du foie et des voies</i> <i>biliaires (125-127)</i>	11	3	0·6	0·2	XVIII. Ismeretlen halál- okok. — <i>Causes de décès</i> <i>indéterminées (199-200) .</i>	148	104	7·5	5·7
Egyéb emésztőszervi beteg- ségek — <i>Autres maladies</i> <i>de l'appareil digestif (115-</i> <i>118, 123, 128, 129)</i>	163	106	8·2	5·7	Mindössze — <i>Total général</i>	31.037	25.489	1567·3	1390·1
Összesen — <i>Totaux . .</i>	7.592	5.468	383·4	298·2					
X. A húgyivarszervek beteg- ségei. — <i>Maladies de</i> <i>l'appareil urinaire et de</i> <i>l'appareil génital</i>									
Vesegyulladás — <i>Néphrites</i> <i>(130-132)</i>	50	51	2·5	2·8					
Egyéb húgyivarszervi beteg- ségek — <i>Autres maladies</i> <i>de l'app. urin. et de l'app.</i> <i>gén. (133-139)</i>	17	11	0·9	0·6					
Összesen — <i>Totaux . .</i>	67	62	3·4	3·4					

¹⁾ Ne figurent pas au-dessous de 1 an les causes de décès indiquées, par numéros, dans la phrase hongroise suivante: — A 3., 6., 14., 38., 39.—42., 75.—77., 83., 91, 96., 120., 134., 136.—137, 141.—150., 162.,—171., 196.—198. halálokok 1 éven alul nem szerepelnek.

ezer élveszülettre, hazánk mai területén. egy-egy esztendő alatt, átlag elhalt csecsemők száma a következő volt:

1920—22	80·7
1923—25	74·2
1926—27	66·7
1931—35	58·5
1936	52·3

Egészen hasonló irányú regresszió mutatkozik az emésztőszervbeli csecsemőkori halálokoknál — l. a 8. táblázat 2. sorát — is. Nemkülönben jelentős a visszafejlődés az 1 éven aluli halottak idegrendszeri, vérkeringésbeli, általános táplálkozási és járványos fertőző betegségei miatt való halandósági arányainál is. Míg az egész csecsemőhalandóság javuló irányzatával szembe helyezkedőleg nyilvánvaló emelkedő tendenciát csak a légzőszervek betegségei miatt való csecsemőhalandóság mutat.

Az egyes csecsemőkori halálokok közül — l. a 9. táblázatot — első helyen ma is éppen úgy, mint régebben a veleszületett gyengeség áll. Ez a nemzetközi haláloki nomenklátúra 158. pontja. Tízezer élveszületett közül 1936-ban emiatt 393·2 csecsemő halt el; a fiúk körében aránya mindig nagyobb, mint a leányoknál. Ez az a különbség — a koraszülöttség és fejlődési hibák körében mutatkozó hasonló irányú eltéréssel együtt, — amely a két nem újszületett-

kori és csecsemőkori halandósága körében a fiúk terhére állandóan mutatkozó jellegzetes eltérést okozza.

A második helyen „a 2 éven aluliak hasmenése és bélhurutja“ című, 119. pont egy éven aluli halottainak aránya — 1936-ban 290·5 tízezrelék — sorakozik. A harmadik csecsemőkori haláloki arány: a tüdőgyulladás, 1936-ban 261·7 tízezer élveszülettre. Az idegrendszer betegségei körében a görcsök és rángások miatt van csak 119·2-es arány, de bizonyos, hogy még ez sem mind pusztán idegrendszerbeli okú csecsemőhalálozás. Az erőszakos halálokok közül a csecsemőkori még leggyakrabban a véletlen szerencsétlenségek (balesetek) fordulnak elő. A gyermekölés, (gyilkosság) a törvénytelen születések körében észrevehetően gyakoribb. A vonatkozó két 1936. évi erőszakos csecsemőhalálozási arány tízezer élveszületésre 3·4, ill. 3·2. Örövendetes, hogy mindkettő visszafejlődésben van. Az 1931—1935. évi megfelelő adat még 3·9 és 3·6 volt. Ez a közérkölciség javulására s a közgazdasági viszonyok konszolidációjára inkább mutat, mint a többi csecsemőkori egyéb halálokok gyérülése, ami inkább következménye a kulturális fejlődésnek s a közegészségügy javulásának is.

Szél Tivadar dr.

© MEZŐGAZDASÁG ©

A korlátolt forgalmú földbirtokok Magyarországon.

Les propriétés à mutation limitée en Hongrie.

(A mezőgazdasági összeírás eredményei IV. — Résultats du recensement agricole, IV.)

Résumé. En comparant la répartition par branches de culture du territoire du pays et des propriétés à mutation limitée, nous constatons des différences bien intéressantes. Les terres arables font 60·7% des propriétés foncières; la proportion est de 29·5% seulement pour les propriétés à mutation limitée, soit 51·4% de moins que la première (la proportion de la diminution est de 60·9% dans le Nord, où il y a beaucoup de propriétés à mutation limitée consistant en bois ou forêts). Aux propriétés à mutation limitée, la superficie des jardins est de 61·5% au-dessous de la proportion correspondante relative au territoire entier. Il en est de même des prés et prairies: à

cet égard, le nombre proportionnel des propriétés à mutation limitée est de 23·2% inférieur à celui du territoire entier. Sous ce rapport, la différence en moins est encore plus forte — 86·4% — pour la proportion de la superficie de vignes des dites propriétés.

Parmi les branches de culture des propriétés à mutation limitée, les pâturages ont, pour leur superficie, la première place, avec une proportion dépassant (+117·9%) celle des pâturages au territoire national. En faisant la même comparaison pour les bois et forêts entre cette catégorie de propriétés et le territoire entier, celle-ci accuse également un fort excédent de pro-

ezer élveszülettre, hazánk mai területén. egy-egy esztendő alatt, átlag elhalt csecsemők száma a következő volt:

1920—22	80·7
1923—25	74·2
1926—27	66·7
1931—35	58·5
1936	52·3

Egészen hasonló irányú regresszió mutatkozik az emésztőszervbeli csecsemőkori halálokoknál — l. a 8. táblázat 2. sorát — is. Nemkülönben jelentős a visszafejlődés az 1 éven aluli halottak idegrendszeri, vérkeringésbeli, általános táplálkozási és járványos fertőző betegségei miatt való halandósági arányainál is. Míg az egész csecsemőhalandóság javuló irányzatával szembe helyezkedőleg nyilvánvaló emelkedő tendenciát csak a légzőszervek betegségei miatt való csecsemőhalandóság mutat.

Az egyes csecsemőkori halálokok közül — l. a 9. táblázatot — első helyen ma is éppen úgy, mint régebben a veleszületett gyengeség áll. Ez a nemzetközi haláloki nomenklátúra 158. pontja. Tízezer élveszületett közül 1936-ban emiatt 393·2 csecsemő halt el; a fiúk körében aránya mindig nagyobb, mint a leányoknál. Ez az a különbség — a koraszülöttség és fejlődési hibák körében mutatkozó hasonló irányú eltéréssel együtt, — amely a két nem újszületett-

kori és csecsemőkori halandósága körében a fiúk terhére állandóan mutatkozó jellegzetes eltérést okozza.

A második helyen „a 2 éven aluliak hasmenése és bélhurutja“ című, 119. pont egy éven aluli halottainak aránya — 1936-ban 290·5 tízezrelék — sorakozik. A harmadik csecsemőkori haláloki arány: a tüdőgyulladás, 1936-ban 261·7 tízezer élveszülettre. Az idegrendszer betegségei körében a görcsök és rángások miatt van csak 119·2-es arány, de bizonyos, hogy még ez sem mind pusztán idegrendszerbeli okú csecsemőhalálozás. Az erőszakos halálokok közül a csecsemőkori még leggyakrabban a véletlen szerencsétlenségek (balesetek) fordulnak elő. A gyermekölés, (gyilkosság) a törvénytelen születések körében észrevehetően gyakoribb. A vonatkozó két 1936. évi erőszakos csecsemőhalálozási arány tízezer élveszületésre 3·4, ill. 3·2. Örövendetes, hogy mindkettő visszafejlődésben van. Az 1931—1935. évi megfelelő adat még 3·9 és 3·6 volt. Ez a közérkölciség javulására s a közgazdasági viszonyok konszolidációjára inkább mutat, mint a többi csecsemőkori egyéb halálokok gyérülése, ami inkább következménye a kulturális fejlődésnek s a közegészségügy javulásának is.

Szél Tivadar dr.

© MEZŐGAZDASÁG ©

A korlátolt forgalmú földbirtokok Magyarországon.

Les propriétés à mutation limitée en Hongrie.

(A mezőgazdasági összeírás eredményei IV. — Résultats du recensement agricole, IV.)

Résumé. En comparant la répartition par branches de culture du territoire du pays et des propriétés à mutation limitée, nous constatons des différences bien intéressantes. Les terres arables font 60·7% des propriétés foncières; la proportion est de 29·5% seulement pour les propriétés à mutation limitée, soit 51·4% de moins que la première (la proportion de la diminution est de 60·9% dans le Nord, où il y a beaucoup de propriétés à mutation limitée consistant en bois ou forêts). Aux propriétés à mutation limitée, la superficie des jardins est de 61·5% au-dessous de la proportion correspondante relative au territoire entier. Il en est de même des prés et prairies: à

cet égard, le nombre proportionnel des propriétés à mutation limitée est de 23·2% inférieur à celui du territoire entier. Sous ce rapport, la différence en moins est encore plus forte — 86·4% — pour la proportion de la superficie de vignes des dites propriétés.

Parmi les branches de culture des propriétés à mutation limitée, les pâturages ont, pour leur superficie, la première place, avec une proportion dépassant (+117·9%) celle des pâturages au territoire national. En faisant la même comparaison pour les bois et forêts entre cette catégorie de propriétés et le territoire entier, celle-ci accuse également un fort excédent de pro-

portion (+120·8%). Dans ces propriétés, la proportion des roselières est également élevée, dépassant de 100% celle des roselières du territoire entier. Les propriétés à mutation limitée ont encore une très grande superficie de terres improductives (non assujetties à l'impôt foncier); en comparaison des autres branches de culture, c'est là que l'accroissement de proportion est le plus fort (+136·7%), et c'est compréhensible, car cette catégorie de propriétés comprend les propriétés communales (chemins, fossés, propriétés bâties, cimetières, etc.) et les propriétés des sociétés pour la régularisation d'eaux.

En examinant les chiffres des propriétés à mutation limitée suivant le titre de propriété, on voit que pour les propriétés de l'Etat, la proportion des terres arables est de 15·5% inférieure à celle des terres arables de toutes les propriétés à mutation limitée. Pour la superficie des pâturages des propriétés de l'Etat, on constate, sous ce rapport, une diminution de 61·9% et pour leur superficie des bois et forêts, une augmentation de proportion de 68·6%. — Aux propriétés des communes, des villes et des comitats, le nombre proportionnel des terres arables n'est que de 7% au-dessous de celui des terres de cette sorte de toutes les propriétés à mutation limitée. Là, la proportion des terres non assujetties à l'impôt foncier est très grande, dépassant de 157% celle qu'on voit à cet égard pour toutes les propriétés à mutation limitée. — Les propriétés de copropriétaires et de successeurs d'anciens serfs ont, naturellement, une superficie de terres arables peu importante, de 87·4% inférieure à la proportion correspondante de toutes les propriétés à mutation limitée; par contre, on y constate, pour la superficie de pâturages, un excédent de proportion de 166·2%. — Les propriétés de fondations publiques ou privées accusent, à cet égard, pour leurs terres arables, un excédent de proportion de 52·2%, et une diminution de 37·7% pour la proportion de leur pâturages. — Aux propriétés de fidéicommiss, nous voyons des augmentations de proportions pour les terres arables (+28·5%) et les bois et forêts (+41·9%), et une diminution de proportion de 58% pour leur superficie de pâturages. — Parmi les terres données à des membres de l'Ordre des Braves, c'est la proportion des terres arables qui est, naturellement, la plus élevée, montrant un excédent de 193·8%. — Aux propriétés d'écoles ecclésiastiques et confessionnelles, la proportion des terres arables dépasse de 53·8% celle qu'ont à cet égard toutes les propriétés à mutation limitée; il est à remarquer que dans cette catégorie, 85·7% des propriétés sont à

l'Eglise catholique. Aux propriétés d'écoles appartenant à l'Etat, à des communes (villes), à des sociétés ou à des particuliers, les terres arables ont une proportion dépassant de 118·3% la proportion des terres de cette sorte pour toutes les propriétés à mutation limitée; sous ce rapport, leurs proportions de pâturages et de bois et forêts sont inférieures la première de 69·7% et la seconde, de 78·1%. — Les propriétés d'établissements de crédit se distinguent également par un excédent de terres arables (+88·1%), mais les propriétés d'autres sociétés anonymes et d'associations accusent pour ces terres-là une diminution de 14·2%; mais dans cette dernière catégorie, la proportion des terres improductives dépasse de 147·2% celles de toutes les propriétés à mutation limitée.

Des propriétés à mutation limitée, 22% sont affermés. Cette proportion est de 28·6% dans la Grande Plaine et seulement 13·3% dans le Nord, où l'on trouve dans cette catégorie beaucoup de forêts gérées par le propriétaire. En étudiant pour les fermages les chiffres des différentes catégories de propriétés, on voit que c'est dans la catégorie des propriétés de 1 à 5 arpents cadastraux qu'il y a relativement le plus de propriétés affermées (31·4%); cette proportion dépasse de 49·5% celle de toutes les propriétés affermées. Par contre, c'est dans la catégorie de 100 à 500 arp. cad. que la proportion des fermages est la plus faible (15·1%); la diminution de proportion y est de 31·4%. Si l'on examine, pour les propriétés à mutation limitée, la répartition des fermages suivant le titre de propriété, on voit que des propriétés de l'Etat, 6·5% sont seulement affermés; ce chiffre est de 70·5% au-dessous de la proportion correspondante de l'ensemble des propriétés à mutation limitée. Des propriétés de communes (villes) et de comitats, 24·4% sont affermés: proportion de 10·9% supérieure à la proportion correspondante de toutes les propriétés à mutation limitée. Aux propriétés de copropriétaires et de successeurs d'anciens serfs, la superficie affermée, représentant seulement 1·4%, est de 93·6% au-dessous de la proportion des fermages de toutes les propriétés à mutation limitée. Des propriétés de fondations publiques ou privées, une partie considérable (59·7%) est affermée; ce chiffre est de 171·4% supérieur à la proportion générale mentionnée plus haut. Aux fidéicommiss, la proportion de la partie affermée, représentant 29·1%, est de 32·3% supérieure à la moyenne générale. Des terres données à des membres de l'Ordre des Braves, 36% sont affermés. Pour les propriétés d'écoles ecclésiastiques et confessionnelles

les, la proportion des fermages est de 24,7, soit 12,3% de plus que la proportion correspondante générale. Des propriétés d'écoles appartenant à l'Etat, à des communes (villes), à des associations et à des particuliers, 28,3% sont affermés; ce chiffre dépasse de 28,6% la proportion relative au pays entier. Aux propriétés d'établissements de crédit, le nombre proportionnel de celles qui sont affermées est considérable (59,1%); il est le plus grand (72,7%) dans la catégorie des propriétés de 50 à 100 arpents cadastraux. Des propriétés d'autres sociétés anonymes, d'associations, etc., seuls 14,7% sont affermés; cette proportion est de 33,2% au-dessous de celle de toutes les propriétés à mutation limitée affermées.

*

Az 1936. évi február 28-iki állapot szerint végrehajtott általános mezőgazdasági statisztikai összeírásnak a községenkinti földbirtokmegoszlásra vonatkozó eredményeit¹⁾ a Szemle általánosságban már két ízben ismertette.²⁾ Az adatgyűjtés részlet-eredményei természetesen igen sok érdekes és figyelemreméltó jelenség megvilágítására is alkalmasak. Kívánatos, hogy az ezeket kutató szakemberek a felvétel könnyen hozzáférhető adatait vegyék vizsgálatauk alapjául.

A háború befejezése óta eltelt csaknem két évtized alatt hazánkban a napilapokban és a szaksajtóban is elég gyakran találkozhattunk egyik különleges földbirtoknemünkre, a korlátolt forgalmú földbirtokokra vonatkozó cikkekkel. A cikkek megállapításai természetesen nagyon különbözőek; itt döntő szerepet játszott a cikkíró politikai pártállása, vagy világnézeti álláspontja. Az eredmények megállapításánál azonban majdnem mindegyiknél nagy baj volt az, hogy a kutatóknak nem igen állottak a szükséges statisztikai adatok rendelkezésükre, legtöbb esetben részleges adatokra, vagy számításokra, sőt esetleg szak-

értői becslésekre kellett szorítkozniok. Az 1925. évben megjelent Gazdacímtár közölt összeállításokat a korlátolt forgalmú földbirtokokról, ott azonban csak a legalább 100 kat. holdas, vagy ennél nagyobb földbirtokok szerepeltek. Kimaradtak az igen sok esetben 100 kat. holdnál kisebb, korlátolt forgalmú földbirtokok, így például a papi, tanítói, kántori, jegyzői javadalmak, amelyek közül pedig nagyon kevés éri el a 100 holdas nagyságot. Talán a hitbizomány volt az egyetlen korlátolt forgalmú földbirtok-típus, amelynél az időközben végrehajtott reform során elég pontos és részletes statisztikai adatok alapján lehetett intézkedni.

Az állattenyésztés irányítása szempontjából nagyfontosságú közbirtokossági földbirtokokra, továbbá a telepítési kérdés megfelelő rendezésénél elsősorban szóbakerülő pénzügyi és részvénytársasági földbirtokokra, valamint általában a többi korlátolt forgalmú földbirtokokra vonatkozó statisztikai adatok jogcímenként, községi tagozódás szerint és nagyságkategória alapján részletezve most már rendelkezésünkre állanak, így tehát alkalmunk van az idézett kötet adataiból az előző cikkekben még nem tárgyalt eredményeket röviden ismertetni. Természetesen egy rövid ismertetés keretein belül a területi megoszlásnál csak az országos eredmények tárgyalására szorítkozhatunk, a táblázatokban azonban néhány érdekesebb megállapításnál az országrészekre vonatkozó adatokat is lehetőleg figyelembe vettük. A korlátolt forgalmú földbirtokokat a kötet a következő 16 jogcím megkülönböztetésével tárgyalja:

1. Kinestári földbirtokok.
2. Községi, városi és törvényhatósági földbirtokok.
3. Közbirtokossági és volt úrbéres földbirtokok.
4. Köz- és magánalapítványi földbirtokok.
5. Hitbizományi földbirtokok.
6. Vitézi telkek.
7. Róm. kat. egyházi és iskolai földbirtokok.
8. Gör. kat. egyházi és iskolai földbirtokok.
9. Ref. egyházi és iskolai földbirtokok.
10. Ág. hitv. ev. egyházi és iskolai földbirtokok.

¹⁾ Magyarország földbirtokviszonyai az 1935. évben. I. Törvényhatóságok és községek (városok) szerint. Magyar Statisztikai Közlemények. Új sorozat 99. kötet. Budapest, 1936. 99+1.050 l.

²⁾ V. ö. Szöllösy Zoltán dr.: Magyarország területe. (A mezőgazdasági összeírás eredményei. I.) Magyar Statisztikai Szemle 1937. évf. 74—78. l. A földbirtokok száma és területe. (A mezőgazdasági összeírás eredményei. II.) M. Stat. Szemle 1937. évf. 176—186 l.

11. Gör. keleti egyházi és iskolai földbirtokok.

12. Unitárius egyházi és iskolai földbirtokok.

13. Izraelita hitközségi és iskolai földbirtokok.

14. Állami, községi, társulati és magániskolai földbirtokok.

15. Hitelintézeti földbirtokok.

16. Egyéb részvénytársasági, egyesületi, társulati stb. földbirtokok.

1. A korlátolt forgalmú földbirtokok megoszlása művelési ágak szerint.

A korlátolt forgalmú földbirtokok megoszlása művelési ágak szerint (1. sz. tábla) erősen eltér az ország összterületének megoszlásától. Így mindjárt a szántóföld arányánál feltűnő a kötött földbirtokok csekély részesedése. Az összes földbirtokok szántóföld-aránya 60·7%, a korlátolt forgalmú földbirtokoké 29·5%, tehát 51·4%-kal kevesebb, sőt az északi dombosvidék területén fekvő törvényhatóságoknál már 60·9% a különbség. Tudvalevőleg ebben az országrészben van az erdészeti kincstár, a koronauradalom, az egri érsekség és káptalan hatalmas erdőbirtoka, érthető tehát, hogy a korlátolt forgalmú földbirtokok

szántóföldrészesedése itt a legkisebb. A korlátolt forgalmú földbirtokok szántóföld-aránya legnagyobb az Alföldön, ahol a vallásalap több nagy birtoka, továbbá a hatalmas határú városok földbirtoka legnagyobb részben szántó. Az összes földbirtokok szántóföldterületéhez viszonyítva tehát itt a legkisebb a különbség.

Még a szántónál is kisebb arányú a korlátolt földbirtokok kertrészesedése. Országos eredményben 61·5%-kal kisebb a tárgyalt földbirtoktípus kertterülete, mint az összes kertterület. Itt Északon (72·2%) a legnagyobb, az Alföldön (50%) a legkisebb az eltérés az összes földbirtokok arányától.

Elég erős különbség mutatkozik a korlátolt forgalmú földbirtokok rétterületénél is; a különbözet itt 23·2%-kal kisebb, mint a tárgyalt két művelési ágánál, az egyes országrészek arányainál azonban itt is elég szélsőséges eltérések mutatkoznak. Így az északi vármegyékben levő összes rétterület a korlátolt forgalmú földbirtokok rétterületénél 32·8%-kal kisebb; az Alföldön mindössze 11·7%-kal.

Aránylag hatalmas eltérést mutat a korlátolt földbirtokok szőlőterülete is. Az ország összes szőlőterületéhez viszonyítva 86·4% a különbség. Az eltérés aránya az egyes országrészek közül legnagyobb (89·4%) a

1. Az összes korlátolt forgalmú földbirtokok területe művelési ágak szerint országrészenként.

Superficie, par branches de culture et régions, de l'ensemble des propriétés foncières à mutation limitée.

Országrész Régions	Összes terület Total	A földbirtokok területe művelési ágak szerint Superficie des dites propriétés suivant les branches de culture							
		Szántó-föld Terres arables	Kert Jardins	Rét Prés et prairies	Szőlő Vignes	Legelő Pâturages	Erdő Bois et forêts	Nádas Rose-lières	Földadó alá nem eső terület Superficie non assujettie à l'imp. fonc.
kat. hold — en arpents cadastraux									
Dunántúl — Transdanubie									
szám szerint — en nombres	1,985.603	580.668	9.413	113.086	3.634	345.682	641.165	15.080	276.875
százalékban — %	100·0	29·2	0·5	5·7	0·2	17·4	32·3	0·8	13·9
Alföld — Grande Plaine									
szám szerint — en nombres	1,647.435	563.593	9.361	87.106	8.155	487.229	216.667	7.968	267.356
százalékban — %	100·0	34·2	0·6	5·3	0·5	29·6	13·1	0·5	16·2
Észak — Nord									
szám szerint — en nombres	727.584	143.816	3.636	31.616	3.347	172.814	297.717	848	73.790
százalékban — %	100·0	19·8	0·5	4·3	0·5	23·8	40·9	0·1	10·1
Magyarország összesen Hongrie entière									
szám szerint — en nombres	4,360.622	1,288.077	22.410	231.808	15.136	1,005.725	1,155.549	23.896	618.021
százalékban — %	100·0	29·5	0·5	5·3	0·3	23·1	26·5	0·6	14·2

Dunán túlon; az Alföldön ez az arány 80·8%, sőt az északon fekvő törvényhatóságokban csak 73·6%. A szőlőgazdasággal foglalkozó nagyszámú kisebb gazdaság rendszerint szabadforgalmú, a korlátolt forgalmú földbirtokok közül inkább csak a legnagyobb uradalmaknak van kisebb-nagyobb szőlőterülete. Egészen természetes tehát, hogy az összes szőlőterülethez hasonlítva itt ilyen nagy különbség mutatkozik.

A *legelő* az első művelési ág, amelyiknél a korlátolt forgalmú földbirtokok az ország összes legelőterületének aránylag elég nagy hányadát foglalják el, arányuk ugyanis az országos aránynál 117·9%-kal nagyobb. Teljesen elég annyit megjegyezni, hogy a közbirtokosságok földbirtokai korlátolt forgalmúak, ez már magában megmagyarázza ezt a feltűnően magas arányszámot. Itt is az Alföld hatalmas legelője a vezérszerep, 142·6%-kal nagyobb ennél a birtoktípusnál a legelőarány, mint az Alföld összes földbirtokainak legelőaránya. Az északi dombosvidék törvényhatóságaiiban viszont csak 105·2%-os aránykülönbség mutatkozik.

Éppen úgy, mint a legelőnél, hatalmas aránytöbblettel állunk szemben az *erdő*nél is. A korlátolt forgalmú földbirtokokhoz tartozó erdők aránya ugyanis 120·8%-kal nagyobb, mint az összes földbirtokok erdőterületének aránya. Ez egészen természetes jelenség, mert a főpapi birtokok, a kincstári birtokok, a tanulmányi alap birtokai és a hitbizományok a legnagyobb erdőbirtokaink, ezek pedig kivétel nélkül korlátolt forgalmúak. Itt is az Alföldön a legszembe-tűnőbb az arányeltolódás; az összes alföldi földbirtokoknak csak 4·6%-a az erdőterület, ezzel szemben az Alföldön fekvő korlátolt forgalmú földbirtokoknak 13·1%-a erdő, tehát az aránykülönbség 184·8%. Debrecennek, Szegednek, Kecskemétnek és Nyíregyházának nagy erdőbirtoka van, ez maga orozslánrészét teszi az alföldi erdőterületnek, ide tartozik még a Koronauradalom erdőbirtokának jelentékeny része. Az északi dombosvidéken, ahol az erdőterület országos aránya nagyobb, az aránynövekedés csak 79·4%.

A hazánkban egyre kevesebb szerepet játszó *nádas* aránya 100%-kal nagyobb a korlátolt forgalmú földbirtokoknál, mint az összes földbirtokoknál. Érdekes jelenség az, hogy ennél a művelési ágnál az Északon

fekvő törvényhatóságokban a korlátolt forgalmú földbirtokok részaránya az összes földbirtokok nádasrészesedésével teljesen egyenlő.

A művelési ágak megoszlására vonatkozólag általánosságban még azt jegyezzük meg, hogy a *földadó alá nem eső* terület aránya is jóval nagyobb a korlátolt forgalmú földbirtokoknál, mint az összes földbirtokoknál. Ez az igen magas aránykülönbség (136·7%) azért állott itt elő, mert a községi földbirtokok, továbbá a vasúti úttek, végül az ármentesítő és vízrendező társulatok jórészt meg nem művelhető, tehát földadó alá nem eső területei korlátolt forgalmúak; az aránykülönbséget maga ez a tény is teljes mértékben indokolja. A nagy alföldi városok és a tiszai és kőrösi ármentesítő társulatok szerepe okozza azt, hogy az Alföldön ez a többlet 170%-ra szökik.

Egynéhány érdekesebb adattal jellemezve bemutattuk általánosságban azt, hogy az egyes művelési ágak milyen szerepet töltenek be a korlátolt forgalmú földbirtokoknál. Most továbbmenve szemügyre fogjuk venni azt is, hogy a művelési ágak a különböző jogcímű, korlátolt forgalmú földbirtokoknál milyen részesedést mutatnak. Így mindjárt a *kincstári földbirtokoknál* azt látjuk, hogy a szántóföld aránya 15·5%-kal kisebb, mint az összes korlátolt forgalmú földbirtokok szántóföldrészesedése. A legelőnél ez az arány 61·9%-kal kisebb, ezzel szemben az erdőnél 68·6%-os aránytöbblettel állunk szemben. Itt az erdészeti kincstár és a m. kir. Koronauradalom erdőbirtokai duzzasztják ilyen nagyra az arányszámot. Még csak azt említjük meg, hogy a dunántúli kincstári földbirtokok a szántórészesedésben (34·3%) és az északi területen fekvő kincstári földbirtokok az erdőterületi részesedésben (81%) magaslanak ki. Ebben az ország részben a kincstári erdők részesedése 40·1%-kal nagyobb, mint az északi törvényhatóságokban fekvő összes korlátolt forgalmú földbirtokok erdőaránya.

A *községi, városi és törvényhatósági* tulajdonban levő földbirtokok szántóföldterülete mindössze 7%-kal kisebb, mint az összes korlátolt forgalmú földbirtokok szántója. Ezt a kedvező arányt az alföldi nagyvárosok földbirtokainak elég jelentékeny szántóföldrészesedése okozza. A községi földbirtokoknál különben a földadó alá nem

első rész a kimagasló, ennek a művelési ágak aránya teljes 157%-kal túhaladja az összes korlátolt forgalmú földbirtokok terméketlen területének arányát. Ennél a jogcímnél tudvalevőleg a beépített részek, udvarok, árkok, utak, vízmedrek az összterületnek jelentékeny részét foglalják le, a jelzett magas arányszám ezzel a körülménnyel természetesen szorosan összefügg. Az egyes országrészek között a vonatkozó arányszámok jelentékeny eltéréseket mutatnak. A Dunántúl községeihez tartozó földadó alá nem eső (terméketlen) terület nagyságának aránya 230·2%-kal, az Alföldön 90·7%-kal, Északon 377·2%-kal múlja felül az összes korlátolt forgalmú birtokoknak az illető országrészre vonatkozó arányszámát.

A *közbirtokossági és volt úrbéres földbirtokoknál* a szántóföld nagysága erősen háttérbe szorul; 87·4%-kal kisebb, mint az összes korlátolt forgalmú földbirtokok szántóföldrészesedése. Itt természetesen a legelőterület vonul erősen előtérbe, 166·2%-kal nagyobb ennél a jogcímnél a legelők területe, mint az összes korlátolt földbirtokok legelőrészesedése. Az erdőterület arányánál alig van különbség; erdőközirtokosságok egyes vidékeken elég sűrűn fordulnak elő; az összes korlátolt forgalmú földbirtokok erdőterületével szembeállítva itt mindössze 9·1%-os különbséget állapíthatunk meg. A legelőterület aránykülönbségét figyelve, az egyes országrészek szerepe a következőképpen alakul: Dunántúl +186·2%, Alföld +165·8%, Észak +145·3%, tehát a közirtokosságok legelőterülete a legnagyobb arányban a dunántúli vármegyékben múlja felül az összes korlátolt forgalmú földbirtokok dunántúli legelőterületének arányát.

A *köz- és magánalapítványok* földbirtokainak művelési ágmegoszlásánál csak a szántóföld szerepéről érdemes megemlékezni. Az összes korlátolt forgalmú földbirtokok 29·5%-os szántóföld arányával szemben ennek a birtoktípusnak szántórészesedése 44·9%, tehát 52·2%-os aránytöbbletet állapíthatunk itt meg, a legelőnél viszont 37·7%-kal kisebb az arányszám. A köz- és magánalapítványoknál a szántóföld kimagasló aránya legfeltűnőbb az északi részen fekvő törvényhatóságokban, az 52·2%-os országos aránynövekedés itt 145·5%-ra szökik fel. Ez a magas arány nagyrészt a nemrég alakított és teljesen ebben az országrészben fekvő

nemzeti közművelődési alap szerepével magyarázható.

A *hitbizományi* földbirtokok művelési ágak szerint való megoszlását vizsgálva és a vonatkozó adatokat az összes korlátolt forgalmú földbirtokok arányszámaival szembeállítva, két művelési ágnál, a szántóföldnél és az erdőterületnél látunk aránytöbbletet; ez a szántóföldnél 28·5%-os, az erdőterületnél 41·9%-os. Viszont hatalmas az aránykülönbség (58%) a legelőterületnél. Ennél a sokat tárgyalt (támadott és védett) jogcímnél feltűnő, hogy a szántóföld aránya nem a hitbizományok főfészkeiben, a Dunántúlon (+21·2%) a legkimagaslóbb, hanem az Alföldön (+50·2%). Ezt a különös jelenséget főként az okozza, hogy a dunántúli részen fekvő hitbizományoknál elég jelentékeny (40·5%) az erdőterület, az Alföldön ez csak 17·4%, továbbá figyelembe kell itt még azt is venni, hogy a két legnagyobb alföldi hitbizomány, a sövényházai örgróf Pallavicini-féle és a saradi gróf Almássy-féle hitbizomány jóformán kizárólag szántóföldből áll.

A *vitézi telkek* főleg kis existenciákat jelentenek, tehát itt kimagasló a törpe- és kisbirtokok száma. Természetes, hogy a vitézek korlátolt forgalmú birtokai majdnem teljesen szántóföldből állanak. Az összes vitézi telkek szántóföld aránya 86·7%, ez az arány 193·8%-kal nagyobb, mint a korlátolt forgalmú földbirtokok részesedése a szántóból. Ez a magas arányszám a dunántúli részekben 207·5%-ra, sőt az északi részen 314·1%-ra szökik. Ennél a legújabb alapítású korlátolt forgalmú birtoktípusnál a szántóföldön kívül a többi művelési ágról beszélni sem lehet, de ez természetesen is, mert a vitézi telkek alapításánál jóformán kizárólag csak a kisemberek megélhetését legjobban biztosító szántóföldterületeket vették figyelembe.

Az *egyházi és a felekezeti iskolai* földbirtokok olyan kimagaslóan nagy szerepet játszanak hazai közéletünkben, hogy talán leghelyesebb, ha művelési ágak szerint való megoszlásukra vonatkozó adatokat táblázatba foglalva külön is bemutatjuk. (2. sz. tábla.) Ennél a birtoktípusnál is igen nagy szerepe van a szántóföldnek; aránya az összes korlátolt forgalmú földbirtokok szántóföldi részesedését 53·8%-kal múlja felül. Ezt az aránytöbbletet az okozza, hogy a kisebb lelkipásztori és iskolai földbirtokok legnagyobb részben szántóföldből állanak. A nagyobb egyházi birtokok, a főpapi javadalmak már je-

2. Az egyházi és iskolai földbirtokok területe művelési ágak szerint országrészenként.

Superficie, par branches de culture et régions, des propriétés ecclésiastiques et scolaires.

Országrész Régions	Összes terület Total	A földbirtokok területe művelési ágak szerint Superficie des terres propriétés suivant les branches de culture							
		Szántó- föld Terres arables	Kert Jardins	Rét Prés et prairies	Szőlő Vignes	Legelő Pâtura- ges	Erdő Bois et forêts	Nádas Rose- lières	Földadó alá nem eső te- rület-Super- ficie non assujettie à l'imp. fonc.
kat. hold — en arpents cadastraux									
Dunántúl — Transdanubie									
szám szerint — en nombres . . .	505.553	209.964	3.097	30.301	1.574	44.272	159.054	3.950	53.341
százalékban — %	100·0	41·5	0·6	6·0	0·3	8·8	31·5	0·8	10·5
Alföld — Grande Plaine									
szám szerint — en nombres . . .	293.793	172.091	1.654	18.641	976	45.589	33.065	1.942	19.835
százalékban — %	100·0	58·6	0·6	6·3	0·3	15·5	11·3	0·7	6·7
Észak — Nord									
szám szerint — en nombres . . .	206.965	74.444	1.300	15.119	815	19.936	87.775	234	7.342
százalékban — %	100·0	36·0	0·6	7·3	0·4	9·6	42·4	0·1	3·6
Magyarország összesen Hongrie entière									
szám szerint — en nombres . . .	1,006.311	456.499	6.051	64.061	3.365	109.797	279.894	6.126	80.518
százalékban — %	100·0	45·4	0·6	6·4	0·3	10·9	27·8	0·6	8·0

jelentékeny erdőterülettel rendelkeznek; ennek tulajdonítható, hogy a tárgyalt jogcímnek erdőaránya 9·8%-kal magasabb, mint a korlátolt forgalmú földbirtokok erdőrészesedése. Még jobban alátámasztja ezt a megállapítást, ha az adatokat országrészek szerinti megoszlásban vesszük szemügyre. Az Alföldön, ahol a főpapi birtokok területe jelentékenyen kisebb, mint a többi országrészben és ahol az erdőterület nagysága a szántófölddel szemben erősen háttérbe szorul, ennek a birtoktípusnak erdőterülete 13·7%-kal kevesebb, mint általában a korlátolt forgalmú földbirtokok erdőterületi aránya. Az északi törvényhatóságok papi-birtokaiban viszont az erdőterületnek van a legnagyobb szerepe, itt 16·6%-kal nagyobb ez az arány, mint az Észak összes korlátolt forgalmú földbirtokainak erdőrészesedése. A szűkreszabott közlési lehetőség nem engedheti meg, hogy ezeket az adatokat felekezeti szerint tovább részletezzük, teljesen elegendő, ha megemlítjük még azt, hogy az összes egyházi és iskolai földbirtokok 85·7%-a római katolikus egyházi és iskolai földbirtok.

Az állami-, községi(városi)-, társulati- és magániskolai földbirtokoknak is jelentékeny része a szántóföld; aránya 118·3%-kal nagyobb, mint az összes korlátolt forgalmú földbirtokok szántóföldterületi aránya, sőt ez az aránykülönbség az északi

törvényhatóságok iskolai birtokánál 232·8%-ra ugrik. A szántóföld kimagasló szerepe okozza, hogy itt az összes korlátolt forgalmú földbirtokok vonatkozó adataival szembeállítva a legelőterületnél 69·7%-kal, az erdőterületnél pedig 78·1%-kal kisebb arányszámot állapíthatunk meg.

A hitelintézetek tulajdonában levő földbirtokok területe folyton változik. A hitelintézet nemfizető adósától csak szükségből vásárolja meg ingatlanát, igyekszik azon a legelső kedvező esetben akár egyszerű eladás, akár parcellázás útján túladni. A hitelintézeti földbirtokoknak kimagasló szerepet szántak a telepítés végrehajtásánál, fontos tehát, hogy ennek a birtoktípusnak művelési ágak szerinti megoszlását külön kimutatásban (3. sz. tábla) is bemutassuk. Az általános mezőgazdasági statisztikai összeírás idejében hitelintézeteink tulajdonában 88.343 kat. hold földbirtok volt, ennek 58·1%-a az Országos Földhitelintézeté. A hitelintézetek földbirtokainál is a szántóföld játsza a főszerepet, 88·1%-kal magasabb itt a szántó aránya, mint az összes korlátolt forgalmú földbirtokoknál. A legelőterületnél viszont 32·5%-os, az erdőterületnél pedig 40·4%-kal kisebb részesedést állapíthatunk meg.

Az egyéb részvénytársasági, egyesületi és társulati stb. földbirtokoknál már nem a szántóföldé a vezérszerep, sőt itt az összes

korlátolt forgalmú földbirtokok szántóföld-arányával összehasonlítva 14·2%-kal kisebb arányszám mutatkozik. Ennél a földbirtok-csoportnál igen magas a terméketlen föld aránya, 147·2%-kal nagyobb, mint általában a korlátolt forgalmú földbirtokoknál. Ennek a kiugrásnak az a magyarázata, hogy ide tartoznak a vízrendészeti és az ármentesítő társulatok földbirtokai, valamint idetartozik a legtöbb halgazdaság is, ezek pedig jelentékeny részben földadó alá nem eső területből állanak. Minthogy az Alföldön a legnagyobb jelentőséggel a vízszabályozó és ármentesítő társulatok szerepelnek, a terméketlen területek aránya ugyanitt 191·4%-kal nagyobb, mint az összes korlátolt forgalmú birtokok részesedése a terméketlen területből.

2. A korlátolt forgalmú földbirtok hasznóbérleti viszonyai.

Az 1935. év február 28-án végrehajtott általános mezőgazdasági összeírás a korlátolt forgalmú földbirtokok kezelési módjára vonatkozólag is szolgál adatokkal. Ebben az időszakban a korlátolt forgalmú földbirtokoknak 22%-a volt hasznóbérbe adva, tehát ennél a földbirtoktípusnál a bérbeadás aránya 23%-kal nagyobb, mint az összes földbirtokok bérbeadott területi aránya. Az egyes országrészekben elég nagy volt a különbség a korlátolt forgalmú

földbirtokok hasznóbérleti adatai között (4. sz. tábla). A legtöbb korlátolt forgalmú földbirtokot az Alföldön adták bérbe (28·6%), az északi részen fekvő törvényhatóságokban ez az arány mindössze 13·3%. Az Alföldön a nagy városok földbirtoka és több nagy alapítványi földbirtok majdnem egészében hasznóbérlet útján értékesül, viszont Északon a kincstár és a koronauradalom hatalmas erdőbirtokai csaknem egész terjedelmükben saját kezelésben tartatnak. Ennek következtében ebben az országrészben a hasznóbérbeadott terület arányrészesedése alacsony. Még jobban megerősítik ezt a megállapítást az 1.000 kat. holdnál nagyobb korlátolt forgalmú földbirtokok hasznóbérleti viszonyaira vonatkozó adatok. Az Alföldön ennek a birtoktípusnak 31·1%-a van bérbeadva, az északi dombosvidéken pedig ez az arány csak 12·6%.

A korlátolt forgalmú földbirtokoknál igen eltérők a hasznóbérletek statisztikai adatai, ha ezt a kérdést a földbirtoknagyságcsoportok szerepére vonatkoztatva tesszük tanulmányunk tárgyává. A bérbeadott terület aránya, az összes területhez viszonyítva a legnagyobb (31·4%) az 1—5 kat. hold kiterjedésű korlátolt forgalmú törpeföldbirtokoknál, itt az arány 49·5%-kal nagyobb az átlagosnál. A legkisebb a hasznóbérbe adott föld nagysága a 100—500

3. A hitelintézeti földbirtokok területe művelési ágak szerint országrészenként.

Superficie, par branches de culture et régions, des propriétés des établissements de crédit.

O r s z á g r é s z R é g i o n s	Összes terület Total	A földbirtokok területe művelési ágak szerint <i>Superficie des terres suivant les branches de culture</i>							
		Szántó- föld <i>Terres arables</i>	Kert <i>Jardins</i>	Rét <i>Prés et prairies</i>	Szőlő <i>Vignes</i>	Legelő <i>Pâturages</i>	Erdő <i>Bois et forêts</i>	Nádas <i>Roselières</i>	Földadó alá nem eső terület <i>Superficie non assujettie à l'imp. fonc.</i>
kat. hold — en arpents cadastraux									
Dunántúl — Transdanubie									
szám szerint — <i>en nombres</i>	31.033	17.626	306	2.724	179	5.076	3.289	155	1.678
százalékban — %	100·0	56·8	1·0	8·8	0·6	16·4	10·6	0·5	5·3
Alföld — Grande Plaine									
szám szerint — <i>en nombres</i>	35.416	22.964	574	2.278	734	6.375	993	260	1.238
százalékban — %	100·0	64·8	1·6	6·4	2·1	18·0	2·8	0·7	3·6
Észak — Nord									
szám szerint — <i>en nombres</i>	21.894	8.468	127	708	129	2.361	9.657	—	444
százalékban — %	100·0	38·7	0·6	3·2	0·6	10·8	44·1	—	2·0
Magyarország összesen <i>Hongrie entière</i>									
szám szerint — <i>en nombres</i>	88.343	49.058	1.007	5.710	1.042	13.812	13.939	415	3.360
százalékban — %	100·0	55·5	1·1	6·5	1·2	15·6	15·8	0·5	3·8

4. A korlátolt forgalmú földbirtokok összes és haszonbérbe adott területe 1935-ben.
Superficies, totale et affermée, en 1935, des propriétés foncières à mutation limitée.

Országgrész — Régions	A földbirtokok területe birtoknagyságcsoportok szerint <i>Superficie des dites propriétés suivant leur grandeur</i>								
	Az összes <i>Leur superficie totale</i>	Az 1 kat. holdnál kisebb <i>Propriétés de moins de 1 arp. cad.</i>		<i>Propriétés de</i>					Az 1000 kat. holdnál nagyobb <i>Propriétés de plus de 1000 arp. cad.</i>
		szántóföld nélküli <i>n'ayant pas de terres arables</i>	szántóföldes <i>ayant des terres arables</i>	Az	Az	Az	A	Az	
				1-5	5-50	50-100	100-500	500-1000	
kat. holdas — arp. cad.									
földbirtokok területe kat. hold — <i>en arpents cadastraux</i>									
Dunántúl — Transdanubie									
Az összes korlátolt forgalmú földbirtok <i>Ensemble des propriétés à mutation limitée</i>	1,985.603	1.239	871	7.774	132.787	97.694	414.137	233.304	1,097.797
Ebből: — <i>Dont</i> :									
A haszonbérbe adott földbirtok <i>Propriétés affermées</i>	392.858	197	350	2.860	41.762	16.474	49.652	41.005	240.558
A haszonbérbe adott földbirtok, az összes korlátolt forgalmú földbirtok % ₁₀₀ -ában — <i>Ces propriétés affermées par rapport à l'ensemble des pro- priétés à mutation limitée, %</i>	19.8	15.9	40.2	36.8	31.5	16.9	12.0	17.6	21.9
Alföld — Grande Plaine									
Az összes korlátolt forgalmú földbirtok <i>Ensemble des propriétés à mutation limitée</i>	1,647.435	1.236	640	4.412	90.986	70.470	287.572	190.233	1,001.886
Ebből: — <i>Dont</i> :									
A haszonbérbe adott földbirtok <i>Propriétés affermées</i>	471.844	272	152	1.360	34.312	20.004	64.256	40.243	311.245
A haszonbérbe adott földbirtok, az összes korlátolt forgalmú földbirtok % ₁₀₀ -ában — <i>Ces propriétés affermées par rapport à l'ensemble des pro- priétés à mutation limitée, %</i>	28.6	22.0	23.8	30.8	37.7	28.4	22.3	21.2	31.1
Észak — Nord									
Az összes korlátolt forgalmú földbirtok <i>Ensemble des propriétés à mutation limitée</i>	727.584	593	254	2.895	52.888	42.054	190.879	112.556	325.465
Ebből: — <i>Dont</i> :									
A haszonbérbe adott földbirtok <i>Propriétés affermées</i>	96.498	63	53	737	13.391	6.001	20.615	14.693	40.945
A haszonbérbe adott földbirtok, az összes korlátolt forgalmú földbirtok % ₁₀₀ -ában — <i>Ces propriétés affermées par rapport à l'ensemble des pro- priétés à mutation limitée, %</i>	13.3	10.6	20.9	25.5	25.3	14.3	10.8	13.1	12.6
Magyarország — Hongrie									
Az összes korlátolt forgalmú földbirtok <i>Ensemble des propriétés à mutation limitée</i>	4,360.622	3.068	1.765	15.081	276.661	210.218	892.588	536.093	2,425.148
Ebből: — <i>Dont</i> :									
A haszonbérbe adott földbirtok <i>Propriétés affermées</i>	961.200	532	555	4.957	89.465	42.479	134.523	95.941	592.748
A haszonbérbe adott földbirtok, az összes korlátolt forgalmú földbirtok % ₁₀₀ -ában — <i>Ces propriétés affermées par rapport à l'ensemble des pro- priétés à mutation limitée, %</i>	22.0	17.3	31.4	32.9	32.3	20.2	15.1	17.9	24.4

kat. holdas földbirtokoknál (15·1%), ez az arány teljes 31·4%-kal kisebb, mint ebben a kategóriában az összes korlátolt forgalmú földbirtokok hasznóbérbe adott területének aránya. Az 1.000 kat. holdnál nagyobb földbirtokok hasznóbérleti aránya (24·4%) az összes bérbeadott terület arányánál mindössze 10·9%-kal nagyobb, az ehhez a nagyságcsoporthoz tartozó korlátolt forgalmú földbirtokoknál az értékesítés leggyakoribb módozata tehát a saját kezelés. Vizsgáljuk meg az arányoknak nagyságát az egyes birtokfajtákon belül.

A *kinestári földbirtokok* legnagyobb részét az államkinestár házi kezelésben tartja, csak 6·5%-ot adott hasznóbérbe. Ennél a birtoktípusnál tehát a hasznóbérlet aránya 70·5%-kal kisebb, mint az összes korlátolt forgalmú földbirtokoknak hasznóbérbeadott területe. Itt különösen ki kell emelni, hogy az 1.000 kat. holdnál nagyobb kinestári földbirtokokból a dunántúli dombosvidéken 35.998 kat. holdból semmi sem volt bérbeadva, az északi dombosvidéken 61.463 kat. holdból csak 0·7%, az Alföldön 92.949 kat. holdból mindössze 2·8% képezte hasznóbérlet tárgyát. A kinestár tulajdonát képező nagybirtokok közül tehát csak a legminimálisabb rész képezi hasznóbérlet tárgyát; általában ezeken a nagyuradalmakon (Mezőhegyes, Kisbér stb.) saját kezelésben mintagazdálkodás folyik. Ennél a birtokfajtánál a legtöbb földbérletet (25·8%) a 100—500 kat. holdas kinestári földbirtokoknál találjuk. Főleg a dunántúli kinestári földbirtokokat (46·6%) hasznosítják hasznóbérlet útján.

A *községi, városi és törvényhatósági* tulajdonban levő földbirtokok 24·4%-a hasznosítatik bérlet útján, ez pedig 10·9%-kal több, mint az összes korlátolt forgalmú földbirtokok bérleti aránya. A községi birtokok bérleti aránya különben legmagasabb az Alföldön elterülő 1.000 kat. holdnál nagyobb községi birtokoknál. Az ehhez a jogcímhez tartozó nagybirtokok összes területe az Alföldön 356.456 kat. hold, ebből hasznóbérbe került 129.892 kat. hold, ami 36·4%-nak felel meg, tehát ebben a nagyságkategóriában a bérbeadott földterület nagyságának aránya 32%-kal nagyobb, mint az összes községi földbirtokok hasznóbérleti százaléka. Ez a számadat is tisztán mutatja, hogy az alföldi nagyhatárú városok — a szociális szempontokat szem előtt tartva — főleg kisbérlet útján milyen ha-

talmas területeket adnak kisembereknek hasznóbérbe.

A *közbirtokossági* földbirtokok rendeltetése már eleve jóformán kizárja a hasznóbérleti gazdálkodást, tehát egyáltalában nem feltűnő, hogy ennek a birtoktípusnak csak 1·4%-a a bérbeadott rész; igen alacsony arány, 93·6%-kal kisebb, mint az összes korlátolt forgalmú földbirtokok bérleti hányada.

A *köz- és magánalapítványi* földbirtokoknál láthatjuk a legnagyobb bérleti arányokat, ezeknek a földbirtokoknak ugyanis 59·7%-a hasznóbérbe került. Ez az arány 171·4%-kal magasabb, mint az összes korlátolt forgalmú földbirtokok hasznóbérleti aránya. Legmagasabb a bérleti arány (74·7%) a 100—500 kat. holdas középirtokoknál, sőt ez az arány ebben a nagyságkategóriában a dunántúli alapítványi földbirtokoknál 79%-ra emelkedik, tehát az ilyen földbirtoknak több mint háromnegyed része nem kezeltek házilag. Az alapítványoknál a bérlet útján való kezelés a leginkább célravezető, mert a házi kezelés ritkán ad olyan magas hozadékot, mint a bérleti versenytárgyalás legmagasabb bérletajánlata.

A *hitbizományi* földbirtokoknak az előzőleg tárgyalt típussal szemben az összes terület egyharmadánál valamivel kisebb része (29·1%) van hasznóbérbe adva. Legmagasabb a bérleti arányszám (43·5%) 50—100 kat. hold kiterjedésű hitbizományoknál, ezeknek az elszórva fekvő, rendszerint töredék földbirtokoknak központi kezelése nehézkes, így természetes, hogy jelentékeny részüket (a Dunántúlon 60·1%-ukat) hasznóbérlet útján értékesítik.

A *vitézi telkeket* a legkisebb földbirtokkategóriákban ugyan rendszerint saját kezelésben tartják, a többi birtoknagyságnál azonban elég sűrű a hasznóbérleti kezelésmód. Ennek tulajdonítható, hogy az összes vitézi telkek viszonylag magas (36%) aránya hasznóbérbe van adva. A hasznóbérletek jelentékeny része (46·1%) az 50—100 kat. hold kiterjedésű vitézi telkekre esik; ennek a kategóriának bérleti hányadosa tehát a vitézi telkek összes bérbeadott földjeinek arányát 28·1%-kal túlhaladja.

Az *egyházi és a felekezeti iskolai* földbirtokok bérleti viszonyait, tekintettel ennek a földbirtoktípusnak erősen kiemelkedő jelentőségére, külön táblázatban (5. sz. tábla) mutatjuk be. Ennek a földbirtok-

5. Az egyházi és iskolai földbirtokok összes és haszonbérbe adott területe 1935-ben.
Superficies, totale et affermée, en 1935, des propriétés ecclésiastiques et scolaires.

Ország rész — Régions	Az összes Leur superficie totale	A földbirtokok területe birtoknagyságcsoporthoz szerint <i>Superficie des dites propriétés suivant leur grandeur</i>							
		Az 1 kat. holdnál kisebb <i>Propriétés de moins de 1 arp. cad.</i>		<i>Propriétés de</i>					Az 1000 kat. holdnál nagyobb <i>Propriétés de plus de 1000 arp. cad.</i>
		szántóföld nélküli n'ayant pas de terres arables	szántóföldes ayant des terres arables	Az 1-5	Az 5-50	Az 50-100	A 100-500	Az 500-1000	
földbirtokok területe kat. hold — <i>en arpents cadastraux</i>									
Dunántúl — Transdanubie									
Az összes egyházi és iskolai földbirt. <i>Ensemble des propriétés ecclésiast. et scolaires</i>	505.553	352	305	3.742	57.352	15.278	43.949	51.295	333.280
Ebből: — <i>Dont</i> :									
A haszonbérbe adott földbirtok — <i>Propriétés affermées</i>	89.872	45	124	1.547	27.517	6.585	11.134	12.796	30.124
A haszonbérbe adott földbirtok, az összes egyházi és iskolai földbirtok százalékában. — <i>Ces propriétés af- fermées par rapport à l'ensemble des propriétés ecclésiast. et scolaires, %</i>	17.8	12.8	40.7	41.3	48.0	43.1	25.3	24.9	9.0
Alföld — Grande Plaine									
Az összes egyházi és iskolai földbirt. <i>Ensemble des propriétés ecclésiast. et scolaires</i>	293.793	249	202	1.574	39.988	19.787	35.688	19.598	176.707
Ebből: — <i>Dont</i> :									
A haszonbérbe adott földbirtok — <i>Propriétés affermées</i>	121.362	24	43	530	18.556	9.819	22.172	13.287	56.931
A haszonbérbe adott földbirtok, az az összes egyházi és iskolai föld- birtok százalékában. — <i>Ces pro- priétés affermées par rapport à l'en- semble des propriétés ecclésiast. et scolaires, %</i>	41.3	9.6	21.3	33.7	46.4	49.6	62.1	67.8	32.2
Észak — Nord									
Az összes egyházi és iskolai földbirt. <i>Ensemble des propriétés ecclésiast. et scolaires</i>	206.965	174	99	1.632	26.625	7.630	15.914	22.446	132.445
Ebből: — <i>Dont</i> :									
A haszonbérbe adott földbirtok — <i>Propriétés affermées</i>	36.911	14	17	428	9.024	2.431	6.434	6.097	12.466
A haszonbérbe adott földbirtok, az összes egyházi és iskolai földbirtok százalékában — <i>Ces propriétés affer- mées par rapport à l'ensemble des propriétés ecclésiast. et scolaires, %</i>	17.8	8.0	17.2	26.2	33.9	31.9	40.4	27.2	9.4
Magyarország — Hongrie									
Az összes egyházi és iskolai földbirt. <i>Ensemble des propriétés ecclésiast. et scolaires</i>	1,006.311	775	606	6.948	123.965	42.695	95.551	93.339	642.432
Ebből: — <i>Dont</i> :									
A haszonbérbe adott földbirtok — <i>Propriétés affermées</i>	248.145	83	184	2.505	55.097	18.835	39.740	32.180	99.521
A haszonbérbe adott földbirtok, az összes egyházi és iskolai földbirtok százalékában — <i>Ces propriétés affer- mées par rapport à l'ensemble des propriétés ecclésiast. et scolaires, %</i>	24.7	10.7	30.4	36.1	44.4	44.1	41.6	34.5	15.5

típusnak bérleti viszonyai egészen normálisak, az ide tartozó földbirtokoknak alig negyedrésze (24·7%) került haszonbérlő kezére. Ez az arány mindössze csak 12·3%-kal több, mint az összes korlátolt forgalmú földbirtokok haszonbérlési aránya. Az egyes földbirtok-nagyságcsoportok közül itt a legnagyobb haszonbérlési arányt (44·4%) az 5—50 kat. holdas birtokoknál látjuk, ez 79·8%-kal múlja felül az összes egyházi és felekezeti iskolai földbirtokok bérleti arányát. Az 1.000 kat. holdnál nagyobb egyházi birtokoknál a bérbeadott föld nagyságának aránya viszont csak 15·5%, ez pedig a már említett részesedésnél 37·2%-kal kevesebb.

Az állami-, községi-, társulati- és magániskolai tulajdonban levő földbirtokoknak 28·3%-a van bérbeadva, tehát az arány 28·6%-kal nagyobb, mint általában az összes korlátolt forgalmú földbirtokoknál észlelhető. A bérbeadott terület nagysága szempontjából itt is az 5—50 kat. holdas kategória áll az első helyen; az ide tartozó földbirtokoknak teljes 54·2%-a van haszonbérlő kezén.

A köz- és magánalapítványi földbirtokok bérbeadási magas arányát erősen megközelíti a hitelintézetek tulajdonában levő földbirtokok 59·1%-os bérleti aránya. Ennek a korlátolt forgalmú földbirtoktípusnak fontossága, különösen a telepítési akció lebonyolításánál erősen kiemelkedik, ezért a földbirtokkezelési rendszerére vonatkozó statisztikai adatokat ennél is külön kimutatásban (6. sz. tábla) állítottuk össze. A hitelintézeti földbirtokok bérleténél a legmagasabb arányt (72·7%) az 50—100 kat. holdas nagyságkategóriánál látjuk, ez 23%-kal több, mint a hitelintézetek már említett haszonbérlési arányszáma. A hitelintézetek 1.000 kat. holdnál nagyobb földbirtokain a bérleti arány majdnem egyezik az összes hitelintézeti földbirtokok vonatkozó arányával, annál mindössze 0·2%-kal nagyobb.

Az egyéb részvénytársasági, egyesületi, társulati stb. tulajdonban levő földbirtokok 14·7%-os bérleti aránya 33·2%-kal kisebb, mint az összes korlátolt forgalmú földbirtokok bérleti hányadosa. Ezt a bérleti arány-csökkenést itt főleg az okozza, hogy az ehhez a földbirtoktípushoz tartozó vízrendezési és ármentesítő társulatok földbirtokaiból nincs semmi bérbeadva. Legnagyobb itt a földbérletek aránya (30·7%) az 500 kat. holdtól 1.000 kat. holdig terjedő közép-

birtokoknál. Valószínű, hogy a nem mezőgazdasági rendeltetésű részvénytársaságok tulajdonában levő földbirtokok jelentékeny része ebben a nagyságcsoportban szerepel, ezek a részvénytársaságok pedig természetesen leggyakrabban haszonbérlési rendszerrel gazdálkodnak. A mezőgazdasági rendeltetésű részvénytársaságok földbirtoka legtöbbször 1.000 kat. holdnál nagyobb, itt már a házi kezelés rendszere dívik, a bérleti arány ennél a nagykategóriánál mindössze 9·9%, tehát 32·7%-kal kevesebb, mint az összes részvénytársasági, egyesületi, társulati tulajdonban levő földbirtokok 14·7 százalékos bérleti aránya.

Az egyes földbirtok-nagyságcsoportok bérleti viszonyait egészen futólag bemutattuk, most szenteljünk még egynéhány sort annak megismerésére, hogy a különböző jogcímű, korlátolt forgalmú földbirtokok haszonbérlési adatai a három országrész területét figyelembe véve milyen eltéréseket mutatnak. A kincstári tulajdonban levő földbirtokok közül a Dunántúlon fekvőknek 9·3%-a van bérbeadva, ez az arány az összes kincstári földbirtokok 6·5%-os bérleti arányánál 43·1%-kal magasabb. Az északi részen fekvő törvényhatóságokban viszont a főleg erdőterületből álló kincstári földbirtokoknak csak 2·3%-a került haszonbérlő kezére, ez a kis arányszám pedig 64·6%-kal kisebb, mint ennek a jogcímnek fent említett bérleti aránya. A községi, városi és törvényhatósági birtokokból természetesen az Alföldön van a legnagyobb rész bérbeadva, itt a haszonbérlet nagysága 30·2%, ez az arány 23·8%-kal több, mint ennél a jogcímnél az összes földbérletek aránya. A Dunántúlon ellenben csak 13·7% a községi stb. tulajdonban levő földbirtokok bérbeadott része, viszont ez 43·9%-kal alatta marad az említett aránynak. A közbirtokossági és volt úrbéres földbirtokok köztudomás szerint igen ritkán képezik haszonbérlet tárgyát. Nem lehet tehát csodálkozni azon, hogy a legnagyobb haszonbérlési arány is csak 2%; ezt az egyáltalában nem kimagasló arányszámot láthatjuk az Alföldön. Az északi dombosvidéken elterülő közbirtokosságoknál csak 0·5% a bérbeadott rész, tehát itt a bérlet az összes közbirtokossági bérletek arányánál 64·3%-kal kevesebb. A köz- és magánalapítványi földbirtokokból a legnagyobb rész szintén az Alföld területén került bérbe, a 67%-os magas bérleti arány 12·2%-kal múlja felül az alapítványok összes bérbeadott terüle-

6. A hitelintézeti földbirtokok összes és haszonbérbe adott területe 1935-ben.

Superficies, totale et affermée, en 1935, des propriétés des établissements de crédit.

Országrés — Régions	A földbirtokok területe birtoknagyságcsoportok szerint Superficie des dites propriétés suivant leur grandeur								
	Az összes Leur superficie totale	Az 1 kat. holdnál kisebb Propriétés de moins de 1 arp. cad.		Propriétés de					Az 1000 kat. holdnál nagyobb Propriétés de plus de 1000 arp. cad.
		szántóföld nélküli n'ayant pas de terres arables	szántóföldes ayant des terres arables	Az	Az	Az	A	Az	
				1-5	5-50	50-100	100-500	500-1000	
kat. holdas — arp. cad.									
földbirtokok területe kat. hold — en arpents cadastraux									
Dunántúl — Transdanubie									
Az összes hitelintézeti földbirtok Ensemble des propriétés des établissements de crédit	31.033	139	99	551	2.519	2.355	10.478	3.920	10.972
Ebből: — Dont:									
A haszonbérbe adott földbirtok Propriétés affermées	20.644	52	51	243	1.367	1.155	4.848	2.519	10.409
A haszonbérbe adott földbirtok, az összes hitelintézeti földbirtok százalékában — Ces propriétés afferchées par rapport à l'ensemble des propriétés des établissements de crédit, %	66.5	37.4	51.5	44.1	54.3	49.0	46.3	64.3	94.9
Alföld — Grande Plaine									
Az összes hitelintézeti földbirtok Ensemble des propriétés des établissements de crédit	35.416	258	127	676	6.594	4.342	16.813	3.938	2.668
Ebből: — Dont:									
A haszonbérbe adott földbirtok Propriétés afferchées	23.816	119	47	398	4.990	3.763	11.102	1.745	1.652
A haszonbérbe adott földbirtok, az összes hitelintézeti földbirtok százalékában — Ces propriétés afferchées par rapport à l'ensemble des propriétés des établissements de crédit, %	67.2	46.1	37.0	58.9	75.7	86.7	66.0	44.3	61.9
Észak — Nord									
Az összes hitelintézeti földbirtok Ensemble des propriétés des établissements de crédit	21.894	80	29	112	1.163	625	5.975	3.757	10.153
Ebből: — Dont:									
A haszonbérbe adott földbirtok Propriétés afferchées	7.794	22	9	41	808	402	3.785	712	2.015
A haszonbérbe adott földbirtok, az összes hitelintézeti földbirtok százalékában — Ces propriétés afferchées par rapport à l'ensemble des propriétés des établissements de crédit, %	35.6	27.5	31.0	36.6	69.5	64.3	63.3	19.0	19.8
Magyarország — Hongrie									
Az összes hitelintézeti földbirtok Ensemble des propriétés des établissements de crédit	88.343	477	255	1.339	10.276	7.322	33.266	11.615	23.793
Ebből: — Dont:									
A haszonbérbe adott földbirtok Propriétés afferchées	52.254	193	107	682	7.165	5.320	19.735	4.976	14.076
A haszonbérbe adott földbirtok, az összes hitelintézeti földbirtok százalékában — Ces propriétés afferchées par rapport à l'ensemble des propriétés des établissements de crédit, %	59.1	40.5	42.0	50.9	69.7	72.7	59.3	42.8	59.2

tének százalékát. A hitbizományoknál a haszonbérlet aránya nagyságának szempontjából a három országrész adatai között alig van valami különbség; a hitbizományoknak a Dunántúlon 28·6%-a, az Alföldön 31·4%-a, Északon 28%-a került haszonbérletre, tehát az értékesítés módja ennél a típusnál az ország egész területén meglehetősen egyforma. A *vitézi telkeknek* általában 36%-a van bérbeadva, ez az arány a Dunántúlon 40·6%, tehát 12·8%-kal több, az Alföldön 30·9%, tehát 14·2%-kal kevesebb, mint a fentemlített országos haszonbérleti arány. Az *egyházi és felekezeti iskolai* tulajdonban levő földbirtokokból haszonbérbeadott rész nagysága az Alföldön kimagaslóan nagyobb, mint a másik két országrészben. Az ország egész területét nézve, ennek a földbirtoktípusnak 24·7%-a haszonbérben van, az Alföldön ez az arány felugrik 41·3%-ra, tehát az országos aránynál 67·2%-kal magasabbra. A másik két országrészben az egyházi és iskolai földbirtokok bérleti aránya teljesen egyforma, 17·8%, az említett országos aránynál 27·9%-kal kevesebb.

Az északi törvényhatóságok területén fekvő *állami-, községi-, társulati- és magániskolai földbirtokok* fele (50·4%) bérlet útján értékesül; a bérleti arány ebben az országrészben 78·1%-kal nagyobb, mint ennek a földbirtoktípusnak összes földbérle-

tére vonatkozó aránya. A *hitelintézetek* tulajdonában levő földbirtokok igen nagy része (59·1%) haszonbérbe került. Ezt az elég magas országos arányt legjobban az alföldi pénzintézetek 67·1%-os bérleti aránya múlja felül (+13·7%), az északi dombosvidék törvényhatósági területén levő hitelintézeti földbirtokoknak viszont csak 35·6%-a van haszonbérbe adva, utóbbi arány pedig a fentidézett országos bérleti aránynál 39·1%-kal kisebb. Az *egyéb részvénytársasági, egyesületi, társulati stb.* tulajdonban levő földbirtokok bérleti kihasználása nem túlságosan számottevő; az összterület 14·7%-a volt bérbeadva. Ennél az országos aránynál a Dunántúlon fekvő ilyen jogcímű földbirtokok bérleti aránya 15·6%-kal nagyobb, Északon ellenben 55·8%-kal kisebb.

A hazánk földbirtokviszonyait a községi határok szemelött tartásával bemutató kötetnek a korlátolt forgalmú földbirtokokra vonatkozó fejezetei az eddig tárgyalt adatokon kívül még igen sok érdekes részletadatot tartalmaznak. Bemutatja a kötet többek között a korlátolt forgalmú földbirtokok tagoltságára, védettségére vonatkozó statisztikai adatokat, tájékoztat továbbá a múlt évtizedben végrehajtott földreformnak a korlátolt forgalmú földbirtokokra kiterjedő adatairól.

Sajóhelyi István.

A szabadforgalmú földbirtokok művelési ágak szerint.

Les propriétés à mutation libre en Hongrie, suivant les branches de culture.

(A mezőgazdasági összeírás eredményei V. — Résultats du recensement agricole, V.)

Résumé. En Hongrie, d'après un recensement agricole général exécuté naguère, les propriétés à mutation libre représentent 72·9% du territoire national. Ces propriétés ont 86·8% des terres arables, 89·8% des jardins, 79·9% des prés et prairies, et non moins de 95·7% des vignes. Cela est une conséquence naturelle du fait que les terres arables, les jardins, les prés et prairies et les vignes, formant la base de l'agriculture et de l'élevage, sont les branches de culture essentielles de l'exploitation agricole privée.

Mais les propriétés à mutation libre ont seulement 40·9% des pâturages, 39·9% des bois et forêts, et 52·1% des roselières. Elles ont donc moins de pâturages, de bois et de forêts que d'autres branches de culture. Cela est atténué par le fait qu'une partie considérable des autres pâturages, bois et forêts est à des copropriétés, de la catégorie des propriétés à mutation limitée. Car les

copropriétés appartiennent presque entièrement à des gens ayant aussi des propriétés à mutation libre. Quant aux pâturages des communes et des villes, lesquels sont des propriétés à mutation limitée, ce sont également les propriétaires (ou fermiers) locaux de biens à mutation libre qui en profitent en premier lieu, parce qu'ils peuvent s'en servir contre une redevance en général bien modeste.

*

Az országnak az általános mezőgazdasági összeírás alkalmával megállapított¹⁾ területéből 72·9% megkötöttség nélkül elidegeníthető ú. n. szabadforgalmú földbirtok.

¹⁾ Az összeírás során csak a kizárólag termékeny területből álló földbirtokokat nem kellett számbavenni. Az összeírásból emiatt kimaradt terület az ország kataszter szerinti kiterjedésének mindössze 0·6%-a.

tének százalékát. A hitbizományoknál a haszonbérlet aránya nagyságának szempontjából a három országrész adatai között alig van valami különbség; a hitbizományoknak a Dunántúlon 28·6%-a, az Alföldön 31·4%-a, Északon 28%-a került haszonbérletre, tehát az értékesítés módja ennél a típusnál az ország egész területén meglehetősen egyforma. A *vitési telkeknek* általában 36%-a van bérbeadva, ez az arány a Dunántúlon 40·6%, tehát 12·8%-kal több, az Alföldön 30·9%, tehát 14·2%-kal kevesebb, mint a fentemlített országos haszonbérleti arány. Az *egyházi és felekezeti iskolai* tulajdonban levő földbirtokokból haszonbérbeadott rész nagysága az Alföldön kimagaslóan nagyobb, mint a másik két országrészben. Az ország egész területét nézve, ennek a földbirtoktípusnak 24·7%-a haszonbérben van, az Alföldön ez az arány felugrik 41·3%-ra, tehát az országos aránynál 67·2%-kal magasabbra. A másik két országrészben az egyházi és iskolai földbirtokok bérleti aránya teljesen egyforma, 17·8%, az említett országos aránynál 27·9%-kal kevesebb.

Az északi törvényhatóságok területén fekvő *állami-, községi-, társulati- és magániskolai földbirtokok* fele (50·4%) bérlet útján értékesül; a bérleti arány ebben az országrészben 78·1%-kal nagyobb, mint ennek a földbirtoktípusnak összes földbérle-

tére vonatkozó aránya. A *hitelintézetek* tulajdonában levő földbirtokok igen nagy része (59·1%) haszonbérbe került. Ezt az elég magas országos arányt legjobban az alföldi pénzintézetek 67·1%-os bérleti aránya múlja felül (+13·7%), az északi dombosvidék törvényhatósági területén levő hitelintézeti földbirtokoknak viszont csak 35·6%-a van haszonbérbe adva, utóbbi arány pedig a fentidézett országos bérleti aránynál 39·1%-kal kisebb. Az *egyéb részvénytársasági, egyesületi, társulati stb.* tulajdonban levő földbirtokok bérleti kihasználása nem túlságosan számottevő; az összterület 14·7%-a volt bérbeadva. Ennél az országos aránynál a Dunántúlon fekvő ilyen jogcímű földbirtokok bérleti aránya 15·6%-kal nagyobb, Északon ellenben 55·8%-kal kisebb.

A hazánk földbirtokviszonyait a községi határok szemelött tartásával bemutató kötetnek a korlátolt forgalmú földbirtokokra vonatkozó fejezetei az eddig tárgyalt adatokon kívül még igen sok érdekes részletet tartalmaznak. Bemutatja a kötet többek között a korlátolt forgalmú földbirtokok tagoltságára, védettségére vonatkozó statisztikai adatokat, tájékoztat továbbá a múlt évtizedben végrehajtott földreformnak a korlátolt forgalmú földbirtokokra kiterjedő adatairól.

Sajóhelyi István.

A szabadforgalmú földbirtokok művelési ágak szerint.

Les propriétés à mutation libre en Hongrie, suivant les branches de culture.

(A mezőgazdasági összeírás eredményei V. — Résultats du recensement agricole, V.)

Résumé. En Hongrie, d'après un recensement agricole général exécuté naguère, les propriétés à mutation libre représentent 72·9% du territoire national. Ces propriétés ont 86·8% des terres arables, 89·8% des jardins, 79·9% des prés et prairies, et non moins de 95·7% des vignes. Cela est une conséquence naturelle du fait que les terres arables, les jardins, les prés et prairies et les vignes, formant la base de l'agriculture et de l'élevage, sont les branches de culture essentielles de l'exploitation agricole privée.

Mais les propriétés à mutation libre ont seulement 40·9% des pâturages, 39·9% des bois et forêts, et 52·1% des roselières. Elles ont donc moins de pâturages, de bois et de forêts que d'autres branches de culture. Cela est atténué par le fait qu'une partie considérable des autres pâturages, bois et forêts est à des copropriétés, de la catégorie des propriétés à mutation limitée. Car les

copropriétés appartiennent presque entièrement à des gens ayant aussi des propriétés à mutation libre. Quant aux pâturages des communes et des villes, lesquels sont des propriétés à mutation limitée, ce sont également les propriétaires (ou fermiers) locaux de biens à mutation libre qui en profitent en premier lieu, parce qu'ils peuvent s'en servir contre une redevance en général bien modeste.

*

Az országnak az általános mezőgazdasági összeírás alkalmával megállapított¹⁾ területéből 72·9% megkötöttség nélkül elidegeníthető ú. n. szabadforgalmú földbirtok.

¹⁾ Az összeírás során csak a kizárólag termékeny területből álló földbirtokokat nem kellett számbavenni. Az összeírásból emiatt kimaradt terület az ország kataszter szerinti kiterjedésének mindössze 0·6%-a.

tokokhoz tartozik. A földbirtokok zömét má-
gában foglaló ez a birtokcsoport az egyes
művelési ágak területéből meglehetősen kü-
lönöző mértékben részesedik: a szántó-

földeknek 86·8%-a, a kerteknek már
89·8%-a, a réteknek 79·0%-a, a szőlőknek
pedig nem kevesebb, mint 95·7%-a szabad-
forgalmú földbirtokoknak képezi részét. A

A szabadforgalmú földbirtokok területe művelési ágak szerint 1935-ben.¹⁾

Superficie, par branches de culture, en 1935, des propriétés à mutation libre.

Megnevezés <i>Désignation</i>	Összes terület <i>Total</i>	A földbirtokok területe művelési ágak szerint <i>Superficie des dites propriétés suivant les branches de culture</i>							
		Szántó- föld <i>Terres arables</i>	Kert <i>Jardins</i>	Rét <i>Prés et prairies</i>	Szőlő <i>Vignes</i>	Legelő <i>Pâturages</i>	Erdő <i>Bois et forêts</i>	Nádas <i>Rose- lières</i>	Földadó alá nem eső terület <i>Super- ficie non assu- jettie à l'impôt foncier</i>
<i>k a t. h o l d — e n a r p e n t s c a d a s t r a u x</i>									
Dunántul — <i>Transdanubie</i> % 100·0	4,390.362	3,075.983	79.426	395.239	117.680	184.311	397.738	6.152	133.833
Alföld — <i>Grande Plaine</i> % 100·0	5,630.842	4,315.869	77.953	352.707	177.848	400.690	114.552	18.607	172.616
Észak — <i>Nord</i> % 100·0	1,700.018	1,083.045	39.294	124.552	44.463	109.906	254.619	1.269	42.870
Magyarország — <i>Hongrie</i> % 100·0	11,721.222	8,474.897	196.673	872.498	339.991	694.907	766.909	26.028	349.319
Ebből: — <i>Dont:</i>									
Megyei városokban — <i>Dans les villes dites département.</i> % 100·0	991.073	734.852	15.325	67.128	36.144	96.695	8.560	2.448	29.921
Törvényhatósági jogú városokban — <i>Dans les villes autonomes</i> % 100·0	455.453	334.075	10.500	38.228	26.827	25.733	4.174	1.160	14.756
Községekben — <i>Dans les communes</i> % 100·0	10,274.696	7,405.970	170.848	767.142	277.020	572.479	754.175	22.420	304.642
Az összes szabadforgalmú birtokokból — <i>Des propriétés à mutation libre</i>									
Mezőgazdasági foglalkozású magyar állampolgárok földbirtokai — <i>Appartenaient à des ressortissants hongrois exerçant une profes. agricole</i> % 100·0	10,501.950	7,652.586	150.425	793.256	284.870	620.950	676.183	23.393	300.287
Kettős vagy többes foglalkozású magyar állampolgárok földbirtokai — <i>Appartenaient à des ressortissants hongrois exerçant chacun deux professions ou davantage</i> % 100·0	1,007.541	705.075	44.642	66.552	52.639	51.206	43.441	2.221	41.765
Külföldi állampolgárok földbirtokai — <i>Appartenaient à des ressortissants étrang.</i> % 100·0	211.731	117.236	1.606	12.690	2.482	22.751	47.285	414	7.267
Magyarország összes (szabad és korlátozott forgalmú) földbirtokai — <i>Hongrie (ensemble des propriétés foncières à mutation libre ou limitée)</i> % 100·0	16,081.844	9,762.974	219.083	1,104.306	355.127	1,700.632	1,922.458	49.924	967.340

¹⁾ Azok a földbirtokok, amelyek kizárólag terméketlen (földadó alá nem eső) területből állanak, az adatokban nem szerepelnek. — *Sauf les propriétés comprenant uniquement des terres improductives (non assujetties, à l'impôt foncier).*

többi művelési ág aránya már közel sem ilyen nagy méretű, amennyiben ez a birtok-kategória a legelőknél csak 40·9, az erdőknek 39·9, a nádasoknak pedig 52·1%-át öleli fel.

Ezekből az arányszámokból s a táblázat adataiból kitűnik, hogy a szabadforgalmú földbirtokok szántófölddel, kerttel, réttel és szőlővel sokkal jobban vannak ellátva, mint a többi birtokok. Természetes következménye ez annak, hogy a mezőgazdasági termelés és az állattenyésztés alapjául szolgáló szántóföldek, kertek és rétek a magángazdálkodásnak nélkülözhetetlen művelési ágai. A szőlőterület magas részese-dési arányszáma pedig azzal függ össze, hogy igen sok törpe- és kisbirtokosnak van szőlője és elég tekintélyes a kizárólag (ház-ból és) szőlőből álló szabadforgalmú föld-birtokok száma is.

A szabadforgalmú földbirtokoknak legelőben és erdőben mutatkozó viszonyla-gosan gyengébb ellátottságát enyhíti az a körülmény, hogy ehhez a két művelési ág-hoz tartozó területnek egy tekintélyes hányada a közbirtokosságok tulajdonában van. A községi legelő- és erdőbirtokok pedig majdnem teljes egészükben a szabadfor-galmú földbirtokok tulajdonosainak, mint részilletménytulajdonosoknak tulajdonában és használatában állanak. Ezenfelül a köz-ségek és városok legelőbirtokai is elsősor-ban az érdekelt szabadforgalmú földbirtok-tulajdonosainak és bérlőinek jelente-nek feltétlen gazdasági előnyt, mert ezeket a legelőket is főleg a helybeli birtokosság, jobbra egészen csekély ellenszolgáltatás fejében használhatja. Nem hallgathatjuk el azonban, hogy a területsonkítás követke-ztében jó legelőkben és erdőkben az egész ország hiányt szenved.

A mezőgazdasági foglalkozású magyar állampolgárok földbirtokainak művelési ág szerint való megoszlása az összes szabadforgalmú földbirtokok területi alaku-lásától lényegesebb eltérést nem mutat.

A kettős vagy többes foglalkozású ma-gyar honosok az ország összes területének csak mintegy 6·3%-a felett rendelkeznek, ezzel szemben a kerteknek 20·4%-a, a szőlőknek pedig 14·8%-a ilyen földbirtokosok tulajdonában van, úgyhogy azok kertben és szőlőben jobban bővelkednek, mint a többi szabadforgalmú földbirtokok tulajdo-nosai.

A külföldi honosok földbirtokai, főleg az idetartozó nagybirtokok, igen nagy rész-

ben legelőből és erdőből állanak s így e két művelési ág részese-dési arányszámaival a többi szabadforgalmú földbirtokok közül erősen kiemelkednek. A többi művelési ág-hoz tartozó területek aránya viszont az or-szágos átlagtól és a többi szabadforgalmú birtokok területi tagozódásának méreteitől meglehetősen elmarad. Különösen kevés kert és szőlő van a külföldiek tulajdo-nában.

Az országrészek szerint részletezett ada-tok arról adnak számot, hogy a Dunántúl szabadforgalmú földbirtokai rétekben, az alföldi azonos tulajdonjogcímű földbirtok-ok szántóföldekben, az Északon összeírt ilyen földbirtokok pedig kertekben és er-dőkben viszonylag gazdagabbak, mint a másik két országrész szabadon elidegenít-hető földbirtokai.

A megyei városokban található szabad-forgalmú földbirtokok művelési ágai közül a szántóföldnek és a legelőnek jelentősége emelkedik ki leginkább, viszont az erdő szerepe — a kiterjedést és arányt tekintve — elenyésző fontosságú.

Ez a várostípus az Alföldön a legelter-jedtebb. Az alföldi megyei városok összes területe az azonos jogállású valamennyi kö-zület egész területének nem kevesebb mint 90·1%-át adja. Az Alföld városai pedig ál-talában nagy kiterjedésű szántóföldjeikről és legelőikről s egyben erdőhiányukról is-mertek. Az ország összes megyei városai-ban megállapított szabadforgalmú földbirtok-ok szántóföldjeinek 91·5%-a és legelői-nek 98·0%-a az Alföldön terül el.

A törvényhatósági jogú városok terüle-tének művelési ág szerint való megoszlásá-nál a szántóföldek (73·4%-os) és a szőlők (5·9%-os) magas arányszámai a legfeltű-nőbbek. Ennél a közületcsoportnál is az Alföld szerepe domborodik ki leginkább, amennyiben a törvényhatósági jogú váro-sok szántójának és szőlőjének 92·9, illető-leg 84·9%-át az Alföldön találjuk. Kecse-mét és Szeged város határában fekvő sza-badforgalmú szőlőbirtokok a tj. városok összes azonos tulajdonjogcímű szőlőbirtok-kainak mintegy $\frac{7}{10}$ -ét teszik. Erdő és nádas viszont az idetartozó birtokok állo-mányában az ilyen városi közületek hatá-rain belül éppen úgy, mint a megyei váro-sokban csak elvétve és rendszerint csupán kis terjedelemben fordul elő, mert orszá-gos viszonylatban a szabadforgalmú föld-birtokokhoz tartozó erdőknek 98·3%-a, a nádasoknak pedig 86·1%-a a községi közü-letek határában található. Sz. Z. dr.

© I P A R ©

A fogyasztási adó alá eső cikkek termelése és forgalma.

Production et mouvement d'articles soumis aux contributions indirectes en Hongrie.

Résumé. Pour la plupart des articles assujettis aux contributions indirectes, on constate une nouvelle augmentation de la production et de la consommation intérieures. A cet égard, la situation s'améliore depuis le point culminant de la crise économique pour la majeure partie desdits articles. Selon les données publiées ci-dessous, la consommation intérieure a, exceptionnellement, baissé pour le sucre et les boîtes à allumettes.

*

Cukor. (Répacukor fogyasztási értékben és a másnemű cukor, tömör, híg, együtt.) 1936/37-ben a termelés lényegesen, az 1935/36. évi 1.078 ezer q-ról 1.323 ezer q-ra emelkedett, de a gazdasági válság előtti 2 millió q-t meghaladó termeléstől még messze vagyunk. A belföldi fogyasztás csökkent az előző évhez képest, ami kivételes jelenség az 1936/37. évi belfogyasztás adatsorában.

A fogyasztási adó alá eső cikkek termelése és forgalma.

Production et mouvement d'articles soumis aux contributions indirectes en Hongrie.

Megnevezés — Désignation	Egység Unité	Gazdasági év - Année économique IX. 1—VIII. 31 du 1er sept. au 31 août	Termelés Production	Termelés + behozatal Production + importations	Belföldi fogyasztás Consommation intérieure	Belföldi fo- gyasztás + adó- mentes kivitel Consommation intérieure + export. exemptes d'impôt
Cukor — Sucre	q	1934/1935	1,101.832	1,102.196	889.305	1,114.160
		1935/1936	1,077.649	1,077.935	1,000.651	1,084.346
		1936/1937	1,322.897	1,323.192	936.251	1,254.825
Sör — Bière	hl	1934/1935	185.107	185.108	184.489	185.108
		1935/1936	220.203	220.295	219.837	220.295
		1936/1937	241.205	241.579	240.790	241.579
Benzin — Benzine	q	1934/1935	—	5.063	462.475	469.401
		1935/1936	—	37.066	499.022	504.977
		1936/1937	—	13.243	531.632	532.732
Petróleum — Pétrole	"	1934/1935	—	138	600.210	600.210
		1935/1936	—	4	632.479	632.481
		1936/1937	—	195	668.901	668.912
Gáz-, fűtő- és könnyűolaj — Huile de gaz, huile de chauffage et huile légère	"	1934/1935	—	3.869	359.318	361.265
		1935/1936	—	7.865	531.251	534.699
		1936/1937	—	310.103	720.946	722.359
Kenőolaj — Huile à graisser	"	1934/1935	—	31.012	121.573	126.791
		1935/1936	—	52.000	121.977	123.916
		1936/1937	—	40.072	128.337	128.667
Egyéb ásványolajtermék — Autr. produits d'huile minérale	"	1934/1935	—	1,541.079	69.756	69.773
		1935/1936	—	2,344.306	59.731	59.736
		1936/1937	—	1,906.266	70.982	71.450
Gyufadoboz, tok — Boîtes à allumettes	1000 db pièces	1934/1935	191.502	191.502	194.744	194.744
		1935/1936	205.823	205.823	196.486	196.486
		1936/1937	191.058	191.058	194.024	194.024
Gyújtószerszám — Briquets	db pièces	1934/1935	3.965	18.084	15.827	18.223
		1935/1936	2.155	14.225	12.849	13.887
		1936/1937	1.679	12.724	13.065	13.853
Tűzkő — Silex	kg	1934/1935	—	4.50	4.50	4.50
		1935/1936	—	4.84	4.84	4.84
		1936/1937	—	5.80	5.80	5.80
Szivarkahüvelydoboz — Boîtes à tubes à cigarettes	1000 db pièces	1934/1935	9.302	9.302	9.245	9.246
		1935/1936	10.130	10.130	10.129	10.134
		1936/1937	10.282	10.282	10.271	10.273
Szivarkapapírsomagoeska — Paquets de papier à cigarettes	"	1934/1935	61.126	61.126	60.974	60.974
		1935/1936	63.948	63.948	64.114	64.114
		1936/1937	65.752	65.752	66.094	66.094

Sör. A sörtermelés és sörfogyasztás, mely a tíz év előtti 700 ezer hl-t megközelítő magasságból 1932/33-ig zuhanásszerűen esett vissza, folytatta azóta határozott ütemű javulását s 1936/37-ben 241 ezer hl-t tett.

Benzin. A behozatal a múlt gazdasági évhez képest igen kevés volt (37 ezer q-val szemben 13 ezer q), a belföldi fogyasztás azonban tovább növekszik.

Petróleum. A belföldi fogyasztás már évek óta — elég egyenletesen — fokozódva, a válság előtti fogyasztást kezdi elérni.

Gázolaj, fűtőolaj és könnyű olaj. A benzinnel és petróleummal szemben itt hatalmas behozatali tétellel találkozunk (310 ezer q az előző évek néhány ezer q-t tevő behozatalával szemben). A belföldi fogyasztás — nagyjából a behozatalnak megfelelően — az előző évi 531 q-ról 721 ezer q-ra emelkedett.

Kenőolaj. A behozatal csökkenése ellenére a belfogyasztás némileg emelkedett.

Egyéb ásványolajtermékek. Hasonló tendencia. **Gyufadobozok, tokok.** (Legfeljebb 56 szál tartalommal.) Az előző évi kismérvű emelkedés után a termelés és fogyasztás a két év előtti színvonalra tért vissza. A válság előtti helyzethez viszonyítva mintegy harmadrésznyi visszaesés van.

Gyujtószerszámok. A termelés folytatta rohamosan visszaeső irányzatát. A belfogyasztásban az előző évvel szemben némi emelkedés van. A termelés és behozatal együtt 1929/30-ban 845 ezer darab volt, 1936/37-ben csak 13 ezer.

Tűzkő. A fogyasztás kisebb emelkedése észlelhető, bár erősen visszamarad a korábbi fogyasztással szemben. (1929/30: 32·95 kg, 1936/37: 5·80 kg.)

Szivarkahüvelydobozok. (Legfeljebb 100 hüvely-tartalommal.) A termelés és a fogyasztás az előző év szintjén maradt.

Szivarkapapírcsomagocskák. Némi emelkedés úgy a termelésben, mint belfogyasztásban. A válság előtti állapottal szemben kb. negyedrésznyi csökkenés észlelhető.

© KERESKEDELEM ÉS KÖZLEKEDÉS ©

Magyarország mezőgazdasági nyári idénycikk kivitele.

L'exportation de Hongrie pour les produits agricoles saisonniers d'été.

(Második közlemény. — *Deuxième communication.*)

Résumé. En Hongrie, l'exportation des produits saisonniers d'été est pour la plupart terminée, à l'exception du raisin. Afin de compléter les données indiquées dans le dernier numéro de cette Revue, nous faisons connaître maintenant l'exportation de pêches, de prunes, de melons d'eau, de sucrons, de tomates fraîches et de piments verts, en résumant les chiffres pour tous les produits saisonniers en question.

En 1937, les exportations de pêches, contrairement à l'année dernière où elles avaient été extraordinairement grandes, n'ont représenté que 8.176 q et 350.827 pengős. De cette quantité, presque 50% ont été achetés par l'Allemagne, et environ un cinquième par l'Autriche. La plupart de ces exportations (6.791 q) ont été expédiées des environs de Buda, par nos trois gares expéditrices les plus importantes à cet égard, Budafok, Budaörs et Budapest (tableaux 1, 2, 3).

Les exportations de prunes, accusant une régression par rapport aux années précédentes, n'ont représenté que 47.926 q, d'une valeur de 875.058 p. Plus de la moitié en est allée en Autriche, en dehors de laquelle la Tchéco-Slovaquie et la Grande-

Bretagne ont été nos principaux clients. A l'égard de la Suisse, l'exportation a fort diminué. Presque 75% des prunes exportées provenaient de Kecskemét (tableaux 4, 5, 6).

La Hongrie a exporté cette année 67.065 q de melons d'eau d'une valeur de 559.439 p., soit plus qu'en 1936. Nos principaux clients ont été à cet égard la Pologne (28.329 q), la Tchéco-Slovaquie et l'Autriche. L'étranger a acheté des melons d'eau de presque toutes nos régions, surtout des comitats de Heves, de Pest, de Szabolcs, de Győr. Les exportations de sucron, à peu près pareilles à celles de l'année dernière, ont représenté 8.903 q et 156.445 p. C'est surtout l'Autriche qui a acheté des sucrons hongrois; on en a exporté principalement de Kecskemét et de Nagykovács.

Les exportations de piment vert — 14.620 q, 258.294 p. — ont dépassé, tant pour leur volume que pour leur valeur, celles de chacune des dix dernières années. C'est l'Autriche qui en a pris, cette année aussi, le plus (13.528 q). Nos autres principaux clients ont été sous ce rapport l'Allemagne, la Grande-Bretagne, la Belgique et la France. La plupart des quantités exportées ont

Sör. A sörtermelés és sörfogyasztás, mely a tíz év előtti 700 ezer hl-t megközelítő magasságból 1932/33-ig zuhanásszerűen esett vissza, folytatta azóta határozott ütemű javulását s 1936/37-ben 241 ezer hl-t tett.

Benzin. A behozatal a múlt gazdasági évhez képest igen kevés volt (37 ezer q-val szemben 13 ezer q), a belföldi fogyasztás azonban tovább növekszik.

Petróleum. A belföldi fogyasztás már évek óta — elég egyenletesen — fokozódva, a válság előtti fogyasztást kezdi elérni.

Gázolaj, fűtőolaj és könnyű olaj. A benzinnel és petróleummal szemben itt hatalmas behozatali tétellel találkozunk (310 ezer q az előző évek néhány ezer q-t tevő behozatalával szemben). A belföldi fogyasztás — nagyjából a behozatalnak megfelelően — az előző évi 531 q-ról 721 ezer q-ra emelkedett.

Kenőolaj. A behozatal csökkenése ellenére a belfogyasztás némileg emelkedett.

Egyéb ásványolajtermékek. Hasonló tendencia. **Gyufadobozok, tokok.** (Legfeljebb 56 szál tartalommal.) Az előző évi kismérvű emelkedés után a termelés és fogyasztás a két év előtti színvonalra tért vissza. A válság előtti helyzethez viszonyítva mintegy harmadrésznyi visszaesés van.

Gyujtószerszámok. A termelés folytatta rohamosan visszaeső irányzatát. A belfogyasztásban az előző évvel szemben némi emelkedés van. A termelés és behozatal együtt 1929/30-ban 845 ezer darab volt, 1936/37-ben csak 13 ezer.

Tűzkő. A fogyasztás kisebb emelkedése észlelhető, bár erősen visszamarad a korábbi fogyasztással szemben. (1929/30: 32·95 kg, 1936/37: 5·80 kg.)

Szivarkahüvelydobozok. (Legfeljebb 100 hüvely-tartalommal.) A termelés és a fogyasztás az előző év szintjén maradt.

Szivarkapapírcsomagocskák. Némi emelkedés úgy a termelésben, mint belfogyasztásban. A válság előtti állapottal szemben kb. negyedrésznyi csökkenés észlelhető.

© KERESKEDELEM ÉS KÖZLEKEDÉS ©

Magyarország mezőgazdasági nyári idénycikk kivitele.

L'exportation de Hongrie pour les produits agricoles saisonniers d'été.

(Második közlemény. — *Deuxième communication.*)

Résumé. En Hongrie, l'exportation des produits saisonniers d'été est pour la plupart terminée, à l'exception du raisin. Afin de compléter les données indiquées dans le dernier numéro de cette Revue, nous faisons connaître maintenant l'exportation de pêches, de prunes, de melons d'eau, de sucrons, de tomates fraîches et de piments verts, en résumant les chiffres pour tous les produits saisonniers en question.

En 1937, les exportations de pêches, contrairement à l'année dernière où elles avaient été extraordinairement grandes, n'ont représenté que 8.176 q et 350.827 pengős. De cette quantité, presque 50% ont été achetées par l'Allemagne, et environ un cinquième par l'Autriche. La plupart de ces exportations (6.791 q) ont été expédiées des environs de Buda, par nos trois gares expéditrices les plus importantes à cet égard, Budafok, Budaörs et Budapest (tableaux 1, 2, 3).

Les exportations de prunes, accusant une régression par rapport aux années précédentes, n'ont représenté que 47.926 q, d'une valeur de 875.058 p. Plus de la moitié en est allée en Autriche, en dehors de laquelle la Tchéco-Slovaquie et la Grande-

Bretagne ont été nos principaux clients. A l'égard de la Suisse, l'exportation a fort diminué. Presque 75% des prunes exportées provenaient de Kecskemét (tableaux 4, 5, 6).

La Hongrie a exporté cette année 67.065 q de melons d'eau d'une valeur de 559.439 p., soit plus qu'en 1936. Nos principaux clients ont été à cet égard la Pologne (28.329 q), la Tchéco-Slovaquie et l'Autriche. L'étranger a acheté des melons d'eau de presque toutes nos régions, surtout des comitats de Heves, de Pest, de Szabolcs, de Győr. Les exportations de sucron, à peu près pareilles à celles de l'année dernière, ont représenté 8.903 q et 156.445 p. C'est surtout l'Autriche qui a acheté des sucrons hongrois; on en a exporté principalement de Kecskemét et de Nagykovács.

Les exportations de piment vert — 14.620 q, 258.294 p. — ont dépassé, tant pour leur volume que pour leur valeur, celles de chacune des dix dernières années. C'est l'Autriche qui en a pris, cette année aussi, le plus (13.528 q). Nos autres principaux clients ont été sous ce rapport l'Allemagne, la Grande-Bretagne, la Belgique et la France. La plupart des quantités exportées ont

été expédiées par les gares de Kecskemét, de Nagy-kőrös et de Békéscsaba.

Les exportations de tomates (28.803 q, 484.612 p.), inférieures à celles, extraordinairement grandes, de l'année dernière (49.095), ont dépassé les résultats les plus favorables des autres années précédentes. Cette année aussi, la plupart en allèrent en Allemagne; on a exporté en outre des quantités notables en Autriche et en Suisse. Comme auparavant, c'est Hatvan qui a exporté le plus de tomates (tableaux 7, 8, 9).

Pendant l'année en cours, les exportations de fruits et de légumes traitées dans le présent article et dans le dernier numéro de cette Revue ont été au total de près de 296.000 q, d'une valeur dépassant 6,938.000 p., légèrement inférieure à celle de 1936 qui représentait en nombre rond 7 millions (tableau 10). Ce tableau-là indique les chiffres d'une année extraordinairement mauvaise (1935), d'une année extrêmement bonne (1936), et d'une année (1937) qui, pouvant être considérée comme normale, représente presque exactement la moyenne entre 1935 et 1936. L'année 1935 a été défavorable surtout pour l'exportation de fruits, qu'on a vu s'élever si fort en 1936; pendant l'année en cours, cette exportation (213.000 q) n'a été que légèrement inférieure à la moyenne des résultats de 1935 et de 1936. Quant à l'exportation de légumes d'été, en 1935, année en général défavorable, elle ne fut pas aussi extraordinairement faible que l'exportation de fruits; et, après avoir dépassé 113.000 q même en 1936, elle a été cette année légèrement au-dessous de 83.000 q. Il ressort des données que cette année, sous ce rapport, l'exportation est redevenue à peu près normale, n'accusant une diminution que sur celle, extrêmement favorable, de l'année dernière.

Ayant déjà indiqué par produits et pays de destination les exportations hongroises de produits saisonniers d'été, nous faisons connaître maintenant, d'après les chiffres totalisés, la part des pays importateurs dans ces exportations (tableau 11): Dans chacune des 3 dernières années, la Hongrie a exporté de ces produits en dix pays, en dehors desquels il faut mentionner comme acheteurs occasionnels la France, le Luxembourg et le Danemark, dont les chiffres figurent dans le tableau 11 sous la rubrique „Autres pays“. Pendant les 3 dernières années, nos clients les plus importants ont été, pour les produits saisonniers d'été, l'Autriche, qui s'est classée première pour ces exportations, et l'Allemagne qui y occupa la seconde place. En Autriche, nous avons exporté à cet égard pour la plupart des fruits, surtout des prunes, abricots et melons d'eau. De nos légumes frais, nous y avons exporté principalement des concombres frais et des haricots verts. L'Allemagne nous a acheté un peu

plus de légumes (surtout des tomates et des concombres) que de fruits (principalement des abricots et des griottes). Après l'Autriche et l'Allemagne, nos principaux clients étaient la Tchéco-Slovaquie et la Pologne, qui nous ont acheté surtout des melons d'eau. Les quantités vendues à ces 4 pays ont représenté 91,5% de la valeur de nos exportations de produits saisonniers d'été; le reste a été exporté pour une bonne part en Suisse et dans la Grande-Bretagne.

Presque toutes nos régions ont pris part cette année dans l'exportation de fruits et de légumes. Nous indiquons plus bas (tableau 12) les 10 gares les plus importantes à cet égard, qui ont expédié plus de 70% de ces produits. Parmi les endroits exportateurs, Kecskemét occupait, comme auparavant, la première place, avec presque 120.000 q, représentant plus de 50% de la valeur des dites exportations totales.

*

A mezőgazdasági nyári idénycikkek kivitele — a szőlő kivételével — már legnagyobbbrészt befejezettek tekinthető. A Magyar Statisztikai Szemle szeptemberi számában ugyanilyen cím alatt ismertett adatok kiegészítéseképpen ezúttal az őszi-barack, szilva, görög- és sárgadinnye, valamint a friss paradicsom és a zöldpaprika idei kiviteli adatai kerülnek ismertetésre. Ezek közül az említett gyümölcsfélék kiviteli értéke 1937-ben összesen 1,941.769 P volt, az elmúlt évben elért 4,025.030 P-vel szemben. A friss paradicsom és a zöldpaprika kiviteli értéke pedig 742.906 P-t tett a tavalyi 985.144 P-vel szemben. Ezekkel együtt tehát a két közleményben tárgyalt idénycikk-kivitel 1937-ben együttvéve 6,938.390 P-s értéket képviselt az elmúlt évben elért 11,250.454 P-vel szemben. Már ezekből az adatokból is megállapítható, hogy az idénycikkek külkereskedelmi forgalma — amint az előre látható volt — mennyiség és érték szempontjából egyaránt elmaradt a multévi különösen jól sikerült exporttól, azonban egyáltalán nem kedvezőtlen a megelőző évek eredményeihez viszonyítva, amelyeknek kivitelére vonatkozóan az elmúlt évben megjelent ismertetések nyújtanak részletesebb adatokat.¹⁾ Egyébként táblázataink ezúttal is csak a tavalyi adatokkal hasonlítják össze az 1937. évi eredményeket.

¹⁾ L. a M. Stat. Szemle 1936. évi 10., 11. és 12. számát.

Őszibarack.

Az őszibarack kivitele, amely a múlt évben egészen szokatlanul nagy arányokat ért el, az idén 8.176 métermázsával, 350.827 P értékben. Az elmúlt évtized adataival való összehasonlítás alapján az idei év eredménye nagyon kedvező, s azt csak a tavalyi több mint 12.000 métermázsás kivitel homályosítja el, míg pl. az 1927. és 1935. év között eltelt időszakban a kivitel mennyisége együttvéve is csak kb. háromnegyed részét tette az idei évnek.

Míg a tavalyi kivitelnek majdnem felét Ausztria vásárolta meg, addig idén az eladott mennyiségnek már csak mintegy ötödrésze kerül oda, s Ausztria helyett Németország vette át az elsőrangú vevő szerepét 4.119 métermázsával és több mint 50%-os részesedéssel. (L.: 1. sz. táblát.) A fonto-

1. Magyarország őszibarack-kivitelének mennyiségi megoszlása rendeltetési országok szerint az 1936—1937. években.

Répartition, suivant les pays de destination, des quantités de pêches exportées par la Hongrie en 1936—1937.

Ország — Pays	1936		1937	
	m.-mázsá q	%	m.-mázsá q	%
Ausztria — Autriche	5.717	46·3	1.629	19·9
Cseh-Szlovákia — Tchéco-Slovaquie . .	417	3·4	589	7·2
Németország — Allemagne	2.388	19·4	4.119	50·4
Svájc — Suisse	613	5·0	—	—
Belgium — Belgique . .	919	7·4	215	2·6
Nagy-Britannia — Grande-Bretagne . .	2.222	18·0	1.605	19·6
Svédország — Suède	34	0·3	—	—
Lengyelorsz. - Pologne	29	0·2	19	0·3
Összesen — Total	12.319	100·0	8.176	100·0

sabb országok közül a Nagy-Britanniába irányuló kivitel is több mint 600 métermázsával csökkent. Cseh-Szlovákiába a múlt évinél valamivel többet szállítottunk, viszont teljesen elmaradtak a múlt évben még eléggé számottevő svájci vásárlások. Mászóval tehát az őszibarack-kivitel csökkenése — a kisebb termésről nem beszélve — elsősorban az osztrák viszonylat nagy el-lanyhulásán múlott, amelyet azonban a növekvő német kivitel részben ellensúlyozott.

A kivitelnek feladóállomások szerint való megoszlása a múltévihez képest nagy, de csak látszólagos eltérést mutat. (L.: 2. sz. táblát.) A közölt adatok szerint ugyanis a Budafokon feladott küldemények mennyi-

2. Magyarország őszibarack-kivitelének mennyiségi megoszlása feladóállomások szerint az 1936—1937. években.

Répartition des exportations de pêches de Hongrie en 1936—37, suivant le volume et les gares expéditrices.

Feladóállomás Gares expéditrices	1936		1937	
	m.-mázsá q	%	m.-mázsá q	%
Szeged	1.005	8·1	181	2·2
Budafok	6.278	50·9	2.175	26·6
Budaörs	245	2·0	2.548	31·2
Budapest	959	7·8	2.068	25·3
Kecskemét	1.368	11·1	599	7·3
Kiskunhalas	1.102	8·9	58	0·7
Nagymaros	364	2·9	31	0·4
Összesen — Total . .	11.321	91·7	7.660	93·7
Egyéb — Autres . .	1.018	8·3	516	6·3
Főösszeg - Total général	12.339	100·0	8.176	100·0

sége nagy arányban csökkent, viszont a Budapesten és Budaörsön feladottaké emelkedett. Köztudomású azonban, hogy mind a három helyről Buda-vidék híres termése került kivitelre. A három feladóállomás adatait összegezve, erről a vidékről a múltévi 7.482 métermázsával szemben az idén csak 6.791 m.-mázsával került külföldre, 691 m.-mázsával kevesebb, mint tavaly. A kivitel csökkenése tehát csak egész kis részben vezethető vissza a buda-vidéki őszibarack kivitelének lanyhulására. A szegedi, kecskeméti, kiskunhalasi és nagymarosi kivitel viszont nagyon lényegesen csökkent, ami annál is inkább érthető, mert ezekről a helyekről a múltban egykét (különösen az 1933.) esztendő kivételével, alig volt számottevő export. Ilyen értelemben viszont ezeknek az állomásoknak ideai szállításai is kielégítőek, Kecskemété pedig eléggé tekintélyes.

Az előző közleményben a kajszi-barack, a cseresznye és a meggy kivitelével összefüggésben ismertettük a fontosabb feladóállomásoknak gyümölcsfaállományát is, az 1935. évi mezőgazdasági üzemi statisztikai felvétel adatai alapján.¹⁾ Ugyanennek a felvételnek az adatai szerint az ország őszibarackfa-állománya 1935-ben 3,808.901 drb volt, amiből Budapestre 226.277, Budafokra 85.388 és a Buda-környéki járásra 435.789 drb, tehát Buda-vidékre együttesen mintegy háromnegyedmilió őszibarackfa jutott. De

¹⁾ L.: Magyarország állatállománya, gazdasági gépfelszerelése és gyümölcsfaállománya az 1935. évben. Magyar Stat. Közlemények. U. s. 100. kötet.

3. Magyarország őszibarack-kivitelének mennyiségi megoszlása feladóállomások és rendeltetési országok szerint az 1937. évben.

Répartition des exportations de pêches de Hongrie en 1937, suivant le volume, les gares expéditrices et les pays de destination.

Feladóállomás <i>Gares expéditrices</i>	Ausztria <i>Autriche</i>	Cseh-Szlovákia <i>Tchéco-Slovaquie</i>	Németország <i>Allemagne</i>	Belgium <i>Belgique</i>	Nagy-Britannia <i>Grande-Bretagne</i>	Lengyelország <i>Pologne</i>	Összesen <i>Ensemble</i>
	m é t e r m á z s a — q u i n t a u x						
Szeged	101	—	80	—	—	—	181
Budafok	515	100	1.219	—	341	—	2.175
Budaörs	13	115	1.253	130	1.035	2	2.548
Budapest	187	257	1.386	80	158	—	2.068
Kecskemét	342	—	181	5	71	—	599
Kiskunhalas	56	2	—	—	—	—	58
Nagymaros	20	11	—	—	—	—	31
Összesen — <i>Total</i> . . .	1.234	485	4.119	215	1.605	2	7.660
Egyéb — <i>Autres</i> . . .	395	104	—	—	—	17	516
Főösszeg — <i>Total général</i> .	1.629	589	4.119	215	1.605	19	8.176

Pest vármegye általában messze felülmúlja a többi vármegyék adatait összesen 981.941 darabos állományával, különösen, ha még hozzászámítjuk Kecskemét pontosan 35.695 darabos állományát. Az említett pest-vármegyei adatban természetesen bent foglaltatik az itt tárgyalt feladóállomások közül Kiskunhalas is, amelynek állománya 26.819 darab volt. A kivitelben évről-évre kisebb-nagyobb részesedéssel szereplő Nagymaroson szintén rendkívül tekintélyes — 25.345 darabos — állományt talált az említett összeírás, Szegeden pedig 108.136 darabot. Attól eltekintve tehát, hogy a feladóállomások távolabbi vidék szállítási központját is jelentik, adataink szerint ezek a helyek gyümölcsfaállományuknál fogva önmagukban is alkalmasak voltak a nagyobb kivitel fedezésére. (A felsoroltakon kívül különösen Fejér és Somogy vármegye őszibarackfaállománya volt tekintélyes, anélkül, hogy a kivitelben említésreméltó aránnyal részesedtek volna.)

A feladóállomások forgalmát rendeltetési országok szerint vizsgálva, az 1937. évi adatok szerint a kivitel zömét jelentő buda-vidéki őszibarack Budapestről, Budaörsről és Budafokról elsősorban Németországba (3.858 m.-mázsa), másodsorban Nagy-Britanniába (1.534 m.-mázsa) került és csak harmadsorban Ausztriába (715 m.-mázsa). (L.: 3. sz. táblát.) A többi állomások közül Szeged főleg Ausztriába, Kecskemét Ausztrián kívül Németországba, Nagy-Britanniába és Belgiumba, a többiek pedig részben Ausztriába és részben Cseh-Szlovákiába exportáltak.

Az említett országok közül Németország, amely jelentéktelen kivételtől eltekintve, vásárlásait majdnem kizárólag Buda-vidéken fedezte, a legnagyobb mennyiségeket Berlin, München és Nürnberg számára vásárolta, de mint a múltban, úgy ezúttal is más német városok tömege is részesedett a bevitelben. A vásárolt mennyiség nagysága szerint következő piacon: Nagy-Britanniában a szállítmányok túlnyomóan Londonba, Ausztriában majdnem kizárólag Bécsbe, Cseh-Szlovákiában Prágába és Brünnebe, kisebb mennyiségben pedig az elszakított Kassára kerültek.

Szilva.

A szilva kivitele az idén távolról sem volt olyan jelentőségű, mint tavaly, amikor több mint 150.000 métermázsás mennyiséggel az idénycikk-kivitelben az első helyet foglalta el, érték szerint pedig több mint 2·9 millió pengővel a második helyen állt, bár nála nagyobb kiviteli értéket az idén is csak a kajszibarack ért el. Az idén a kivitt szilva mennyisége 47.926 m.-mázsa volt, 875.058 P értékben. Az elmúlt évtizedhez viszonyítva, ez a mennyiség a gyengébb évek átlagának felel meg, a legkedvezőbb 1931., 1933. és 1936. évi mennyiségnek pedig mintegy harmadához áll közel.

A rendeltetési országokat tekintve, majdnem minden viszonylattal szemben bekövetkezett a csökkenés, kivéve a cseh-szlovák exportot, amely majdnem 300 m.-mázsás emelkedés után 8.574 m.-mázsa volt és a nagy-britanniai kivitt, amely 5.789 m.-mázsára emelkedett a tavalyi 5.037 m.-

4. Magyarország szilva-kivitelének mennyiségi megoszlása rendeltetési országok szerint az 1936—1937. években.

Répartition des exportations de prunes de Hongrie en 1936—1937, suivant le volume et les pays de destination.

Ország — Pays	1936		1937	
	m.-mázsa q	%	m.-mázsa q	%
Ausztria — Autriche	46.039	30·5	24.535	51·2
Cseh-Szlovákia — Tchéco-Slovaquie . .	8.276	5·5	8.574	17·9
Németország — Alle- magne	9.030	6·0	241	0·5
Luxemburg — Luxembourg	207	0·1	43	0·1
Svájc — Suisse . . .	61.102	40·5	3.433	7·2
Belgium — Belgique	15.061	10·0	1.825	3·8
Nagy-Britannia — Grande-Bretagne . .	5.037	3·3	5.789	12·0
Svédország — Suède	—	—	37	0·1
Lengyelország — Pologne	5.636	3·7	2.964	6·2
Finnország — Finlande	595	0·4	485	1·0
Összesen — Total	150.983	100·0	47.926	100·0

mázsáról. A legérzékenyebb esés a svájci viszonylatnál következett be, amelynek mennyisége mindössze 3.433 m.-mázsa volt, a tavalyi 61.102 m.-mázsaival szemben. Ausztriába csak 24.535 m.-mázsa került el, a multévi mennyiségnek valamivel több mint fele. A már hosszú idő óta különben sem számottevő német kivitel a multévi javulás után ismét 241 m.-mázsa csökkent, de aránylag kisjelentőségű volt a Belgiumba irányuló kivitel is. Viszont abból a szempontból, hogy Belgiumba a multban Magyarország szilvát egyáltalán nem exportált, csak tavaly első ízben, az ideai mennyiség — 1.825 m.-mázsa — sem megvetendő. Nemcsak a tavalyi, de a régebbi évekhez képest is erősen esett a lengyel kivitel, kevésbé súlyosan a finnországi. Svédországban néhányéves szünet után az idén ismét 37 m.-mázsa magyar szilva került piacra.

A szilvakivitel zömét ezúttal is Kecskemét bonyolította le, de a tavalyihoz képest még nagyobb arányban, mert míg az egész kivitelnek 1936-ban csak 29%-a származott innen, addig az idén (bár a tényleges mennyiség: 35.629 m.-mázsa, több mint 8.000 m.-mázsaival maradt el a multévi mennyiségtől), a többi állomások kivitelének még erősebb csökkenése folytán Kecskemét részesedése majdnem 75% volt. (L.: 5. sz. táblát.) A többi állomások közül a tavaly és az előző években is második helyen álló Nagykőrös megőrizte sorrendjét, de a mult évi, kevés híján 20.000 m.-

mázsa kivitel után idén annak csak mintegy negyedrészt (5.208 m.-mázsa) adta el külföldre. Az 1936-ban majdnem egyforma mennyiséggel és aránnyal szereplő Jánoshalma és Kiskunhalas kivitele egész jelentéktelenre: 751, illetve 323 m.-mázsa zsugorodott, ami a régebbi évekhez képest is igen gyenge eredmény. A multban nem egyszer tekintélyes kivitel lebonyolító Nagykanizsáról idén mindössze 3 m.-mázsa szilva került külföldre, Nagykáta és Paks kivitele — mint már más években is — ezúttal is szünetelt, éppen úgy, mint Soltvadkerté.

5. Magyarország szilva-kivitelének mennyiségi megoszlása feladóállomások szerint az 1936—37. években.

Exportations de prunes de Hongrie en 1936—37, suivant le volume et les gares expéditrices.

Feladóállomás Gares expéditrices	1936		1937	
	m.-mázsa q	%	m.-mázsa q	%
Jánoshalma	14.262	9·4	751	1·6
Kecskemét	43.759	29·0	35 629	74·3
Kiskunhalas	14.979	9·9	323	0·7
Nagykanizsa	9.574	6·4	3	0·0
Nagykáta	5.212	3·5	—	—
Nagykőrös	19.981	13·2	5.208	10·9
Paks	3.499	2·3	—	—
Soltvadkert	5.178	3·4	—	—
Összesen: — Total:	116.444	77·1	41.914	87·5
Egyéb: — Autres:	34.539	22·9	6.012	12·5
Fösszeg — Tot. gén.	150.983	100·0	47.926	100·0

Mint ahogyan a szilvakivitel túlnyomó része is magvaváló és csak mintegy 30—40 %-a másféle (vörös) szilva, úgy az ország 9,205.807 darabot tevő szilvafaállományából is a nagyobbik rész (6,536.335 darab) a magvaváló szilvafa. Ebből a kivitelben évek óta első helyen álló Kecskemétre 146.836 magvaváló és 49.999 másféle szilvafa jut, a sorrend szerint e tekintetben legtekintélyesebb Nagykőrösre 47.912 magvaváló és 30.991 másféle, Kiskunhalasra pedig 19.724 magvaváló, illetve 8.686 másféle szilvafa. Hasonlóan nagy az állomány Jánoshalmán, amely 13.606 magvaváló és 5.477 másféle szilvafával szerepel a statisztikában. A kisebb jelentőségű állomások közül az exportban állandóan részesedő Nagykanizsán csak 4.553, illetve 1.514 szilvafa van, viszont Zala vármegye már tekintélyes adattal szerepel az országos állományban. Paks erős kivitele is összefüggésben van nagy, összesen 22.043 darabot (ebből 18.055 magvaváló) tevő szilvafaállományával. A mult évben még számottevő kivitel lebonyolító

6. Magyarország szilva-kivitelének megoszlása feladóállomások és rendeltetési országok szerint az 1937. évben.

Répartition des exportations de prunes de Hongrie en 1937, suivant les gares expéditrices et les pays de destination.

Feladóállomás Gares expéditrices	Ausztria Autriche	Cseh-Szlovákia Tchéco-Slovaquie	Németország Allemagne	Svájc Suisse	Luxemburg Luxembourg	Belgium Belgique	Nagy-Britannia Grande-Bretagne	Svédország Suède	Lengyelország Pologne	Finnország Finlande	Összesen Ensemble
	m é t e r m á z s a — q u i n t a u x										
Jánoshalma	583	68	—	—	—	100	—	—	—	—	751
Kecskemét	17.066	7.821	241	1.322	—	1.092	5.789	—	1.813	485	35.629
Kiskunhalas	60	226	—	—	—	—	—	37	—	—	323
Nagykőrös	4.368	110	—	—	—	—	—	—	730	—	5.208
Összesen — Total	22.077	8 225	241	1 322	—	1.192	5.789	37	2.543	485	41.911
Egyéb — Autres	2 458	349	—	2.111	43	633	—	—	421	—	6.015
Főösszeg — Total général .	24.535	8.574	241	3.433	43	1 825	5.789	37	2.964	485	47.926

Nagykátán 18.037 magvaváló és 1.818 másféle, Soltvadkerten pedig 10.424 magvaváló és 1.385 egyéb szilvafa-állomány találtatott. Általában mint a kivitelben, úgy a faállományban is Pest vm. és Kecskemét tj. város együttes adata vezet, s ezeknek az adatoknak felét sem érik el az egyébként igen tekintélyes számot felmutató Somogy, Bihar és Zala vármegyék.

A tárgyalt feladóállomások közül a legnagyobb forgalmat lebonyolító Kecskemét volt idén az egyedüli, amely nemcsak két-három országba szállította küldeményeit. (L.: 6. sz. táblát.) A kecskeméti szilvakivitelnek mintegy fele került Ausztriába, több mint egyötöde Cseh-Szlovákiába és több mint egyhetede Nagy-Britanniába. Azonkívül számottevő küldemények jutottak Lengyelországba, Svájcba, Belgiumba, Finnországba és Németországba. A nagykőrösi kivitelnek túlnyomó része volt osztrák és csak kis része lengyelországi rendeltetési. Jánoshalma Ausztrián és Cseh-Szlovákián kívül Belgiumba exportált, Kiskunhalas pedig az osztrák és a cseh kivitelén kívül Svédországba adott el kisebb mennyiséget. Másszóval a magyar szilva külföldi piacai közül jóformán csak Ausztria és Cseh-Szlovákia szerezte be magyarországi szükségletét az idén különböző vidékekről, a többi ország az említett Svédország kivételével majdnem kizárólag Kecskeméten vásárolt, ellentétben a kivitel múlt évi alakulásával, amikor majdnem minden állomás részesedett majdnem mindegyik rendeltetési ország bevitelében. Az osztrák vásárlások idén túlnyomóan Bécs számára történtek s ehhez viszonyítva aránylag csak kisebb mennyiség került más osztrák váro-

sokba, így pl. Linzbe, Salzburgba stb. Cseh-Szlovákiában Prága és Brünn, Németországban Berlin, Svájcban a határállomások, Belgiumban Brüsszel voltak a legfontosabb rendeltetési helyek, míg Nagy-Britannia és Lengyelország felé a kivitel legtöbbször csak a határig lehetett figyelemmel kísérni.

Görög- és sárgadinnye.

A görögdinnye exportja idén váratlanul jól sikerült, amennyiben 67.065 m.-mázsát tett 559.439 pengő értékben. Ezek az adatok felülmúlják az elmúlt öt év eredményének bármelyikét. A görögdinnye legjobb piacai ezúttal is Lengyelország, Cseh-Szlovákia és Ausztria voltak. A lengyel kivitel idén 28.392 m.-mázsá volt, vagyis sokkal több mint kétszerese a múlt évi 12.813 m.-mázsás kivitelnek, a Csehországba irányuló kivitel pedig a múlt évi 12.391 m.-mázsáról 22.516-ra, vagyis több mint 10.000 m.-mázsával emelkedett. Az osztrák kivitel — 13.762 m.-mázsá — mindössze kereken 350 m.-mázsával múlta felül a tavalyit. Németországba 1.582 m.-mázsát exportáltunk, majdnem ugyanannyit, mint a múlt évben. A nagy-britanniai (372 m.-mázsá), belgiumi és franciaországi kivitel erősen ellanyhult, a svájci és a finnországi alig változott.

A görögdinnye kivitelében az országnak majdnem minden vidéke részesedik kisebb-nagyobb mennyiséggel. A legnagyobb küldemények az egyes feladóállomások közül Győrből kerültek külföldre (5.482 m.-mázsá), de Győr vidéke is bőségesen szerepelt a kivitelben. A legnagyobb jelentősége mégis ezidén is Heves vármegyének volt, de a Pest-megyei nevezetes gyümölcs-

termő helyek mellett tekintélyes tételekkel szerepeltek szabolcs-megyei stb. állomások is. Ugyanilyen változatos a kivitel a külföldi piacok szempontjából is, amennyiben Ausztriában Bécs mellett számos osztrák vidéki város is vett át kisebb-nagyobb tételeket, Cseh-Szlovákiában pedig Prága mellett különösen az elszakított Felvidékre (Kassára, Munkácsra, Beregszászra stb.), Németországban Berlinbe, Boroszlóba és Lipszékbe, az e tekintetben legjelentékenyebb Lengyelországban pedig Varsóba, Krakóba, Lodzba stb. került a magyar görög-dinnye.

A sárgadinnye kivitele kevés híján a tavalyi szinten mozgott, amennyiben 8.903 m.-mázsa volt a múlt évi 8.955 m.-mázssal szemben s ennek értéke, — 156.445 pengő — még felül is múlta a múlt évet. A sárgadinnyét ez évben is túlnyomóan Ausztria vásárolta s aránylag csak kisebb mennyiségben Németország, Nagy-Britannia és Svájc. Ebben a viszonylatban ismét Kecskemét és Nagykőrös szerepe domborodik ki.

Friss paradicsom.

Az 1936. év a paradicsom kivitelében is szokatlanul nagy eredményt hozott (49.095 m.-mázst), amelyet az ideai kivitel természetesen nem ért el, de 28.803 m.-mázssal azért a tavalyit megelőző évek legkedvezőbb eredményeit is felülmúlta. A kivitel értéke 484.612 pengő volt, valamivel több, mint fele az 1936. évének, a régebbi évekhez viszonyítva pedig épp

7. Magyarország friss paradicsom-kivitelének mennyiségi megoszlása rendeltetési országok szerint az 1936—1937 években.

Répartition, suivant les pays de destination, des quantités de tomates fraîches exportées par la Hongrie en 1936—37.

Ország — Pays	1936		1937	
	m.-mázsa q	%	m.-mázsa q	%
Ausztria — Autriche	7.450	15.2	6.370	22.1
Cseh-Szlovákia — Tchéco-Slovaquie . . .	220	0.4	16	0.1
Németország — Alle- magne	38.589	78.6	21.846	75.8
Svájc — Suisse	2.388	4.9	505	1.8
Belgium — Belgique	200	0.4	—	—
Nagy-Britannia — Grande-Bretagne . . .	100	0.2	—	—
Lengyelország — Pologne	148	0.3	66	0.2
Összesen — Total .	49.095	100.0	28.803	100.0

úgy, mint a kivitt mennyiség, egyetlen év kivételével mindegyiknél magasabb.

A kivitel legnagyobb része, mint a múltban, úgy ezúttal is Németországba került, bár az egész kivitt mennyiség csökkenése is túlnyomóan a német viszonylat rovására írható. (L. 7. sz. táblát.) Több mint ezer m.-mázssal csökkent az Ausztriába s kevés híján kétezer m.-mázssal a Svájcba irányuló kivitel. De míg a svájci kivitel ideai eredménye még mindig jobb a régebbi évek átlagánál, addig az osztrák kivitel csak a tavalyihoz képest csökkent kisebb mértékben, de pl. az 1933. vagy 1934 évi eredménynek csak mintegy felét jelentette.

8. Magyarország friss paradicsom-kivitelének mennyiségi megoszlása feladóállomások szerint az 1936—1937. években.

Exportations de tomates fraîches de Hongrie en 1936—37, suivant le volume et les gares expéditrices.

Feladóállomás Gares expéditrices	1936		1937	
	m.-mázsa q	%	m.-mázsa q	%
Kecskemét	4.147	8.4	3.791	13.2
Nagykőrös	13.203	26.9	4.376	15.2
Gyöngyös	10.003	20.4	3.948	13.7
Hatvan	13.809	28.1	10.674	37.1
Hort-Csány	2.442	5.0	2.944	10.2
Összesen — Total .	43.604	88.8	25.733	89.4
Egyéb — <i>Autres</i> . . .	5.491	11.2	3.070	10.6
Főösszeg — Total général	49.095	100.0	28.803	100.0

A paradicsom-kivitel legnagyobb részét, mint a múlt évben, úgy idén is Hatvan fedezte, még pedig a többi feladóállomások nagyobbarányú csökkenése következtében a tavalyinál erősebb részesedéssel. (L.: 8. sz. táblát.) A fontosabb állomások kivitele az egy Hort-Csány kivételével, amelynek szállítmányai kereken 500 m.-mázssal múlták felül a tavalyi mennyiséget, mind csökkent. Így Kecskemété mintegy 400, Nagykőrösé 8.827, Gyöngyösé több mint 6.000, Hatvané pedig 3.135 m.-mázssal. A tavalyit megelőző évekhez képest Hatvan kivitele a legjobb eredmény, Nagykőrösé a gyenge átlag körül mozog, Gyöngyösé pedig aránylag erősen csökkent.

A felsorolt állomások legtöbbször túlnyomóan Ausztriába és Németországba exportált, csak Hort-Csányból kerültek a szállítmányok kizárólag Németországba. (L.: 9. sz. táblát.) A cseh-szlovák kivitt egyedül Kecskemét, a svájci Hatvan és a lengyelországit Gyöngyös bonyolította le.

9. Magyarország friss paradicsom-kivitelének mennyiségi megoszlása feladóállomások és rendeltetési országok szerint az 1937. évben.

Répartition des exportations de tomates fraîches de Hongrie en 1937, suivant le volume, les gares expéditrices et les pays de destination.

Feladóállomás <i>Gares expéditrices</i>	Ausztria <i>Autriche</i>	Cseh-Szlovákia <i>Tchéco-Slovaquie</i>	Németország <i>Allemagne</i>	Svájc <i>Suisse</i>	Lengyelország <i>Pologne</i>	Összesen <i>Ensemble</i>
	m é t e r m á z s a — q u i n t a u x					
Kecskemét	1.937	16	1.838	—	—	3.791
Nagykőrös	1.073	—	3.303	—	—	4.376
Gyöngyös	2.028	—	1.854	—	66	3.948
Hatvan	461	—	9.908	305	—	10.674
Hort-Csány	—	—	2.944	—	—	2.944
Összesen — <i>Total</i> .	5.499	16	19.847	305	66	25.733
Egyéb — <i>Autres</i> .	871	—	1.999	200	—	3.070
Főösszeg — <i>Total général</i>	6.370	16	21.846	505	66	28.803

Mint a legtöbb idénycikknél, úgy a paradicsomnál is az osztrák kivitel túlnyomó része Bécsbe került. Németországban viszont a legnagyobb tételeket vásárló Berlin, Lipcse és München mellett számos más piacra is jutott áru.

Zöldpaprika.

A zöldpaprika kivitele idén 14.620 m.-mázsa volt 258.294 pengő értékben. Ez az eredmény nemcsak az elmúlt év, de tíz évre visszamenőleg minden év adatát felülmúlja, úgy a mennyiség, mint az érték szempontjából. A zöldpaprika legfontosabb piaca idén is Ausztria volt (13.528 m.-mázsa), azonkívül Németország (981 m.-mázsa) és kisebb mennyiségekkel Nagy-Britannia, Belgium és Franciaország. A legfontosabb feladóállomások Kecskemét, Nagykőrös és Békéscsaba voltak.

Az idénycikk-kivitel adatainak összefoglalása.

A fent és az előző közleményben ismertett adatok alapján megállapítható a mezőgazdasági nyári idénycikkek kivitelének együttes összege is. A folyó évben a két közleményben tárgyalt gyümölcs- és főzelék-félék kivitele együttesen kevés híján 296.000 m.-mázsa ráugrott, a kiviteli érték pedig 6,938.000 pengőn is felül emelkedett, vagyis nem sokkal maradt el a kerek 7 millió pengőtől. (L.: 10. sz. táblát.) Meg kell azonban jegyezni, hogy ezek az adatok ideiglenesek, s azoknak egy része még kisebb-nagyobb változásokat szenvedhetett utólagos helyesbítések stb. következtében. Ezek a változások azonban úgy a mennyiségnél,

mint az értéknél majdnem teljesen jelentéktelenek, már csak azért is, mert a tárgyalt termények kivitele legtöbb esetben azok természeténél fogva már régen befejeződött. Az itt közölt összeállítás az 1936. évről is a múlt évi hasonló ismertetésben megjelent ideiglenes adatokat közli, amelyeknél az évvégi eredményhez képest, pl. az őszibaracknál mindössze 1 m.-mázsa, a szilvánál 75 m.-mázsa eltérés mutatkozik, ami a kivitel nagy mennyiségéhez képest úgyszólván teljesen elenyésző. Nagyobb eltérés csupán a friss paradicsomnál (+200 m.-mázsa) és a zöldpaprikánál (+819 m.-mázsa) mutatkozott. Ezek az igazítások azonban a múlt évi, majdnem félmillió m.-mázsa kivitelhez képest szintén nem elég nagyok ahhoz, hogy a kivitelről alkotott képet lényegesen befolyásolhatnák és ellen-súlyozhatnák azt az előnyt, amelyet az adatok gyors közlése jelent.

Az itt közölt táblázat három év kiviteli adatait ismerteti. Az ideit s a megelőző két évi kiviteli adatok olyan érdekes képet nyújtanak, hogy majdnem teljesen feleslegessé teszik a még régebbi évekkal való összehasonlítást, minthogy ebben az időszakban éppen úgy megtalálható egy egészen szokatlanul rossz (1935), egy egészen szokatlanul jó (1936) s a két szélsőség között majdnem pontosan az átlagot jelentő, normálisnak mondható (1937) év forgalmának alakulása. Az 1935. év különösen a gyümölcskivitelre nézve volt súlyos, hiszen az idénycikkek közé sorolható gyümölcsfélék kivitele kerekén mindössze 85.000 m.-mázsa volt, 1,7 millió pengő értékben, míg a rákövetkező szokatlanul kedvező év 372 ezer m.-mázsa gyümölcs-kivi-

10. Magyarország legfontosabb idénycikkeinek kivitele mennyiség és érték szerint az 1935—1937. években.

Principales exportations de produits saisonniers de Hongrie en 1935—37, suivant le volume et la valeur.

Gyümölcs és főzelékfélék <i>Fruits et légumes</i>	Mennyiség m.-mázsában <i>Volume en q</i>			Érték pengőben — <i>Valeur en pengős</i>		
	1935	1936	1937	1935	1936	1937
Kajsziarack — <i>Abricots</i>	2.419	132.395	56.454	178.375	4,176.842	2,349.215
Őszibarack — <i>Pêches</i>	1.037	12.339	8.176	73.286	571.364	350.827
Cseresznye — <i>Cerises</i>	3.267	8.213	9.604	170.052	371.047	450.442
Meggy — <i>Griottes</i>	854	12.442	9.223	63.700	705.321	559.640
Szilva — <i>Prunes</i>	29.715	150.983	47.926	673.022	2,935.079	875.058
Földieper — <i>Fraises</i>	264	449	434	17.730	26.455	29.756
Ribizke — <i>Groseille</i>	956	2.320	1.660	38.240	72.605	62.570
Egres — <i>Groseille à maquereau</i>	589	1.451	3.186	18.848	37.693	81.120
Görögdinnye — <i>Melon d'eau</i>	40.882	42.405	67.065	340.055	370.448	559.439
Sárgadinnye — <i>Sucrin</i>	4.599	8.954	8.903	88.033	141.737	156.445
1. Nyári gyümölcsfélék összesen: — Ensemble desdits fruits d'été exportés	84.582	371.951	212.631	1,661.341	9,408.591	5,474.512
Friss uborka — <i>Concombres frais</i>	9.225	42.704	30.127	309.846	577.476	460.922
Friss paradicsom — <i>Tomates fraîches</i>	25.601	49.095	28.803	523.209	872.799	484.612
Zöldpaprika — <i>Piment (paprika) vert</i>	8.872	9.783	14.620	122.736	102.355	258.294
Zöldbab — <i>Haricots verts</i>	3.461	4.795	5.290	110.190	115.584	137.705
Zöldborsó — <i>Pois verts</i>	834	4.768	1.684	20.850	109.027	41.437
Saláta — <i>Salade</i>	2.291	1.935	2.600	54.907	48.230	80.908
2. Nyári főzelékfélék összesen — Ensemble desdits légumes d'été exportés	50.284	113.080	83.124	1,141.738	1,825.471	1,463.878
1—2. összesen — Total général	134.866	485.031	295.755	2,803.079	11,234.062	6,938.390

telt eredményezett több mint 9·4 millió (túlzás nélküli kerekítéssel is 9 és fél millió) pengős értékben. A két szélsőséges eredmény átlaga 228 ezer m.-mázsa és 5,535.000 pengő volna, amelytől az idei kerekén 213 ezer m.-mázsás és 5,475.000 pengős gyümölcs-kivitel nem sokkal maradt el. A három év adatának átlaga pedig természetesen még kevésbé tér el az idei adatoktól.

A nyári főzelék-félék kiviteli adatai nem hullámzottak annyira, mint a gyümölcs-féléké, nagyjából azonban a kép majdnem hasonló. A nyári főzelék-félék exportja az emlékezetes 1935. évben, ha nem is volt túlságosan kedvező, mégsem volt olyan végzetesen rossz, mint az akkori gyümölcs-kivitel. A több mint 50.000 m.-mázsás mennyiség értéke jóval meghaladta az 1·1 millió pengőt. A múlt évi kivitel (különösen a friss uborka és paradicsom kivitelének növekvése folytán) 113.000 m.-mázsa fölé ugrott, értékben pedig meghaladta az 1·8 millió pengőt. Az idei viszont meghaladta a 83.000 m.-mázsát, holott az előző két jellegzetes év átlaga pontosan 81.682 m.-mázsa lett volna, a kiviteli érték pedig (1,464.000 pengő) alig maradt el a másfél millió pengőtől, vagyis csak néhány ezer pengővel tért el az előző két év átlagától.

Ezek szerint tehát a gyümölcs-félék és főzelék-félék kivitele együttesen az 1935. évi 135.000 m.-mázsáról a következő (1936.) évben több mint három és félszeresére: 485.000 m.-mázsára ugrott, idén pedig kerekén 296.000 m.-mázsát tett. Ugyanezekben az években az idénycikkek kiviteli értéke, az 1935. évi igen gyenge eredménynek mondható 2·8 millió pengőről 11·2 millió pengő fölé, vagyis több mint négyszeresére emelkedett, ami a mennyiség emelkedésével összehasonlítva még külön kedvező jelenség volt. Ez a szokatlanul magas összeg idén erősen csökkent s csak kevéssel múlta felül a 6·9 millió pengőt.

A fentiek alapján megfigyelhető hullámzásból egészen világos, hogy az idénycikk-kivitel idén csökkent, de nem jutott válságba, hanem normális mederbe tért, amit az egész kivitelre vonatkozó átlagszámok is bizonyítanak: az idei kivitel említett adatai ugyanis az előző két év mennyiségi átlagától (309.948 m.-mázsa), valamint értékátlagától (7,018.570 pengő) alig térnek el. De ugyanerre az eredményre lehet jutni a régebbi évek gyümölcs- és főzelék-kiviteli adatainak kutatása során is.

A felsorolt idénycikkek forgalmának alakulását az előző táblázatok ismertették, itt csak arra érdemes rámutatni, hogy a

fent tárgyalt hullámzást a gyümölcsféléknél elsősorban a kajszibarack és a szilva forgalmának emelkedése, illetve csökkenése idézte elő. Természetesen ez a két cikk — mindenekelőtt a kajszibarack — vezette a kivitelben úgy mennyiség, mint érték szempontjából. Az idei évben a kajszibarack kivitele az egész kivitel értékének

kb. egyharmadát szerezte meg, sorban utána érték szerint a szilva, majd majdnem egyenlő értékkel a meggy és a görög-dinnye következett, rajtuk kívül a cseresznye és az őszibarack képviseltek aránylag nagyobb értéket. A főzelék-félék között a kivitel értéke szerint a friss paradicsom és a friss uborka álltak az első helyen, utá-

11. Magyarország mezőgazdasági nyári idénycikkeinek kivitele mennyiség és érték szerint az 1935—1937. években a legfontosabb rendeltetési országok részletezésével.

Exportations hongroises de produits saisonniers agricoles d'été en 1935—37, suivant le volume, la valeur et les principaux pays de destination.

Rendeltetési ország <i>Pays de destination</i>	1. Nyári gyümölcsfélék <i>Fruits d'été</i>			2. Nyári főzelékfélék <i>Légumes d'été</i>			1—2 összesen — <i>Ensemble</i>					
	1935	1936	1937	1935	1936	1937	1935	1936	1937	1935	1936	1937
	abszolút számban — <i>nombres absolus</i>									en %-ban		
	Mennyiség métermázsában — <i>Volume en quintaux</i>											
Ausztria — <i>Autriche</i>	30.896	127.123	80.638	18.453	34.322	40.894	49.349	161.445	121.532	36.6	33.3	41.1
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i>	20.918	35.006	41.489	114	1.248	800	21.032	36.254	42.289	15.6	7.5	14.3
Németország — <i>Allemagne</i>	4.136	46.266	34.587	31.133	73.175	39.893	35.269	119.441	74.480	26.1	24.6	25.2
Svájc — <i>Suisse</i>	403	107.066	8.732	369	2.479	505	772	109.545	9.237	0.6	22.5	3.1
Belgium — <i>Belgique</i>	100	16.489	2.485	—	340	309	100	16.829	2.794	0.1	3.5	1.0
Nagy-Britannia — <i>Grande-Bretagne</i>	9.293	10.188	9.070	19	710	501	9.312	10.898	9.571	6.9	2.2	3.2
Svédország — <i>Suède</i>	13	59	161	—	—	—	13	59	161	0.0	0.0	0.1
Lengyelország — <i>Pologne</i>	18.092	24.288	34.676	185	804	216	18.277	25.092	34.892	13.5	5.2	11.8
Finnország — <i>Finlande</i>	731	852	690	11	2	—	742	854	690	0.6	0.2	0.2
Összesen — <i>Total</i>	84.582	367.337	212.528	50.284	113.080	83.118	134.866	480.417	295.646	100.0	99.0	100.0
Egyéb országok — <i>Autres pays</i>	—	4.614	103	—	—	6	—	4.614	109	—	1.0	0.0
Főösszeg — <i>Total général</i>	84.582	371.951	212.631	50.284	113.080	83.124	134.866	485.031	295.755	100.0	100.0	100.0
	Érték pengőben — <i>Valeur en pengős</i>											
Ausztria — <i>Autriche</i>	683.482	2,732.227	2,176.970	357.494	522.883	747.950	1,040.976	3,255.110	2,924.920	37.1	29.0	42.2
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i>	216.945	734.071	764.649	3.795	32.023	13.533	220.740	766.094	778.182	7.9	6.8	11.2
Németország — <i>Allemagne</i>	192.882	1,494.701	1,492.350	766.889	1,187.206	671.233	959.771	2,681.907	2,163.583	34.3	23.9	31.2
Svájc — <i>Suisse</i>	11.873	3,131.341	261.370	6.642	44.371	8.235	18.515	3,175.712	269.605	0.7	28.3	3.9
Belgium — <i>Belgique</i>	650	261.561	56.563	—	3.480	6.174	650	265.041	62.737	0.0	2.3	0.9
Nagy-Britannia — <i>Grande-Bretagne</i>	266.305	279.898	229.668	513	14.736	9.088	266.818	294.634	238.756	9.5	2.6	3.4
Svédország — <i>Suède</i>	650	2.405	5.761	—	—	—	650	2.405	5.761	0.0	0.0	0.1
Lengyelország — <i>Pologne</i>	272.304	493.459	470.736	6.240	20.752	7.584	278.544	514.211	478.320	9.9	4.6	6.9
Finnország — <i>Finlande</i>	16.250	19.663	15.037	165	20	—	16.415	19.683	15.037	0.6	0.2	0.2
Összesen — <i>Total</i>	1,661.341	9,149.326	5,473.104	1,141.738	1,825.471	1,463.797	2,803.079	10,974.797	6,936.901	100.0	97.7	100.0
Egyéb országok — <i>Autres pays</i>	—	259.265	1.408	—	—	81	—	259.265	1.489	—	2.3	0.0
Főösszeg — <i>Total général</i>	1,661.341	9,408.591	5,474.512	1,141.738	1,825.471	1,463.878	2,803.079	11,234.062	6,938.390	100.0	100.0	100.0

nuk a zöldpaprika és a friss zöldbab következett.

Az egyes cikkek kivitelének rendeltetési országok szerint való alakulását a megfelelő helyen ismertettük, az idénycikkek kiviteli adatainak összevonása azonban azt is lehetővé teszi, hogy az egyes országoknak Magyarország egész idénycikk-kivitelében való részesedését mérlegelhessük. (L.: 11. sz. táblát.) Az idénycikkek kivitelében 10 országnak volt mind a három évben szerepe. Rajtuk kívül Franciaország és Luxemburg voltak az alkalmibb jellegű vásárlók. (Adataikat l. a 11. sz. táblán „Egyéb országok“ alatt. Franciaország 1936-ban 3.908 m.-mázsa meggyet és 399 m.-mázsa görögdinnyét idén pedig 60 m.-mázsa görögdinnyét vásárolt, Luxemburg pedig 1936-ban 207, idén pedig 43 m.-mázsa szilvát, azonkívül Dánia tavaly 100 m.-mázsa görögdinnyét vett tőlünk.)

A magyar idénycikkek legtekintélyesebb piaca mind a három tárgyalt évben úgy a kivitt mennyiség, mint az elért érték szempontjából elsősorban Ausztria, másodsorban (a múlt évtől eltekintve, amikor a kivitel értékében való részesedését Svájc túlszárnyalta) Németország volt. A közölt táblázat az adatokat szintén három — s az előbbieket szerint három jellegzetes — évről közli, de az egyes országok szerepére vonatkozóan elég az ideit, a fentiek alapján átlagosnak mondható év adatait figyelembe venni.

Eszerint idén az egész idénycikk-kivitel 41%-át, majdnem 122 ezer m.-mázst Ausztriába szállítottuk, ennek a mennyiségnek túlnyomó része, majdnem 81.000 m.-mázsa gyümölcsféle volt, még pedig elsősorban szilva, kajszibarack és görögdinnye. A zöldségfélékből Ausztriába majdnem 41.000 m.-mázsa került ki, főleg friss uborka és zöldbab. A mennyiségi adatokénál jobb képet nyújt a kiviteli értéké, amelyből 2,925.000 pengő (42,2%) jutott Ausztriára, a mennyiségnél aránylag nagyobb rész, ami elsősorban a kivitel összetételével magyarázható.

Németországba a kivitt mennyiségnek csak 25,2%-a került, ez a mennyiség azonban a kiviteli értéknek 31,2%-át hozta. Az eltérés itt is részben a kivitel összetételére vezethető vissza, de kedvező értékesítésre is mutat. Az egész kivitt mennyiség kevés híján 75.000 m.-mázsa volt, amelyből az osztrák viszonylattal ellentétben a főzelék-félék exportja — majdnem 40.000 m.-má-

zsa — volt nagyobb, különösen a nagy paradicsom- és uborka-kivitel következtében. A gyümölcs-kivitel (főleg kajszibarack és meggy) megközelítette a 35.000 m.-mázst. Az ide exportált idénycikkek értéke 2,164.000 pengő volt, amelynek a mennyiségre nézve kisebb, de annál értékesebb részét, 1,5 millió pengőt a gyümölcs-kivitel képviselte.

Úgy mennyiség, mint érték szempontjából a két legnagyobb vevő után Cseh-Szlovákia következett, ahová jóval több, mint 42.000 m.-mázsa idénycikket szállítottunk (14,3%), amelyből a főzelék-félék kivitele mindössze 800 m.-mázsa volt, a többi gyümölcs. Utóbbinak viszont több mint felét a görögdinnye kivitele jelentette s csak sokkal kisebb részét a kajszibarack és a szilva. Ezzel magyarázható, hogy a kivitel értéke — 778.000 pengő — már csak 11,2% erejéig részesedett az idénycikkek exportjából. Cseh-Szlovákia után Lengyelország következett (11,8%), ahová majdnem 35.000 m.-mázsa idénycikk — túlnyomóan gyümölcs — irányult, minthogy az uborka és paradicsom csekély kivitele mindössze 216 m.-mázsa rúgott. A lengyel kivitel túlnyomóan nagyrésze a görögdinnye volt, amely természetesen nem képvisel a drágább gyümölcsfélékhez hasonló értéket, s így az egész kiviteli értékből csak 478.000 pengő (6,9%) jutott Lengyelországra.

A felsorolt négy országba irányuló áruk szerezték meg az idénycikkek exportjából származó érték 91,5%-át, tehát azt lehet mondani, hogy a nyári gyümölcs- és főzelék-félék kivitelének sorsa ez idő szerint ezeken a piacokon dől el. Ezek közül Ausztria kivétel nélkül, Németország pedig a földieper és a ribizke kivételével valamennyi idénycikket vásárolta. Cseh-Szlovákia és Lengyelország vásárlásai már inkább korlátozódtak egyes cikkekre. A kivitelnek kisebb részét — 8,5%-át — a kivitel értékében való részesedés sorrendje szerint Svájc (3,9%), Nagy-Britannia (3,4%), Belgium, Finnország és Svédország vették át. Ezek közül a Svájcba irányuló export 270.000, a Nagy-Britanniába irányuló pedig 239.000 pengővel javította mérlegünket. Mindkét ország elsősorban gyümölcsféléket vásárolt, még pedig Svájc kajszibarackot és szilvát (és kis mennyiségű paradicsomot), Nagy-Britannia viszont a meggy és a ribizke kivételével az összes

12. Magyarország mezőgazdasági nyári idénycikkeinek kivitele a legfontosabb feladóállomások szerint az 1937. évben

Exportations hongroises de produits saisonniers agricoles d'été en 1937, suivant les gares expéditrices les plus importantes.

Feladóállomás Gares expéditrices	Kajszibarack Abricots	Őszibarack — Pêches	Cseresznye — Cerises	Meggy — Griottes	Szilva — Prunes	Földieper — Fraises	Ribizke — Groseille	Egres Groseille à maquereau	Görögdinnye Melon d'eau	Sárgadinnye — Sucrin	1. Nyári gyümölcsfélék össz.: - Ensemble des fruits d'été exp.:	Friss uborka Concombre frais	Friss paradicsom Tomates fraîches	Zöldpaprika Piment vert	Zöldbab Haricots verts	Zöldborsó - Pois verts	Saláta — Salade	2. Nyári főzelékfélék össz.: - Ensemble des légumes d'été exp.	1-2 összesen — En- semble des fruits et légumes d'été exp.	%
Győr	326	25	35	1	120	110	33	—	5.482	1314	7.451	8	26	341	26	21	3	425	7.876	2.7
Jánoshalma	322	—	112	50	751	—	—	—	10	—	1.245	—	—	32	—	—	—	32	1.277	0.4
Szeged	3.668	181	953	523	221	23	16	—	—	—	5.585	36	113	7	52	—	—	208	5.753	1.9
Budafok	2.087	6791	—	—	—	—	—	—	—	—	8.878	—	10	—	—	—	—	50	8.928	3.0
Kecskemét	37.256	599	2649	7021	35.629	69	11	52	1.126	1809	86.221	21.431	3.791	5.259	1948	870	—	33.299	119.510	40.4
Kiskunhalas	2.372	58	581	908	323	21	—	—	333	28	4.624	—	—	—	—	—	—	—	4.624	1.6
Nagykőrös	3.192	31	249	313	5.208	—	2	—	2.843	2990	14.828	5.084	4.376	4.105	1210	185	1832	16.742	31.570	10.7
Eger	1.602	—	448	—	857	—	27	—	—	—	2.934	—	—	—	—	—	—	—	2.934	1.0
Gyöngyös	2.803	105	3860	114	770	3	886	—	136	239	8.916	304	3.948	8	181	100	—	4.541	13.457	4.5
Hatvan	150	13	—	3	244	—	—	—	133	151	691	50	10.674	—	—	—	—	10.724	11.418	3.9
Össz. — Total	53.778	7803	8887	8933	44.123	226	975	52	10.063	6536	141.376	26.863	22.978	9.752	3417	1176	1835	66.021	207.397	70.1
Egyéb állom.: Autres gares	2.676	373	717	290	3.803	208	685	3134	57.002	2367	71.255	3.264	5.825	4.868	1873	508	765	17.103	88.358	29.9
Főösszeg — Total général	56.454	8176	9604	9223	47.926	434	1660	3186	67.065	8903	212.631	30.127	28.803	14.620	5290	1684	2600	83.124	295.755	100.0

gyümölcsfélékből szerzett be Magyarországon kisebb-nagyobb mennyiségeket.

Végül az egyes cikkek forgalmának tárgyalásához hasonlóan az idénycikkek egész kivitelének feladó-állomások szerint való megoszlása is megállapítható. (L.: 12. sz. táblát.) Az országnak úgyszólván alig van olyan vidéke, amely a gyümölcs- és főzelék-félék kivitelében nem részesedett volna, ezeknek a súlya azonban több szempontból is különböző. Némelyik vidék jelentősége abban mutatkozik, hogy ha kisebb mennyiségekkel is, de a legkülönbözőbb cikkek kivitelében részesedik, másik viszont azzal emelkedik ki, hogy ha csak egy-két terményt szállít is külföldre, azokat viszont tekintélyes mennyiségben exportálja. Vagyis más lehet a súlya egy feladó-állomásnak az összes idénycikkek és más egyegy cikk kivitele szempontjából. A 12. sz. táblán közölt összeállítás 10 feladó-állomás forgalmát emeli ki, mégpedig abból a szempontból, hogy a felsorolt állomások az egész idénycikk-kivitelben lehetőleg számottevő aránnyal részesedjenek, másrészt kivitelük a feladott cikkek szempontjából is elég változatos legyen. Az itt felsorolt állomásokról került ki a külföldre eladott idénycikkeknek több mint 70%-a, vagyis a fennmaradó 29.9%-ban részesedő állomások kivitele már alig csökkentheti a feltüntetett vidékek jelentőségét, különösen ha figyelembe vesszük, hogy az „egyéb

állomások“-on feladott 88.358 m.-mázsából 57.002 m.-mázsa a görögdinnye (tehát majdnem 65%), viszont éppen a görögdinnye kivitele az, amely nem egyes állomásokhoz fűződik, hanem a táblázatokon különben is felsorolt állomásokon kívül az ország számos vidéke és egész sereg községe részesedik abból kisebb-nagyobb mennyiségekkel, de éppen ezért jelentéktelen aránnyal. A többi cikkeknel pedig a felsorolt 10 állomás — amint az első pillantásra látszik — a kivitelnek jóval túlnyomóbb részét fedezte.

Itt újra utalni kell arra, hogy a feladó-állomás nem jelenti egyszersmind a termelővidéket is, s így ezek az adatok a valóságtól néha elmaradnak, néha azt túl is lépik, aszerint, hogy a megnevezett községben feladott szállítmányokon kívül esetleg közeli feladó-állomások adatai is ide volnának sorozandók, vagy pedig hogy a megnevezett feladó-állomásról nem kizárólag annak a községnek, hanem a közeli vidéknek a termése került külföldre. Az egyes vidékek részesedése a kivitt mennyiségben nem világítja meg teljesen az idénycikkek kivitelében elfoglalt jelentőségüket, éppen úgy, mint ahogy az országok szerint való megoszlásnál is a mennyiség szerinti arány sokszor eltért a jelentőség szempontjából döntőbb kiviteli értékben elfoglalt aránytól. Nem közömbös ugyanis, hogy egyrészt az egész kivitt mennyiségben milyen

arányban részesedtek a drágább vagy olcsóbb gyümölcs- illetve főzelékfélék, másrészt pedig, hogy az egyes cikkeken belül is az egyik állomásról nemesebb, a másiktól kevésbé értékes áruk kerültek piacra. Ezekre a kérdésekre az értékadatok vetnének pontosabb fényt, ezeket azonban a külkereskedelmi statisztikai adatok alapján, amelyek az egységértéket „ab ország-határ“ tüntetik fel, nehéz szétbontani. Így meg kell elégedni a mennyiségi adatok részletezésével, figyelembe véve azokat a közismert tényeket, amelyek az egyes vidékek terményeit értékességében egymástól megkülönböztetik.

Az összes feladó-állomások között a magyar gyümölcs- és főzelékfélék kivételében, mint régi idők óta mindig, úgy idén is Kecskemét áll első helyen, kevés híján 120.000 métermázsás mennyiséggel és az egész mennyiség 40,4%-ával. Ez a részesedés s a kivitt mennyiség nagysága olyan tekintélyes, amelyet az ország más vidékei még csak megközelíteni sem tudnak. Különösen emeli ennek a részesedésnek jelentőségét, ha figyelembe vesszük, hogy az aránylag kisebb értékű idénycikkeknek ebben a mennyiségben csak kisebb szerepük van, s így pl., ha a már fentebb is említett görögdinnye kivételét, amelyből Kecskemét aránylag kisebb tétellel részesedik, kikapcsolnók, akkor aránya az egész mennyiség 50%-a fölé emelkednék. Nyugodtan mondható tehát, hogy Kecskemétnek az idénycikkek kivételében elfoglalt jelentősége különösen az érték szempontjából több mint 50%-os. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az egyébként sem túlságosan jelentékeny saláta-export kivételével Kecskemét az összes többi idénycikkek exportjából kivette a részét, mégpedig egy-két gyümölcsféle (földieper, ribizke és egres) kivételével minden esetben vagy számottevő, vagy döntően túlnyomó mennyiséggel. Kivételének nagyobb része, több mint 86.000 m.-mázsa, gyümölcs volt, ennek a legnagyobb része pedig kajszibarack és szilva. Főzelék-kivitele meghaladta a 33.000 m.-mázsát, ennek túlnyomó része viszont uborka és zöldbölgöny volt. Meg kell ezzel kapcsolatban azonban említeni, hogy Kecskemét szerepét többek között az is érthetővé teszi, hogy az ország kerekén 34,6 millió darabos gyümölcsfa-állományából több mint 900.000 darab van Kecskeméten. A tj. városok közül ezt az adatot egy sem közelíti meg, vi-

szont ezzel az adattal Kecskemét nem egy vármegye gyümölcsfa-állományát is felülmulat. Hozzá lehet azonban még azt is tenni, — ami egyébként köztudomású, — hogy Kecskemét idénycikk-kivitele nemcsak friss gyümölcsben bonyolódik le, hiszen ismeretes, hogy pl. a barackpálinka világhírneve is ehhez a városhoz fűződik stb.

A külföldre szállított idénycikkeknek Kecskemét után legnagyobb része (10,7%-a) Nagykőrösről származott, ahonnan összesen 31.570 m.-mázsa idénycikk (majdnem 15.000 m.-mázsa gyümölcs és majdnem 17.000 m.-mázsa főzelékféle) került külföldi piacokra. A földieper és egres kivételével ebben a számban minden idénycikk szerepel, a legnagyobb mennyiségekkel pedig szilva, uborka, paradicsom, zöldbölgöny és kajszibarack. E két városhoz hasonló aránnyal már egyetlen vidék sem részesedik a kivitelben. Az exportált mennyiség nagysága szerint Gyöngyös következik kerekén 13 és fél ezer m.-mázsával és 4,5%-os aránnyal. Kivételének mintegy kétharmada gyümölcs, főleg cseresznye és kajszibarack volt, egyharmada pedig főzelékféle, főleg friss paradicsom, de egres és saláta kivételével kisebb-nagyobb mennyiségben mindenfajta idénycikk került Gyöngyösről külföldre. Rendkívül nagyarányú paradicsom-kivitele következtében negyedik helyen, 11.400 m.-mázsás mennyiséggel és 3,9%-os aránnyal Hatvan állt. Innen azonban a paradicsomon kívül csak néhány más idénycikk került kisebb mennyiségben külföldre. Természetesen Gyöngyös és Hatvan kivételéhez tulajdonképpen hozzákapcsolódik a környező vidékekről, vagy általában Heves vármegyéből származó tekintélyes kivitel, amely különösen a görögdinnyénél volt nagyon jelentékeny. Különös jelentősége van még Budafoknak, amelynek adatait a kajszibarack- és az őszibarack-rovatában a tábla Budapest és Budaörs adatainak beszámításával tünteti fel, Budafoknak, helyesebben Buda-vidéknek a barack-kivitelben elfoglalt jelentősége folytán. Ily módon az itteni barack-kivitel (kajszis és őszi együtt) 8.878 m.-mázsa volt, s a csekély paradicsom-kivittel együtt az idénycikkek kivételében ez az állomás 3% erejéig részesedett. Elég tekintélyes, 7.876 m.-mázsa volt Győr kivitele, amelyben az egres kivételével az összes idénycikkek szerepelnek, bár csak kisebb tételekkel, mert a kivitel túlnyomó részét a görögdinnye tette.

A többi állomások közül még a táblán

felsoroltak forgalma is kisebb jelentőségű. Így Kiskunhalas kivitele 4.624 m.-mázsa volt, mégpedig kizárólag gyümölcs, különösen kajszibarack. Szegedről főleg gyümölcs (5.585 m.-mázsa) és pedig szintén elsősorban kajszibarack került külföldre, a főzelékfélékkel együtt 5.793 m.-mázsa mennyiségben és majdnem 2%-os részese-déssel. Eger szerepe tulajdonképpen inkább Heves vármegyéhez fűződik, a gyümölcs-termelésben általában fontos szerepet játszó Jánoshalma kivitele pedig idén aránylag egészen csekély volt.

*

A mezőgazdasági nyári idénycikkek kiviteli adatainak ismertetéséből végeredményben tehát az tűnik ki, hogy az idei kivitel, bár a múlt évitől mennyiségben és

értékben egyaránt elmaradt, egyáltalán nem volt kedvezőtlennek mondható, hanem inkább átlagosnak. Maga a termés is gyengébb volt a múlt évinél, ami azonban — amint azt a kajszibarack kivitelének ismertetésénél megállapítottuk — a múlt évi kitűnő termés után, amely egymásután következő években nem szokott megismétlődni — előrelátható volt. Az értékesítés súlypontja ezúttal is a régi piacokon nyugodott, s a kivitel, mint a múltban, úgy az idén is az ország legkitűnőbb termőhelyeiről került külföldre. Az idén másodízben ismertetett feladóállomások szerint részletezett adatok, különösen pedig azoknak összesítése ismét Kecskemétnek és Nagykőrösnek az idénycikkek exportjában való egyedülálló jelentőségét bizonyították.

Donáth György dr.

A Duna és Tisza nemzetközi forgalma 1936-ban.

Le trafic international du Danube et de la Tisza en 1936.

Résumé. En 1936, le temps ayant favorisé la navigation et les pays agricoles des environs du Danube et de la Tisza ayant eu une bonne récolte, le trafic international a augmenté sur les sections hongroises du Danube et de la Tisza.

Dans ce trafic, ont pris part, d'après les pavillons des bateaux, 13 nations, et le total des marchandises transportées par eux a représenté 34.5 millions de q, dépassant de 17.8% le chiffre correspondant de 1935. De cette quantité, il revint 30.9 millions de q sur le trafic du Danube, soit 17.8% de plus qu'en 1935, et 3.6 millions de q sur le trafic de la Tisza, soit 78.9% de plus qu'en 1935. Le trafic total se répartissait ainsi: marchandises envoyées de la Hongrie à l'étranger, 16.8%; marchandises envoyées par l'étranger en Hongrie, 34.2%; transit, 49.0%.

Dans les tableaux ci-dessous, on trouvera des données détaillées.

*

1. Duna.

A magyar területen át vezető vízforgalom legfontosabb tényezőjének, a Dunának 1936. évi vízállási viszonyai a megelőző évinél kedvezőbbnek mondhatók. Az enyhe tél hatása ugyanis már az év elején jelentkezett abban, hogy kisebb árhullámok a vízállást a szokásosnál magasabbra emelték. A nyári időjárás sem volt a szárazsága miatt kritikus, mert az esőzések a süllyedő

vízszintet ismét felemelték. Sőt a csapadékban meglehetősen hőséges őszi időszak hatása gyanánt az év vége felé ismét olyan vízállást mértek, mely igen alkalmas volt a hajózásra. Vízforgalmi szempontból a folyók vízállása mellett igen fontos az is, hogy milyenek voltak — különösen a hidegebb időszak beálltával — az időjárási viszonyok. A helyzet ebben a tekintetben — nagyjában a megelőző évihez hasonlóan — szintén nem adhatott okot a panaszra. A jégviszonyokat nézve január közepétől február hó közepéig terjedő időszak, vagyis körülbelül egy hónap volt olyan, amikor zajlás, illetőleg állójég akadályozta a közlekedést.

Vízi útvonalainkat legnagyobbbrészt mindenkor mezőgazdasági terményeink szokták áruval ellátni, úgyhogy kedvező termés esetén a folyók magyar fennhatóság alatti szakaszán a forgalom meglehetősen fellendül. Az 1936. év szántóföldi termés-eredménye jó közepesnek mondható. Egyik legfontosabb áruból, a búzából az előző évi, jónak tartott eredményeket 4.2%-kal meghaladó — összesen 24 millió q körüli mennyiségű — termést takarítottak be. A másik, szintén igen lényeges küldeményfajból, a tengeriből az elmúlt év gyenge termés után a szóbanforgó évben 82.8%-kal több, vagyis összesen 26 millió q-t megközelítő

felsoroltak forgalma is kisebb jelentőségű. Így Kiskunhalas kivitele 4.624 m.-mázsa volt, mégpedig kizárólag gyümölcs, különösen kajszibarack. Szegedről főleg gyümölcs (5.585 m.-mázsa) és pedig szintén elsősorban kajszibarack került külföldre, a főzelékfélékkel együtt 5.793 m.-mázsa mennyiségben és majdnem 2%-os részese-déssel. Eger szerepe tulajdonképpen inkább Heves vármegyéhez fűződik, a gyümölcs-termelésben általában fontos szerepet játszó Jánoshalma kivitele pedig idén aránylag egészen csekély volt.

*

A mezőgazdasági nyári idénycikkek kiviteli adatainak ismertetéséből végeredményben tehát az tűnik ki, hogy az idei kivitel, bár a múlt évitől mennyiségben és

értékben egyaránt elmaradt, egyáltalán nem volt kedvezőtlennek mondható, hanem inkább átlagosnak. Maga a termés is gyengébb volt a múlt évinél, ami azonban — amint azt a kajszibarack kivitelének ismertetésénél megállapítottuk — a múlt évi kitűnő termés után, amely egymásután következő években nem szokott megismétlődni — előrelátható volt. Az értékesítés súlypontja ezúttal is a régi piacokon nyugodott, s a kivitel, mint a múltban, úgy az idén is az ország legkitűnőbb termőhelyeiről került külföldre. Az idén másodízben ismertetett feladóállomások szerint részletezett adatok, különösen pedig azoknak összesítése ismét Kecskemétnek és Nagykőrösnek az idénycikkek exportjában való egyedülálló jelentőségét bizonyították.

Donáth György dr.

A Duna és Tisza nemzetközi forgalma 1936-ban.

Le trafic international du Danube et de la Tisza en 1936.

Résumé. En 1936, le temps ayant favorisé la navigation et les pays agricoles des environs du Danube et de la Tisza ayant eu une bonne récolte, le trafic international a augmenté sur les sections hongroises du Danube et de la Tisza.

Dans ce trafic, ont pris part, d'après les pavillons des bateaux, 13 nations, et le total des marchandises transportées par eux a représenté 34.5 millions de q, dépassant de 17.8% le chiffre correspondant de 1935. De cette quantité, il revint 30.9 millions de q sur le trafic du Danube, soit 17.8% de plus qu'en 1935, et 3.6 millions de q sur le trafic de la Tisza, soit 78.9% de plus qu'en 1935. Le trafic total se répartissait ainsi: marchandises envoyées de la Hongrie à l'étranger, 16.8%; marchandises envoyées par l'étranger en Hongrie, 34.2%; transit, 49.0%.

Dans les tableaux ci-dessous, on trouvera des données détaillées.

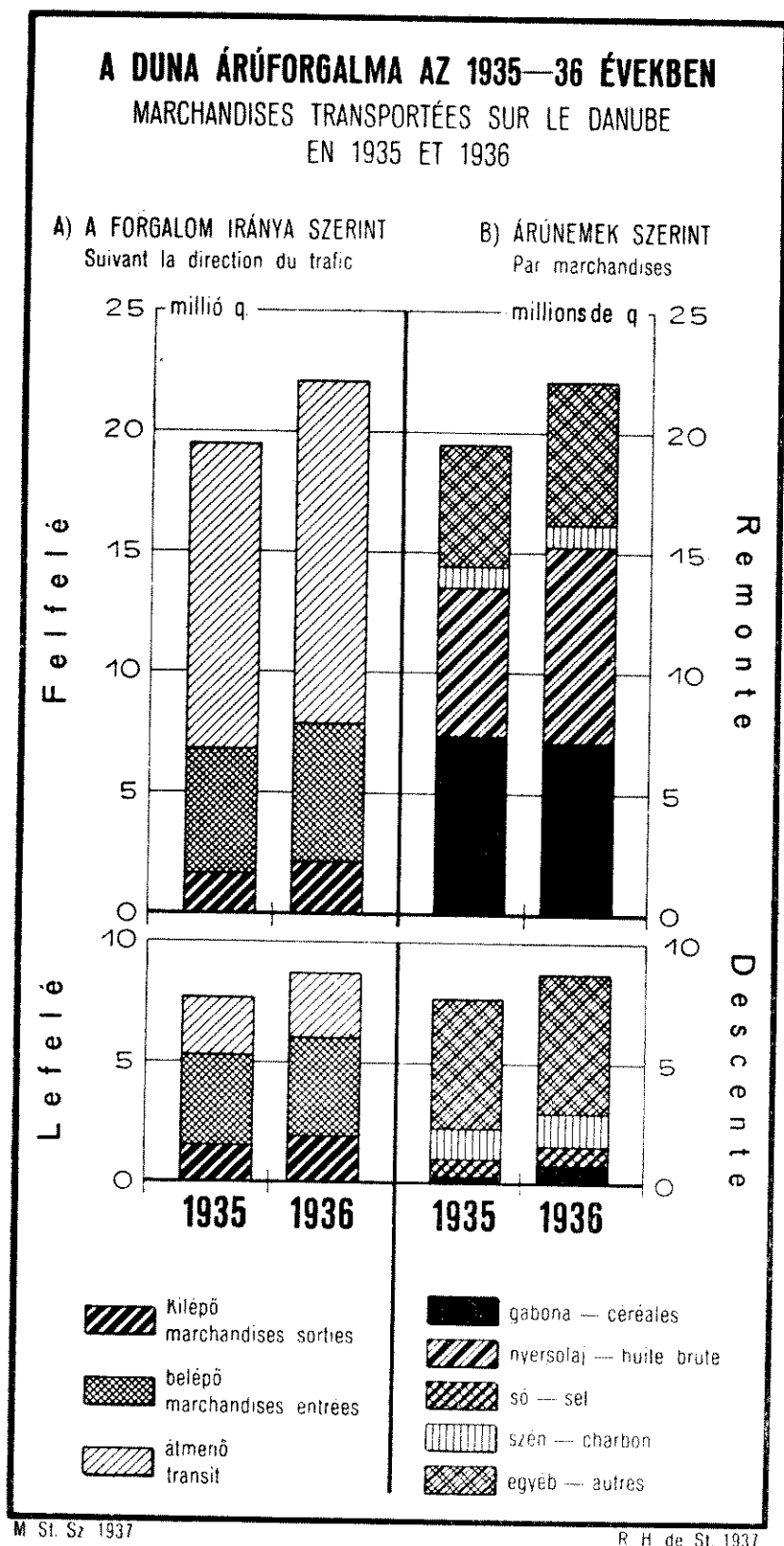
*

1. Duna.

A magyar területen át vezető vízforgalom legfontosabb tényezőjének, a Dunának 1936. évi vízállási viszonyai a megelőző évinél kedvezőbbnek mondhatók. Az enyhe tél hatása ugyanis már az év elején jelentkezett abban, hogy kisebb árhullámok a vízállást a szokásosnál magasabbra emelték. A nyári időjárás sem volt a szárazsága miatt kritikus, mert az esőzések a süllyedő

vízszintet ismét felemelték. Sőt a csapadékban meglehetősen hőséges őszi időszak hatása gyanánt az év vége felé ismét olyan vízállást mértek, mely igen alkalmas volt a hajózásra. Vízforgalmi szempontból a folyók vízállása mellett igen fontos az is, hogy milyenek voltak — különösen a hidegebb időszak beálltával — az időjárási viszonyok. A helyzet ebben a tekintetben — nagyjában a megelőző évihez hasonlóan — szintén nem adhatott okot a panaszra. A jégviszonyokat nézve január közepétől február hó közepéig terjedő időszak, vagyis körülbelül egy hónap volt olyan, amikor zajlás, illetőleg állójég akadályozta a közlekedést.

Vízi útvonalainkat legnagyobbbrészt mindenkor mezőgazdasági terményeink szokták áruval ellátni, úgyhogy kedvező termés esetén a folyók magyar fennhatóság alatti szakaszán a forgalom meglehetősen fellendül. Az 1936. év szántóföldi termés-eredménye jó közepesnek mondható. Egyik legfontosabb áruból, a búzából az előző évi, jónak tartott eredményeket 4.2%-kal meghaladó — összesen 24 millió q körüli mennyiségű — termést takarítottak be. A másik, szintén igen lényeges küldeményfajból, a tengeriből az elmúlt év gyenge termés után a szóbanforgó évben 82.8%-kal több, vagyis összesen 26 millió q-t megközelítő

mennyiség volt a termés eredménye. Hasonló a helyzet a hüvelyesek és magvak, valamint a különböző takarmányféléknél is.

Az említett kedvező tényezők közrejátszása folytán a magyar Duna-szakasz felfelé irányuló áruforgalma 13·2%-kal, a lefelé szállított áruk mennyisége pedig 13·8%-kal haladta meg az előző évit. A nyugati országokba vezető szállításoknál a legnagyobb, 26·4%-os emelkedést a kilépő áruk mutatják. Ennek a meglehetősen magas arányszámnak a kialakulásában a nagyobb mennyiségben külföldre kerülő gabona- és szén-szállítmányok, valamint a közelebbi megjelölés nélküli áruk játszottak jelentősebb szerepet. A belépő áruknál 11·6%-os növekedést találunk, ahol a forgalom emelkedése az alsó Dunáról az elmúlt évinél —

67·8%-kal nagyobb mennyiségben behozott nyersolaj-, benzin-, petroleum-termékek eredménye. Az átmenő forgalom, mely a hazai gazdasági viszonyoktól teljesen függetlenül bonyolódik le, az 1935. évvel szemben 12·0%-ot tevő nyereséget könyvelhet el. A gyarapodás itt is a különféle olajszállítmányok (nyersolaj, benzin, petroleum) csoportjában volt található, melyek az előző évit 21·4%-kal meghaladó mennyiségben kerültek továbbításra. Az Alduna felé igyekvő áruk között szintén az ország területéről kilépő küldemények mennyisége érte el a legnagyobb, 30·0%-ra rúgó szaporulatot. Az árunyereség itt csaknem teljes egészében a kivitelre kerülő gabona mennyiségének erős megduzzadásából eredt, mely ez alkalommal is vízen át igyekezett az olcsó szállítási lehetőséget, a tengert elérni. Továbbra is a lefelé irányuló forgalomnál maradván, a belépő áruk forgalmát 9·8%-os emelkedés jelzi. Az áruforgalomnak ebben az irányban szereplő áruik között a forgalomnövekedés közelebbről nem jelölhető meg, mert annak okozója az erdőgazdaság egyéb termékei és az „egyéb” gyűjtőnév alá foglalt csoport megnövekedése volt. A Felsődunáról az ország területén átmenő forgalom 10·1%-kal volt nagyobb az előző évinél. A növekedési arányszám kialakulásában a közelebből meg nem jelölt, valamint a vas- és acél-(nyers-) áruknak volt jelentősebb része.

A Dunán továbbításra kerülő áruk megnövekedett mennyiségének elszállítására több járóműre volt szükség, mint az előző évben. A géperejű hajók száma általában 2·1%-kal növekedett; a gyarapodás a gőzöket nézve 1·1% volt, míg a motoroknál 3·5%-ot tevő szaporodást figyelhetünk meg. A két hajótípus növekedésének arányában mutatkozó eltéréstől arra következtethetünk, hogy a dunai forgalomban a motoros hajók működési köre állandóan növekedőben van. A géperejű hajók eme újabb fajtájának térhódítása onnan ered, hogy a gőzösk géperejüknek, illetőleg berendezésüknek megfelelően csak a Duna bizonyos szakaszán képesek résztvenni a forgalom lebonyolításában. Viszont a motoros vontatók nemcsak egyes helyeken állíthatók szolgálatba, hanem a Dunának bármely részén alkalmazhatók. A géperejű hajók vontájában álló uszályok összes száma 4·0%-kal haladta meg az előző évit. A két csoportot külön-külön nézve megállapíthatjuk, hogy a gőzösk által vont uszályoknál

1. A Duna és Tisza magyarországi szakaszának áruforgalma.

Trafic de la section hongroise du Danube et de la Tisza.

Áruk megnevezése <i>Marchandises</i>	<i>E n r e m o n t a n t</i>								<i>E n d e s c e n d a n t</i>							
	Duna — <i>le Danube</i>				Tisza — <i>la Tisza</i>				Duna — <i>le Danube</i>				Tisza — <i>la Tisza</i>			
	<i>F e l f e é</i>								<i>L e f e l é</i>							
	kilépő <i>Sorties</i>	belépő <i>Entrées</i>	átmenő <i>Transit</i>	összes <i>Total</i>	kilépő <i>Sorties</i>	belépő <i>Entrées</i>	átmenő <i>Transit</i>	összes <i>Total</i>	kilépő <i>Sorties</i>	belépő <i>Entrées</i>	átmenő <i>Transit</i>	összes <i>Total</i>	kilépő <i>Sorties</i>	belépő <i>Entrées</i>	átmenő <i>Transit</i>	összes <i>Total</i>
	áruk súlya ezer méterházasban — <i>poids des marchandises transportées, en milliers de q</i>															
Gabona — <i>Céréales</i>	476	1.668	5.088	7.232	—	415	—	415	923	—	—	923	1.615	—	—	1.615
Liszt — <i>Farines</i>	140	25	123	288	—	—	—	—	8	—	—	8	28	—	—	28
Takarmány — <i>Fourrages</i>	17	64	217	298	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hüvelyesek és magvak — <i>Légumineuses et graines</i>	35	35	241	311	—	—	—	—	9	—	—	9	19	—	—	19
Só — <i>Sel</i>	—	—	—	—	—	17	—	17	—	750	69	819	—	—	—	—
Egyéb élelmiszerek és él- vezeti cikkek — <i>Autres</i> <i>objets d'alimentation, bois-</i> <i>sons</i>	6	24	224	254	—	—	—	—	12	—	—	12	—	—	—	—
Dohány — <i>Tabac</i>	32	4	52	88	—	1	—	1	18	—	—	18	7	—	—	7
Tűzifa — <i>Bois de chauffage</i>	—	271	—	271	—	33	—	33	33	118	—	151	—	—	—	—
Erdőgazdas. egyéb term. — <i>Autres produits forestiers</i>	—	210	269	479	—	25	—	25	20	762	—	782	20	1116	—	1.136
Növényi eredetű nyers- anyagok és hulladékok — <i>Matières premières et dé-</i> <i>chets d'orig. végétale</i> . . .	3	29	219	251	—	—	—	—	1	2	—	3	—	—	—	—
Építőanyagok — <i>Matériaux</i> <i>de construction</i>	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—
Szén — <i>Charbon</i>	574	36	255	865	—	208	—	208	447	125	752	1.324	—	—	—	—
Ásványok és ércek — <i>Mi-</i> <i>néraux et minerais</i>	49	728	560	1.337	—	—	—	—	—	9	1	10	—	—	—	—
Nyersolaj, benzin, petr. — <i>Huile brute, essence (ben-</i> <i>zine), pétrole</i>	—	2.059	6.147	8.206	—	—	—	—	6	16	14	36	—	—	—	—
Vas és acél (nyers) — <i>Fer</i> <i>et acier (bruts)</i>	7	463	81	551	—	2	—	2	123	22	112	257	—	—	—	—
Egyéb nyers-fémek — <i>Au-</i> <i>tres métaux bruts</i>	—	4	—	4	—	—	—	—	—	9	—	9	—	—	—	—
Vas- és acélárak — <i>Ouvra-</i> <i>ges en fer et en acier</i>	10	—	—	10	—	—	—	—	67	6	32	105	—	—	—	—
Gyári termékek — <i>Objets</i> <i>fabriqués</i>	23	12	43	78	—	2	—	2	8	228	49	285	—	—	—	—
Egyéb és ismeretl. áruk — <i>Autres et marchandises</i> <i>de nature inconnue</i>	777	162	690	1.629	—	21	—	21	248	2 084	1.697	4.029	37	—	—	37
Mindössze — 1936	2.149	5.795	14.209	22.153	—	724	—	724	1.923	4.131	2.727	8.781	1.726	1116	—	2.842
Total général 1935	1.700	5.193	12.684	19.577	—	681	—	681	1.479	3.763	2.476	7.718	480	836	—	1.316

3,4%-os csökkenés jelentkezik. Ez a körülmény részben abban leli magyarázatát, hogy az előző év egyes szakáiban fellépő alacsony vízállás miatt a hajóteret nem lehetett teljesen kihasználni, míg a tárgyalt év kedvező vízállási viszonyai mellett ugyanennyi, vagy több áru elszállítására kevesebb uszály is elegendő volt. Erre mutat egyébként az a körülmény, hogy míg 1935-ben egy uszálynak átlag 3.714 q rakománya volt, addig a tárgyalt év folyamán minden egyes uszályon átlagban véve 3.886 q áru került továbbításra. A motorosok

által vontatott uszályokat tekintve 27,4 %-os emelkedést figyelhetünk meg, ami szintén mellette szól ama megállapításunknak, hogy a motoros vontatók belvizeink forgalmában mindinkább jelentősebb szerepet töltenek be. A motoroshajók vontatmányának ez az újabb, jelentős megsokasodása a motorosoknak a gőzöskkel szemben fennálló s már előbb említett abból az előnyéből ered, hogy a motoros vontatók a vontájukba vett uszályokat a Duna minden szakaszán végigvihetik, míg a gőzöskök által való vontatás esetén az egyes

2. A Duna és Tisza magyarországi
Mouvement des bateaux et des radeaux sur la

Sorszám	A forgalom iránya	G ö z ö s ö k								
		V a p e u r s				által vont uszályok Chalandis remorqués par des vapeurs				
		összes au total	közül — dont		rakomá- nyának súlya Charge- ment	összes au total	közül — dont		rakományá- nak súlya Chargement	
			a rakottak chargés	az üresek vides			a rakottak chargés	az üresek vides		
száma — en nombres			q	száma — en nombres			q			
D u n a										
1	Kilépett	398	40	358	48.797	544	369	175	1,174.804	
2	Belépett	344	9	335	22.708	839	739	100	3,788.156	
3	Belépett a Tiszáról	10	—	10	—	132	101	31	222.159	
	Együtt	354	9	345	22.708	971	840	131	4,010.315	
4	Átment	277	46	231	99.161	1.787	1.781	6	8,512.061	
5	Átment a Tiszáról	—	—	—	—	133	133	—	441.841	
	Együtt	277	46	231	99.161	1.920	1.914	6	8,953.902	
	Összesen } 1936	1.029	95	934	170.666	3.435	3.123	312	14,139.021	
	} 1935	997	78	919	136.992	3.331	3.051	280	13,317.733	
6	Kilépett	330	6	324	17.844	1.023	376	647	1,292.403	
7	Kilépett a Tiszára	12	—	12	—	283	113	170	231.205	
	Együtt	342	6	336	17.844	1.306	489	817	1,523.608	
8	Belépett	385	36	349	23.194	895	742	153	2,129.481	
9	Átment	272	50	222	76.412	1.366	629	737	1,581.509	
10	Átment a Tiszára	2	—	2	—	32	18	14	62.452	
	Együtt	274	50	224	76.412	1.398	647	751	1,643.961	
	Összesen } 1936	1.001	92	909	117.450	3.599	1.878	1.721	5,297.050	
	} 1935	1.011	75	936	117.569	3.950	1.927	2.023	5,168.852	
	Mindössze } 1936	2.030	187	1.843	288.116	7.034	5.001	2.033	19,436.071	
	} 1935	2.008	153	1.855	254.561	7.281	4.978	2.303	18,486.585	
T i s z a										
11	Kilépett	—	—	—	—	—	—	—	—	
12	Belépett { felső Dunán külföldről	2	—	2	—	32	18	14	62.452	
13		alsó Dunán külföldről	180	—	180	—	209	82	127	405.769
14		a magyar dunaszakasról	12	—	12	—	283	113	170	231.205
	Együtt	194	—	194	—	524	213	311	699.426	
15	Átment	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Összesen } 1936	194	—	194	—	524	213	311	699.426	
	} 1935	134	—	134	—	323	206	117	628.765	
16	Kilépett { felső Dunán külföldre	—	—	—	—	132	132	—	437.841	
17		alsó Dunán külföldre	187	—	187	—	269	188	81	968.043
18		a magyar dunaszakasra	10	—	10	—	131	100	31	219.809
	Együtt	197	—	197	—	532	420	112	1,625.693	
19	Belépett	—	—	—	—	—	—	—	—	
20	Átment	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Összesen } 1936	197	—	197	—	532	420	112	1,625.693	
	} 1935	132	—	132	—	295	180	115	466.027	
	Mindössze } 1936	391	—	391	—	1.056	633	423	2,325.119	
	} 1935	266	—	266	—	618	386	232	1,094.792	

szakaszának vizijáróműforgalma.
section hongroise du Danube et de la Tisza.

M ó t o r o k										Ereszkedő uszályok és tutajok - <i>Chalande et radeaux ayant descendu le Danube et la Tisza</i>				Direction du trafic		Numéros d'ordre			
<i>Bateaux à moteur</i>					által vont uszályok - <i>Chalande remorqués par des bateaux à mot.</i>														
összes au total	közül dont		rakomá- nyának súlya	Charge- ment	összes au total	közül dont		rakomá- nyának súlya	Charge- ment	összes au total	közül dont		rakomá- nyának súlya				Charge- ment		
	a rakottak chargés	az üresek vides				a rakottak chargés	az üresek vides				a rakottak chargés	az üresek vides		a rakottak chargés	az üresek vides				
száma en nombres					száma en nombres					száma en nombres									
D a n u b e																			
219	167	52	463.525	270	176	94	462.422	—	—	—	—	—	—	—	—	En remontant	sont sortis	1	
64	23	41	137.598	306	304	2	1,611.607	—	—	—	—	—	—	—	—		" entrés	2	
—	—	—	—	5	5	—	12.674	—	—	—	—	—	—	—	—		" entrés, venant de la Tisza	3	
64	23	41	137.598	311	309	2	1,624.281	—	—	—	—	—	—	—	—	En transit	Ensemble		4
407	341	66	1,166.326	790	780	10	3,953.318	—	—	—	—	—	—	—	—		" de la Tisza	5	
1	—	1	—	8	8	—	36.130	—	—	—	—	—	—	—	—	Ensemble			
408	341	67	1,166.326	798	788	10	3,989.448	—	—	—	—	—	—	—	—	Ensemble			
691	531	160	1,767.449	1.379	1273	106	6,076.151	—	—	—	—	—	—	—	—	1936 } Total			
655	506	149	1,547.280	1.040	953	87	4,574.658	—	—	—	—	—	—	—	—		1935 }		
61	12	49	53.839	353	80	273	292.404	24	10	14	25.850	—	—	—	—	En descendant	sont sortis	6	
3	—	3	—	6	3	3	9.260	—	—	—	—	—	—	—	—		" " pour remonter la Tisza	7	
64	12	52	53.839	359	83	276	301.664	24	10	14	25.850	—	—	—	—		Ensemble		
228	175	53	444.758	516	380	136	1,001.110	158	158	—	534.783	—	—	—	—	En transit	sont entrés	8	
395	187	208	390.212	693	242	451	613.867	1	1	—	2.500	—	—	—	—		" " pour remonter la Tisza	9	
—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ensemble			
395	187	208	390.212	696	242	454	613.867	1	1	—	2.500	—	—	—	—	Ensemble			
687	374	313	888.809	1.571	705	866	1,916.641	183	169	14	563.133	—	—	—	—	1936 } Total			
676	375	301	824.993	1.275	485	790	1,249.658	129	117	12	357.242	—	—	—	—		1935 }		
1.378	905	473	2,656.258	2.950	1978	972	7,992.792	183	169	14	563.133	—	—	—	—	1936 } Total général			
1.331	881	450	2,372.273	2.315	1438	877	5,824.316	129	117	12	357.242	—	—	—	—		1935 }		
T i s z a																			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	En remontant	sont sortis	11	
—	—	—	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—		venus { du haut Danube étranger	12	
12	—	12	—	14	3	11	15.000	—	—	—	—	—	—	—	—		du bas Danube "	13	
3	—	3	—	6	3	3	9.260	—	—	—	—	—	—	—	—		de la section hongroise du Danube	14	
15	—	15	—	23	6	17	24.260	—	—	—	—	—	—	—	—	Ensemble			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	transit	15		
15	—	15	—	23	6	17	24.260	—	—	—	—	—	—	—	—	1936 } Total			
11	—	11	—	15	13	2	52.100	—	—	—	—	—	—	—	—		1935 }		
1	—	1	—	8	8	—	36.130	1	1	—	4.000	—	—	—	—	En descendant	sont sortis { pour le haut Danube étranger	16	
14	—	14	—	10	7	3	35.050	8	2	6	10.000	—	—	—	—		pour le bas Danube "	17	
—	—	—	—	3	3	—	7.679	3	3	—	7.345	—	—	—	—		pour la sect. hongr. du Danube	18	
15	—	15	—	21	18	3	78.859	12	6	6	21.345	—	—	—	—	Ensemble			
—	—	—	—	—	—	—	—	6923	6923	—	1,116.487	—	—	—	—	En transit	sont entrés	19	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		" "	20	
15	—	15	—	21	18	3	78.859	6935	6929	6	1,137.832	—	—	—	—	1936 } Total			
8	—	8	—	10	3	7	10.616	6162	6147	15	838.878	—	—	—	—		1935 }		
30	—	30	—	44	24	20	103.119	6935	6929	6	1,137.832	—	—	—	—	1936 } Total général			
19	—	19	—	25	16	9	62.716	6162	6147	15	838.878	—	—	—	—		1935 }		

szakaszokon gépcserére van szükség. A motoros vontatók tehát a gőzösöknél mozgékonyabbak, ami számukra legtöbbször elsőbbséget biztosít. A motoros hajók által vontatott uszályok átlagos megterhelése szempontjából az előző évvel nagyjában megegyező a helyzet, amennyiben az uszályok a tárgyalt év folyamán átlag 4.041 q (1935-ben 4.050 q) árut vittek magukkal. Az elmondottakkal kapcsolatban érdemes még a megemlítésre, hogy a járóművek kihasználása szempontjából is javultak a viszonyok. Az üresen vontatott uszályok aránya ugyanis a gőzösöknél 31,6%-ról 28,9%-ra, a motoros vontatóknál pedig 37,9%-ról 32,9%-ra csökkent.

A járómű és áruforgalom eredményeinek bemutatására szolgáló összesítő táblázatban a magyarországi Duna- és Tiszaszakasz egymásközötti forgalma ezúttal is különválasztva szerepel, hogy ezzel a két fontos közlekedési útvonalunknak külföldi területen át vezető kapcsolata megállapítható legyen. Az ily módon lebonyolódó forgalom annak ellenére, hogy külföldi területet érint, természetesen belforgalomnak tekintendő. Ez a tulajdonképeni belforgalom a Dunánál felfelé, a Tiszáról belépett s lefelé a Tiszára kilépett járóművek forgalmának összességéből adódik. Ezekhez képest nem szorul bővebb magyarázatra az a körülmény, hogy a dunai közlekedésben felfelé, a Tiszáról belépett járóművek a Tiszánál lefelé a magyar Duna-szakaszra kilépetteknek felelnek meg, illetőleg azokkal azonosak. A Dunánál lefelé menő s a Tiszára kilépett járóművek viszont a tiszai forgalomban felfelé, a Duna magyar szakaszáról belépett jelzéssel vannak kimutatva.

Dunai *határátlépő állomásaink* közül a szobi kikötőben mindenkor nagyobb forgalom bonyolódott le, mint Mohácson. Az előző években a két kikötő között ez a különbség meglehetősen nagy volt. A mohácsi kikötő fellendülő forgalma azonban hova-tovább megközelíti, sőt a vontatott uszályok száma, illetőleg az általuk szállított áruk mennyisége szempontjából már meg is haladta a felső kikötőben lebonyolódó forgalmat. A Mohács javára való eltolódást a legutolsó évben is megfigyelhetjük, amit az alábbi adatokkal igazolunk:

	1 9 3 5	1 9 3 6
	Szob Mohács	Szob Mohács
Géperejű hajók száma	2.561 2.046	2.581 2.150
A vontatott uszályok száma	6.608 7.272	6.861 7.157
A száll. áruk mennyisége ezer q	19.922 21.085	22.141 23.609

Határállomásainkon megforduló *járóművek lobogóját* tekintve, a *géperejű hajók* szempontjából az élen álló nemzeteket nézve változatlan a helyzet. A felső határállomáson, Szobon, az előző évhez hasonlóan 21,9%-os (1935-ben 21,6%) részesedésükkel első helyen a német gépek állanak. Míg Magyarország az eddigi 11,3%-ot tevő részesedésének 8,3%-ra való csökkenésével az ötödik helyről a hetedikre szorult vissza. Mohács kikötőjében változatlanul a jugoszláv lobogó vezet, amennyiben ezt a lobogót viselte az év folyamán a kikötőben megforduló gőzösök és motorok 23,5%-a (21,0%). Magyarország itt 7,2%-ot (7,9%) jelentő arányával változatlanul a hetedik helyet tartja.

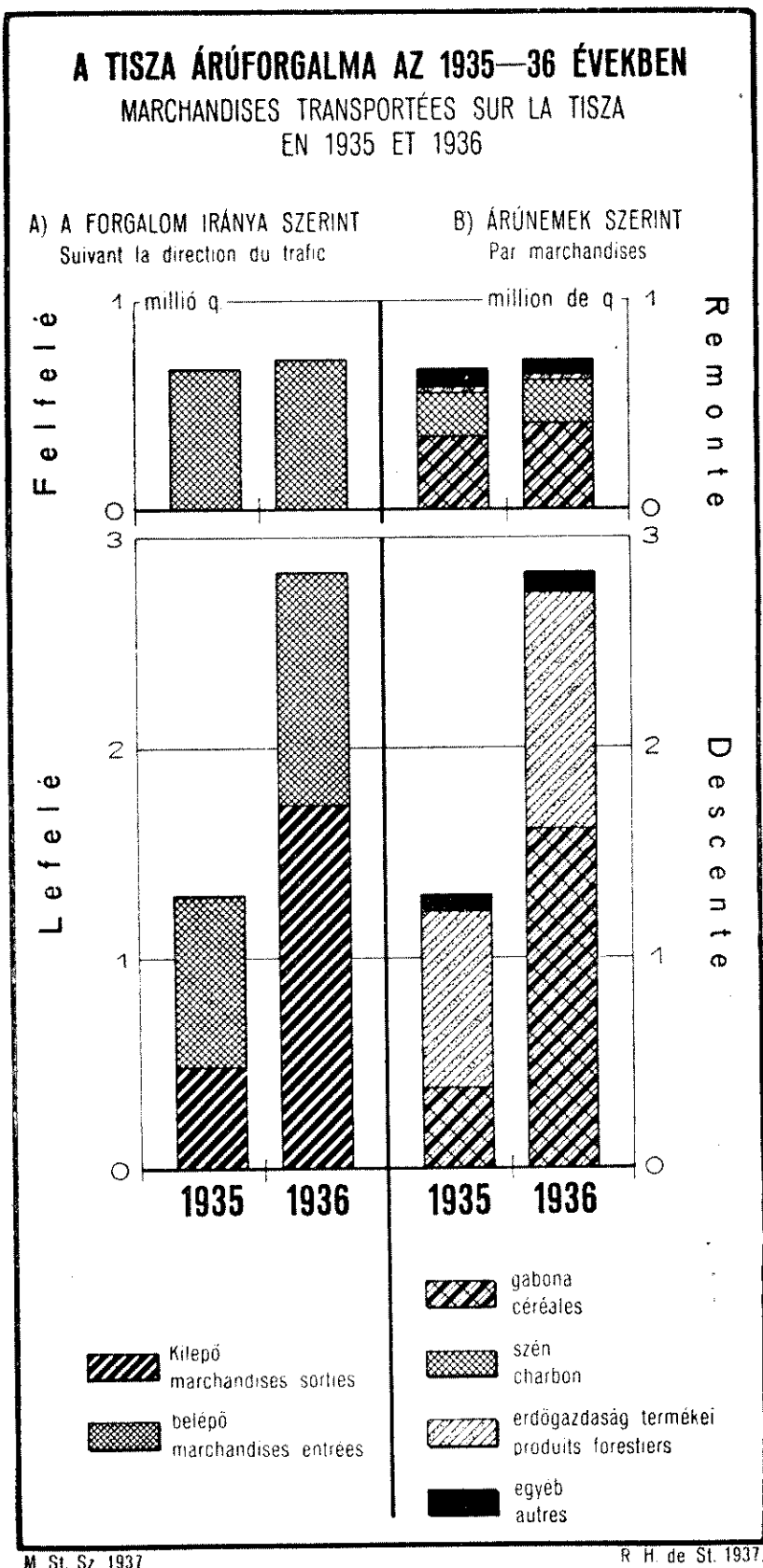
A gőzösök és motorok által *vontatott uszályok* között Szobon továbbra is Ausztriáé a vezetős szerep, melynek uszályai az egész forgalomnak 20,5%-át (20,4%) tették. A magyar uszályok 11,7%-os (11,3%) részesedésükkel, az előző évhez hasonlóan, az ötödik helyen állanak. A mohácsi kikötőben az uszályok között, némi térvesztés ellenére, 19,7%-os (23,1%) arányával Jugoszláviáé a vezetős szerep; a magyar lobogót viselő uszályok, melyek Mohács uszályforgalmában 9,4%-kal (9,6%) voltak képviselve, ez alkalommal is az ötödik helyen következnek.

2. Tisza.

Vízállás szempontjából a Tiszánál is kedvezőbb helyzettel találkozunk, mint az elmúlt évben. A tavasszal és ősszel gyakorta fellépő árvizek a tárgyalt év folyamán nem duzzasztották olyan magasra a folyó szintjét, hogy ez a hajózást akadályozta volna. A kisvíz sem volt olyan mértékű, mint az előző évben, hogy alacsony állásánál fogva a közlekedés zavartalan menetét gátolta volna.

Az *időjárási* viszonyok is jobbak voltak, amennyiben a jég miatt csak február és december hó folyamán kellett kb. egy-egy hétig a hajózást leállítani, míg az előző évben a jégzajlás kb. két hónapig tartott.

A tiszai forgalom évenkénti alakulása sohasem mutatott olyan nyugodt képet, mint az a Dunánál megfigyelhető, hanem a külső behatások mindenkor meglehetősen erős kilengéseket idéztek elő. Az 1936. évi kedvező vízállási viszonyok, azonkívül a jó terméseredmények révén a tárgyalt év folyamán a forgalomban ismét, szokatlanul erős fellendüléssel találkozunk. A Tisza

áruforgalma ugyanis feltűnően megnövekedett s 78·6%-kal multa felül az előző évit. Az emelkedés tulajdonképpen csaknem teljes egészében a Duna, illetőleg azon át a tenger felé irányuló küldeményeknél jelentkezik, melyek mennyisége 116·0%-kal növekedett. A víz ellenében szállításra kerülő áruk ezzel szemben mindössze 6·3% gyarapodást értek el. A forgalomnak ebben az ugrásszerű emelkedésében — az egyéb alkal-

makhoz hasonlóan — a gabonának volt a legszámottevőbb szerepe, mely a lefelé irányuló küldemények mennyiségét az előző évinek több mint négyszeresére növelte. Hatással volt még a jó gabonatermés a víz ellenében történő szállítmányok mennyiségének kialakulására is, melyet 13·6%-kal emelt az előző évi fölé.

A járóművek kihasználását nézve, első tekintetre kedvezőtlenebbnek látszik a helyzet. A gőzösök által vont uszályok között ugyanis az előző évi 37·5%-kal szemben 40·1% üres uszályt találunk. Ugyanez a helyzet a motorosok vontatmányainál is, ahol az üres uszályok aránya 36·0%-ról 45·5%-ra növekedett. Az üres uszályok arányának ez az emelkedése a tiszai forgalomnak — már elől is említett — erősen ingadozó voltából adódik és abból, hogy a forgalom szokatlanul erős megduzzadásakor a Tiszán lefelé igyekvő árutömegek elszállításához szükséges uszályoknak — felfelé irányuló küldemények hiányában — útjukat nagyrészt üresen kellett megtenniük. A hajóur kihasználása szempontjából az előző évinél jóval kedvezőbbek a viszonyok, amennyiben a gőzösök által vont uszályoknál az egy-egy rakott uszályra eső áru mennyisége, az 1935. évi 2.836 q-val szemben 3.673 q-ra, a motorosok uszályainál pedig 3.920 q-ról 4.297 q-ra nőtt.

A Tisza legfontosabb határátlépő állomásának, Szegednek, a járóművek lobogója szerint való megoszlásában a magyar színek háttérbeszorulását kell megállapítanunk. A géperejű hajókat tekintve, a magyar gépek az összes forgalomban eddig elfoglalt 30·9%-os arányuknak 28·7%-ra való csökkenésével az eddigi első helyről a másodikra szorultak. Helyüket a 25·6%-ról 31·8%-ra szaporodott jugoszláv gőzösök és motorok foglalták el. Ugyanez az eset állott be az uszályforgalomnál is, ahol a magyar nemzetiségű uszályok aránya az eddigi 38·6%-ról 29·6%-ra csökkent, ezzel kénytelen volt az elsőséget az uszályok között az előző évi 23·9%-kal szemben 33·0%-kal szereplő Ausztriának átengedni.

Várszeghy János dr.

Fontosabb kikötőink áruforgalma 1936-ban.

Le trafic des principaux ports en Hongrie en 1936.

Résumé. En Hongrie, il y avait l'année dernière 239 ports fluviaux, y compris les autres endroits d'embarquement et de débarquement, et le mouvement des marchandises y a monté de 18·6% par rapport à 1935. Dans les ports danubiens, qui ont assuré 89·5% du trafic total, le mouvement des marchandises a progressé de 13·9%; dans les ports de la Tisza, figurant pour 6·5% dans ledit trafic, il a monté de 87·8%; dans les ports des autres cours d'eaux de moindre importance, il a augmenté de 76·4%.

Des marchandises embarquées ou débarquées, 64·0% étaient envoyés à l'intérieur; 36·0% venaient de l'étranger ou y allaient. Dans le trafic des ports, les pierres, sables et matériaux de construction figuraient pour 33%; le charbon, pour 23·7%; les céréales, pour 11·8%.

Nos tableaux offrent des renseignements détaillés.

*

Az 1936. év folyamán az adatgyűjtés rendszerében sikerült azokat a változtatásokat végrehajtani, melyek révén a Körös, azonkívül a Tisza jelentéktelenebb kikötőiben lebonyolódó forgalmat is megismerhetjük. Az újítás — rövidre fogva — abban áll, hogy az eddig gyérforgalmú tiszai kikötőkben és a Körös kikötőiben fel- és leadásra került áruk a rovatolást végző tiszai kikötőknél kerültek kimutatásra. A tárgyalt évtől kezdve pedig, a tényleges állapotnak megfelelően a be-, illetőleg kirakási pontokon vétettek számba. E két vízi útvonalunkon a közlekedés még meglehetősen szűk keretek között mozog, ezért a kikötők forgalmát egybevonatan mutatjuk ki. A tervezett vízszabályozási munkák nyo-

mán azonban a forgalom fellendülése várható s így az errenézve beszerzett adatok megfelelő összehasonlítás útján a vízi munkálatok befejezésével meginduló forgalomnövekedés nagyságáról esetleg még értékes tanulságokkal szolgálhatnak. A mondottak szerint tehát a Duna 163, a Tisza 38, a Balaton 31 és a Sió 2 kikötője mellett ebben az évben szerepel először külön a Körös is 5 kikötővel.

Az 1936. esztendő minden előfeltételt megadott ahhoz, hogy a forgalom nagyobb fellendüléséről számolhassunk be. Az előző évinél kedvezőbb vízállási és időjárási viszonyok mellett a mezőgazdaság jó terméseredményei folytán a vállalatok jobban voltak foglalkoztatva, úgyhogy ezeknek a tényezőknek a közrejátszása kikötőink áruforgalmának nagyságát 18·6% -kal emelte az 1935. évi fölé. A havonkinti szállításra került küldemények mennyisége tanuskodik arról, hogy belvizeink a járóművek számára egész éven át járható útvonalakat biztosítottak. A kedvező vízállás és időjárás viszont módot nyújtott a vállalatoknak a rendelkezésre álló járóművek megfelelő kihasználására is. Ez utóbbi körülmény szintén a havi forgalom alakulásából állapítható meg, ahol az egész éven át szállított áruk mennyisége nagyobb kilengéseket nem mutatott, hanem meglehetősen egyenletesen oszlott meg.

A vízi útvonalakat tekintve, a Duna mentén fekvő kikötők forgalma 13·9% -kal emelkedett s ezzel ezek a kikötők az egész forgalomnak 89·5% -át tették (1935-ben 93·2%). A tiszai kikötők, melyek forgalmá-

1. A kikötőforgalom alakulása 1936-ban havonkint.

Mouvement des marchandises dans les ports hongrois, par mois, en 1936.

A vízi útvonal megnevezése <i>Voies navigables</i>	Kikötők együttes áruforgalma — <i>Mouvement des marchandises dans les ports</i>												Egész évben <i>pendant l'année</i>
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
	hónapban — <i>aux mois ci-dessus</i>												
ezer métermázsában — <i>en milliers de q métriques</i>													
Duna — <i>Danube</i>	1.418	765	1.638	2.387	2.340	2.417	2.686	2.449	2.836	3.268	2.943	2.432	27.579
Tisza	98	36	51	73	104	228	129	355	239	251	300	140	2.004
Maros	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Körös	—	—	—	4	7	10	5	55	29	12	—	—	122
Balaton — <i>Lac Balaton</i>	—	—	38	76	244	187	78	56	148	116	137	20	1.100
Sió	—	2	—	4	8	—	2	—	1	—	3	2	22
Együtt — Ensemble	1.516	803	1.727	2.544	2.703	2.844	2.900	2.915	3.253	3.647	3.383	2.594	30.829

2. A kikötők áruforgalma az 1935. és 1936. években.

Mouvement des marchandises, en 1935 et 1936, dans les ports hongrois.

A vízi útvonal, kikötők neve, áruk megnevezése <i>Voies navigables, ports, marchandises</i>	Együttes forgalomban <i>Trafic intérieur et international</i>		Belforgalomban <i>Trafic intérieur</i>		Külforgalomban <i>Trafic international</i>	
	1935	1936	1935	1936	1935	1936
	évben feladott és érkezett áruk súlya métermázsában <i>poids en q. métr. des marchandises expédiées et arrivées dans les années ci-dessus</i>					
1. Duna — Danube.	A) Kikötők szerint. — Suivant les ports.					
Baja, Dunapart — <i>Baja, quai du Danube</i>	398.156	596.840	329.354	409.878	68.802	186.962
Budapest	11,032.173	11,926.558	5,156.441	5,615.022	5,875.732	6,311.536
Csepel	1,400.244	1,763.219	1,089.430	1,555.852	310.814	207.367
Dunakeszi	2,305.022	2,683.488	2,305.022	2,683.488	—	—
Esztergom, Dorog és — <i>et Almásfüzitő</i>	1,602.691	1,951.046	1,508.364	1,852.284	94.327	98.762
Gönyű	208.450	151.315	194.465	150.147	13.985	1.168
Győr	515.926	677.259	241.228	324.489	274.698	352.770
Komárom, jobbp. — <i>Komárom, rive droite</i>	497.532	968.201	63.591	21.531	433.941	946.670
Mohács, város és vasút — <i>Mohács, ville et chem. de fer</i>	2,326.294	2,646.370	1,476.413	1,652.848	849.881	993.522
Szigetmonostor	623.500	721.961	623.500	721.961	—	—
Szob	301.407	298.500	298.926	296.918	2.481	1.582
Újpest	458.281	502.390	177.502	165.734	280.779	336.656
Visegrad	223.258	166.880	223.258	166.880	—	—
Egyéb kikötők — <i>Autres ports</i>	2,322.865	2,525.396	1,911.899	1,877.212	410.966	648.184
Együtt — <i>Ensemble</i>	24,215.799	27,579.423	15,599.393	17,494.244	8,616.406	10,085.179
2. Tisza.						
Csongrád	217.013	165.047	158.053	141.183	58.960	23.864
Szeged	444.715	726.503	251.674	281.635	193.041	444.868
Szolnok	401.008	382.286	377.702	141.341	23.306	240.945
Egyéb kikötők ¹⁾ — <i>Autres ports¹⁾</i>	4.248	730.356	—	496.280	4.248	234.076
Együtt — <i>Ensemble</i>	1,066.984	2,004.192	787.429	1,060.439	279.555	943.753
3. Maros	—	1.800	—	1.800	—	—
4. Körös¹⁾	—	121.793	—	55.539	—	66.254
5. Balaton.						
Badacsontomaj	252.450	362.048	252.450	362.048	—	—
Fonyód	246.023	310.743	246.023	310.743	—	—
Egyéb kikötők — <i>Autres ports</i>	204.773	427.713	204.773	427.713	—	—
Együtt — <i>Ensemble</i>	703.246	1,100.504	703.246	1,100.504	—	—
6. Sió	2.950	21.392	2.950	21.392	—	—
A) Összesen — Total	25,988.979	30,829.104	17,093.018	19,733.918	8,895.961	11,095.186
	B) Árunemek szerint. — Par marchandises.					
Gabona — <i>Céréales</i>	2,297.227	3,434.350	990.785	890.604	1,306.442	2,543.746
Őrlemény — <i>Produits moulus</i>	730.834	813.980	249.510	345.108	481.314	468.872
Hüvelyesek és magvak — <i>Légumineuses et graines</i>	345.953	469.131	93.718	134.893	252.235	334.238
Só — <i>Sel</i>	770.216	700.182	1.875	3.628	768.341	696.554
Élelmezési és élvezeti cikkek — <i>Objets d'alimentation, boissons</i>	341.297	402.481	234.846	285.912	106.451	116.569
Erdőgazd. termékei — <i>Produits forestiers</i>	1,417.285	1,341.561	792.326	693.09	624.959	647.752
Növényi eredetű nyersanyagok és hulladékok — <i>Matières premières végétales et déchets d'orig. végétale</i>	416.137	720.554	154.236	192.247	261.901	528.307
Kavics, kő és egyéb építőanyagok — <i>Cailloux, pierres et autres matériaux de construction</i>	8,659.110	10,180.691	8,633.383	10,130.616	25.727	50.075
Szén — <i>Charbon</i>	6,490.285	7,310.715	5,359.438	6,353.585	1,130.847	957.130
Nyersolaj, benzin, petróleum — <i>Huile brute, benzine (essence) et pétrole</i>	402.255	678.898	48.884	51.547	353.371	627.351
Vas- és fémipar termékei — <i>Produits sidérurg. et métallurg.</i>	1,341.174	947.135	96.643	156.807	1,244.531	790.328
Gyári termékek — <i>Objets fabriqués</i>	1,145.123	1,228.010	154.142	191.151	990.981	1,036.859
Egyéb áruk — <i>Autres produits</i>	1,632.083	2,601.416	283.222	304.011	1,348.861	2,297.405
B) Összesen — Total	25,988.979	30,829.104	17,093.018	19,733.918	8,895.961	11,095.186

¹⁾ 1935-ben az adatok Csongrád, Szeged és Szolnok kikötőknél kerültek kimutatásra. — *Pour 1935, les chiffres concernent les ports de Csongrád, de Szeged et de Szolnok.*

3. A kikötők áruforgalma 1935-ben és 1936-ban országonkint.

Mouvement des marchandises, par pays, en 1935 et 1936, dans les ports hongrois.

Származási, illetőleg rendeltetési ország <i>Pays d'origine ou de destination</i>	Feladás — <i>Marchandises expédiées de Hongrie</i>		Érkezés — <i>Marchandises arrivées en Hongrie</i>	
	1935	1936	1935	1936
	é v b e n m é t e r m á z s á b a n — e n q m é t r.			
Belforgalom — <i>Trafic intérieur</i> . . .	8,707.113	10,080.263	8,385.905	9,653.655
Külforgalom — <i>Trafic international</i> :				
Ausztria — <i>Autriche</i>	1,056.016	1,488.253	1,411.061	1,435.117
Bulgária — <i>Bulgarie</i>	86.784	58.450	64.240	56.985
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i> .	56.533	132.724	166.495	208.562
Jugoszlávia — <i>Yougoslavie</i>	181.675	163.965	509.440	397.148
Németország — <i>Allemagne</i>	674.339	1,639.776	1,683.976	1,871.201
Románia — <i>Roumanie</i>	714.666	1,253.339	2,290.515	2,318.116
Egyéb — <i>Autres pays</i>	67	55.459	154	16.091
Együtt — <i>Ensemble</i>	2,770.080	4,791.966	6,125.881	6,303.220
Összesen — <i>Total général</i> .	11,477.193	14,872.229	14,511.786	15,956.875

ban az évek során jóval nagyobb kilengések figyelhetők meg, ez alkalommal is csaknem kétszeres, 87·8%-os emelkedést mutatnak. Ennek ellenére természetesen az összes kikötők forgalmából így is csak 6·5%-kal (4·1%) részesedtek. A fennmaradó 4·1%-ot (2·7%) tevő hányadon a többi vizeink mellett fekvő kikötők osztoztak.

Az árunemek szerinti csoportosítás azt mutatja, hogy a gabonaszállítmányok külforgalomban való jelentős, 94·7%-ot tevő növekedésével szemben a belforgalomban 10·1%-kal visszaestek. A külforgalom emelkedése érthető, mert hiszen a jó termés módot nyújtott arra, hogy eme legfontosabb exportcikkünk az előző évinél jóval nagyobb mennyiségben kerüljön kivitelre. A belforgalom csökkenése ugyanebből az okból ered, mert a tárgyalt év folyamán az országnak jóval kisebb területén fordult elő olyan eset, hogy rossz termés folytán az ország más részéből kellett volna a szükségletet fedezni. Ezeknek, az ország belső területén lebonyolódó szállításoknak elmaradása okozta tehát a belforgalom visszaesését. A gabonaküldemények egyébként kikötőink áruforgalmában az eddigi 8·8%-kal szemben 11·1%-kal voltak képviselve. A gabonafélék mellett a mezőgazdaság egyéb

terményeinél is kisebb-nagyobb emelkedés figyelhető meg. Mindezeknél azonban — az áruk súly szerint kerülve kimutatásra — kikötőink forgalmában a kavics, kő és egyéb építőanyagok játszó a főszerepet, melyek az építkezések fellendülése folytán kikötőink forgalmának csaknem egyharmadát, 33·0%-át (1935-ben 33·3%) tették. Utánuk — mint már évek óta — ez alkalommal is a szénszállítmányok következnek, melyek mennyisége 12·6%-kal emelkedve, a forgalomban 23·7%-kal (1935-ben 25·0%) szerepelt. Csak ezután kerülnek sorra a gabonaküldemények, melyekről már előbb megemlékeztünk.

Végül a külforgalomban kezelt áruk származási, illetőleg rendeltetési helyét tekintve, kikötőink forgalmában a lefelé irányuló gabonakivitel s a felfelé jövő nyersolaj-, benzin- és petróleumküldemények révén Románia maradt az első helyen, melynek a külforgalomban való részesedése 32·2% volt (1935-ben 33·8%). E mellett továbbra is szoros kapcsolatokról tanuskodik még Németország és Ausztria is, melyek a külforgalomban szereplő áruk között 31·6%-kal (26·5%), illetőleg 26·3%-kal (27·7%) voltak képviselve.

V. J. dr.

Könyvismertetések. — *Chronique de livres.*

Ruisz Rezső: Tömegszállítási lehetőségek Budapesten.

Rodolphe Ruisz: Les possibilités des transports de „massés” à Budapest.

Statisztikai Közlemények. (Szerkeszti *Illyefalvi* I. Lajos dr.) 74. kötet, 4. sz. Kiadja Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques. (Rédigées par le Dr L. I. Illyefalvi). 74e volume. Numéro 4. Publication du Bureau de Statistique de la Ville de Budapest. Budapest, 1934. 71 l. — p.

A napról-napra növekvő forgalom helyes és zökkenésmentes lebonyolítása az illetékes tényezőket gyakran nehéz feladat elé állítja. A rendszeres, naponként ismétlődő forgalom azonban sokkal kisebb problémát jelent, mint azok az alkalmi tömegmozdulások, melyeknek akadálytalan levezetésére már előre kell ismerni utaink maximális teljesítőképességét, nehogy a helytelen irányba terelt forgalom zavarok előidézője legyen.

A szerző tanulmányát két részre osztja. Az első részben „Az utak kiterjedésének hatása a forgalom méreteire” cím alatt bemutatja az utak ideális teljesítőképességére vonatkozó képleteket, melyeknek hibája az, hogy csak homogén forgalomra vonatkoznak. A különböző járóművek útvonalanként eltérő vegyessége, a kereszteződések, előzések, megállások által okozott akadályok a képletek értékét sokszor 25%-ra is redukálják. A forgalomszámlálási statisztikai felvételek már pontosabb képet mutatnak. Budapest fontosabb útvonalain végzett számlálások alapján megállapítja, hogy utcáink forgalma még messze van a maximális teljesítőképességtől. Az egyik észlelési nap legnagyobb forgalmi órájában egyedül a Vámház-körút volt teljesítőképességének 91%-áig kihasználva, de az Új-Vásárcsarnok felépítése után a forgalom már itt is mélyen ez alá az érték alá került. Általában forgalmasabb útvonalaink a mai forgalomnak még három-négyszeresét könnyen elbírják. A járóműforgalom mellett fontos tudni azt is, hogy adandó alkalommal mennyi utas szállítható el különböző járóműveken és mily közlekedési eszközök legalkalmasabbak a tömegforgalom lebonyolítására. Megállapítja, hogy tömegmozdulások esetében még mindig a közúti vasútnak van a legnagyobb szerepe. Az autóbusz maximális teljesítőképessége — feltételezve, hogy megfelelő parkhelyen egyidőben legalább 180 kocsi áll rendelkezésre — legfeljebb 8.000 utas óránként. Ezzel szemben a villamos minden külön berendezés nélkül egy labdarúgó mérkőzés után Újpestről Budapestre 50 perc alatt 117 kocsival 9.360 utast, Mindszentek napján a

rákoskeresztúri temető felé egy óra alatt 129 kocsi-ban 10.761 utast szállított. Ezek az értékek óránként 16.000-re, különleges intézkedésekkel pedig ennek még majdnem kétszeresére fokozhatók.

A tanulmány második részében egy tömegszállítási problémával, a létesítendő Magyar Nemzeti Stadion elhelyezésének kérdésével foglalkozik, ahol alkalomadtán 100.000 főnyi látogató gyors elszállítással kell számolni. *R. L. dr.*

Szél Tivadar dr.: A budapesti házasságok.

Dr Théodore Szél: Les mariages à Budapest.

Statisztikai Közlemények. (Szerkeszti *Illyefalvi* I. Lajos dr.) 86. kötet, 4. szám. Kiadja Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques (rédigées par le Dr Louis I. Illyefalvi), 86e volume, numéro 4. Publication du Bureau de Statistique de la Ville de Budapest.

Budapest, 1935. 428 l. — p.

A székesfővárosi Statisztikai Hivatal nagyértékű közleménysorozatában Szél Tivadar dr. már jelen művének megjelenése előtt terjedelmes, tartalmas tanulmányt írt a budapesti házasságok termékenységéről is. Rendkívül sokoldalú anyagra támaszkodó, analitikusan kidolgozott jelenlegi új művében most előbbi tanulmányának tulajdonképeni alapproblémáját, a budapesti házasságok alakulását boncolja. Ritka felkészültséggel megírt, hatalmas terjedelmű munkája ezúttal is Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatalának kiadásában látott napvilágot.

A családi élet jelenségeinek statisztikai számbavétele nem könnyű feladat. A statisztika inkább csak tömegszerűen jelentkező tüneteinek megfigyelésére képes; mélyebben rejlő, erkölcsi és lelki rugóinak felszínre hozása tulajdonképeni feladatkörébe nem igen szorítható be. Szél új könyve még az utóbbi szempontokból is sokat nyújt. Adatainak rendkívül gazdag tárházában a házassági mozgalom hullámzását minden oldalról megvilágító — országos és nemzetközi adatkeretben is mérlegelt s matematikai módszerekkel megtisztított, kifinomított — eredmények sorakoznak; a könyvben az abszolút számok és nyers arányszámítások mellett az inkább a mélybe pillantó tiszta arányszámoknak kivételesen nagy tér jut s a megállapításokat szemre is tetszetősen és változatosan megszerkesztett grafikonok is megrögzítik. A mű sokat nyer azáltal is, hogy Szél az adatgyűjtések értékét, hibaforrásait kitűnően ismeri és az olvasóval is hivatott tollal ismerteti meg. Ez, valamint gazdag irodalmi tájékoztatója és a sok forrásidézet az egyes részletkérdé-

sekkel tovább foglalkozni óhajtok számára tehet igen hasznos szolgálatokat.

A könyv gondolatmenetét rövid tartalmi tájékoztatónk csupán egészen nagy vonásokkal szemléltetheti.

A rövid *bevezetés* a házasság intézményéről, mint évezredes életközösségi formáról, a messze múltba visszpillantóan emlékezik meg. *Szél* itt egészen röviden művének szerkezetéről is képet rajzol. Könyvének bő adatanyagát a bevezetés után következő négy nagy rész 25 fejezetében mutatja be. Az első rész a házasságkötések és a házások statisztikája; a második az elválásoké és az elváltaké; a harmadik az egyik házastárs halálával megszűnt házasságkötések és az özvegyek számának alakulásáról emlékezik meg, a negyedik pedig a kötött házasságok többletének számszerű pályafutását vázolja fel. Az első három rész címéből is kitűnően *Szél* nemcsak népmozgalmi adatokra alapítja vizsgálatait, hanem a népszámlálási adatok aprólékos taglalása révén részletes állapotrajtot is nyújt és az időbeli eltolódásokat ezen az úton is ellenőrzi.

Művének mind a négy főrészét a statisztikai források és az adatgyűjtési s számítási módszerek felvételi mintákkal és képletekkel tarkított méltatása vezeti be. Főleg a könyv *első szakasza* taglalja tanulságosan az adatgyűjtési módszerek nemzetközi változatait; ugyanitt utal a szerző néhány külön munkája számára készült speciális feldolgozására is. Majd a budapesti házassági mozgalom történetét és a házassági hajlandóságra hatással lévő körülményeket vitatja meg. Kimutatja, hogy a Budapesten kötött házasságok száma és nyers aránya emelkedett ugyan, ebben azonban az elválások gyakoribbá válásának (a házastárs „cserélgetésének”), a növekvő idegen- és vándorforgalomnak, a háborús utóhatásoknak, a koreltolódásoknak stb. dominálón nagy a része; a tiszta és standard arányszámok szerint félszázad távlatában már csak jóval kisebbmértvű emelkedés mutatkozik. Ugyanakkor az országos arányszámok fogyárról számolnak be; sőt a budapesti hányadosok emelkedése is tulajdonképpen csak a nem budapesti lakos (idegen) házasságok gyarapodásának és a palingam házasságok gyakrabbá válásának tudható be. Nagyrészt hasonló tünetekre utaló tanulságos nemzetközi, kivált nagyvárosi összehasonlítások után *Szél* a budapesti adatokkal párhuzamosan a magyar városok és a vidék, ill. a főváros környéke házassági adatai felett is részletes seregszemplét tart. Megállapítja, hogy a népszámlálások, ill. a tiszta arányszámítások szerint újabban mind a környék, mind a vidéki városok házasságkötési hajlandósága jobb, mint Budapesté; viszont a vármegyékét még a vidéki tj. városoké sem éri el. Majd tanulságos vizsgálódásokkal mutat rá arra, hogy Budapest city-jének, a Bel-

városnak magas házassági gyakorisága csak lát-szatarány, tulajdonképpen csupán az idegenforgalomnak, a nem ott lakók nagyszámú házasságkötésének a következménye. A házások aránya a főváros két része közül a Duna jobbspártján a magasabb; az inkább alacsonyabb társadalmi osztályok által lakott kerületekben hasonlóképpen az átlag fölé nő. Erre a házassági arány és a műveltségi, jövedelmi helyzetre legjellemzőbb adatok kerületenkinti párhuzama is fényt vet. *Szél* ezzel kapcsolatban azt is kimutatja, hogy a Belvárostól kifelé haladva mintegy gyűrűszerűen nő a házások aránya; a 15 éven felüli népességből a székesfőváros cityjében csak 44% volt házas, holott ez az arányszám egész Budapesten 50·3, a X. kerületben 54·7, a közelebbi környéken 59·1, a messzebbfekvő fővároskörüli községekben meg 61·8%. A házasságkötések hónapok és évszakok szerinti megoszlása Budapesten meglehetősen kiegyenlített; az időbeli fejlődés a szezonhullámok csaknem fokozatos gyengüléséről ad képet. Ebből a szempontból különösen érdekes eltéréseket mutatnak a vallással és a házasságkötés előtti családi állapottal való kombinációk. Egybevetésekben bővelkedő, matematikailag is alaposan kidolgozott fejezet világítja meg az életkorsajátosságokat; Budapesten 1932-ben a legsűrűbb érték (a módus) a vőlegényeknél 24·59, a menyasszonyoknál 22·48 év volt; ugyanakkor a medián — az az időpont, ameddig a lakosság fele házasságra lép — 29·36, ill. 25·82 év, a házasságok korának mérlegelt számtani átlaga pedig 31·90, ill. 27·93 év. Az utóbbi adatok szerint vőlegény és menyasszony átlagos kora közt a különbség 3·97 év; ez a különbség társadalmi osztályonként nem egyezik, a munkásnál pl. csak kb. félakkora, mint a polgárságnál. A házasságok családi állapotát kutató fejezet az 1929—1932-ben 72·4%-kal szereplő protogam és a palingam házasságkötésekről igen érdekes adatpárhuzamokat közöl. A vérrokonok közt kötött házasságok száma szerény; statisztikai számbavételük főleg orvosstatisztikai szempontból fontos és szükséges. Hitfelekezetek szerint a tiszta arányszám a protestánsok körében egy árnyalattal magasabb, az izraeliták sorában valamivel alacsonyabb, mint a római katolikusoknál (ez azonban a vőlegények és a menyasszonyok adataiból nem ütközik ki egyöntetűen). Székesfővárosunkban az 1929—1932. években létrejött házasságok 35·4%-a volt vallásilag vegyes; *Szél* közülük az aránylag nem nagyszámú keresztény-zsidó házasságokat külön is taglalja. Fejtegetéseiből kiviláglik, hogy utóbbiaknak, valamint általában a vegyes házasságoknak a száma 1895 óta lassan, de fokozatosan nő. Társadalomerkölcsi, népesedéspolitikai szempontból ez nem előnyös, mert e házasságokból származik aránylag a legkevesebb gyermek és viszont itt van a legtöbb

elválás. Az anyanyelvi különbségek kevésbé jellegzetesek a házasságkötések terén; annál nagyobb figyelmet érdemelnek azonban a foglalkozási sajátosságok, a vőlegénynek és a menyaszony atyjának foglalkozási kombinációi. Az anyagi és társadalmi helyzetnek a házasságkötések gyakoriságára és a házasok arányára gyakorolt befolyása *Szél* számításai szerint hasonlóképen roppant tanulságos. Itt érdekes példákat találunk többek közt arról is, hogy a munkásság többnyire fiatalabb korban alapít családot, mint a többi társadalmi réteg. A saját osztálybeliekkel való összeházasodás kiemelkedő gyakoriságáról is ez a fejezet emlékezik meg.

Az elválásokról és az elváltakról szóló *második szakasz* is az általános és módszerkérdésekből indul ki. A házas kötelék sajnálatos lazulását jellemzik az idősorok: 1880—1881-ben ezer házas nőre még csak 0·32 elválás esett; 1910—1911-ben ez az arány már 4·65, majd a világháború végén és után tetőpontját éri el, de még 1930—1931-ben is 7·25-re rúg. *Szél* az elválók házasságkötési és elválási életkoráról, foglalkozásáról, valamint a megszűnt házasságok időtartamáról is bő adatanyagot sorakoztat fel. Kiragadhatjuk innen, hogy 1929—1932-ben a törvényesen felbontott házasságok átlagos tartama 9·23 esztendő volt. Ezután a szerző vallás és anyanyelv, továbbá foglalkozás és az anyagi és társadalmi helyzet szerint vizsgálja az elválási mozgalom alakulását. Az elválások okait és a vétkekesség kérdését nyomozó fejezet is tanulságos, bár a statisztika e téren biztos eredményeket nem igen szolgáltat. A könyv *harmadik szakasza* az egyik házastárs halálával megszűnt házasságok és az özvegyek statisztikájának módszereit, történeti alakulását, térbeli különbségeit részletezi a hadiözvegyek adataira való kitéréssel; itt *Szél* többek közt is leszögezi, hogy az özvegyülés lassúbb ütemben halad előre, mint általában a felnőttek halálozása. Majd egy rövid fejezetben az özvegyek vallási és anyanyelvi megoszlásával is foglalkozik. Végül a mű utolsó, *negyedik szakasza* a kötött házasságok többletéről egybe gyűjthető adatokat hozza nyilvánosságra. Az előadottaknak megfelelően tagolódó mű tudományos és gyakorlati értéke egyformán igen nagy.

Thirring Lajos dr.

Schneller Károly dr.: Demológiai tanulmányok.

Dr Charles Schneller: Etudes démologiques.

Miskolci Ev. Jogakadémia Tudományos Értekezéseinek Tára 39. szám.

Recueil des Etudes Scientifiques de l'Académie Luthérienne de Droit de Miskolc, numéro 39.

Miskolc, 1937. 100 l. — p.

A magyar demográfiai irodalom kiváló művelője, *Schneller Károly dr.* három — sok szempontból új utakon járó — tanulmányát adta közre fenti

cím alatt. Mindhárom tanulmányának célja a tárgyalt témák statisztikai megvilágításához leghelyesebb módszer kutatása volt; de mindegyik dolgozat a vizsgált anyagból kivilágító gyakorlati tanulságok szempontjából is igen figyelemreméltó.

Az első tanulmány *a születési arány standardizálásáról* szól. Ez a munka eredetileg az 1937 július végén Párizsban megtartott Nemzetközi Népelességi Kongresszusra készült; bár szerző nem jelenhetett meg Párizsban és előszóval nem mutathatta be dolgozatát, a kongresszus egyik legfontosabb ülése így is behatóan foglalkozott a kivonatban szétosztott tanulmány leglényegesebb megállapításaival. E megállapításokkal *Schneller* a születési arány standardizálása mellett síkraszálló demografusok első arvonálában foglal helyet. Ez már csak azért is említést érdemel, mert annak idején a halandóság standardizálásának szükségességét is magyar tudós, *Kőrösy József* hangsúlyozta (*Oglevel egyidejűleg*) a legnyomatékosabban. Érdekes, hogy a standardizálásnak máig igen nagyszűlyű ellenzői is akadnak, igaz, hogy nézetünk szerint főleg a standardizálás igazi lényegének és céljának félremagyarázása miatt. Egyedül ezért is célszerűnek látszik, hogy *Schneller* most új területen, tanulságos elméleti és gyakorlati példákkal bizonyítja be a standard-számítások bizonyos korlátok közti létjogosultságát és szükségességét. Ebből a szempontból az alapul szolgáló standard népesség tulajdonságainak felsorakoztatása is nagyon figyelemreméltó. Tanulmányának részletmegállapításaival nem foglalkozhatunk; megemlíttjük azonban, hogy 17 európai állam összesített 1910. évi lakosságára a kor (a születésképes korú nők részletesebb kortagozódása) és a családi állapot mérlegelésével készült standardizálás után Magyarország 1930/31. évi 24·56‰-es nyers élveszületési aránya 19·33‰-re csökkent. A formális jellegű zavaró tényezőknek az utóbbi szám mondhatni teljes kiküszöbölője; éppen ezért *Schneller* szerint egy népesség termékenységének megítélésénél ez a legjobb iránytű. E mellett azonban egy másik standardszámot is megállapít, mely a nők férjes vagy nem férjes voltára való tekintet nélkül tisztán a korkülönbségből indul ki, vagyis „nem téveszti szem elől azt, hogy a nőknek családi állapot szerinti megoszlása az éghajlattal, a fajjal, a foglalkozással stb. járó adottság és csak arra ügyel, hogy a fogamzásképes korú nőknek az össznépes-ségben mutatkozó különböző részesedése s a nők kortagozódásában levő eltérések ne zavarják a tisztánlátást.” (30. l.) A lakosság reprodukcionális képességét inkább ez az arány jellemzi, tehát a népességpolitikus figyelmére is elsősorban ez tarthat számot. Ez a második tiszta születési arány Magyarországon a jelzett időben 22·13‰ volt. Hazánk

elválás. Az anyanyelvi különbségek kevésbé jellegzetesek a házasságkötések terén; annál nagyobb figyelmet érdemelnek azonban a foglalkozási sajátosságok, a vőlegénynek és a menyaszony atyjának foglalkozási kombinációi. Az anyagi és társadalmi helyzetnek a házasságkötések gyakoriságára és a házasok arányára gyakorolt befolyása *Szél* számításai szerint hasonlóképpen roppant tanulságos. Itt érdekes példákat találunk többek közt arról is, hogy a munkásság többnyire fiatalabb korban alapít családot, mint a többi társadalmi réteg. A saját osztálybeliekkel való összeházasodás kiemelkedő gyakoriságáról is ez a fejezet emlékezik meg.

Az elválásokról és az elváltakról szóló *második szakasz* is az általános és módszerkérdésekből indul ki. A házas kötelék sajnálatos lazulását jellemzik az idősorok: 1880—1881-ben ezer házas nőre még csak 0·32 elválás esett; 1910—1911-ben ez az arány már 4·65, majd a világháború végén és után tetőpontját éri el, de még 1930—1931-ben is 7·25-re rúg. *Szél* az elválók házasságkötési és elválási életkoráról, foglalkozásáról, valamint a megszünt házasságok időtartamáról is bő adatanyagot sorakoztat fel. Kiragadhatjuk innen, hogy 1929—1932-ben a törvényesen felbontott házasságok átlagos tartama 9·23 esztendő volt. Ezután a szerző vallás és anyanyelv, továbbá foglalkozás és az anyagi és társadalmi helyzet szerint vizsgálja az elválási mozgalom alakulását. Az elválások okait és a vétkekesség kérdését nyomozó fejezet is tanulságos, bár a statisztika e téren biztos eredményeket nem igen szolgáltat. A könyv *harmadik szakasza* az egyik házastárs halálával megszünt házasságok és az özvegyek statisztikájának módszereit, történeti alakulását, térbeli különbségeit részletezi a hadiözvegyek adataira való kitéréssel; itt *Szél* többek közt is leszögezi, hogy az özvegyülés lassúbb ütemben halad előre, mint általában a felnőttek halálozása. Majd egy rövid fejezetben az özvegyek vallási és anyanyelvi megoszlásával is foglalkozik. Végül a mű utolsó, *negyedik szakasza* a kötött házasságok többletéről egybegyűjthető adatokat hozza nyilvánosságra. Az előadottaknak megfelelően tagolódó mű tudományos és gyakorlati értéke egyformán igen nagy.

Thirring Lajos dr.

Schneller Károly dr.: Demológiai tanulmányok.

Dr Charles Schneller: Etudes démologiques.

Miskolci Ev. Jogakadémia Tudományos Értekezéseinek Tára 39. szám.

Recueil des Etudes Scientifiques de l'Académie Luthérienne de Droit de Miskolc, numéro 39.

Miskolc, 1937. 100 l. — p.

A magyar demográfiai irodalom kiváló művelője, *Schneller Károly dr.* három — sok szempontból új utakon járó — tanulmányát adta közre fenti

cím alatt. Mindhárom tanulmányának célja a tárgyalt témák statisztikai megvilágításához leghelyesebb módszer kutatása volt; de mindegyik dolgozat a vizsgált anyagból kivilágló gyakorlati tanulságok szempontjából is igen figyelemreméltó.

Az első tanulmány *a születési arány standardizálásáról* szól. Ez a munka eredetileg az 1937 július végén Párizsban megtartott Nemzetközi Népelességi Kongresszusra készült; bár szerző nem jelenhetett meg Párizsban és előszóval nem mutathatta be dolgozatát, a kongresszus egyik legfontosabb ülése így is behatóan foglalkozott a kivonatban szétosztott tanulmány leglényegesebb megállapításaival. E megállapításokkal *Schneller* a születési arány standardizálása mellett síkraszálló demografusok első arvonálában foglal helyet. Ez már csak azért is említést érdemel, mert annak idején a halandóság standardizálásának szükségességét is magyar tudós, *Kőrösy József* hangsúlyozta (*Oglevel egyidejűleg*) a legnyomatékosabban. Érdekes, hogy a standardizálásnak máig igen nagyszúlyú ellenzői is akadnak, igaz, hogy nézetünk szerint főleg a standardizálás igazi lényegének és céljának félremagyarázása miatt. Egyedül ezért is célszerűnek látszik, hogy *Schneller* most új területen, tanulságos elméleti és gyakorlati példákkal bizonyítja be a standard-számítások bizonyos korlátok közti létjogosultságát és szükségességét. Ebből a szempontból az alapul szolgáló standard népesség tulajdonságainak felsorakoztatása is nagyon figyelemreméltó. Tanulmányának részletmegállapításaival nem foglalkozhatunk; megemlíthetjük azonban, hogy 17 európai állam összesített 1910. évi lakosságára a kor (a születésképes korú nők részletesebb kortagozódása) és a családi állapot mérlegelésével készült standardizálás után Magyarország 1930/31. évi 24·56‰-es nyers élveszületési aránya 19·33‰-re csökkent. A formális jellegű zavaró tényezőknek az utóbbi szám mondhatni teljes kiküszöbölője; éppen ezért *Schneller* szerint egy népesség termékenységének megítélésénél ez a legjobb iránytű. E mellett azonban egy másik standardszámot is megállapít, mely a nők férjes vagy nem férjes voltára való tekintet nélkül tisztán a korkülönbségből indul ki, vagyis „nem téveszti szem elől azt, hogy a nőknek családi állapot szerinti megoszlása az éghajlattal, a fajjal, a foglalkozással stb. járó adottság és csak arra ügyel, hogy a fogamzásképes korú nőknek az össznépes-ségben mutatkozó különböző részesedése s a nők kortagozódásában levő eltérések ne zavarják a tisztánlátást.” (30. l.) A lakosság reprodukcionális képességét inkább ez az arány jellemzi, tehát a népességpolitikus figyelmére is elsősorban ez tarthat számot. Ez a második tiszta születési arány Magyarországon a jelzett időben 22·13‰ volt. Hazánk

helyzetét nemzetközi viszonylatban mindkét standardizálás elég kedvezőtlen színben mutatja be.

A második tanulmány címe: *Az európai halandóság újabb javulásának mérlege*. Eredetileg a „Journal de la Société Hongroise de Statistique” Thirring Gusztáv jubileumi számában jelent meg. Ezért és mert szerző két korábbi tanulmánya az idevágó kérdéseket éppen a Szemle hasábjain már megvilágította,¹⁾ tartalmára itt nem térünk ki, csak arra utalunk, hogy a végrehajtott életkorstandardizálás a magyar nép mortalitásának alakulása szempontjából általában kielégítő képet mutat.

A befejező tanulmány a népsűrűségről tájékoztatja az olvasót. Schnellernek ennél a kérdésnél is bőven van újszerű mondanivalója. Igen tanulságos a nyers népsűrűségi számítások korlátozott értékének és a különféle — részben a Szemle hasábjain is több szerző által megkísérelt — korrekciós eljárásoknak összefoglalása. Ezúttal azonban nem is annyira az ezeken a nyomdokokon és szerző korábbi számításai és megfontolásai nyomán készült tanulságos nemzetközi és hazai (megyéinkinti) összeállításokat emeljük ki, melyek a hibaforrásokra gondosan fi-

gyelmezhető interpretáció segítségével önmagukban is értékesek, hanem azt a tetszetősen megokolt megállapítást, hogy a leghelyesebb eljárás a terület értékével viszonyba állítani a lakosságot. Szerző látja ennek a számítási módnak a nehézségeit és korlátait; de helyesen hangsúlyozza kiemelkedően jó tulajdonságait is. (Nézetünk szerint természetesen e mellett más korrekciós számításokra is szükség lehet; erre a kérdésre a Szemle hasábjain alkalmilag még visszatérünk.) Megfelelő alapadatok hiányában egyébként Schneller is kénytelen kiegészítő eljáráshoz folyamodni: számítása — de csak a mezőgazdasági népsűrűség megállapítása céljából — a kataszteri tiszta jövedelemből indul ki. Így nyert táblázata tanulságosan igazolja pl. Szabolcs, sőt ezenkívül a nyers és a tiszta agrársűrűségi számítások szerint aránylag kevésbé sűrűn lakottnak látszó Szatmár vm. népsűrűségének magas fokát és viszont a látszólag sűrűn benépesített Csanád és Békés vármegyék ritkábban lakottságát is. Bár Schnellernek ez a próbálkozása több szempontból szorul még megerősítésre, gondolatmenete már mai alakjában is nagy figyelmet érdemel.

Megemlíthetjük még, hogy a három tanulmány megjelenésére ritka szép családi ünnep, a szerző atyjának, Schneller Istvánnak, a pedagógusok nesztorának 90. születési fordulója adott alkalmat.

Th. L. dr.

¹⁾ L. Schneller Károly dr.: Halandóságunk nemzetközi viszonylatban. M. Stat. Szemle 1929. évfolyam 841—880. l. — A standard népesség. M. Stat. Szemle 1930. évfolyam 1051—1066. l.

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatal könyvtárába érkezett munkák.

Ouvrages arrivés à la bibliothèque de l'Office Central Royal Hongrois de Statistique.

Nemzetközi vonatkozású művek és elméleti munkák. (*Publications d'intérêt international et de théorie générale.*) — *Le premier recensement agricole mondial, 1930. Étude méthodologique.* Institut international d'agriculture. Rome.

Le problème des migrations. Société des Nations. Genève. 1937. (Communiqué à l'Assemblée, au Conseil et aux membres de la Société.)

Rapport de la Commission pour l'étude du problème des matières premières. Société des Nations. Genève. 1937.

Report of third annual research conference on economics and statistics. June 28 to July 23, 1937. Cowles commission for research in economics. Colorado Springs.

The mineral industry. Its statistics, technology and trade, 1936. Edited by G. A. Roush. New York.

Bartócz József: *Új jelenségek és intézkedések a gazdasági életben.* 44 l. Veszprém. 1937.

Boér Elek ifj.: *Tőke és tőkeképződés.* 29 l. Szeged. 1937. (Klly. a Balás Károly és Heller Farkas születésének 60. évfordulója alkalmából kiadott Ünnepi dolgozatok-ból.)

Bozóky Géza dr.: *Nemzetközi váltójog.* XXVIII+774 l. Pécs. 1937.

Colerus, Egmont: *Az egyszeregytől az integrálig. Amit a matematikából mindenkinek tudnia kell.* 331 l. Budapest. (A Búvár könyvei. V.)

Dékány István: *A társadalom természete és a szociálpolitika négy típusa.* 26 l. Szeged. 1937. (Klly. a Balás Károly és Heller Farkas születésének 60. évfordulója alkalmából kiadott Ünnepi dolgozatok-ból.)

Fellner Frigyes ifj.: *A világgazdasági válság hatása a közlekedésre.* 19 l. Szeged. 1937. (Klly. a Balás Károly és Heller Farkas születésének 60. évfordulója alkalmából kiadott Ünnepi dolgozatok-ból.)

Fürst, Kurt: *Die Entwicklung des europäischen Luftverkehrs und seine Leistungen.* Dissertation. 53 l. Budapest.

Guóthfalvy D. Zoltán vitéz: *A gazdasági szervezés alapkérdései.* 18 l. Szeged. 1937. (Klly. a Balás Károly és Heller Farkas születésének 60. évfordulója alkalmából kiadott Ünnepi dolgozatok-ból.)

Hacker, E.: *Statistique comparée de la criminalité.* 47 l. Paris. 1937. (Klly. a Revue internationale de droit pénal 1936. évi 4. számából.)

Folyóiratszemle. — *Revue*.

- Allgemeines Statistisches Archiv* (26. köt. 4. sz., Jena 1937, ném.). — Zahn F.: A regionális statisztika és a birodalom újrafelépítése. — Becker E.: A kenyérfiac struktúrája és a kenyérfiac probléma. — Hemmer W.: A munkanélküliségi statisztika. — Roesner E.: Újabb eredmények a nemzetközi bűnügyi statisztika területén. — Ebel H.: A karnevál gazdasági jelentősége. — Owtshinnikow A.: Az 1937. január 6-i orosz népszámlálás. — Lorey W.: A nagy számok törvénye és a kis számok törvénye. — Büchner O.: A Berliini Statisztikai Hivatal 75 éves fennállására. — Kellerer H.: A statisztika a fasiszta Olaszországban. — (27. köt. 1. sz.). — Grävell W.: Mennyiség, érték, volumen. Hozzászólás a külkereskedelmi statisztika magyarázatához. — Raab J.: Az árelenőrzés és az árstatisztika Bajorországban. — Savorgnan F.: Az uralkodóházak férfi tagjainak kormegoszlása 1935. végén. — Buck J.: A vallás a bel- és külföldi népszámlálásokban. — Korherr R.: A régi kultúrnépek pusztulása.
- Bulletin Périodique* (36. évf. 107. sz., Brüsszel 1937, fr.). — Solmssen G.: A nemzetközi gazdasági együttműködés lehetőségei. — Wancura H.: A bécsi tőzsde nemzetközi devizapolitikája. — Perier G.: A holland-belga kapcsolatok a gyarmatokon. — Barboza M. F.: Brazília külkereskedelme. — Delprat A.: Az egyiptomi népesség növekedése és a Nílus gátjai. — Pasmazoglu G. J.: A világválság. — Makai E.: A budapesti bankok 1936-ban. — Ruppin A.: A zsidó mezőgazdasági telepítés Palesztinában. — Sahlin S.: Svédország gazdasági élete. — Gautier V.: A svájci tőkepiac a leértékelés óta. — Friedmann J.: Cseh-Szlovákia kereskedelempolitikája a nemzetközi gazdasági kapcsolatok szempontjából. — Markovic E.: A mezőgazdasági termékek a jugoszláv külkereskedelemben.
- Der Deutsche Volkswirt* (12. évf. 1. sz., Berlin 1937, ném.). — Fraser L. M.: Az angol fegyverkezés gazdasági oldala. — Jacubeit B.: A nyersdohányellátás és a német dohány. — (2. sz.). — Richarsz H.: Előrelátás a cukorpolitikában. — (3. sz.). — Osthold P.: A táplálkozás. — Scherbening E.: A hadigazdaság fogalma.
- Internationale Rundschau der Arbeit* (15. évf. 2. sz., Berlin-Genf 1937, ném.). — Murette F.: Franciaország szociális újjászervezése. Visszapillantás az elmúlt évre. I. — Grebler L.: A német munkaalkalom teremtés az 1932-1935. években. II.
- Journal of the American Statistical Association* (31. köt. 193. sz., Menasha 1936, ang.). — King W. I.: Előnyeink megszilárdítása. — Nagel E.: A valószínűségi számítás értelme. — Hayford L.: A statisztika használata az üzletvezetés ellenőrzésében. — Raymond F. E.: Az ipari tevékenység ellenőrzésének alapja. — Titus W. F.: Egy gyár vezetéséhez szükséges felvilágosítások. — Thorp W. L.: Az ipari statisztika szükségessége. — DuBrul S. M.: Javaslat a kormánynak teendő üzletmeneti statisztikai jelentés kiegészített tervezetének tárgyában. — Kuvin L.: A nemzeti ipari fellendülési törvény hatása a termelés nagyságára. — Rorty M. C.: A munkanélküliek biztosítása és a munkanélküliség. — Bowers G. A.: A munkanélküliek biztosítása állami kezelésben. — Tucker R. S.: A londoni kézművesek reál munkabérei 1729—1935. — Densen P. M.: Az árszilárdulás és annak viszonya az arany árnak változásaihoz. — Gourrich P. P.: Biztosítási és területi statisztika. — Goldenweiser E. A.: A szövetségi jegybankok jelentősége és pénzkölcsönügyletei. — Fox M. J. jr.: A letétbiztosítás hatása a bankok szervezetének megszilárdítására. — Dunn H. L.: Az elsődleges halálokok szerint összeállított halálozási statisztika eredményeinek kiszámítása.
- Magyar Gazdák Szemléje* (42. évf. 10. sz., Budapest 1937, m.). — Moskovits J.: Ausztria húsellátása. — Lipták L.: Árminimum vagy stabilizált ár? — Szeberthy J.: Mezőgazdasági szociálpolitikánk korszerűsítése. — Seres J.: Az alföldi parasztság sorsa.
- Népegészségügy* (18. évf. 19. sz., Budapest 1937, m.). — Lőrincz F. és Mihályi F.: Adatok a hazai malária-kérdés ismeretéhez. V. — Gärtner J.: Typhus elleni védőoltások eredményei Hajdu vármegyében. — Batka I.: A tejtizóraiztatási akció és az iskolaorvosi intézmény országos megszervezése. — (20. sz.). — Lőrincz F.: Adatok a hazai maláriakérdés ismeretéhez. — Mándy I.: Közegészségügyi jelentések elkészítése egységes minta szerint.
- Revue de l'Institut International de Statistique* (4. évf. 1. sz., Hága 1936, fr., ang., ném., ol.). — Büchner O.: A gazdasági válság hatása a vándorlásokra a német városokban. — Idenburg P. J.: Az oktatás eredményességének statisztikai kiszámítása. — Harmaja L.: A mezőgazdasági és az ipari munkás ifjúság. — Nixon J. W.: A háztartási költségvetési bizottság. — Huber M.: A motorikus erők nemzetközi statisztikája. — Nyström B.: Észrevételek az építőipari statisztika nemzetközi összehasonlíthatóságának tökéletesítéséről. — Szturm de Sztrem E.: Az ipari és kereskedelmi egyesülések statisztikája Lengyelországban. — (2. sz.). — Tinbergen J.: A ciklikus egyensúlyi helyzet statisztikai meghatározásáról. — Vinci F.: A valószínűség normális görbéjének racionális ábrázolása és a szabad akarat. — Schäfer E.: Irányelvek a különböző országok bűnügyi statisztikáinak kidolgozásához. — Dore V.: A nemzetközi erdőgazdasági statisztika. — Pribram K.: Hogyan lehet néhány, az üzleti ciklus elemzésének alapját képező ismeret meghatározását megtudni? — Drexel K.: A statisztikai táblák normalizálása. — Fréchet M.: A tanügyi bizottság jelentése a korrelációs koefficiens használatáról. — Molinari A.: Az idegenforgalmi statisztikára vonatkozó észrevételek és javaslatok. — Zanten J. H.: Egyöntetűség a forgalmi balesetek statisztikáiban. — Idenburg P. J.: Rádióstatistika. — Idenburg P. J.: Statisztikai tanulmány a főiskolát végzettek munkapiacáról. — (3. sz.). — Onicescu O.: A statisztikai függés, a láncszámítás fogalma és alkalmazása. — Gini C.: A korrelációs koefficiens mint a konkordálási fok karakterisztikuma. — Verrijn Stuart C. A.: A Nemzetközi Statisztikai Intézet XXIII. athéni ülészaka 1936-ban. — Az athéni ülészak határozatai. — (4. sz.). — Shirras F.: India nemzeti jövedelme. — Boldrini M.: A nemek aránya az emberi fogamzásoknál. — Pietra G.: A konkordálásról és a korrelációs koefficiensről. — Godfrey E. H.: Fejlődés a kanadai dominium évenkénti mezőgazdasági statisztikai adatgyűjtésében és az előzetes termésjelentésekben.

Revue Internationale d'Agriculture (28. évf. 5. sz., Róma 1937, fr.). — *Deslarzes J.*: A közgazdasági jövedelem és annak változásai 1931/32-től 1932/33-ig a túlnyomórészt állati termékeket előállító üzemekben, néhány európai államban: Skócia, Németalföld, Svájc, Németország, Ausztria, Dánia, Norvégia, Svédország és Finnország. — *Arcoleo F.*: Az állatbiztosítás Olaszországban. — (6. sz.). — *Kozlik A.*: A termelői és fogyasztói árak közötti különbség néhány élelmiszer-nél Ausztriában. — *Deslarzes J.*: A közgazdasági jövedelem 1932/33-ban és annak változásai 1932/33-tól 1933/34-ig a túlnyomórészt növényi termékeket előállító üzemekben, néhány európai államban: Franciaország, Németalföld, Németország, Svédország, Ausztria, Magyarország, Románia. — (7. sz.). — *Arcoleo F.*: A teapiac nemzetközi szervezete. — *Deslarzes J.*: A közgazdasági jövedelem és annak változásai 1931/32-től 1932/33-ig Esztországban, Lettországon, Litvániában, Lengyelországban és Cseh-Szlovákiában. — *Emanuel A.*: A kanadai királyi bizottság ankétja a termelői és a fogyasztó árak közti különbségről. — (8. sz.). — *Emanuel A.*: A szétosztási költségek és a fogyasztói ár. — *Apchié*: Franciaország új búzapolitikája. — (9. sz.). — *Böker H.*: A margarintermelés fejlődése a főbb margarintermelő államokban. — *Martinez E.*: A közelmúlt és a mezőgazdaság jelenlegi helyzete Portugáliában.

Revue Internationale du Travail (36. köt. 2. sz., Genf 1937, fr.). — *Maurette F.*: A francia „kísérletezés“ egy éve. II. — *Mendershausen H.*: Az idényszerű hullámzások kiküszöbölése az építőiparban. — *Munguia E.*: Az agrárprobléma Mexikóban. II.

Soziale Praxis (46. évf. 34. sz., Berlin 1937, ném.). — *Seiler R.*: A munkáskérdés és a munkabérek a szénbányászatban. — (35. sz.). — A dolgozók a legnagyobb munkásszükséglet idején. *Ohlbrecht G.*: Osztatlan vagy osztott munkaidő? — (37. sz.). — *Schickenberg W.*: A nevelésre kiadott gyermekek gondozása. — (38. sz.). — *Schwarzbauer F. és Ohlbrecht G.*: Az alkalmazottak élet-színvonala. — (39. sz.). — Milyen munkástartálékaink vannak még? — A német városok szociális struktúrája és adózóképesége. — (41. sz.). — Az anya- és csecsemővédelem fejlődése Németországban. — Az öregségi biztosítás határai.

Wirtschaftsdienst (22. évf. 18. sz., Hamburg 1937, ném.). — *Gross H.*: Konjunktúra-irányítás hosszú időre az Egyesült Államokban. — (19. sz.). — *Krämer C.*: Fellendülés vagy árhossz. — Világgazdasági piacanálízis. — Ausztria a német nyersanyagprobléma keretében. — (20. sz.). — **Monroy: A világ faellátása.** — *Splechtner*: Angola gazdasági fejlődésének problémája. — *Heinicke G.*: A bőrellátás. — (21. sz.). — *Mickwitz*

E.: A Brit Birodalom gazdasági alapjai. — *Schober R.*: Németország gazdasági lehetőségei az afrikai piacokon. — *Timm E. E.*: A zsiradékhiány és a gyarmatok. — (22. sz.). — *Huhle F.*: A használt autóabroncsok világpiaca. — (23. sz.). — *Schneider H. J.*: A vasércpiac megnagyobbodása a világon. — (24. sz.). — Ausztria elektromos energiagazdasági lehetőségei. — (25. sz.). — *Seiler R.*: Nemzetközi szociálpolitika a válság után. — (26. sz.). — *Huhle F.*: A belső piac és az iparosodás. — *Splechtner F.*: Tőke és munka Belga-Kongóban. — (27. sz.). — *Reichelt E.*: A pamuttermelés helyzete és kilátásai a mandátumterületeken. — *Praetorius F. K.*: A tengerentúli brit ércbányák jelentősége Anglia fegyverkezése szempontjából. — (28. sz.). — *Huhle F.*: A márkás cikkek áralakulása nemzetközi szempontból. — *Lang K.*: A francia paraszt helyzete. — (29. sz.). — *George H.*: Fennáll a veszélye a kaucsukhiánynak? — Az osztrák erdő mint gazdasági forrás és nyersanyagbázis. — (30. sz.). — *Drews M.*: A világpiaci árak mint a konjunktúrapolitika szimptomái és tényezői. — (31. sz.). — *Lindner O.*: Változások a világhajózásban. — (32. sz.). — *Huhle F.*: A kivitel minőségi analízise. Egy statisztikai módszertani fejtegetés. — *Drews M.*: A német külkereskedelem félévi mérlege. — *Mickwitz E.*: A Brit Birodalom gazdasági alapjai. — (33. sz.). — *Panten H. J.*: Ibero-Amerika külföldi kölcsönei. — Az osztrák mezőgazdaság és a német élelmezési ipar. — (34. sz.). — *Rentrop W.*: A külföldi áruk áralakulása a jövőben. — *Drews M.*: A tengerentúli kereskedelem növekvő jelentősége. — *Oberascher L.*: A bankbetét szerepe. — (35. sz.). — *Huhle F.*: A termelési és a fogyasztási javak a külkereskedelemben. — A francia középosztály a népfrentkormány alatt. — *Oberascher L.*: Az utánpótlás kérdése az osztrák gazdaságban. — (36. sz.). — *Roth H.*: A brazil kávépolitika kudarca. — *Splechtner T.*: Gazdasági és közigazgatási feladatok Francia Egyenlítői Afrikában. — (37. sz.). — *Kölbin A.*: Hamburg jelentősége a német tengerentúli kivitelben. — *Biehl W.*: A műanyagok a nemzetközi áruforgalomban. — (38. sz.). — *Huhle F.*: Az iparosodás és a külföldi kölcsönök. — *Drews M.*: Kína, Japán és a világgazdaság. — (39. sz.). — *Braun G.*: Gazdaságpolitikai tervek és a termelés a brit gyarmatbirodalommal kapcsolatban. — *Splechtner F.*: Tervek Abessziniának a gazdasági életbe való bekapcsolására. — (40. sz.). — *Drews M.*: A hajózási konjunktúra. — *Huhle F.*: A világkereskedelem az általános fegyverkezés hatása alatt. — (41. sz.). — *Gross H.*: Németország kereskedelempolitikai bekerítése az U. S. A. által. — (42. sz.). — *Drews M.*: Az eredményes német halgazdaság. — *Oberascher L.*: Új dunatervek? — *Splechtner F.*: Rooseveltt agrárpolitikája.

© K Ü L Ö N F É L E ©

Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság.

Commission Hongroise pour la Fixation des Valeurs de Statistique Commerciale.

Szakosztályülések. — Séances de sections.

A Bizottság az 1937. évi szakosztályülésein az 1936. évi külkereskedelmi forgalom végleges egységértékeit állapította meg. A II., V., VII. és IX. szakosztály ülésein a Bizottság elnökségét *Farkas János* dr. miniszteri tanácsos h. elnök képviselte. Az előadó *vitész Pap László* dr. miniszteri segédtitkár, a Bizottság titkára volt.

A **II. szakosztály** f. évi március hó 17-én ült össze, *Teleki István* gróf m. kir. kereskedelmi főtanácsos szakosztályelnök elnöklete alatt. Megjelentek *Benedek Sándor*, *Kornis István*, *Orth Gyula* dr., *Vámosi Tibor*, *Vas Imre*, *Wilhelm Artúr* kereskedelmi tanácsos tagok, *Hoffer Ferenc* dr. és *Vermes Gyula* meghívott tag, valamint *Bacher Adolf*, *Lenz József*, *Vastagh Antal* és *Waszlievits Mihály* szakértők.

A szakosztályelnök mindenekelőtt *Waszlievits Mihályt*, a Magyar Köztisztviselők Fogyasztási, Termelő és Értékesítő Szövetkezetének üzletvezetőjét üdvözölte szakértőnek történt meghívása alkalmából. Majd *Benedek Sándor* ismertette a *gyümölcs, vetemények és zöldségek* piaci helyzetét az alábbiak szerint.

Az 1936. évi gyümölcstermelésünk nagy emelkedést mutat mindennemű gyümölcsfajtnál. A gyümölcskivitelünkben úgy minőségileg, mint mennyiségileg szintén nagymérvű emelkedés állott be, ami részben a helyes termelési rendszerünknek, részben gyümölcsexportőrjeink szakszerű tudásának és rizikót nem ismerő nagy vállalkozási képességének köszönhető. Csakis így lehetett az idei hatalmas méretű gyümölcstermelés exportját lebonyolítani. Új piacok szerzését kellő időben megkezdték exportőrjeink, ami a nagy termésre való tekintettel óriási jelentőséggel bír, s emellett eddigi legnagyobb felvevő piacunk, Németország felé is lényegesen nagyobb mennyiséget vittünk ki. Új piacaink, elsősorban Svájc, a barack- és szilvaexport tekintetében elsőrendű felvevőhelynek bizonyultak. Szilvaelhelyezés tekintetében ugyancsak nagy felvevő piacnak bizonyult az újonnan megszerzett Belgium is. Az angol piacra, sajnos, mindezig nem tudtunk kellő mennyiségű gyümölcsöt exportálni, de ha tekintetbe vesszük azt a nagy termést, amely az elmúlt évben Angliában volt, akkor valósággal meglepetésszámba megy, hogy ilyen mennyiségű szilvát tudtunk ott elhelyezni. Az angol piacon elsősorban zöldborsó-, cseresznye- és ribizlikivite-

lünk volt jelentékeny. Az elkövetkezendő években e cikkekben a kivitelünk fokozása még remélhető, mert áruinkkal az angol piacon a legnagyobb fokú megelégedést vívtuk ki, annyira, hogy cseresznye-kivitelünk az idei évben nagyon szép emelkedést mutat. Minthogy e cikkünket az angol fogyasztók megkedvelték, kilátás van arra, hogy a jövő szezonban nagyobb mennyiség kerülhet kivitelre.

Meggykivitelünk szintén szerzett új piacot, mert a francia piacot bizonyos mértékben e gyümölcsfajtnak részére sikerült meghódítani, annak ellenére, hogy nem volt kontingensünk. Exportőrjeink azonban szulfurikált formában igen tekintélyes mennyiségű üvegmeggyet (spanyolmeggyet) szállítottak ki oda. Meggykivitelünk végeredményben sokszorosa az előző évinek. Ez jórészt annak köszönhető, hogy exportőrjeink kellő időben megszervezték a francia piacot, amiáltal nemcsak a Duna—Tisza-közi, de a nyírségi meggyet is sikerült jól értékesíteni.

Termelésünk helyes irányítása, valamint a budapesti és vidéki hűtők, különösen a kecskeméti hűtőrendszer sikeres beválása folytán gyümölcs-exportunk állandó fokozását várhatjuk.

Új piacaink közül a svájci után a belga következik, ahová nemcsak tetemes mennyiségű szilvát, de nagymennyiségű diót, őszibarackot és paradicsomot is sikerült kiszállítanunk. A belga beviteli nehézségek ellenére, mert itt is kontingens-rendszer van, sikerült exportőrjeinknek a jugoszláv és bulgár versenyt kiszorítani és a magyar gyümölcs és zöldség részére tért hódítani. Tekintettel arra, hogy Belgium is régi gyümölcstermelő, sőt exportáló állam, ez csak úgy sikerült, hogy exportőrjeink a megfelelő időt választották ki, vagyis azokat a gyümölcsfajtaikat vitték ki, amelyeknek érési ideje nem esik össze a belga gyümölcsök érési idejével. Remélhető, hogy ezt a piacot a jövőben is meg tudjuk tartani.

Az új piacokra feltétlenül szüksége van a magyar gyümölcsnek, mert régi jól bevált és legtöbbit felvevő német piacunk, az új gazdasági helyzet folytán, nem bizonyult kielégítőnek. Ez a megállapítás nemcsak a gyümölcsre, hanem a zöldségre is vonatkozik.

Éppen ezért szükséges, hogy az exportőrök az új piacok szerzéséről kellő időben gondoskodjanak, mert fokozott zöldség- és gyümölcstermelésünk

termékeinek elhelyezése, annak ellenére, hogy a belső fogyasztás is emelkedett, igen sok nehézséget okoz.

Feltétlenül szükséges az export megfelelő lebonyolításához a kellő csomagolási anyag, amely az idei évadban a M. kir. Külkereskedelmi Hivatal közbenjárása folytán mindig kellő időben és mennyiségben rendelkezésre állott. Kívánatos, hogy ez a jövőben is így történjék.

Gyümölcsstermelésünk elhelyezésének másik igen nagy nehézségét képezik az aránytalanul magas bel- és külföldi fuvardíjtelek, nem is beszélve egyes országok prohibítív beviteli vámjáról.

Ennek ellenére az elmúlt év minden tekintetben sikeresnek mondható, mert minden gyümölcsfajtánál, kivéve a szőlőt, új piacokat szereztünk.

Szőlőexportunk is szépen bonyolódott le az idei szezonban, bár a bolgár kivitel erős versenyt támaszt a magyar szőlőnek és így exportunk fokozásáról nem igen lehet szó. Minőségileg azonban feltétlenül javítani kell a magyar szőlőt, mert csak így lehetséges az elkövetkező években exportunk biztosítása.

Sikeresnek nevezhető a burgonyaexportunk terén elért eredmény is, mert igen tetemes mennyiséget sikerült e cikkből Amerikában elhelyezni.

Vámosi Tibor jelentése a cukorpiac helyzetét eképpen világította meg:

A magyar cukorgyárak az 1936/37. évi kampányban 9,094.200 q répát dolgoztak fel a megelőző évi 6,889.700 q-val szemben. A cukorstermelés 12.900 vagón volt, ami az előző évvel szemben kb. 2.500 vagón többletet jelent. A fogyasztás az 1935 IX. 1-től 1936 VIII. 31-ig terjedő évben 8.932 vagónt tesz, tehát a többlet az előző évvel szemben 7%-ra tehető. A szeptember 1-e óta eltelt hét hónap alatt a cukorfogyasztás stagnált, ami a múlt évi nagy kiugrás után várható volt. Remélhető, hogy az általános gazdasági viszonyok javulása és a népesség szaporodása e téren is éreztetni fogja hatását. Exportálható feleslegünk fő elhelyezési piaca továbbra is Svájc. Azonfelül Görögországba sikerült cukrot eladnunk.

Ami a cukor világpiaci helyzetét illeti, arra azok a tendenciák, amelyek ezt a piacot az elmúlt hat évben uralták, az elmúlt évben is befolyást gyakoroltak. A világ készletei már tovább nem csökkenthető minimumra zsugoroódtak össze annak folytán, hogy a világ termelése első ízben súlylyedt a fogyasztás alá. A legnagyobb termelő országok feleslegei az elmúlt évi 4.08 millió tonnáról és a két év előtti 6.1 millió tonnáról 3.5 millió tonnára csökkentek, amiben legnagyobb része Jávának van, ahol a raktári készletek a két év előtti 2.3 millióról 894 ezer tonnára mentek vissza. A világszerte érezhető autarkias törekvések természet-

sen e tendencia ellen dolgoznak és kuriózumképen talán érdemes megemlíteni, hogy pl. Brit-Indiában, ahol 1928/29-ben 24 gyár 68 ezer tonna cukrot gyártott, a gyárak száma 1935/36-ban 137-et tett ki, 912 ezer tonna termeléssel. Sajnos, a cukorárak rentábilis nivóra való emelkedését nagyban akadályozza, hogy a fogyasztás az olcsó világpiaci árakat nem tudja kihasználni, s így csak igen lassan emelkedik, noha éppen a legutolsó időben e tekintetben a német Gazdaságkutató Intézet által folytatott igen beható vizsgálódások arra az eredményre vezettek, hogy a cukorfogyasztásnál a cukorárak nem játszanak döntő szerepet, hanem ebből a szempontból az illető nép életstílusai mérvadóak. Így pl. Belgium, ahol a cukor ára egyharmadát teszi ki az osztrákénak, a fogyasztás körülbelül az osztrák nivón mozog, míg Hollandiában a 25%-kal az osztrákénál magasabb ár ellenére a fejadag kb. 20%-kal magasabb. Egyáltalában egész Európában a cukorfogyasztás fejadagja visszament és érdekes megfigyelni, hogy a visszafejlődés mérve az egyes országokban tökéletesen megegyezik. Így azokban az országokban, melyekben időközben a cukorárak emelkedtek, nem redukálódott a cukorfogyasztás nagyobb mértékben, mint az állandó cukorárakkal bíró országokban.

Az angol kormány által 1937 április 5-re Londonba összehívott konferenciának, amelyen Magyarország kiküldöttei is résztvesznek és amelynek a feladata lesz azoknak a határoknak a megállapítása, amelyekben belül az elkövetkezendő esztendő folyamán a világpiac számára termelő országok produkciója mozogni fog, mindenesetre nagy nehézségekkel kell megküzdenie. Különösen Jáva részéről messzemenő kvótakövetelések bangzottak el, annak ellenére, hogy Jáva az elmúlt évek folyamán úgy az indiai, mint a távolkeleti viszonylatban az ottani cukorstermelés fejlődése folytán mindinkább háttérbe szorul. Mindenesetre tekintettel arra, hogy a Chadbourne-egyezmény megkötésekor, hat évvel ezelőtt, kb. 5 millió tonna kvóta osztott fel — ami meg is felelt az akkori világpiaci helyzetnek, — ma viszont a világ felvevőképesége alig több 2 millió tonnánál, a kvóták felosztása igen nagy feladat elé állítja a londoni konferenciát.

Ezután a szakosztály a gyarmatárak, fűszerek, gyümölcsök, dohánygyártmányok, a cukorgyártási nyersanyagok és termékek egységértékeit tárgyalta le.

Az V. szakosztály f. évi április hó 2-i ülésén a megjelenésben külföldi útja miatt akadályozott *Chorin* Ferenc dr. m. kir. titkos tanácsos, szakosztályelnök helyett *Vuk* Gyula m. kir. kereskedelmi főtanácsos elnökölt. Jelen voltak az ülésen *Balásy* Ferenc ker. tanácsos, *Benedek* Sándor m. kir. kormányfőtanácsos, *Engel* Ármin, *Engel* Ist-

ván, *Fenyő Emil, Haasz Emil, Klinger Dezső, Reimann Ernő dr., Schanzer Pál dr., Schwimmer Imre, Sternischa Károly ker. tanácsos, Véssei Ede dr. m. kir. kormányfőtanácsos és Weiss Ármin ker. tanácsos tagok, továbbá Adler Manó, Hoffmann Ferenc, Lichtig Géza, Steiner Sándor, Vida Pál, Vigh Gyula szakértők.*

Az ülésen mindenekelőtt *Reimann Ernő dr.* ismertette a szénpiac alakulását:

A hazai szénbányák *termelése* az 1936. évben az előző évi termeléssel szemben 5·19%-kal, az utolsó békeév (1913) termelésével szemben 12·43 százalékkal emelkedett.

A statisztikai adatok vizsgálatánál megállapítható, hogy míg a termelés az 1936. év első felében az előző év azonos időszakával szemben mindössze 4%-kal emelkedett, addig az év második felének termelése az 1935. év második felével összehasonlítva 6·16%-kal növekedett. Évi átlagban a fekete-szén termelése csupán 0·49%-kal, míg a barnaszéné 5·76%-kal, a lignité pedig 5·83%-kal emelkedett.

A magyar bányák 1936. évi *szénszállítása* az előző évi szállításhoz viszonyítva 6·1%-kal emelkedett. Lényeges emelkedést látunk az ipar és köz-művek fogyasztásában, de javult a mezőgazdasági és a háztartási fogyasztás is. A közlekedés fogyasztása változatlan volt, míg a kivitel némileg visszaesett. Az egyes fogyasztási ágakat részletesen vizsgálva, megállapíthatjuk, hogy a Máv. fogyasztása csupán kereken 600 vagonnal emelkedett, míg a magánvasutaké és a hajózásé némileg visszaesett. A vasbányák és kohók szénfogyasztása ezévből is jelentősen növekedett, hasonlóképpen nőtt a vas- és gépipar, a vegyipar, az olaj- és petróleumipar, a textil-, bőr- és gumiipar, a papíripar, az üveg-, porcellán és kőipar, a cement-, mész- és téglaiipar, a cukorgyárak és a szeszipar fogyasztása is. A mal-mok, valamint az egyéb élelmiszeripar, az egyéb ipar és a vízművek fogyasztása visszaesett. A vízműveknek ez évben is folytatódó fogyasztáscsökkenése a Budapesti Vízművek üzemének további elektrifikálásában találja magyarázatát. A villamos-telepek és villamosvasutak fogyasztása jelentősen emelkedett és említésreméltó növekedést mutat a mezőgazdaság szénfogyasztása is. Az egyes fogyasztási ágak közül a legkiemelkedőbb a vegyipar és a cement-, mész- és téglaiipar szénfogyasztásának emelkedése. A gázgyárak fogyasztása kisebb emelkedést mutat.

A háztartási szénfogyasztás az 1936. évben az előző évvel szemben csupán 1·99%-kal, tehát lényeg-telenül emelkedett.

A brikettfogyasztás az előző évhez képest 6·28%-kal visszaesett. Tekintettel arra, hogy hazai brikettgyáraink évi termelési kapacitása 100—120

ezer vagon, amivel szemben 1936. évi termelésünk csupán 33.000 vagon volt, megállapíthatjuk, hogy brikettgyáraink az 1936-os évben is csupán kapacitásuknak 30%-a erejéig voltak kihasználva. A brikettfogyasztás csökkenése egyfelől a közönségnek e termékkel szemben, bár indokolatlanul, de még mindig táplált idegenkedésében, másfelől pedig az 1936-os év első hónapjainak enyhe időjárásában találja magyarázatát, amit az a körülmény is igazol, hogy a brikettfogyasztásban bekövetkezett csökkenésnek majdnem teljes mennyisége az év első felére esett.

Az utolsó évek tapasztalatai bebizonyították, hogy a hazai termelés teljes mértékben ki tudja elégíteni a *fűtőszükségletet*. Míg 1929-ben 45·8 millió pengő értékben hoztunk be *szén*, az 1936. évben már csak 1,914.591 q külföldi szén került behozatalra 5,706.000 pengő értékben. Bár az előző évhez viszonyítva emelkedett, mégis az 1929. évhez képest jelentősen csökkent a *koks*-behozatalunk is, amennyiben az 1929. évi 56.071 vagonos, 25·8 millió pengő értékű koksimporttal szemben az 1936. évben már csak 27.334 vagon koks került behozatalra 8·6 millió pengő értékben.

Szénbehozatalunk az 1935. évvel szemben 1·55%-kal, míg koksbehozatalunk 54·06%-kal emelkedett. A behozott külföldi *szén* jóformán kizárólag a gázgyárak használták fel és az ipar fogyasztására csupán 403 vagon, a háztartásokéra pedig 33 vagon esett.

A behozott külföldi koks 27.334 vagonos mennyiségéből 27.297 vagon, tehát jóformán a teljes mennyiség az ipar által nyert felhasználást. A koksbehozatal nagyarányú emelkedése a nehézipar fokozott foglalkoztatottságában és a vasműveknek ezzel együttjáró koks-szükséglet-emelkedésében találja magyarázatát.

A behozatalra kerülő kokszból 14.000 vagon cseh, 13.200 vagon német és 150 vagon lengyel eredetű volt.

Az 1936. évi kivitelünk 2,066.803 q volt és az előző évvel szemben súlyban 3·59%-os visszaesést mutat. Ausztria felé irányuló kivitelünk jóformán nem változott, míg a Cseh-Szlovákia felé irányuló emelkedett. Jugoszlávia felé irányuló kivitelünk ez évben is újból csökkent, ami főleg az aldunai hajózásnak olajtüzelésre való áttérése folytán következett be. Olaszországi kivitelünk esett vissza százalékosan a legnagyobb arányban, ami a szankciós intézkedések teljes megszüntetésével állt összefüggésben.

A hazai bányák *eladási árai* az 1936. év folyamán is változatlanul az előző évi árnívón mozogtak annak ellenére, hogy a termelési költség számos alkatelemének drágulása az eladási árak fel-

emelését tette volna szükségessé. Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a nyersanyag és egyéb segédanyagok árának folytatódó drágulása következtében a termelési költség állandó további emelkedése észlelhető.

A foglalkoztatott bányamunkások létszáma az utolsó 8 év december hónapjában a következő volt:

Év	Munkáslétszám
1929	35.564
1930	31.690
1931	33.751
1932	32.846
1933	35.168
1934	34.962
1935	35.354
1936	36.551

Majd Schanzer Pál dr. tette meg jelentését az 1936. évi *fabehozatalról*:

Az 1936-os esztendőben Magyarország fabehozatala, az előző esztendők emelkedő tendenciáját folytatva, újabb lényeges növekedést mutat. Ez az emelkedés aránylagosan is, Magyarország összes behozatalához viszonyítva, nagy eltolódást mutat a fabehozatal javára, mert az 1936. évi 47·9 millió pengő értékű fabehozatal kereken 11%-át teszi a behozatal összértékének, míg az 1935. évi 36·7 milliós import csak 9·1%-át jelentette az összértéknek.

Ez az emelkedés az áraknak az elmúlt év utolsó harmadában történő állandó emelkedésével is összefügg, úgyhogy tiszta képet csupán a *mennyiségi* behozatali adatok összehasonlításánál látunk. E szerint az 1936. évi 95.730 vagónnyi összbehozatal az előző évi 79.000 vagónnal szemben 16.730 vagónos, vagyis 21·2% emelkedést mutat.

A gazdasági javulás mai állapotában érdekes összehasonlítani az utolsó tíz év fabehozatali adatait:

1927-ben az összbehozatal 272.000 vagón volt, s 1928-ban 294.000 vagónra emelkedett. Ezekben az esztendőkben azonban még jelentékeny mennyiségű volt Magyarország *tűzifabehozatala*, mert egyedül a tűzifa 1927-ben 153.000 vagón s az 1928/29. években 170.000 vagón volt. Ezért összehasonlító adatainknál a tűzifabehozatalat, mely az utolsó években már csak 14—20.000 vagón között ingadozott, teljesen kikapcsoljuk.

A kemény és lágy *gömbfa-, faragottfa- és fűrészanyag* behozatal tíz év előtt 102.732 vagón volt. Ettől az időtől kezdve ezeknek a cikkeknek a behozatala állandóan csökkent. Ezért indexünk alapjául az 1927/28. évek átlagát vesszük. Ettől kezdve behozatalunk a következőképpen alakul: állandóan süllyed 1933-ig, amikor 43.793 vagónnal eléri mélypontját, s amikor indexünk 34·7-et mutat. Innen kezdve emelkedés áll be.

É v	Behozott mennyiség vagón	Index (1927-28 = 100)
1933 . . .	43.793	34·7
1934 . . .	61.469	48·7
1935 . . .	62.580	49·5
1936 . . .	79.090	62·6

1934-ben és 1935-ben emelkedett az import, de még mindig kb. 64.000 vagónnal kisebb az 1927/28. évi behozatalnál (bár kb. 18.000 vagónnal több, mint a mélyponton volt). Újabb ugrást jelent az 1936-os év a 79.090 vagónos mennyiségével. Az index már 62·6, úgyhogy a tíz év előtti magas behozatallal szemben csak 47.200 vagónnal kevesbegett, de a mélypontnál 35.300 vagónnal több. Ha a mélypontot vesszük indexszámításunk alapjául, a múlt évi import indexe 180·6-et mutat.

Ez alatt a tíz év alatt érdekes eltolódás mutatkozik a fabehozatalnál *származási országok* tekintetében is, mert míg a múltban puha-, fűrészelt- és bárdolt faanyagunk túlnyomó részét Romániából és Cseh-Szlovákiából hoztuk be és Ausztria csak főképpen a Dunántúl nyugati részére szállított, addig az utolsó esztendőben Ausztria behozatala kormányintézkedések folytán erősen emelkedett, úgyhogy behozatala 1936-ban több, mint 32.000 vagón, amit csak Románia múlt felül kereken 36.000 vagónnyi behozatalával. Erősen visszaesett Cseh-Szlovákia részesedése, amely kereken 19.000 vagón volt. Ebből fenyőgömbfa és bányafa 15.000 vagón, fűrészelt faáru pedig 2.300 vagón. Az utolsó évben jelentékenyebb eltolódások mutatkoznak az egyes országok között az előző évi összebehozatalban való részesedésükhöz képest, bár valamennyinek a behozatala emelkedőben volt.

Az 1935. évi adatokat ugyanis 100-zal alapulvéve, az 1936. év változás 121-es emelkedő indexet mutat. Ebből az egyes országok részesedésének emelkedését a következő indexszámok mutatják:

Ausztria	107·7
Cseh-Szlovákia	109·6
Románia	124·1
Jugoszlávia	313·8

Csökkenés csupán Lengyelországnál jelentkezik, indexszáma 45.

Az értékváltozási index az előző esztendővel szemben 130·4, ami a nagy északi termelő országok árainak erősen emelkedő hatását érezteti már a mi szállító országainkban is.

Igen nagy emelkedést tüntet fel a vasúti talpfa 3.700 vagónnyi behozatala az előző évi 200 vagónnal szemben. Sajnos, a magyar talpfa-termelés állandó csökkenése arra kényszerít bennünket, hogy ilyen nagy tételű talpfa-behozattal kell számolnunk a jövőben is.

Fenyő Emil ismertetése a *bútorexport* helyze-

tét vázolta a következőképen:

A magyar bútorexport elmúlt 1936-os esztendeje meglehetősen változatosan alakult. Bizonyos mértékig hátrányosan befolyásolta az üzletmenetet a faiparban törvényesen korábban bevezetett maximális 8 órás munkaidő. E tényezőkön kívül még ugyancsak károsan hatott versenyképességünkre az az áremelkedés, amely az év folyamán a legfontosabb faipari nyersanyagokban: a fában, furnírban, enyvben stb. idehaza bekövetkezett.

Exportunk furníros fényezett fabutorokban főleg Anglia, Olaszország, s kisebb mértékben Hollandia, valamint Dél-Afrika és az U. S. A. felé irányult.

Mennyiségileg legszámottevőbb exportunk az angliai volt, ahová bútoraink az addicionális keretben szállították ki. Míg 1935-ben 1,200.000 pengő volt az ideirányuló exportérték, addig 1936-ban már 1,500.000 pengő értékű fabútort vittünk ki. Főleg a jóminőségű hálósobagarnitúrákat kereste az angol piac és ha csak a hazai nyersanyagárak emelkedése és a munkabérek alakulása, valamint az addicionális exportengedélyi feltételek módosításai ellenkező hatást nem produkálnak, úgy a fejlődésnek ez az irányvonala emelkedni fog. Sajnos azonban, a rezsiköltségek, valamint a nyersanyagárak kb. 10%-os áremelkedése e tekintetben gondot okoz az exportban érdekeltnek.

Olasz exportunk az 1936. évben az abesszín háborús konfliktus, főleg pedig a líra 40%-os leértékelésének jegyében állt. Az a bizonytalanság, amit ezek a kockázati faktorok teremtettek, teljes mértékben éreztette hatását exportunkra, amely már a korábbi években is erősen csökkenő tendenciát mutatott, úgyhogy az 1936. évben már csupán 335.000 pengő értékű fényezett furníros fabútor ment ki az 1935. évi 436.000 pengős értékkel szemben. Amennyiben nem sikerül a leértékelt líra megfelelően csökkent pengőellenértékét a szükséges nivóra hozni, úgy nem számolhatunk az export olasz irányú emelkedésével, sőt megtarthatásával sem.

Hollandiába ugyancsak az exklíring államokra érvényes addicionális keretben mehetett ki bútor, azonban a holland beviteli kontingensek megszüntetése óta eltelt kis idő még nem volt elegendő arra, hogy ez irányban végleges helyzetkép alakuljon ki. Az 1936-ban kivitt bútor mennyisége még nem volt számottevő.

Sajnos, még mindig az a helyzet, hogy több más cikkhez hasonlóan a bútor is más, távolabbi és kevésbé természetes exportpiacok felé kénytelen orientálódni, mert évtizedes piacai, mint pl. Jugoszlávia, Ausztria, Cseh-Szlovákia stb. a bevétel elől elzárkóznak.

A szakosztály végül a szilárd tüzelőanyagok, a

fa és faárak, a parafa és parafaárak, végül a botok egységértékeit állapította meg.

A VII. szakosztály — Szávost Zoltán m. kir. keresk. főtanácsos szakosztályelnök elnöklete alatt — f. évi április hó 7-én tartotta ülését. Jelen voltak: *Dukes József*, *Fürst Márton* ker. tanácsos, *Halmy Gyula* m. kir. kormányfőtanácsos, *Helvey Elek*, *Müller József*, *Pserhoffer Arnold* keresk. tanácsos, *Schön Győző* és *Véssei Ede* dr. m. kir. kormányfőtanácsos tagok, *Lindner Dániel*, *Sárkány Ferenc* és *Szegő Béla* szakértők.

Az ülésen *Müller József* számolt be a szakosztály körébe tartozó áruk termelési, forgalmi és árviszonyairól.

Az idetartozó áruk, illetve vegyészeti iparágak helyzetében 1936-ban az előző évihez képest javulás állapítható meg és a gyárak foglalkoztatottsága általában emelkedést mutat.

A kénsavtermelő üzemeknél, amelyek foglalkoztatása szorosan összefügg szuperfoszfáttermelésünk mértékével, jöllehet csak körülbelül 57% erejéig voltak kihasználhatók, mégis emelkedés állapítható meg 1935-tel szemben, miután az általános ipari konjunktúra következtében az ipari kénsavszükséglet is magasabb volt.

A szuperfoszfátgyártás a gabonaárak emelkedése folytán a múlt évihez képest intenzívebb volt. A fogyasztás 15%-kal emelkedett, de az üzemek össztermelő kapacitása mégis csak 26% erejéig volt kihasználható, miután a szuperfoszfát-műtrágya alkalmazása még távolról sem éri el a világválság előtti fogyasztást.

A rézgálictermelés a múlt évi esős nyár következtében lényegesen nagyobb forgalomra tekinthet vissza, miután a rézgálicfogyasztás 1935-tel szemben körülbelül 30%-kal emelkedett.

A sósavgyártás a textil-, bőr- és zománcipar nagyobb termelése következtében aránylag a legjobban volt foglalkoztatva. A termelőképeség mintegy 70%-ig volt kihasználható.

A szulfát-, kristályos glaubersó- és kristályos keserűsó-üzemek a múlt évihez képest kevesebbet termeltek, aminek oka elsősorban az, hogy az újabb kereskedelmi szerződések alapján történő fokozott behozatal erős versenyt támasztott. Különösen szulfátból igen nagy készlet maradt raktáron.

Az enyvtermelés a teljesítőképesség 40%-a volt. E cikkben jelentékeny exportot bonyolítottunk le a világ legtávolabbi országaiba is. Az üzemek teljesítőképessége belföldi nyersanyaghiány miatt nem volt kellőképpen kihasználható.

Egyéb, a textiliparban felhasználásra kerülő segédanyagok gyártása a különböző melléküzemek kapacitását 50—60%-ig vette igénybe.

A vegyészeti nagyipar egyébként folytatja abbéli törekvését, hogy új termelési ágakat vezesson.

sen be és az elmúlt évben is számos új cikk gyártását kezdte meg.

A nyersanyag beszerzésének nehézségei a Magyar Nemzeti Bank gyorsabb és könnyebb devizakiutalásai következtében enyhültek, úgyhogy azok beszerzése körül különösebb nehézségek nem merültek fel. A nyersanyagok ára részben a nyugati államok pénzürtékének változásával összefüggésben emelkedett, részben — mint pl. a réz — a világpiaci helyzet folytán. A réz körülbelül 100%-kal drágult, aminek következtében a rézgalic árát is a földművelésügyi minisztériummal egyetértően lényegesen fel kellett emelni.

Az eladási árak a belföldi piacon általánosságban alig változtak, kivéve az imént említett rézgalicot, jóllehet a nyersanyagok ára és a fuvarok az egész vonalon emelkedő tendenciát mutattak.

A szakosztály ezután a savak, alkáliák, sók, cseppfolyósított gázok, mesterséges trágyák, enyv és enyvtermékek, finomított vegyi készítmények és azok nyersanyagai, a kősó, végül a csontszén egyiségértékeit állapította meg.

A IX. szakosztály ülése f. évi április hó 9-én folyt le *Bun József* m. kir. kincstári főtanácsos szakosztályelnök elnöklété alatt. Jelen voltak: *Baeder Hermann* kereskedelmi tanácsos, *Berczeli Harry* dr. m. kir. kormányfőtanácsos, *Dukes József*, *Helvey Elek*, *Horváth Jenő* kereskedelmi tanácsos, *Keleti Kornél* dr. m. kir. kormányfőtanácsos, *Krayer Gyula* kereskedelmi tanácsos, *Majthényi Béla* m. kir. kormányfőtanácsos tagok, továbbá *Dán János*, *Felber Géza*, *Kellner Artúr*, *Leiner Ferenc* és *Majthényi László* szakértők.

A szakosztályelnök kegyeletes szavakkal emlékezett meg a szakosztály elhunyt tagjáról, *Neruda Nándor* m. kir. kormányfőtanácsosról, aki hosszú időn keresztül nagy szakértelemmel, buzgó, odaadó munkássággal szolgálta a szakosztály s ezen keresztül a Bizottság ügyeit. Majd *Majthényi Lászlót* köszöntötte, a *Majthényi Béla* droguista-cég beltagját, abból az alkalomból, hogy őt a Bizottság elnöksége szakértőként meghívta.

Ezután *Keleti Kornél* dr. a szakosztály ügykörébe tartozó áruk termelési és értékesítési viszonyait ismertette:

Az 1936-os év a világkonjunktúra jegyében hatalmas lépés volt az 1929. évi rekord elérése felé: sok helyütt elérte, sőt túlszárnyalta az 1929. év termelési és fogyasztási eredményeit és munkáskéz-foglalkoztatási arányszámát. Hazánkban ily haladásról nem tehetünk jelentést. Megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy lassú javulás észlelhető, de ez többet nem tehet ki, mint 3, néha 6%-ot. Ez a növekedés semmiképp sincs arányban a külföldi konjunktúra emelkedésével. Bár a lassú javulás kevésbé van kitéve a konjunktúravonal megrázkód-

tatásainak, mégis a termelés kiegyensúlyozottsága nem érhet fel az elmaradt emelkedés kiesésével.

A tavalyi, 1936-os termés jó volt, de ennek hatása inkább az 1937-es évben fog érezhetővé válni, s így nagyon hátramaradt a mezőgazdasági lakosság átlagos anyagi helyzetének javulása. Igaz, hogy a mezőgazdaság és az állattenyésztés termékei fokozatosan drágultak, de az értékesítési viszonyok sokszor nem annyira a termelőnek, mint a viszonteladónak adtak hasznot. A mezőgazdasági áraknak ez az emelkedése megnehezítette az ipari termelés és a polgári lakosság helyzetét s így a főváros és általában a városok felvevőképessége lényegesen visszament a falu népéhez képest. Rendkívül megnehezítik azonban a magyar konjunktúra fellendülését a nehéz hitelviszonyok, a nagy pénztelenség.

Békeidőben a konjunkturális kezdet a szén-, a vas-, a nehéziparban indult meg, utána az építkezési, ruházkodási és legvégül az élelmiszerpiac mutatott fellendülést. Ma az általános nagy európai gazdasági javulás megindítását a fegyverkezési láz adta meg, kísérte sok más jelenség, így pld. egyes országok (pl. Spanyolország) kiesése a termelés keretéből, a fokozott olasz, német, francia investíciós program, a két egymásután következő amerikai rossz termés, az angol prosperitás és nem kevésbé az Egyesült Államok óriási foglalkoztatási munkaprogramja. Az egész elmúlt évet a nyersanyagfogyasztás fokozatos emelkedése jellemezte, a sokszor spekulációs jellegű, ha robbanásszerűen csak rövid időre is történő hirtelen árfelszökés a fémek, főleg a nemes fémek és ezek termékei piacán. Ma már a vas is drágult, még a szén várát magára. Úgyszólván az összes építkezési anyagokban fokozott kereslet áll fenn. Bizonyos nyersanyagoknál, amelyek közvetve a hadi felszerelést szolgálják, nyersanyaghiány okozta a drágulást. Számos más ipart az általános fokozott kereslet rántott magával a többtermelés útjára. Lényeges változást fog okozni az egész vegyészeti iparban a fa és cellulóze hatalmas áremelkedése, miután ezekben a cikkekben fokozott kereslet mutatkozik a műanyagok gyártásánál (műfonál, műlakk stb.) tapasztalt rendkívüli kereslet miatt. Ez az áremelkedés rendkívül súlyosan érint bennünket, mert nemcsak nyersanyagról, hanem szükséges csomagolási eszközről is van itt szó.

Magyarországon saját piacunkon drágulás nem következett be, csak egyes, főleg fémből készült cikkek drágultak meg automatikusan. A termelők, félve a fogyasztás elmaradásától, magukra vették a nyersanyag, a rezszi emelkedő tételeit. Az év vége felé csekély áremelkedés állott be a gummi, a textil, a fémsók és a papírneműek árjegyzésében. Egészben véve nyugodtnak ítélni a magyar piac és lehet, hogy ehhez lényegesen hozzájárult az a

gazdasági szordino, amelyet a Nemzeti Bank pénz- és hitelfékezése adott meg.

Sajnos, az exportban az egész vegyészeti ipar jelentősége állandóan romlik. A német vegyészeti ipar nagy versenye mind jobban és jobban kiélesedik, ezzel szemben a hazai ipar az eddig élvezett exportelőnyöket is, amelyek pedig csekélyek voltak, elveszíti. Már pedig az export szükséges kultúrtényező egy ország ipargazdaságában és nevelő termelési iskola, amelynek hiánya és kiveszése, különösen a mai elzárkózottság ideje alatt, pótolhatatlan veszteség a nemzet ipari jövője számára.

Krayer Gyula a gyantafélék piaci helyzetéről számolt be:

A gyantaféleségekből 1936-ban a 347. tétel alá tartozó fenyőgyantából 38.714 q volt a behozatalunk, 1,1 millió pengő értékben. Tekintve, hogy hazánkban megfelelő fenyőerdők rendelkezésre nem állanak, fenyőgyantatermelésünk nincs s így e cikkből nincs kivitelünk. A fenyőgyanta áralakulása 1936-ban erősen emelkedő irányzatú volt, úgy, hogy az év elején érvényben levő 35 pengős árak az év végével közbenső ingadozás nélkül a duplájára emelkedtek. Ennek egyrészt a világ hadfelszerelési iparának részéről mutatkozó nagyobb árkereslet, másrészt a termelés csökkentését célzó mesterséges beavatkozás volt az okozója. Az utóbb említett intézkedésre azért volt szükség, mert a gyanta éppen úgy, mint más mezőgazdasági termék, áralakulásban nem tudott az iparcikkek áraival összhangba kerülni, s így a termelésnek mintegy 25%-kal való csökkentésével kellett az árú kínálatot kisebbiteni. A termelők az Egyesült Államokban hitelt is kaptak, nehogy kénytelenek legyenek termékeiket pénzhiány miatt egyszerre piacra dobni. Az így előállított mesterséges áruhiány folytán más termelési helyű: francia, görög fenyőgyanták iránt a kereslet megnövekedett, minek folytán a fenyőgyanták ára is az amerikai gyanta árához igazodott. A most piacra kerülő új gyantatermés árkinálatai a régi terméksészlet árához viszonyítva valamivel olcsóbbak (régii áru 68 P, új termés 62 P), ez az árkülönbözet azonban rövidesen ki fog egyenlítődni.

Ha a gyanta áralakulására néhány évre visszapillantunk, úgy megállapítható, hogy 1936 elején volt a gyanta a legolcsóbb.

A 346. tétel alá tartozó gummigyantákból az összes behozatal 45 q volt, ami 5 ezer P-t tett.

A 348. tétel alá tartozó sellak-, kopál-, dammár- és borostyánkőgyantából összes behozatalunk 1.810 q volt 193 ezer P értékben. Az e tétel alá tartozó csoportnak a sellak teszi ki a zömét, amely ár tekintetében a békebeli árak alatt mozog. Ennek oka főképen az, hogy az iparban vesztett a jelentőségéből, tekintve, hogy a bútorigarban a nitrocelluloze nyert nagymérvű alkalmazást, a grammofonlemez-

gyártásnál viszont a műgyanták alkalmazása kiszorította. Az árképzés a statisztikai adatok alapján nehezen ellenőrizhető, mert igen sokféle minőségben kerül forgalomba.

Kádár Gyula jelentése a vegyészeti ipar helyzetét általánosságban ismertette:

A magyar vegyészeti ipar és kereskedelem nagy bizakodással nézett az 1936-os üzletév elé. A bizakodás jogosult volt, hiszen a külföldi hírforrások, főleg a nyugati országokból, állandóan emelkedő forgalomról szóló jelentésekkel szolgáltak. A nyersanyagszükséglet emelkedése, amely nagyrészt az egyes államok hadfelszerelési iparának fokozott foglalkoztatottságával áll összefüggésben, folytatódik napjainkban is és így a kereslet elsősorban a különféle fémek, kenőolajok, ricinusolaj, glicerin és hasonló vegyszerek iránt mutatkozik.

Mi sem természetesebb, mint hogy ennek a jelenségnek a hatása a magyar vegyszerpiacon is megfelelő mértékben nyilvánult meg. A fokozottabb kereslet egyes anyagokban áruhiányt és ennek természetes következményeként úgy az érintett nyersanyagoknál, valamint az ezekből előállított készárúknál áremelkedést idézett elő. Ez utóbbi hazánkban még nem érvényesült teljes mértékben, egyrészt, mert az importőröknek a behozatali és devizaátutalási nehézségek ellenére nagyobb mennyiségekben fedezeti vásárlásokat sikerült eszközölniök, másrészt mivel a készárúkat előállító gyár- vállalatok a fogyasztóközönség teherbíró képességével számolni kénytelenek és inkább a drágulás egy hányadát átmenetileg magukra vállalják, csak hogy üzemük kapacitásának jobb kihasználását biztosíthassák. A nyersanyagokban bekövetkezett drágulás miatt mégis kénytelenek voltak a faggyú, kókuszolaj, gyanta és különféle zsiradékok, valamint fémárú behozatalával, továbbá a mosószappanok, sztearin stb. előállításával foglalkozó vállalatok áraikat több ízben felemelni. A belföldön előállított anyagok közül jelentősen emelkedett a glicerin, valamint a naftalin ára is.

A vegyészeti ipart illetően az 1936. év forgalma nagy általánosságban kielégítőnek mondható. Szomorú jelenség azonban, hogy a vásárló közönség mindinkább az alacsonyabb árúvárujú árucikkeket keresi, aminek okát abban látjuk, hogy a köz- és magántisztviselők, tehát éppen az az osztály, melynek kultúrigényétől függ a jobb minőségű áruk forgalma, ma nincs olyan anyagi viszonyok között, hogy ebbeli igényeit megfelelően kielégíthetné. Ez a jelenség a legnagyobb mértékben a kozmetikai ipart és kereskedelmet sújtja.

Örvendetes viszont a hazai vegyészeti ipar további egészséges fejlődése. Magas színvonalon álló szakmabeli gyáraink az elmúlt esztendő folyamán ismét számos olyan — főleg a textiliparban hasz-

nállatos — vegyészeti nyersanyagoknak, továbbá kisipari, háztartási és kozmetikai cikkeknek, valamint gyógyszervegyészeti készítménynek gyártására rendezkedtek be, amelyeket ezideig vámkülföldről voltunk kénytelenek behozni.

Sajnálatos viszont, hogy vegyészeti iparunk kivitele, ha kis mértékben is, de mégis csökkent. Ennek oka egyrészt a mindinkább súlyosabbá váló különféle hivatalos rendszabályozás és kiviteli korlátozás, devizarendelkezés stb., másrészt egyes kül-

földi államok exporttámogató politikája, mely az egészséges versenynek gátat vet. Kivételt csak egyes különleges üzletágak tesznek s itt elsősorban gyógynövénykivitelünket kell megemlítenünk. Ebben az üzletágban az elmúlt 1936. esztendőben is jelentős kiviteli üzletet bonyolítottunk le.

A szakosztály végül a keményítő, ragasztószerrek, pirotechnikai készítmények, festékek, gyanták, gyógynövények, aszfalt, szén- és falepárlási termékek egységértékeit állapította meg.

Külföldi statisztikai társaságok.

Sociétés de statistique de l'étranger.

Községi Statisztikai Munkaközösség. Berlin.

(*Arbeitsgemeinschaft für gemeindliche Statistik.*)

Ez a „Deutscher Gemeindetag“ kebelében munkálkodó testület tulajdonképpen a német városi statisztikusokat tömöríti. Ülésszaki beszámolók mellett kiadott egyetlen nagyobb — rendszeres — közleménye, a „Statistisches Jahrbuch deutscher Gemeinden“ nagyban-egészben szintén a német városok közismert tartalmas statisztikai évkönyvének folytatása; ez a mű csak egyes táblázataiban, egyre kisebb lélekszámú községkategóriák bevonásával (jelenleg néhány táblázata a tízezres alsó határig öleli fel a községeket), fokozatosan épül ki szorosabb értelemben vett községstatisztikai évkönyvvé. A nagy kiadvány a német Községi statisztikai munkaközösség és a „Deutscher Gemeindetag“ közös publikációja; az utóbbi intézmény ezenkívül „Der Gemeindetag“ c. folyóirata „Gemeinden und Statistik“ c. rendszeres fejezetében és külön „Vierteljährliches Kommunalpolitisches Zahlenspiegel“ c. újabb közleményében is szolgálja — a Községi statisztikai munkaközösség tagjainak támogatásával — a nagymultú német városi és községi statisztika ügyét. A Községi Statisztikai Munkaközösség évente a Németbirodalom más és más városában rendezi közgyűlését. Az 1937. évi közgyűlés június 15-én és 16-án Düsseldorfban folyt le *Morgenroth W.* elnök vezetése alatt. A közgyűlésen a Munkaközösség tagjai igen nagyszámban jelentek meg, azonkívül azonban a birodalmi, országos, sőt egyes külföldi statisztikai hivatalok vezető tisztviselői, továbbá más (egyetemi és magán-) statisztikusok is szép számmal vettek rajta részt.¹⁾ Az értekezlet-

szzerű közgyűlés nagyobb részét bizottsági tárgyalások foglalták el (a 6 bizottság ülésén több mint 60 jelentés tárgyalatott). Teljes ülésén két nagyobb — időszerű — téma alkotta alapos megvitatás tárgyát, ú. m.:

A statisztikai árhírszolgálat feladatai és határai.

A városterületbeosztások szabályozása, mint a közigazgatási praxis és a tudomány követelménye.

Német Statisztikai Társaság. (*Deutsche Statistische Gesellschaft.*) Ezévi közgyűlését (egyetlen évi ülését) mintegy száz német és néhány külföldi statisztikus jelenlétében *Zahn* elnök irányítása mellett június 17-én Düsseldorfban rendezte meg. Napirenden a következő három előadás szerepelt:

Északnyugateurópai gazdaságközösségek.

A motorizálás statisztikai megvilágítása.

A gyakorlati statisztika a térbeli rendezések szolgálatában.

A Társaság tagjainak száma 244; ebből aránylag sok: 34 külföldi tag.

Belga Statisztikai Társaság. (*Société Belge de Statistique.*) Az 1935-ben alakult¹⁾ egyesület (elnöke: *Julin A.*) eddigi ülésein a „Revue de l'Institut International de Statistique“ közlései szerint a következő kérdések tárgyalattak:

A belső vándorlások Belgiumban.

Az 1929. évi belga mezőgazdasági számlálás.

Az alapvető ármozgalmak befolyása a gazdasági életre 1800—1930-ban.

A statisztika a vetítövászonon (megfilmésített statisztika).

Az 1928. évi genfi gazdaságstatisztikai egyezmény.

A belga családi segélyezések kiegyenlítőpénztárainak statisztikája.

Rádióstatistika.

Az első árstatisztikai kísérletek a XVIII. században.

¹⁾ A nagy részvételt elősegítette, hogy ezúttal is a Munkaközösség üléséhez kapcsolódóan zajlott le a Német Statisztikai Társaság közgyűlése, továbbá a német hivatalos statisztikusok értekezlete, amely utóbbira a birodalmi és az országos statisztikai hivatalok képviselőin kívül ez alkalommal — tudtunkkal első ízben — a városi statisztikusok is testületileg hivatalosak voltak. Az utóbbi értekezleten egyébként főleg az 1938 májusra tervezett német népszámlálásról esett szó.

¹⁾ L. M. Stat. Szemle 1935. évf. 822. l.

nállatos — vegyszeti nyersanyagnak, továbbá kisipari, háztartási és kozmetikai cikkek, valamint gyógyszervegyészeti készítmények gyártására rendezkedtek be, amelyeket ezideig vámkülföldről voltunk kénytelenek behozni.

Sajnálatos viszont, hogy vegyszeti iparunk kivitele, ha kis mértékben is, de mégis csökkent. Ennek oka egyrészt a mindinkább súlyosabbá váló különféle hivatalos rendszabályozás és kiviteli korlátozás, devizarendelkezés stb., másrészt egyes kül-

földi államok exporttámogató politikája, mely az egészséges versenynek gátat vet. Kivételt csak egyes különleges üzletágak tesznek s itt elsősorban gyógynövénykivitelünket kell megemlítenünk. Ebben az üzletágban az elmúlt 1936. esztendőben is jelentős kiviteli üzletet bonyolítottunk le.

A szakosztály végül a keményítő, ragasztószer-ek, pirotechnikai készítmények, festékek, gyanták, gyógynövények, aszfalt, szén- és falepárlási termékek egységértékeit állapította meg.

Külföldi statisztikai társaságok.

Sociétés de statistique de l'étranger.

Községi Statisztikai Munkaközösség. Berlin.

(*Arbeitsgemeinschaft für gemeindliche Statistik.*)

Ez a „Deutscher Gemeindetag“ kebelében munkálkodó testület tulajdonképpen a német városi statisztikusokat tömöríti. Ülésszaki beszámolók mellett kiadott egyetlen nagyobb — rendszeres — közleménye, a „Statistisches Jahrbuch deutscher Gemeinden“ nagyban-egészben szintén a német városok közismert tartalmas statisztikai évkönyvének folytatása; ez a mű csak egyes táblázataiban, egyre kisebb lélekszámú községkategóriák bevonásával (jelenleg néhány táblázata a tízezres alsó határig öleli fel a községeket), fokozatosan épül ki szorosabb értelemben vett községstatisztikai évkönyvvé. A nagy kiadvány a német Községi statisztikai munkaközösség és a „Deutscher Gemeindetag“ közös publikációja; az utóbbi intézmény ezenkívül „Der Gemeindetag“ c. folyóirata „Gemeinden und Statistik“ c. rendszeres fejezetében és külön „Vierteljährliches Kommunalpolitisches Zahlenspiegel“ c. újabb közleményében is szolgálja — a Községi statisztikai munkaközösség tagjainak támogatásával — a nagymultú német városi és községi statisztika ügyét. A Községi Statisztikai Munkaközösség évente a Németbirodalom más és más városában rendezi közgyűlését. Az 1937. évi közgyűlés június 15-én és 16-án Düsseldorfban folyt le *Morgenroth W.* elnök vezetése alatt. A közgyűlésen a Munkaközösség tagjai igen nagyszámban jelentek meg, azonkívül azonban a birodalmi, országos, sőt egyes külföldi statisztikai hivatalok vezető tisztviselői, továbbá más (egyetemi és magán-) statisztikusok is szép számmal vettek rajta részt.¹⁾ Az értekezlet-

szerű közgyűlés nagyobb részét bizottsági tárgyalások foglalták el (a 6 bizottság ülésén több mint 60 jelentés tárgyalatott). Teljes ülésén két nagyobb — időszerű — téma alkotta alapos megvitatás tárgyát, ú. m.:

A statisztikai árhírszolgálat feladatai és határai.

A városterületbeosztások szabályozása, mint a közigazgatási praxis és a tudomány követelménye.

Német Statisztikai Társaság. (*Deutsche Statistische Gesellschaft.*) Ezévi közgyűlését (egyetlen évi ülését) mintegy száz német és néhány külföldi statisztikus jelenlétében *Zahn* elnök irányítása mellett június 17-én Düsseldorfban rendezte meg. Napirenden a következő három előadás szerepelt:

Északnyugateurópai gazdaságközösségek.

A motorizálás statisztikai megvilágítása.

A gyakorlati statisztika a térbeli rendezések szolgálatában.

A Társaság tagjainak száma 244; ebből aránylag sok: 34 külföldi tag.

Belga Statisztikai Társaság. (*Société Belge de Statistique.*) Az 1935-ben alakult¹⁾ egyesület (elnöke: *Julin A.*) eddigi ülésein a „Revue de l'Institut International de Statistique“ közlései szerint a következő kérdések tárgyalattak:

A belső vándorlások Belgiumban.

Az 1929. évi belga mezőgazdasági számlálás.

Az alapvető ármozgalmak befolyása a gazdasági életre 1800—1930-ban.

A statisztika a vetítövászonon (megfilmésített statisztika).

Az 1928. évi genfi gazdaságstatisztikai egyezmény.

A belga családi segélyezések kiegyenlítőpénztárainak statisztikája.

Rádióstatistika.

Az első árstatisztikai kísérletek a XVIII. században.

¹⁾ A nagy részvételt elősegítette, hogy ezúttal is a Munkaközösség üléséhez kapcsolódóan zajlott le a Német Statisztikai Társaság közgyűlése, továbbá a német hivatalos statisztikusok értekezlete, amely utóbbira a birodalmi és az országos statisztikai hivatalok képviselőin kívül ez alkalommal — tudtunkkal első ízben — a városi statisztikusok is testületileg hivatalosak voltak. Az utóbbi értekezleten egyébként főleg az 1938 májusra tervezett német népszámlálásról esett szó.

¹⁾ L. M. Stat. Szemle 1935. évf. 822. l.

A statisztikai módszerek alkalmazása az üstökösök tanulmányozásánál.

A valószínűségszámítás logikai alapjai.

Beszámoló a Nemzetközi Statisztikai Intézet athéni ülésszakáról.

A belga mezőgazdasági jövedelem becslésének statisztikai módszere.

Statisztika és kartográfia.

A munkanélküliség statisztikája.

Statisztika és jog.

Cseh-Szlovák Statisztikai Társaság. (*Československá statistická společnost.*) A Mildschuch V. elnöklete alatt működő társaság¹⁾ 1936 óta évi négy ülésen a következő témákat vitatta meg:

Tanulmány a csehországi mezőgazdasági üzemek munkaintenzitásáról és produktivitásáról.

A cseh-szlovák munkanélküliségi statisztika metodológiájáról.

A születések heti ritmusa és évi ciklusa; a születési időpont bevallásának pontatlanságai.

Statisztikai kutatások a mezőgazdaság produktivitása és a népsűrűség s népességstruktúra közti kapcsolatokról.

A statisztika, a tudomány és az állam.

A városi (községi) statisztika, mint a racionalizálás és a községi igazgatás eszköze.

A mezőgazdaság Szlovákiában és a Ruténföldön a világháború előtt és után statisztikai megvilágításban.

A Társaság munkásságáról a cseh-szlovák statisztikai hivatal szemléje, a „Statistický Obzor“ számol be; egyes előadások az e folyóirat „Könyvtára“ címen megjelenő sorozat egyes számaiban kerülnek közlésre.

Finn Statisztikai Társaság. (*Société de Statistique de Finlande.*) Ennek az 1920 óta fennálló testületnek²⁾ elnöki tisztét újabb vezetői: *Modeen* és *Tudeer* után legutóbb *Lindberg* V. töltötte be. A Társaság évente két rendes (februári és októberi) ülést és esetleges rendkívüli ülést (üléseket) tart. 1935 óta megrendezett üléseinek napirendjén a következő előadások szerepeltek:

A statisztikai táblák szabványosítása.

A finn városok és községek új pénzügyi statisztikája.

¹⁾ V. ö. M. Stat. Szemle 1932. évf. 796. l.

²⁾ Az egyesület megalakítását és eddigi működését illetően v. ö. M. Stat. Szemle 1933. évf. 690. l.

Az ipari számlálások.

A finn népességi statisztika újjászervezése.

A finn hajózási statisztika fejlődése.

Az új finn létfenntartási index alapelvei.

Finnország, Svédország, Norvégia és Dánia fizetési mérlegei 1928—1935-ben.

Megemlékezés Westergaard Haraldról.

Lengyel Közgazdák és Statisztikusok Társaságának Statisztikai Szakosztálya. (*Société des Economistes et des Statisticiens Polonais. Section de Statistique.*) Elnöke változatlanul *Limanowski* Z.; működésének eredményei az anyaegyesület „Economista“ c. folyóiratában látnak napvilágot.

Svéd Statisztikai Társaság. (*Statistiska Föreningen.*) A *Linders* F. J. elnöklete alatt tevékenykedő egyesület hivatalos helyisége a svéd központi statisztikai hivatalban van.

Kanadai Allamtudományi Társaság. (*Canadian Political Science Association.*) Ez a társulat Kánadának nemcsak allamtudományi, hanem egyben statisztikai egyesülete is; elnöke ezidőszerint *Mackintosh* W. A. Kiadványa 1935 óta a „Canadian Journal of Economics and Political Science“ c. negyedévi folyóirat, mely a Társaság évi „Proceedings“-je helyébe lépett.

Indiai Statisztikai Intézet. (*The Indian Statistical Institute.*) Brit-India statisztikusainak ez a tudományos szerve ezévi közgyűlését 1937 április 27-én Calcuttában tartotta meg elnökének, a közgyűlésen 1937—1938-ra elnökké újraválasztott *sir Benthall* E. C.-nek távollétében alelnökeinek vezetése mellett. A 172 tagú intézmény munkásságát nemcsak több ülésen és helyi szerveiben (Poona, Mysore és Bombay) fejtette ki, hanem értékes statisztikai kutatómunkákat is kezdeményezett s nagyszámú ilyen munkálatot mindennemű (anyagi stb.) támogatással elősegített; ezt az is lehetővé tette, hogy az Intézet számoló- stb. gépeknek is birtokában van. Az Intézet folyóirata („Sankhya. The Indian Journal of Statistics“) nemzetközi szempontból is igen magas színvonalú; tartalma kivált matematikai statisztikai dolgozatokban gazdag. Az Intézetnek a statisztikai vizsgák megszervezése érdekében kezdett akciója sikeres befejezés előtt áll; az 1938 januárjára tervezett Indiai Statisztikai Konferencia előkészítése szintén előrehaladt.

Kína gazdasági adatai.

Données économiques de la Chine.

Kína a statisztika számára meglehetősen feltáratlan ország.

Még azt is nehéz megállapítani, hogy Kína földrajzi neve ma minő területre vonatkozik. A világháború óta hatalmas területdarabok szakadtak le Kína testéről. A szervezatlenség s egy erős központi hatalom hiánya folytán az ország könnyű prédául kínálkozott Japán expanziós s a Szovjet-Unió világbolsevizáló törekvéseinek. A levált, illetve külső területek némelyikének szuverénitása azonban nem teljes, ezeket a Kínai Birodalom részeinek tekinthetjük.

Forrásainknak e területek nagyságára vonatkozó adatai eltérőek, jeléül annak, hogy végleges és konszolidált területkialakulásról még nem lehet szó.

A különböző források, különösen a Népszövetség statisztikai évkönyve, a Statesman's Yearbook és a Gótai Almanach adatait összevetve, az utóbb nevezett forrásra alapítjuk az alábbi tájékoztatást:

	Terület	Népesség
Szorosabb értelemben vett Kína	5,839.500	482,025.000
Keleti Turkesztán (Szin-kiang),	1,425.000	2,700.000
Tibet	1,150.000	1,500.000
Kínai Birodalom . .	8,414.500	486,225.000
Mandzsukuó } önálló köz-	1,304.292	32,869.054
Mongólia } társaságok	1,525.700	540.000
Együtt . .	11,244.492	519,634.054

Kína, a legősibb monarchiák egyike, 1912 óta köztársaság. Tibet laza kínai fennhatóság alatt álló egyházi állam. Szinkiang külön tartomány kínai igazgatás alatt. Míg e két nagy területet Kínához számítják (dépendances), Mongólia és Mandzsukuó önálló állam. Mongólia 1931-ben alakult köztársasággá, ugyanakkor a Szovjet-Unióval baráti szerződést kötött s 1924. évi alkotmánya is szovjet-

mintára készült. (Belső Mongólia azonban egyes, Japán által elfoglalt részek kivételével, Kína fennhatósága alatt maradt.) Mandzsukuó 1931 óta Kínától független köztársaság.

Egyébként a kommunisták Kínában több bizonytalan kiterjedésű köztársaságot alapítottak, amelyek leveretésükkel megszűnteknek tekinthetők.

Kína lélekszámáról csak becslések állnak rendelkezésre. A Góthai Almanach 486 milliós adata maximálisnak látszik.

Gazdasági jelzőtáblánk adatai általában a Kínai Birodalomra vonatkoznak. A levált területek közül gazdaságilag igen értékes Mandzsukuó, amelynek adatait a gazdaságstatisztikai forrásmunkák rendszerint már külön közlik.

Kína mezőgazdasági állam, melynek igénytelen népe főleg növényi táplálékokkal él. Főterményei a rizs, a búza, a szójabab, a kukorica, az árpa, a repce, a tea, a dohány, a gyapot és a bambusz. Fája kevés. A bevetett terület búzából nagyobb (20·4 millió hektár), mint a nép főtáplálékát képező rizsből (17·9 millió hektár), a rizs termésmennyisége azonban a búzatermés súlyát kétszeresen is meg szokta haladni.

Az ország szén- és vízierőgazdagsága még kihasználatlan, főleg a háziipar virágzó. Selyem-, porcellán-, papír- stb. ipara igen régi. Kőszéntermelése 20 millió tonna körül mozog.

Vasútvonala kevés: 13.018 km. hosszú. Automobilállománya még nem tudta elérni az 50 ezer darabot. Míg Magyarországon 556 lélek, Kínában mintegy 10 ezer lélek esik egy automobilra. Főútvonalai a nagy folyóutak.

Külkereskedelmi mérlege rendszerint erősen passzív. Mint a 2. számú táblázat mutatja, Kína a legélénkebb árucserét az Egyesült Államokkal bonyolítja le. A második helyet rendszerint Japán foglalja el, de nagy a forgalma Németországgal s Nagy-Britanniával is.

1. Kína gazdasági jelzőtáblája.¹⁾ — *Tableau économique de la Chine.*¹⁾

Megnevezés — <i>Désignation</i>	Egység <i>Unité</i>	1932	1933	1934	1935	1936
Mezőgazdaság — <i>Agriculture</i>						
a) <i>Bevetett terület — a) Superficies ensemençées</i>						
Búza — <i>Froment</i>	1000 ha	20.715	19.524	19.534	20.807	20.369
Árpa — <i>Orge</i>	"	6.799	6.332	6.364	6.652	6.540
Zab — <i>Avoine</i>	"		920	1.022	1.088	1.063
Kukorica — <i>Maïs</i>	"	4.794	4.301	4.202	4.711	4.531
Rizs — <i>Riz</i>	"	17.329	18.588	18.399	18.600	17.870
Dohány — <i>Tabac</i>	"		528	523	548	544
Repee — <i>Colza</i>	"	3.755	3.656	3.826	3.781	3.927
Szójabab — <i>Soja</i>	"	5.367	5.296	5.215	5.158	4.885
Szézam — <i>Sésame</i>	"		1.561	1.441	1.341	1.428
Gyapot — <i>Coton</i>	"	2.279	2.485	2.763	2.152	3.454
b) <i>Termés — b) Récolte</i>						
Búza — <i>Froment</i>	1000 q	227.292	225.281	224.606	213.026	230.777
Árpa — <i>Orge</i>	"	80.800	74.150	80.300	79.056	81.374
Zab — <i>Avoine</i>	"		7.944	9.435	8.722	9.018
Kukorica — <i>Maïs</i>	"	69.747	57.494	55.592	68.444	64.160
Rizs — <i>Riz</i>	"	494.321	482.876	391.433	480.396	497.365
Dohány — <i>Tabac</i>	"		6.299	6.019	6.318	6.370
Repee — <i>Colza</i>	"	23.456	21.066	25.712	24.874	24.786
Szójabab — <i>Soja</i>	"	65.504	72.714	56.445	50.189	63.200
Szézam — <i>Sésame</i>	"		9.634	8.478	7.628	8.945
Gyapot — <i>Coton</i>	"	4.902	5.911	6.775	4.925	8.486
Ipari termelés — <i>Production industrielle</i>						
Köszén — <i>Houille</i>	1000 t	18.858	18.802	20.897		
Só — <i>Sel</i>	"	3.120	3.170	3.220		
Vasérc — <i>Minerai de fer</i>	"	1.198	1.127	1.350		
Acél — <i>Acier</i>	"	20	30	50		
Réz — <i>Cuivre</i>	"	0.4	0.5	0.5		
Kereskedelem és közlekedés — <i>Commerce et transports</i>						
Behozatal — <i>Importations</i>	1,000.000 kínai \$ <i>en millions de \$ chinois</i>	1.521	1.346	1.030	919	942
Kivitel — <i>Exportations</i>	"	570	612	536	576	707
Mérleg — <i>Balance</i>	"	951	734	494	343	235
Kereskedelmi tengerészeti hajóállománya — <i>Navires marchands</i>	1000 brutto tonn.	372	401	398	455	492
Kereskedelmi tengerészeti hajóinak forgalma: <i>Mouvement de ces navires:</i>						
betutott hajók — <i>arrivés</i>	1000 netto register tonn.	22.182	20.616	22.466	24.044	22.744
kifutott hajók — <i>partis</i>	"	22.359	20.386	22.453	24.062	22.481
Automobilállomány — <i>Automobiles</i>	szám - <i>nombre</i>	41.602	43.636	48.762	47.442	42.861
Árstatisztika és pénzügy — <i>Finances — Prix</i>						
A pénzegység ²⁾ %-os változása az arany paritáshoz viszonyítva — <i>L'unité monétaire²⁾ par rapport à la parité-or, %</i>	1929=100	52.5	49.4	48.7	52.0	42.2
Bankjegytorgalom — <i>Circulation des billets de banque</i>	1,000.000 kínai \$ <i>en millions de \$ chinois</i>	301	333	390	642	1.080
Állami bevétel — <i>Recettes de l'État</i>	"		829	853	958	991
Állami kiadás — <i>Dépenses de l'État</i>	"		769	853	961	991
Nagykereskedelmi index — <i>Indice des prix de gros</i>	1929=100	107.6	99.3	92.9	92.0	103.5
Megélhetési index — <i>Indice du coût de la vie</i>	"	110.4	99.4	98.3	98.9	105.0

¹⁾ Mandzsúria nélkül. — *Sans la Mandchourie.* — ²⁾ 1 arany kínai dollár = 2.39 aranypengővel. — 1 dollar-or chinois = 2.39 pengős-or.

Sources: — Forrásul az Almanach de Gotha 1937, a Statesman's Year-Book 1937, az Annuaire International de Statistique agricole 1937. és az Annuaire Internationale de Statistique, Société des Nations 1937. szolgáltak.

2. Kína külkereskedelmi forgalma országok szerint 1000 kínai dollárban.
Commerce extérieur de la Chine, par pays, en milliers de dollars chinois.

Ország — Pays	Behozatal — Importations		Kivitel — Exportations	
	1 9 3 5	1 9 3 6	1 9 3 5	1 9 3 6
Nagy-Britannia — Grande-Bretagne	98.070	110.497	49.458	64.884
Hongkong — Hong-Kong	16.816	17.795	94.502	106.547
India — Inde	35.470	24.719	20.328	18.685
Szovjet Köztársaságok Uniója — Union des Républiques Soviétiques	7.687	1.246	4.239	4.210
Franciaország — France	13.336	18.381	29.243	30.389
Singapore	10.313	10.837	12.907	15.655
Olaszország — Italie	12.903	12.225	7.665	3.389
Am rikai Egy. Államok — Etats-Unis	174.678	185.512	136.394	186.321
Japán — Japon	139.320	153.577	82.047	102.367
Németország — Allemagne	103.184	150.238	28.926	39.174

Kína külkereskedelmi forgalma áruk szerint 1000 kínai dollárban.
Commerce extérieur de la Chine suivant les marchandises, en milliers de dollars chinois.

	Behozatal Importations			Kivitel Exportations	
	1935	1936		1935	1936
Nyerspamut, fonál és cérna — Coton brut et fils de coton	45.184	39.883	Állati termékek — Produits animaux	80.256	103.985
Pamut félkészárúk — Demi-produits en coton	20.605	12.090	Nyers olajok és viaszok — Huiles brutes et cire	57.280	91.387
Gyapjú és gyapjúárúk — Laine et produits en laine	20.412	29.311	Magvak — Graines	49.001	40.805
Fém- és ércárúk — Articles en métal ou minerais	87.443	108.055	Nyers pamut — Coton brut	21.732	28.198
Halászati termékek — Produits de la pêche	19.028	17.793	Nyers selyem — Soie brute	35.679	36.713
Dohány — Tabac	1.301	17.389	Nyers- és elkészített bőr — Peaux brutes ou ouvrées	23.629	40.502
Vegyészeti anyagok — Matières chimiques	37.443	51.840	Tea — Thé	29.624	30.662
Festőanyagok és festékek — Matières colorantes et couleurs	37.612	41.193	Vegyészeti anyagok — Matières chimiques	5.388	6.176
Köszén, kokszt stb. — Charbon, coke, etc.	9.199	7.450	Fém- és ásványanyagok — Métaux et minéraux	43.575	56.743
Gépek — Machines	65.853	59.981	Darabárúk — Marchandises faites complètes par pièces	18.839	24.149
			Papírárúk — Articles en papier	4.810	5.498
			Gabonaneműek, stb. — Céréales, etc.	18.921	24.792
			Bab és borsó — Haricots et pois	5.255	8.278

Összefoglaló helyzetjelentés. Résumé de la situation en Hongrie.

1937. szeptember. — Septembre 1937.

Népmozgalom. — Munkapiac. — Termelés. — Kereskedelem és közlekedés. — Áralakulás. — Pénz és hitel.

Gazdasági jelzőtábla.
Rajzok a gazdasági jelzőtáblához.

Mouvement de la population. — Marché du travail. — Production. — Commerce et transports. — Mouvement des prix. — Monnaie et crédit.

Tableau économique.
Graphiques au tableau économique.

Résumé. Nous présentons les données relatives à septembre 1937:

Le nombre des nouveaux mariages a été de 5.987, soit un peu plus qu'au mois correspondant de l'année précédente (5.612); à cet égard, les trois premiers trimestres de l'année montrent également une augmentation (5%). Le nombre des enfants nés vivants (16.197) a été inférieur à celui du mois de septembre précédent (16.475); sous ce rapport, la période janvier-septembre accuse, elle aussi, une régression (1.4%) sur le chiffre correspondant de 1936. La mortalité a légèrement monté, le nombre des décès de septembre (9.692) dépassant celui d'il y a un an (9.537), et le chiffre des 9 premiers mois accusant également un accroissement (0.7%) sur celui de 1936. Par contre, l'accroissement dit naturel (6.505) est resté en septembre au-dessous du chiffre correspondant de 1936 (6.938) et pendant les 9 premiers mois de l'année, il a baissé de 6.2% par rapport à la même époque de l'année précédente. En septembre dernier, pour 1.000 habitants, la nuptialité a représenté 8.1; la natalité, en ne comptant que les enfants nés vivants, 22.0; la mortalité, 13.2; l'accroissement naturel, 8.8.

A la fin de septembre, les syndicats ouvriers ont noté 13.759 chômeurs (+332 par rapport au mois précédent; +173 par rapport à septembre 1936); le chômage saisonnier a atteint son maximum un mois plus tôt. L'augmentation eut lieu dans une catégorie non connexe à l'industrie; elle n'indique aucune décroissance de la bonne conjoncture industrielle.

La production de la houille et du lignite ont progressé en raison de la reprise économique et de causes saisonnières (par rapport au mois d'août dernier, +4.3% et +17.4%). Comparativement au mois de septembre précédent, la première a monté de 15.4%; la seconde, de 11.4%. Pendant les neuf premiers mois de 1937, la production charbonnière a atteint pour cette période de l'année son maximum depuis 1930, dépassant celle de l'année dernière de 8.8% pour la houille et de 16.1% pour le lignite.

La production de fer, progressant fort, a monté comparativement au mois d'août de cette année de 33.2% pour le minerai de fer et de 9.9

pour la fonte à affiner; par rapport au mois de septembre précédent, elle a augmenté de 21.4% pour le premier et de 16.1 pour la seconde.

Quant à la production d'électricité, elle a monté pour une bonne part en raison de causes saisonnières, s'élevant de 6.7% par rapport au mois d'août de cette année et de près de 3% par rapport à septembre de l'année dernière. Le nombre des consommateurs a monté de près de 7.900 en un an.

Les importations ont représenté 42.6 millions de pengős; les exportations, 48 millions; la balance du commerce extérieur s'est soldée par un excédent de 5.4 millions. Comparativement au mois de septembre de l'année dernière, la valeur des importations a monté de 9.1 millions et celle des exportations a baissé de 5.9 millions, de sorte que, sous ce rapport, l'excédent de la balance accuse une diminution de 15 millions.

Aux importations, l'augmentation de valeur tenait en partie à des hausses de prix, en partie au fait que pour la plupart des grandes matières de base industrielles, on a importé plus que l'année dernière. Les importations ont augmenté en quantité pour les bois bruts et ouvrés, les fils de soie artificielle, les fibres artificielles, le jute, le minerai de fer, le coke, les peaux brutes, l'huile minérale brute, les pâtes à papier, le caoutchouc brut. Même celles de fonte et de ferraille n'ont été que peu au-dessous des chiffres correspondants de l'année dernière; cela est attribué au fait que sur le marché mondial, la tension avait diminué. En ce qui concerne le coton brut, nos fabriques en ont importé bien moins.

Aux exportations, on constate quant au froment une forte régression représentant 11.8 millions de pengős, et tenant à ce que nous n'en avons exporté que pour 1.358 wagons, contre 9.318 en septembre de l'année dernière. Cette diminution a été quelque peu compensée par le fait que pour les produits de l'élevage, l'exportation a en général augmenté. Quant aux exportations industrielles, on voit une progression notable pour les produits de l'industrie lourde et les pelleteries apprêtées.

Le trafic ferroviaire a monté, en ce qui concerne les marchandises, de 9.7% par rapport au

mois d'août et de 7·8% par rapport au mois de septembre précédent; pour les neuf premiers mois de l'année, il accuse une augmentation de 17·9% sur le chiffre de la même période de l'année dernière. Le trafic-voyageurs a progressé de plus d'un demi-million (+9·7%) par rapport au mois de septembre précédent; pendant les neuf premiers mois de l'année, il a dépassé de 6 millions (11·3%) le chiffre correspondant de l'année dernière.

Dans le trafic postal, le nombre des correspondances a été de 41 millions, montant de 5 millions (+14·0%) par rapport au mois d'août précédent; comparativement au mois de septembre de l'année dernière, il a moins augmenté (+2·3%); pendant les 9 premiers mois, il a dépassé de 20 millions celui de la même période précédente (+5·9%). A la fin de septembre dernier, le nombre des postes téléphoniques principaux était de 108.835; celui des abonnés de la Radio, 372.240.

A la fin de septembre, le nombre des véhicules à moteur en circulation était de 32.368, soit 161 de moins qu'au mois précédent et 3.210 de plus qu'en septembre 1936. Ladite diminution tenait uniquement à ce que l'effectif des motocyclettes a baissé; celui des voitures pour personnes et des camions a légèrement augmenté en septembre. En un an, le nombre des automobiles pour personnes s'est élevé de 2.404 (+21·2%); celui des camions, de 254 (+7·8%).

En raison de la hausse des prix agricoles, l'indice général des prix de gros, qui était stationnaire ces derniers temps, a monté à 96, accusant une augmentation de 2 points par rapport au mois d'août dernier et dépassant de 9 points (+10·3%) celui de septembre précédent. L'indice des prix agricoles s'est élevé à 83 (+3 points); celui des prix industriels a baissé à 123 (—2 points).

Les prix de détail montaient depuis le début de 1933. En septembre dernier, l'indice du coût de la vie, montrant une nouvelle hausse, s'est élevé de 1·6 point par rapport au mois précédent et de 8·5 points par rapport au mois de septembre de l'année dernière. En trois ans, il a monté de 18·6 points.

Les dépôts en banque, qui s'élevaient peu pendant les derniers mois, ont monté en septembre à 1.452 millions de pengős, accusant une augmentation peu considérable: 11·3 millions.

A la Bourse de Budapest, la baisse a continué. L'indice d'actions y a baissé à 157·2, montrant une diminution de 10·1 points. Les transactions ne furent pas trop nombreuses.

Il y eut 38 insolvabilités, soit un peu plus qu'au mois d'août dernier. Aux concordats privés et judiciaires, les passifs ont représenté un million et demi de pengős.

Népmozgalom.

Az 1937. évi szeptember havi népmozgalmat emelkedő házasságkötési, némileg megcsappant élveszületési és enyhén megnagyobbodott halálozási számok jellemezték. A természetes szaporodás nem érte el teljesen az előző szeptember havit.

A házasságkötések száma az 1937. év szeptemberében 5.987 (8·1‰) volt; ez a szám — részben a kielégítőbb konjunktúra következtében — az év előző hónapjaihoz képest szeptemberben is meghaladta az 1936-os év megfelelő időszakáról kimutatott adatot (5612). Az emelkedés ugyan nem túl nagy, jellemző azonban, hogy a folyó év első kilenc hónapjában 5·0%-kal több (53.707) új házasság jött létre, mint 1936 január—szeptemberében (51.144). Az élveszületési mozgalomban sajnos ezzel ellenkező jelenség mutatkozott: az élveszülettek száma csaknem minden hónapban egy árnyalattal az előző évi alatt maradt. 1937 szeptemberi számuk 16.197 volt (22·0‰), holott 1936 szeptemberében ennél valamivel több: 16.475 élveszületés történt. A visszaesést a házasságkötéseknek az előző év utolsó negyedében megcsappant száma csak némileg magyarázza meg. Kedvezőtlen tünet, hogy idén az első három negyedévben az egy évvel előbbinél (137.456) 1·4%-kal kevesebb (összesen 135.557) élveszületett jegyzett fel a statisztika. Haláleset 1937 szeptemberében valamivel több (9692) fordult elő, mint egy évvel ezelőtt (9537); a halálozások január—szeptember havi összege (96.709) szintén meghaladja egy kevéssel (0·7%-kal) 1936. évi első kilenc havi számukat (96.047). Az ezer lélekre számított halálozási ezrelék (13·2) azonban 1937 szeptemberében is kelégitő szinten állott. A melegebb idő is hozzájárulhatott ahhoz, hogy az előző szeptemberivel szemben a csecsemő- és a gyermekhalálozások száma kissé emelkedett (az előbbieké 2150-ről

Időszak	Házasságkötések	Élveszületések		Halálozások		Természetes szaporodás
		s	z	á	m	
1928. I—IX.	50.716	168.357	110.361	57.996		
1929. I—IX.	51.070	162.950	117.499	45.451		
1930. I—IX.	51.462	163.878	100.099	63.779		
1931. I—IX.	50.695	157.267	112.267	45.000		
1932. I—IX.	47.045	158.303	116.496	41.807		
1933. I—IX.	48.660	144.366	98.792	45.574		
1934. I—IX.	52.227	145.238	94.850	50.388		
1935. I—IX.	49.318	144.301	103.102	41.199		
1936. I—IX.	51.144	137.456	96.047	41.409		
1937. I—IX.	53.707	135.557	96.709	38.848		

V á l t o z á s s z á z a l é k b a n

1928. I—IX.	—	—	—	—	—
1929. I—IX.	+ 0·7	— 3·2	+ 6·5	— 21·7	
1930. I—IX.	+ 0·8	+ 0·6	— 14·8	+ 40·3	
1931. I—IX.	— 1·5	— 4·0	+ 12·2	— 29·5	
1932. I—IX.	— 7·2	+ 0·7	+ 3·8	— 7·1	
1933. I—IX.	+ 3·4	— 8·8	— 15·2	+ 9·0	
1934. I—IX.	+ 7·3	+ 0·6	— 4·0	+ 10·6	
1935. I—IX.	— 5·6	— 0·6	+ 8·7	— 18·2	
1936. I—IX.	+ 3·7	— 4·7	— 6·8	+ 0·5	
1937. I—IX.	+ 5·0	— 1·4	+ 0·7	— 6·2	

2340-re, az utóbbiaké 669-ről 683-ra); ezzel szemben a hétévnél idősebb halottak száma enyhén — 6718-ról 6669-re — leforgácsolódott. A természetes népesedési mozgalom mindkét tényezőjének, az elveszületéseknek és a halálozásoknak kedvezőtlenebb alakulása következtében az 1937 szeptember havi természetes szaporodás az előző szeptemberihez képest 6938-ról 6505-re csúszott (8·8%); háromnegyedévi végösszege (38.848) nemcsak az előző január—szeptember havi összeg (41.409) mögött maradt el (6·2%-kal), hanem lényegesen kisebb, mint a korábbi évek egész sorában.

Munkapiac.

A munkanélküliség idényszerű mélypontja az idén augusztusban, tehát két hónappal korábban következett be, mint az elmúlt években. Szeptember hónapban ugyanis a munkanélküliek száma már emelkedett. Ez az emelkedés azonban nincsen szorosabb összefüggésben a gazdasági helyzettel, abból tehát a konjunktúrahulám megtörésére és a gazdasági helyzet romlására még következtetni nem lehet.

Szeptember hó végén a magyarországi szakszervezetek összesen 13.759 munkanélkülit mutattak ki, 332-vel többet (+ 2·5%), mint a megelőző hónapban és 173-mal többet (+ 1·3%), mint a múlt év ugyanazon időpontjában. Az elmúlt évek során a munkapiaci feszültség idényszerű lefolyása egészen normális volt; a munkanélküliek száma október hó végén érte el a mélypontját. Annál feltűnőbb, hogy az idei szeptember hó végén az idényszerű hanyatlás nem folytatódott tovább, hanem ehelyett emelkedés következett be. A munkapiacra jelentkezett feszültség azonban nincsen szoros kapcsolatban a gazdasági konjunktúrával. Ha ugyanis a szakszervezetek által kimutatott munkanélküliek számát kategórián-

kint részletezve vizsgáljuk, megállapítható, hogy a növekedést az iparral és kereskedelemmel kapcsolatban nem lévő *zenészek* kategóriájában fellépő munkapiaci feszültség idézte elő.

A kimutatott munkanélküliek 62·7%-a Budapestre, 37·3%-a pedig vidékre esett. A budapesti munkanélküliek száma egy hó leforgása alatt 6·2%-kal emelkedett, a vidékieké ellenben 3·2%-kal csökkent.

A munkanélküliek számának alakulását szeptember hó végén, több évre visszatekintően, a csatolt összeállítás szemlélteti:

	Munkanélküliek száma	Változás %-ban
1928 szeptember végén . . .	12.952	—
1929 " " " . . .	14.705	+ 13·5
1930 " " " . . .	23.126	+ 57·2
1931 " " " . . .	29.648	+ 29·5
1932 " " " . . .	28.882	— 2·6
1933 " " " . . .	24.983	— 13·5
1934 " " " . . .	20.069	— 16·1
1935 " " " . . .	17.028	— 18·8
1936 " " " . . .	13.586	— 20·2
1937 " " " . . .	13.759	+ 1·3

Foglalkozás szerint csökkent a munkanélküliek száma az előző hónappal szemben a faiparban 13·9%-kal, az építőiparban 5·9%-kal, a vasiparban 3·4%-kal, az élelmezési iparban 2·3%-kal, végül a bőr- iparban 2·0%-kal. Emelkedett a munkanélküliek száma az előző hónappal szemben a szállodai és éttermi alkalmazottaknál 27·1%-kal, a ruházati iparban 12·9%-kal, a szellemi munkásoknál 10·6%-kal és a sokszorosító iparban 0·5%-kal.

Az egyes kategóriákban a munkanélküliek számának változását szeptember hó végén az 1928—1937. évekre vonatkozóan, az alábbi táblázat tünteti fel:

	Építőipar	Vasipar	Bőr- ipar	Ruházati ipar	Élelmezési ipar	Faipar	Szállodai és éttermi alk.	Sokszorosítóipar
M u n k a n é l k ü l i e k s z á m a								
1928 IX. hó végén	2.999	3.099	591	357	844	705	690	833
1929 " " "	3.291	3.126	552	358	912	1.629	300	1.590
1930 " " "	7.469	6.056	619	281	1.135	1.370	814	2.001
1931 " " "	7.493	7.244	1.194	316	1.495	3.741	660	3.061
1932 " " "	4.996	8.919	794	421	1.198	3.968	545	3.131
1933 " " "	3.257	8.973	550	213	1.098	2.839	662	2.992
1934 " " "	2.649	7.590	723	330	961	2.429	414	2.727
1935 " " "	2.459	6.271	444	212	1.022	1.002	455	2.392
1936 " " "	2.079	3.562	314	205	1.297	1.108	222	2.053
1937 " " "	1.528	3.157	531	376	1.750	1.110	164	1.862
V á l t o z á s s z á z a l é k b a n								
1928 IX. hó végén	—	—	—	—	—	—	—	—
1929 " " "	+ 9·7	+ 0·9	— 6·6	+ 0·2	+ 8·2	+ 131·1	— 56·5	+ 90·8
1930 " " "	+ 126·9	+ 93·7	+ 12·1	— 21·5	+ 24·3	— 15·9	+ 171·3	+ 25·8
1931 " " "	+ 0·3	+ 19·6	+ 92·9	+ 12·5	+ 31·7	+ 173·1	— 18·9	+ 53·0
1932 " " "	— 33·3	+ 23·1	— 33·5	+ 33·2	— 19·9	+ 6·1	— 17·4	+ 2·3
1933 " " "	— 34·8	+ 0·6	— 30·7	— 49·4	— 9·1	— 28·4	+ 21·4	— 4·4
1934 " " "	— 18·7	— 15·4	+ 31·5	+ 54·9	— 12·5	— 14·4	— 37·4	— 8·9
1935 " " "	— 7·2	— 17·4	— 38·6	— 35·8	+ 6·3	— 58·7	+ 9·9	— 12·3
1936 " " "	— 15·5	— 43·2	— 29·3	— 3·3	+ 26·9	+ 10·6	— 51·2	— 14·2
1937 " " "	— 26·5	— 11·1	+ 69·1	+ 83·4	+ 34·9	+ 0·1	— 26·1	— 9·3

A *hatósági és ingyenes magán munkaközvetítőknél* felajánlott *munkahelyek* száma árnyalatilag csökkent, a *munkakeresőké* ellenben, ha nem is számottevően, de valamivel emelkedett. Száz munkahelyre országos viszonylatban 233 munkakereső esett, az előző havi 237-tel és a múlt évi 288-cal szemben. A munkaközvetítés elég eredményes volt, bár az előző havinál valamivel alacsonyabb szinten állott, de a tavalyit meghaladta. A száz munkahelyre esett közvetítések száma 74·1 volt, az augusztusi 75·0-del és a múlt 81·3-del szemben.

Termelés.

A széntermelés idényszerű behatásokra, melyet a magas konjunktúra is alátámasztott, élénk lendületet vett. A vastermelés havi adatai a válságmély óta maximumot értek el. Ezzel a termelés a legmagasabb szintre emelkedett. A vasérctermelés teljesen megközelítette az 1929. évi szintet, a finomításra való nyers vasé pedig azt meg is haladta.

Idényszerű behatásokra úgy a *kőszén*, mint a *barnaszén* termelése emelkedett. A magyarországi *kőszénbányák* szeptember hóban kereken 826 ezer q *kőszén* termeltek, 34 ezer q-val többet (+ 4·3%), mint a megelőző hóban és 111 ezer q-val (+ 15·4%) többet, mint tavaly. A *barnaszén* és *lignit* termelése még nagyobb százalékos arányban emelkedett, amennyiben az augusztus havihoz képest 17·4%-os (+ 1·1 millió q), a múlt évvel szemben 11·4%-os (+ 0·7 millió q) gyarapodás mutatkozik. Az év első kilenc hónapjában 6·6 millió q *kőszén* termeltünk, félmillióval többet (+ 8·8%), mint a múlt év megfelelő időszakában, a *barnaszén* termelése pedig 55·3 millió q-ra rúgott, 7·6 millió q-val (+ 16·1%) haladva meg a múlt év január—szeptemberi időszakának termelését.

Az év első kilenc hónapjára vonatkozó termelési adatokat, a százalékos változásokkal együtt, a csatolt összeállítás tünteti fel:

Időszak	Kőszén- termelés 1.000 q-ban	Változás %-ban	Barnaszén- termelés 1.000 q-ban	Változás %-ban
1928.I—IX.	5.779·7	—	45.805·0	—
1929.I—IX.	6.307·6	+ 9·1	50.137·0	+ 9·5
1930.I—IX.	6.058·6	— 3·9	43.967·0	— 12·3
1931.I—IX.	5.788·5	— 4·5	41.543·0	— 5·5
1932.I—IX.	6.615·0	+ 14·3	41.083·0	— 1·1
1933.I—IX.	5.907·3	— 10·7	38.996·0	— 5·1
1934.I—IX.	5.761·4	— 2·4	42.689·0	+ 9·5
1935.I—IX.	6.130·4	+ 6·4	45.285·0	+ 6·1
1936.I—IX.	6.033·9	— 1·6	47.681·0	+ 5·3
1937.I—IX.	6.562·6	+ 8·8	55.328·0	+ 16·1

A nehézipar alapanyagát szolgáltató vastermelés a tárgyalat hó folyamán tovább emelkedett s a konjunktúra mélypontja óta a legmagasabb havi adatok jöttek létre. *Vasérc- és vassalakból* szeptember hó folyamán összesen 306·5 ezer q-t termeltünk, 76·4 ezer q-val (+ 33·2%) többet, mint a megelőző és 54 ezer q-val (+ 21·4%) többet, mint a múlt év

ugyanazon hónapjában. A szeptember havi termelés 1933-ban még csak 41·0, 1934-ben 56·3, 1935-ben pedig csak 191 ezer q volt. Az év eddig lefolyt szakában termelt vasérc 2·1 millió q-t tett, amely azonban valamivel alatta maradt a múlt évének (— 2·2%). A *finomításra való nyers vas* termelése kereken 30 ezer q-val multa felül a megelőző havit (+ 9·9%), a múlt év ugyanazon hónapjához képest a növekedés pedig 46 ezer q volt (+ 16·1%). A január—szeptemberi időszakban 2·7 millió q nyers vasat termeltünk, mely 16·2%-kal haladta meg 1936 ugyanazon időszakának termelését.

E két fontos termelési adatsornak a január—szeptemberi időszakra vonatkozó adatait, a százalékos változásokkal együtt 1928. évig visszatekintően, az alábbi összeállítás tünteti fel:

Időszak	Vasérc-és vassalak- termelés 1.000 q-ban	Válto- zás %-ban	Finomításra való nyers vastermelés 1.000 q-ban	Válto- zás %-ban
1928. I—IX.	1.496·0	—	2.036·8	—
1929. I—IX.	1.981·2	+ 32·4	2.756·3	+ 35·3
1930. I—IX.	1.212·7	— 38·8	1.955·8	— 29·2
1931. I—IX.	650·5	— 46·3	1.258·7	— 35·6
1932. I—IX.	417·6	— 35·8	544·1	— 56·8
1933. I—IX.	371·0	— 11·1	642·5	— 18·1
1934. I—IX.	392·3	+ 16·3	1.031·9	+ 60·5
1935. I—IX.	1.231·0	+ 213·9	1.292·1	+ 25·2
1936. I—IX.	2.177·5	+ 76·9	2.304·6	+ 78·4
1937. I—IX.	2.129·9	— 2·2	2.677·6	+ 16·2

Szesz- és cukortermelés. A szesz- és a cukortermelési kampány már megindult. A szesz termelésére vonatkozólag még csak az augusztus havi adat áll rendelkezésre, amely a termelés emelkedése mellett tanuskodik. A cukortermelés szeptember hó folyamán erőteljes lendületet vett s több mint 66 ezer q-t termeltünk a múlt évi 13·5 ezer q-val szemben.

Budapest székesfőváros elektromosáramtermelése a tárgyalat hó folyamán idényszerűleg gyors ütemben emelkedett. A növekedés meghaladta az 1·8 millió kwó-t (+ 6·8%). A tavalyihoz képest a gyarapodás 0·8 millió kwó (+ 2·8%). A *mótorikus célokra elosztott áram* mennyisége árnyalatilag hanyatlott (— 0·1%), ami évszaki okokra vezethető vissza. Az idényszerű hanyatlás azonban nem haladta meg a szokásos kereteket, amiben nagy része van annak, hogy az ipari konjunktúra még mindig igen magas szinten mozog s a fellendülés még nem tört meg. Ezt látszik igazolni az is, hogy a tavalyihoz képest az ily célokra elosztott áram mennyisége 4·6%-os növekedést ért el. A *magánvilágítási célokra elosztott áram* mennyiségének szeptember havi 8·6%-os (292 ezer kwó) emelkedésében idényszerű tényezők játszottak közre. A múlt évvel szemben tapasztalható 9·4%-os növekedést pedig az *elektromosáramfogyasztók* számának időközben bekövetkezett jelentős arányú megnövekedése idézte elő. A hó végén ugyanis

már több mint 260 ezer áramfogyasztó volt Budapestén, 2.166-tal több, mint augusztus végén és 7.885-tel több, mint egy évvel azelőtt.

Kereskedelem és közlekedés.

A szeptemberi behozatalban az általános ár-emelkedés s a fontosabb ipari alapanyagok mennyiségi növekedése a behozatali értéket növelte, míg a kivitel összértéke a búzaexport visszaesése folytán jóval alatta maradt a múlt évnek.

A vasúti forgalomban megnyilvánuló kedvező évszaki erőket még a konjunktúrahullám is segítette, így a forgalom lényegesen meghaladta a szokásos kereteket. A január—szeptemberi időszak forgalmának növekedése az elmúlt öt évben az idén volt a legnagyobb. A személyforgalom is örvendetes gyarapodást mutat a múlt évvel szemben.

A postaforgalmi adatsorok javulása tovább folytatódott. Különösen nagyarányú volt ez a levélküldeményeknél, bár a gyarapodás ütemében némi lassúbbodás észlelhető.

A gépjárműállomány, mely augusztus hó folyamán kulminált, szeptember végéig árnyalati hanyatlást szenvedett, ez azonban csak a kerékpárok létszámát érintette. A személykocsik és a teherszárművek száma valamivel még emelkedett is.

Külkereskedelem. A szeptemberi forgalom a behozatalban 42·6 millió pengős, a kivitelben 48 millió értékét képviselt, 5·4 millió aktív egyenleggel. A múlt évihez képest a behozatali érték 9·1 millió pengővel nőtt, a kivitelnél viszont 5·9 millió pengő a visszaesés. Az aktívum így 15 millióval maradt az előző évi alatt. Az e havi aktív egyenleggel együtt — az alábbi összeállítás szerint — az első kilenc hónap mérlege 88·2 millió pengős kiviteli többlettel, tehát olyan eredménnyel zárult, aminőt a csonka ország ebben az időszakban még nem ért el.

Időszak	Behozatal	Kivitel	Behozatali (—) v. kiviteli (+) többlet
m i l l i ó p e n g ő b e n			
1929. I—IX.	806·8	677·3	— 129·5
1930. I—IX.	620·6	665·6	+ 45·0
1931. I—IX.	423·4	401·3	— 22·1
1932. I—IX.	239·5	235·9	— 3·6
1933. I—IX.	221·7	267·0	+ 45·3
1934. I—IX.	247·1	278·4	+ 31·3
1935. I—IX.	270·7	295·0	+ 24·3
1936. I—IX.	321·8	360·1	+ 38·3
1937. I—IX.	344·0	432·2	+ 88·2

A behozatali érték növekedését részben az ár-emelkedés idézte elő, amely jóformán minden fontos cikkünkönél mutatkozik, amellet azonban a legtöbb fontos ipari alapanyag importmennyisége is nagyobb volt, mint tavaly. Így a nyers és megmunkált fából, e legfontosabb behozatali tételből (11.925 vg, 6·9 millió P) 26%-kal szereztünk be többet (az érték azonban 77%-kal volt magasabb a múlt évinél). A behozatali mennyiségi többlet csaknem teljesen a gömbfánál állott elő. A textil-

iparban a nyers pamut beszerzése 28%-kal alacsonyabb a múlt évinél, amire a világpiaci folyamatos áresésnek bizonyára befolyása volt. A műrost-import azonban megháromszorozódott, a jutáé 63%-kal, a műselyemfonálé 21%-kal volt magasabb. A kohászat 34%-kal fokozta a vasérc, 17%-kal a kokszt behozatalát. Bizonyára a világpiaci feszültség enyhülésével van összefüggésben, hogy nyers és ócskavasból már csak 6%-kal volt kisebb az import. Nyers fémekből 9%-kal szereztünk be kevesebbet. A nyersbőrnél 73%-os, a nyers ásványolajnál 32%-os, a papirosanyagánál 31%-os, a nyers kaucsuknál 13%-os a mennyiségi emelkedés.

A *kiviteli* eredményekben a búzaexport nagy visszaesése érezhető: a kivitt 1.358 vagonért (tavaly 9.318 vagon) 11·8 millió pengővel kaptunk kevesebbet. Csak kevéssé tudta mérsékelni ezt a veszteséget a vágó- és igásállatok, a baromfi, továbbá — vaj kivételével — az állati eredetű fontosabb termékek (disznósír és szalonna, toll, tojás) kedvezőbb elhelyezésénél előállított 2·5 millió pengős többlet, a szárazbab, tengeri, lóhere- és lucernamag tételénél jelentkező 2·8 millió pengős emelkedés, továbbá a bor és paradicsom jobb exportja. Amellet a vaj, továbbá a burgonya, száraz borsó s különösen a friss gyümölcs eladása is jóval gyengébb eredménnyel járt. Az iparcikkek közül a nehézipari kivitel, s a kikészített prémibőr exportja eléggé kedvező volt, a mezőgazdasági iparé és a textiliparé kb. a múlt évi színvonalon alakult ki.

Vasúti forgalom. A vasúti forgalomban évenként megismétlődő idényszerű tetőponttól már csak egy hónap választ el bennünket. Szeptember hóban az évszaki erők erősödése folytán igen élénk volt a forgalom. A bekövetkezett emelkedés lényegesen meghaladta a szokásos idényszerű kereteket, ami a konjunkturális helyzet folytán teljesen indokolt is. Szeptember hóban közel 2 millió tonna áru került szállításra, mintegy 170 ezer tonnával több, mint a megelőző hóban (+9·7%) és 138 ezerrel több, mint tavaly (+7·8%). Az év első kilenc hónapjában a vasúton szállított áruk mennyisége 13·7 millió tonnára rúgott, 2·1 millió tonnával haladva túl 1936 azonos időszakának eredményét (+17·9%). A vasúti forgalomban megnyilvánuló fellendülés az idei első kilenc hónapban tehát erősebb ütemű volt, mint tavaly. A január—szeptemberi időszak eredménye az 1930. évi mélypont óta különben is az idén kulminált. 1932-ben és 1933-ban az első három évnegyed eredménye csak 9·4, 9·3 millió tonnára rúgott. Még jobban kidomborodik a konjunktúrahullámnak a vasúti forgalomra gyakorolt hatása az árutonnakilométer számsoránál. Itt a megelőző havihoz képest közel 9%-os, a múlt évvel szemben pedig 10·7%-os gyarapodás mutatkozik. Az

év első kilenc hónapjának eredménye pedig 21·1 %-kal multa felül a megelőző évit.

Az utasforgalom is emelkedett, ami annál örövendetesebb, mert szeptemberben az utasforgalom mindig hanyatlak. Az idej szeptemberi emelkedés teljesen ellensúlyozta a kedvezőtlen évszaki erőket. A mult év ugyanazon hónapjával szemben közel 600 ezer utással került több szállításra (+9·7%). A január—szeptemberi időszakban szállított utasok száma pedig kereken 6 millióval haladta meg 1936 ugyanazon időszakának eredményét (+11·3%).

A vasúti forgalomra vonatkozó fontosabb számsorok első kilenc hónapi eredményeit 1928-ig visszatekintően a csatolt összeállítás tünteti fel:

Időszak	Szállított áru	Árutonna-kilométer	Megrakott teherkocsik száma	Szállított utasok száma
	1.000 tonna	millió km.	e z r e k b e n	
1928. I—IX.	16.414	1.933	1.042	69.546
1929. I—IX.	16.660	1.932	1.040	70.422
1930. I—IX.	14.239	1.718	948	64.184
1931. I—IX.	11.957	1.364	839	55.375
1932. I—IX.	9.424	1.278	688	41.234
1933. I—IX.	9.295	1.252	698	40.066
1934. I—IX.	10.379	1.440	739	43.975
1935. I—IX.	10.808	1.447	762	45.770
1936. I—IX.	¹⁾ 11.624	¹⁾ 1.543	825	50.618
1937. I—IX.	¹⁾ 13.710	¹⁾ 1.869	928	56.326

V á l t o z á s s z á z a l é k b a n				
1928. I—IX.	—	—	—	—
1929. I—IX.	+ 1·5	0·0	0·0	+ 1·3
1930. I—IX.	- 14·5	- 11·0	- 8·8	- 8·9
1931. I—IX.	- 16·0	- 20·6	- 10·6	- 13·7
1932. I—IX.	- 21·2	- 6·3	- 13·7	- 25·5
1933. I—IX.	- 1·2	- 2·0	+ 1·6	- 2·8
1934. I—IX.	+ 11·9	+ 15·0	+ 5·8	+ 9·7
1935. I—IX.	+ 4·1	+ 0·5	+ 3·1	+ 4·1
1936. I—IX.	¹⁾ + 7·5	¹⁾ + 6·6	+ 8·3	+ 10·6
1937. I—IX.	¹⁾ + 17·9	¹⁾ + 21·1	+ 12·5	+ 11·3

¹⁾ Ideiglenes adatok.

Postaforgalom. Egyes postaforgalmi adatokban az évszaki hullám erősen éreztette hatását. Különösen megduzzadt a közönséges és ajánlott levélküldemények darabszáma, mely több mint 5 millióval 41 millió fölé emelkedett (+14·0%). Ez az emelkedés azonban még sem haladta meg a szokásos idényszerű kereteket és a tavalyinál is kisebb volt. Mutatja ezt az is, hogy a mult évvel szemben mindössze csak 943 ezer darab az emelkedés (+2·3%). Az év első kilenc hónapjában a kézbesített közönséges és ajánlott levelek száma meghaladta a 341 milliót s kereken 20 millióval multa felül az előző év ugyanezen időszakának eredményét (+5·9%). Ez a növekedés azonban nem közelítette meg sem az 1936., sem pedig az 1935. évit (+10·9%, +11·7%). A csomagküldemények száma 13·8%-os javulást mutat, a tavalyihoz képest pedig 2·1% a növekedés. A postautalványok darabszáma egy hó leforgása alatt

16·5 ezer darabbal 839·5 ezerre emelkedett. Ez azonban mindössze csak 2·0%-nak felel meg s a tavalyihoz képest is csak 2·2% a növekedés. Valamivel nagyobb arányú javulás mutatkozik a postautalványok összegénél (+17·8, +2·8%). Az év első kilenc hónapja e két utóbbi számsornál 3·2%-kal, illetve 6·7%-kal multa felül a megelőző évit.

A fontosabb postaforgalmi számsorok első kilenc hónapi eredményeit az alábbi táblázat tünteti fel:

Időszak	Közönséges és ajánlott levelek sz.	Postautalványok száma	Postautalványok összege	Táviratok száma
	1.000 db.	1.000 db.	ezer P.	1.000 db.
1928. I—IX.	299 120	6.485·7	1,027.390	2 965·7
1929. I—IX.	328 960	7.324·1	1,243.093	3.069·8
1930. I—IX.	328.612	8 037·0	1,331.519	2.824·7
1931. I—IX.	287.067	7.514·1	1,039 760	2.486·1
1932. I—IX.	251.932	6.831·4	573.065	2 064·5
1933. I—IX.	268.186	6.637·5	579.873	1.929·3
1934. I—IX.	260.110	6.773·6	570 708	1.919·5
1935. I—IX.	290.454	7.162·1	617.360	1.924·2
1936. I—IX.	321.884	7.330·7	660 212	1.933·6
1937. I—IX.	341.024	7.567·4	704.167	2.101·4

V á l t o z á s % - b a n

1928. I—IX.	—	—	—	—
1929. I—IX.	+ 10·0	+ 12·9	+ 21·0	+ 3·5
1930. I—IX.	- 0·1	+ 9·7	+ 7·1	- 8·0
1931. I—IX.	- 12·6	+ 6·5	+ 21·9	- 12·0
1932. I—IX.	- 12·2	- 9·1	- 44·9	- 16·9
1933. I—IX.	+ 6·5	- 2·8	- 1·2	- 6·5
1934. I—IX.	- 3·0	+ 2·1	+ 1·6	- 0·5
1935. I—IX.	+ 11·7	+ 5·7	+ 8·2	+ 0·2
1936. I—IX.	+ 10·9	+ 2·3	+ 6·9	+ 0·5
1937. I—IX.	+ 5·9	+ 3·2	+ 6·7	+ 8·7

Szeptember hó folyamán a távbeszélő főállomások száma 1.098-cal 108.835-re emelkedett és ezzel újabb tetőpontot ért el. Az a hanyatlás, amely a nyári hónapokban a rádióvevőengedélyesek számában mindig jelentkezni szokott, augusztus végével megszűnt és szeptemberben már emelkedés következett be, mely a rádió előfizetők számát 953-mal 372.240-re emelte. Egy év leforgása alatt pedig 17.644 volt a gyarapodás.

Gépjárműállomány. Augusztus hó végén a Magyarországon forgalomban lévő géperejű járművek száma 32.529-cel kulminált. Szeptember hóban a kedvezőtlen idényszerű behatások már erősen éreztették hatásukat s az állomány 161-gyel 32.368-ra csökkent (-0·5%), az egy év előttihez képest azonban még így is 3.210 volt a gyarapodás (+11·0%). Az állományból 15.930 Budapestre, 16.438 pedig vidékre esett. Kedvezőtlen évszaki erők a budapesti állományt szeptember hó folyamán 369-cel szállították alá (-2·3%), egy év leforgása alatt azonban 1.473 (+10·2%) volt a növekedés. Igen figyelemreméltó jelenség, hogy a szeptember hó folyamán bekövetkezett hanyatlás kizárólag csak a mótorkerékpárok állományát érin-

tette. A személykocsik száma 28-cal még gyarapodott is, úgyszintén a teherkocsik állománya is, amelynél 41 volt a szaporulat. A forgalomban lévő személykocsik száma egy év leforgása alatt 2.404-gyel nőtt (+21·2%), a teherkocsik-nál pedig 254 volt a szaporulat (+7·8%). A motorkerékpárok száma szeptember hó folyamán 268-cal 10.502-re esett vissza, az egy év előtti állapothoz képest ellenben csak 321 a szaporulat (+3·1%).

A szeptember hóvégi állományt tíz évre visszatekintően a százalékos változásokkal együtt az alábbi táblázat tünteti fel:

		Magyarországon	Változás %-ban	Budapesten	Változás %-ban
1928	szept. végén	23.163	—	13.126	—
1929	" "	29.010	+ 25·5	15.371	+ 17·1
1930	" "	30.890	+ 6·5	15 833	+ 3·0
1931	" "	30.318	— 1·8	15 196	— 4·0
1932	" "	28.572	— 5·8	13 938	— 8·3
1933	" "	27.520	— 3·7	13.624	— 2·2
1934	" "	24.470	— 11·1	12.125	— 11·0
1935	" "	26.711	— 9·2	13.353	+ 10·1
1936	" "	29.158	— 8·4	14 457	+ 7·6
1937	" "	32.368	+ 11·0	15.930	+ 10·2

Áralakulás.

A nagykereskedelmi áraknak hosszú hónapok óta tartó stagnációja megszűnt s azt szeptemberben ismét javuló irányzat váltotta fel. Az áralakulás egyébként nem volt egyöntetű, mert ellentétben a mezőgazdasági termékek áremelkedésével, az iparcikkek ára csaknem azonos arányban esett.

Feltűnő a kiskereskedelmi áraknak közel három év óta megszakítások nélkül tartó egyenletes ütemű emelkedése, mely a megélhetési viszonyokat egyre jobban megnehezíti. A létfenntartási költségek indexe egy év leforgása alatt is lényegesen emelkedett, három év leforgása alatt pedig igen számottevő emelkedés következett be. Különösen az élelmiszeri cikkek ára emelkedett, melynél csak a ruházati cikkek áremelkedése volt nagyobb.

Több hónapi stagnáció után a nagykereskedelmi árnívó ismét emelkedő irányzatot vett fel. A hivatalos nagykereskedelmi árindex 2 ponttal javult szeptember hó végéig s ekkor 96-on állott. Egy év leforgása alatt az index 9 ponttal (+10·3%) szökött magasabbra. Meg kell azonban jegyezni, hogy az árnívó még mindig nem érte el az 1935. évvégi szintet. Tulajdonképpen tehát csak részben térült meg eddig az a veszteség, amelyet a nagyarányú árcsökkenések 1936 első három negyedében idéztek elő. A szeptember havi áralakulás egyébként nem volt egyöntetű. Az árindex emelkedését kizárólag a mezőgazdasági eredetű cikkek árjavulása okozta. A konjunkturális erők mellett az idényszerűek is támogatták az árjavulást. A „mezőgazdaság és állattenyésztés“ csoportindexe egy hónap leforgása alatt 3 ponttal 83-ra emelkedett, az egy év előtti állásához azonban 11 pontos javulás mutatkozik (+15·3%). 1935 szeptemberével szemben azonban mindössze csak 1 pontos nö-

vekedés észlelhető. Az 1935. év végéhez képest pedig az index még mindig 5 ponttal áll alacsonyabban. Igen öröndetes jelenség azonban, hogy az 1936. év folyamán bekövetkezett nagyarányú ársüllyedés okozta veszteség legnagyobb részét már megtérült. A nagykereskedelmi árindex többi komponenseinél is mutatkozik változás. A „gyarmatárúk“ indexe 1 ponttal 172-re csökkent, a múlt évvel szemben pedig 6 pontos hanyatlás mutatkozik. A „malom és cukoripar“ csoportindexe a szeptemberi 1 pontos emelkedés folytán 113-ra emelkedett és 10 ponttal állott magasabban az előző évinél. Az „egyéb ipar“ indexe szeptember hó folyamán 2 ponttal 123-ra esett, de 5 ponttal állott magasabban, mint tavaly. A mezőgazdasági termékek árjavulása egyrésztől, másrésztől pedig az iparcikkek árának bizonyos mértékű hanyatlása, az agrárrolló állását némileg kedvezőbbé tette. A mezőgazdasági termékek és az iparcikkek ára között mutatkozó diszparitás a hó végén csak 32·5% volt, szemben az előző havi 36·0 és a tavalyi 39·0%-kal.

A nagykereskedelmi árindexnek és egyes komponenseinek szeptember hóvégi állását, a százalékos változásokkal együtt, az 1928—1937. években a csatolt összeállítás szemlélteti.:

	Összes árak átlaga	Mezőgazdaság és állattenyésztés	Egyéb ipar	Agrárrolló
1928 szept. végén	137	135	138	98·0
1929	109	100	133	75·2
1930	92	80	122	65·6
1931	96	80	114	77·2
1932	90	80	109	73·4
1933	70	53	106	50·0
1934	83	71	108	65·7
1935	92	82	111	73·9
1936	87	72	118	61·0
1937	96	83	123	67·5

V á l t o z á s s z á z a l é k b a n

	Összes árak átlaga	Mezőgazdaság és állattenyésztés	Egyéb ipar	Agrárrolló
1928 szept. végén	—	—	—	—
1929	— 20·4	— 25·9	— 3·6	— 23·2
1930	— 15·6	— 20·0	— 8·3	— 12·8
1931	+ 4·3	0·0	— 6·6	+ 17·7
1932	— 6·3	0·0	— 4·4	— 4·9
1933	— 22·2	— 33·7	— 2·7	— 31·9
1934	+ 18·6	+ 34·0	+ 1·9	+ 30·0
1935	+ 10·8	+ 15·5	+ 2·8	+ 12·5
1936	— 5·4	— 8·2	+ 6·3	— 17·5
1937	+ 10·3	+ 15·3	+ 4·2	+ 10·7

Megélhetési költségek indexe. A kiskereskedelmi árak alakulása az elmúlt három esztendőben sokkal egyenletesebb volt, mint a nagykereskedelmi áraké. 1934 vége óta, amióta a gazdasági élet a mélyponti helyzetéből kiemelkedett, a kiskereskedelmi árnívó évről-évre fokozatosan emelkedett, amelyet a megélhetési költségek indexének hullámvonala is híven regisztrált. A megélhetési költségek indexe 1935 eleje óta, tehát immár csaknem három éve egyenletes ütemben szintén sza-

kadatlanul emelkedik. A növekedés szeptember hó folyamán is folytatódott és az indexet 1·6 ponttal 108·9-re emelte. A múlt évi szeptember hó végén az index még csak 100·4-en állott, 1935 szeptember végén 95·4-en, 1934-ben pedig még csak 90·3-en állott az index. Három év leforgása alatt 18·6 ponttal szökött magasabbra. A megélhetési költségek komponensei közül a ruházati cikkek indexe is emelkedett és egy év leforgása alatt 15·5 ponttal (+12·8%) szökött magasabbra. A konjunktúrahulám kiindulópontjához képest pedig már 35 pontos emelkedés tapasztalható. Az élelmezési cikkek indexe egy év alatt 7·8 ponttal (+8·9%) szökött magasabbra, 1934 szeptemberéhez képest pedig a tárgyalt hó végén már 17·9 ponttal állott magasabban.

A csatolt összeállítás az index szeptember hó végi állását tünteti fel, a százalékos változásokkal együtt:

	Élelmezés	Fűtés, világítás	Ruházat	Összesen lakbér nélkül
1928 szept. végén	133·2	127·1	134·3	132·4
1929 " "	115·6	139·5	130·9	121·7
1930 " "	103·5	128·6	127·5	111·3
1931 " "	99·6	138·1	116·3	108·2
1932 " "	92·6	138·1	110·2	102·6
1933 " "	77·3	132·3	104·4	90·1
1934 " "	77·9	133·7	101·7	90·3
1935 " "	85·0	134·6	102·7	95·4
1936 " "	88·0	133·5	121·2	100·4
1937 " "	95·8	138·1	136·7	108·9

v á l t o z á s s z á z a l é k b a n

	—	—	—	—
1928 szept. végén	—	—	—	—
1929 " "	-13·2	+ 9·8	- 2·5	- 8·1
1930 " "	-10·5	- 7·8	- 2·6	- 8·5
1931 " "	- 3·8	+ 7·4	- 8·8	- 2·8
1932 " "	- 7·0	0·0	- 5·2	- 5·2
1933 " "	-16·5	- 4·2	- 5·3	-12·2
1934 " "	+ 0·8	+ 1·1	- 2·6	+ 0·2
1935 " "	+ 9·1	+ 0·7	+ 0·9	+ 5·7
1936 " "	+ 3·5	- 0·8	+15·3	+ 5·2
1937 " "	+ 8·9	+ 3·4	+12·8	+ 8·5

Pénz és hitel.

A betétállományban bekövetkezett gyarapodás még mindig nem kielégítő s nem felel meg a gazdasági adottságnak.

Az értéktőzsdei árfolyamok továbbra is hanyatló irányzatot mutatnak. A két hónap óta tartó árfolyamesés most már jelentős százalékos arányban szállította alá a részvényindexet a tetőponti helyzethez képest. A szeptemberi árfolyamlemorzsolódások azonban viszonylagosan szűk forgalmi keretek között következtek be.

A hitelbiztonsági viszonyok kissé megromlottak, a feszültség azonban még nem nagy és nem idéz elő nagyobb zavarokat a gazdasági életben. Az első kilenc hónap mérlegét vizsgálva, különben is kedvezőbb a helyzet, mint volt tavaly, eltekintve a passzívák összegének némi megnövekedésétől.

A Nemzeti Bank tevékenységére vonatkozó számsorok közül a múlt hónapi helyzettel szem-

ben sem a *jegyforgalom*, sem a *váltótárca* állománya nem mutat lényegesebb változást. Az előbbi számsor 3·8 millió pengővel 457·1 millióra emelkedett, az utóbbi adatsor 2·8 millió pengővel 419·2 millióra nőtt. Jelentős változás mutatkozik azonban az egy év előtti állapottal szemben. A forgalomban lévő bankjegyek mennyisége egy év leforgása alatt 39·7 millióval 457·1 millióra nőtt, a váltótárca állományában ellenben jelentős arányú, több mint 93·3 millió pengős csökkenés jött létre, úgyhogy a váltótárca állománya a hó végén mindössze csak 419·2 millió pengőre rúgott s az utolsó öt évben az idei szeptember hó végén volt a legkisebb. Az *aranytartalék* nem változott, a *devizák* és *valuták* összege is csak árnyalatilag, mintegy 100 ezer pengővel csökkent, az összes érckészlet azonban 1·3 millió pengővel 145·7 millióra csúszott vissza, de még így is 29·8 milliós gyarapodást mutatott a múlt évihez képest. Az *ércfedezeti arány* a hó végéig kissé lemorzsolódott s akkor 26·9% volt, a múlt évi 24·2%-kal szemben azonban örvendetes javulás mutatkozik.

Betétállomány. A gazdasági helyzet számottevő javulása ellenére a betétállomány még mindig stagnál és nem mutatkozik olyan számottevő emelkedés, amely joggal várható lenne. A *takarékbetétek* állománya egy hó leforgása alatt mindössze csak 4·4 millió pengővel emelkedett. A *folyószámlabetéteknél* valamivel nagyobb arányú volt az emelkedés, mely 6·9 milliót tett, így az *összes betétek* állománya egy hó leforgása alatt 11·3 millió pengővel 1.452·2 millióra emelkedett. Egy év leforgása alatt pedig a szaporulat kerekén 64 millió pengőt tett.

Tőzsde. A budapesti értéktőzsdén az augusztus hó folyamán megindult árfolyamhanyatlások szeptemberben is folytatódtak és valamivel nagyobb méretűek voltak az augusztus havinál. A tőzsdei árfolyamok azonban még így is jóval magasabb szinten állanak az egy év előttinél. A *részvényindex* egy hó leforgása alatt 10·1 ponttal 157·2 pontra esett, a f. évi március hóvégi tetőponthoz képest 28·3 ponttal állott alacsonyabban.

A részvényindex állását a harmadik évnegyed végén az alábbi összeállítás tünteti fel:

	A részvényindex 1928=100	Változás %-ban
1928 szept. végén . . .	167·0	—
1929 " " . . .	133·2	- 20·3
1930 " " . . .	111·6	- 16·2
1931 " " . . .	¹⁾ —	¹⁾ —
1932 " " . . .	97·9	—
1933 " " . . .	78·1	- 20·2
1934 " " . . .	68·0	- 13·0
1935 " " . . .	94·0	+ 38·2
1936 " " . . .	138·7	+ 47·7
1937 " " . . .	157·2	+ 13·3

¹⁾ A budapesti értéktőzsde zárva volt.

Gazdasági jelzőtábla.*)

Megnevezés	Egység	1935	1936	1 9 3 6								
		átlag Moyennes		április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	
Népmozgalom.¹⁾												
1	Házasságkötés	szám	6.253	6.357	5.251	8.535	4.838	3.174	5.057	5.612	8.010	11.181
2	Házasságkötés 1000 lélekre	"	8·5	8·5	7·2	11·2	6·6	4·2	6·7	7·6	10·5	15·2
3	Élvezületés	"	15.452	14.946	14.582	15.483	14.727	15.771	15.993	16.475	15.180	13.545
4	Élvezületés 1000 lélekre	"	20·9	20·0	19·9	20·4	20·1	20·8	21·0	22·5	20·0	18·5
5	Halálozás	"	11.304	10.580	11.046	10.840	10.102	10.704	10.452	9.537	10.571	9.467
6	Halálozás 1000 lélekre	"	15·2	14·2	15·1	14·3	13·8	14·1	13·7	13·0	13·9	12·9
7	Egy éven aluli elhalt	"	2.381	2.097	1.972	2.088	2.072	2.813	2.549	2.150	1.930	1.703
8	Egy éven aluli elhalt 100 élveszülöttre	"	15·4	14·0	13·5	13·5	14·1	17·8	15·9	13·1	12·7	12·6
9	Gümőkórban elhalt	"	1.133	1.098	1.437	1.438	1.150	1.027	879	812	844	839
10	Gümőkórban elhalt 1000 lélekre	"	1·53	1·47	1·95	1·89	1·57	1·35	1·16	1·11	1·11	1·14
11	Természetes szaporodás	"	4.147	4.366	3.536	4.643	4.625	5.067	5.541	6.938	4.609	4.078
12	Természetes szaporodás 1000 lélekre	"	5·6	5·9	4·8	6·1	6·3	6·7	7·3	9·5	6·1	5·6
13	Kivándorolt	"	92	90	81	110	93	93	85	124	89	106
14	Visszavándorolt	"	119	83	99	86	65	57	51	61	69	72
Munkapiac.												
15	Társadalombiztosító szervek taglétszáma	1.000	—	—	1.013·3	1.031·8	1.025·4	1.027·1	1.053·4	1.052·2	1.068·5	1.048·3
Ebből:												
16	Férfi	"	—	—	650·6	664·5	665·9	672·7	694·3	693·3	703·9	693·1
17	Nő	"	—	—	362·7	367·3	359·5	354·4	359·1	358·9	359·6	355·2
Munkánélküli:												
18	Szociáldem. szakszervezeti összesen	szám	18.315	15.637	17.350	16.718	15.771	14.651	13.690	12.876	12.838	13.815
19	Szociáldem. szakszervezeti Budapesten	"	10.307	8.270	9.225	8.627	8.008	7.515	7.368	7.083	6.965	7.323
20	Ker. szoc. szakszervezeti Budapesten	"	967	800	804	795	655	645	747	710	699	841
21	Szakszervezeti munkánélküli együtt	"	19.282	16.437	18.154	17.513	16.426	15.296	14.437	13.586	13.537	14.656
Hatósági és ingyenes magánközvetítés:												
22	Munkahely	szám	14.985	16.426	17.559	17.902	15.534	15.379	15.948	17.396	18.202	14.705
23	Munkakereső	"	52.048	52.114	54.421	52.932	47.738	46.713	48.221	50.166	50.655	50.371
24	100 munkahelyre esett munkakereső	"	349	319	310	295	307	303	302	288	278	342
25	Munkaközvetítés	"	13.787	13.981	15.046	15.212	12.938	12.817	13.161	14.155	15.097	12.229
26	100 munkahelyre esett közvetítés	"	91·9	85·1	85·6	84·9	83·2	83·3	82·5	81·3	82·9	83·1
Felajánlott órabérek:												
27	Bádogos	Pengő	0·47	0·51	0·49	0·50	0·51	0·46	0·53	0·52	0·50	0·51
28	Asztalos	"	0·43	0·46	0·46	0·52	0·44	0·45	0·46	0·45	0·46	0·46
29	Szabó	"	0·38	0·39	0·38	0·36	0·47	0·40	0·38	0·36	0·41	0·41
30	Kőműves	"	0·50	0·56		0·58	0·57	0·56	0·62	0·56	0·58	0·59
31	Napszámos	"	0·30	0·31	0·30	0·32	0·32	0·30	0·30	0·34	0·32	0·33
32	Gyári munkásnő	"	0·19	0·20	0·19	0·21	0·23	0·22	0·18	0·19	0·18	0·18
33	Napszámosnő	"	0·28	0·27	0·30	0·26	0·25	0·27	0·28	0·30	0·32	0·23
Termelés.												
34	Kőszén	1.000 q	685·7	689·0	654·5	626·1	652·2	659·1	661·8	715·3	730·0	752·5
35	Barnaszén	"	5.598·0	5.920·8	4.733·0	4.521·0	4.421·7	4.842·4	5.153·5	6.444·5	8.111·0	7.756·4
36	Vasérc és vassalak	"	160·3	233·0	280·1	228·6	241·5	259·2	200·2	252·5	214·7	193·2
37	Finomításra való nyers vas	"	154·9	255·2	300·2	235·8	262·4	227·6	236·2	285·1	228·6	288·9
38	Szesz	1.000 hl.	25·6	31·3	23·4	30·5	5·9	5·2	9·3	15·2	27·0	65·3
39	Cukor	1.000 q	97·4	119·9	0·1	0·1	0·0	0·0	0·5	13·5	487·4	862·8
Budapest szfv. Elektromos Művei:												
40	Villamosáram	1.000 kw. óra	25.597	28.084	25.244	25.483	24.116	26.790	26.666	27.900	31.807	31.184
41	Motorikus célra elosztott áram ²⁾	"	11.128	12.782	12.081	11.937	12.299	12.239	15.380	13.925	14.059	14.062
42	Magánvilágítási célra elosztott áram ²⁾	"	5.344	5.436	5.783	4.976	4.146	3.634	3.101	3.367	4.621	5.906
43	Egyéb célokra elosztott áram ²⁾	"	3.875	4.202	3.806	3.787	3.822	4.069	4.102	3.985	4.494	4.560
44	Elektromosáramfogyasztók	szám	—	—	252.430	251.043	250.876	250.776	250.559	252.180	254.217	255.827

*) A közölt adatsorok részletes magyarázata a Magyar Statisztikai Szemle 1932. évi 10. számának mellékletében található. (Gazdaságstatisztikai adatok 1926—32) — ¹⁾ Az 1936. év átlagai ideiglenes jellegűek. — ²⁾ A budapestkörnyéki városok fogyasztása nélkül. — ³⁾ A budapestkörnyéki városok fogyasztása is bennfoglaltatik.

Tableau économique.*)

		1 9 3 7									Unités	Désignation
dec. Déc.	január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept Sept.			
Mouvement de la population.¹⁾												
5.950 7·8	7.237 9·5	6.017 8·7	5.129 6·7	5.444 7·4	9.816 12·8	4.775 6·5	3.816 5·0	5.486 7·2	5.987 8·1	nombre	Mariages	1
										"	Mariages pour 1.000 habitants	2
13.173 17·3	14.958 19·6	14.114 20·4	15.978 20·9	14.318 19·4	15.141 19·8	14.640 19·9	14.626 19·1	15.576 20·4	16.197 22·0	"	Nés vivants	3
										"	Nés vivants pour 1.000 habitants	4
10.876 14·3	11.468 15·0	10.832 15·7	11.805 15·4	11.163 15·1	11.305 14·8	9.913 13·5	10.257 13·4	10.276 13·5	9.692 13·2	"	Décès	5
										"	Décès pour 1.000 habitants	6
1.954 14·8	2.053 13·7	1.938 13·7	2.052 12·8	1.817 12·7	2.107 13·9	1.719 11·7	2.185 14·9	2.469 15·8	2.340 14·4	"	Décédés au-dessous d'un an	7
										"	Décédés au-dessous d'un an, pour 100 enf. nés viv.	8
933 1·23	1.129 1·48	1.151 1·66	1.386 1·81	1.426 1·93	1.422 1·86	1.182 1·60	1.020 1·33	853 1·12	801 1·09	"	Décès par tuberculose	9
										"	Décès par tuberculose pour 1000 habitants	10
2.297 3·0	3.490 4·6	3.282 4·7	4.182 5·5	3.155 4·3	3.836 5·0	4.727 6·4	4.369 5·7	5.300 6·9	6.505 8·8	"	Accroissement naturel	11
										"	Accroissement naturel pour 1.000 habitants	12
69 79	85 37	56 46	110 55	106 38	141 41	154 45	134 48	137 27	93 25	"	Émigrés	13
										"	Émigrés rentrés	14
Marché du travail.												
997·7	1.001·8	1.026·1	1.045·3	1.102·1	1.121·0	1.092·1	1.096·9	1.116·5	.	1.000	Nombre des membr. des caiss. d'assur. soc.	15
<i>Dont:</i>												
637·3	638·5	659·2	669·7	721·7	741·4	723·3	735·6	751·9	.	"	Sexe masc.	16
360·4	363·3	366·9	375·6	380·4	379·6	368·8	361·3	364·6	.	"	Sexe femín.	17
Chômeurs:												
15.044 8.025	15.640 8.251	16.148 8.786	15.878 8.697	14.984 7.933	13.637 7.405	13.513 7.523	13.169 7.374	12.584 7.275	12.895 7.758	nombre	Aux syndicats soc.-démocrates de Hongrie	18
										"	Aux syndicats soc.-démocrates de Budapest	19
923	969	1.012	1.011	943	936	729	815	843	864	"	Aux syndicats chr.-soc. de Budapest	20
15.967	16.609	17.160	16.889	15.927	14.573	14.242	13.984	13.427	13.759	"	Chômeurs syndiqués au total	21
Bureaux de placem, offic. et privés grat.:												
14.239 50.863	17.069 54.407	19.071 56.192	21.159 56.782	19.404 53.865	19.605 50.273	18.310 45.740	16.571 43.915	19.334 45.904	19.301 44.946	nombre	Offres d'emploi	22
										"	Demandes d'emploi	23
357	318	294	268	277	256	250	265	237	233	"	Demandes pour 100 offres d'emploi	24
12.313 86·4	14.686 86·0	16.097 84·4	17.403 82·2	15.910 82·0	14.917 76·1	13.788 75·3	12.756 77·0	14.491 75·0	14.305 74·1	"	Placements	25
										"	Placem. pour 100 offres d'emploi	26
Salaires horaires offerts												
0·53	0·52	0·55	0·53	0·57	0·60	0·59	0·58	0·56	0·58	pengős	Ferblantiers	27
0·46	0·47	0·44	0·44	0·51	0·53	0·55	0·55	0·53	0·54	"	Menuisiers	28
0·40	0·38	0·47	0·61	0·57	0·54	0·57	0·58	0·63	0·59	"	Tailleurs	29
—	—	0·56	0·60	0·60	0·59	0·64	0·63	0·69	0·64	"	Maçons	30
0·33	0·36	0·31	0·31	0·39	0·33	0·34	0·35	0·36	0·37	"	Journaliers	31
0·21	0·23	0·21	0·21	0·28	0·23	0·22	0·25	0·23	0·28	"	Ouvrières de fabrique	32
0·26	0·25	0·30	0·29	0·21	0·29	0·28	0·26	0·28	0·36	"	Journalières	33
Production.												
752·1	742·1	589·6	596·7	769·4	677·2	748·7	821·3	791·8	825·8	1.000 q	Houille	34
7.502·5	7.555·6	6.741·5	6.085·5	5.543·7	5.105·9	5.275·9	5.733·2	6.110·4	7.176·3	"	Lignite	35
210·1	197·6	196·7	250·4	219·8	214·8	256·9	257·1	230·1	306·5	"	Minerai de fer et scorie de fer	36
240·9	203·7	264·3	334·7	298·0	296·6	330·0	318·1	301·2	331·1	"	Fonte à affiner	37
77·6	63·1	71·0	41·1	27·2	18·7	7·5	5·1	11·8	.	1.000 hl	Alcool	38
74·1	0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	0·2	66·2	1.000 q	Sucre	39
Usines Electr. de la V. de Budapest:												
32.361	30.232	27.403	28.206	27.403	26.195	26.849	26.840	26.874	28.693	1.000 kwh	Energie électrique	40
13.149	12.892	11.686	11.819	12.771	13.522	13.325	14.710	14.580	14.559	"	Energie él. pour moteurs ²⁾	41
7.372	8.450	8.215	6.967	6.141	5.627	4.360	3.757	3.390	3.682	"	Energie él. distrib. pour l'éclairage privé ³⁾	42
4.819	3.995	3.806	3.719	3.537	3.635	3.678	3.782	3.611	3.763	"	Energie él. distribuée à d'autres fins ³⁾	43
257.956	258.573	259.100	259.054	258.905	258.208	257.715	257.532	257.899	260.065	nombre	Consommateurs d'énergie électrique	44

* Pour l'explication détaillée des séries de données ci-dessous, voir le supplément du no d'oct. 1932 de cette Revue (Données de statistique économique de Hongrie, 1926—1932). — ¹⁾ Les moyennes relatives à l'année 1936 sont provisoires. — ²⁾ Sans les villes situées aux environs de Budapest. — ³⁾ Y compris les villes situées aux environs de Budapest.

Megnevezés	Egység	1935	1936	1 9 3 6								
		átlag Moyennes		április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	
Kereskedelem és közlekedés.												
Külkereskedelem:¹⁾												
45	Behozatal összesen	1,000.000 P	33·1	36·1	40·3	38·8	34·7	36·8	31·9	33·5	36·4	35·8
E b b ó l:												
46	Nyers és megmunkált fa	1.000 q	657·6	797·8	595·0	971·1	1.038·0	990·8	885·5	945·7	968·9	1.128·2
47		1.000 P	3.053	3.962	3.262	5.317	5.530	5.610	4.070	3.896	4.386	5.133
48	Szén	1.000 q	306	387·7	393·6	372·4	377·6	366·7	335·9	384·3	440·3	460·0
49		1.000 P	926	1.148	1.197	1.130	1.139	1.111	1.020	1.173	1.306	1.329
50	Papiros és papirosárak	q	54.651	69.490	93.216	62.483	60.942	61.373	58.826	58.224	71.396	76.441
51		1.000 P	1.705	2.015	2.616	1.706	1.864	1.978	1.756	1.646	1.994	2.131
52	Nyers pamut	q	20.338	23.986	26.944	25.976	21.540	28.397	19.287	23.657	24.866	24.772
53		1.000 P	2.153	2.475	2.763	2.622	2.238	2.824	2.044	2.448	2.600	2.640
54	Gépek és készülékek	q	4.215	5.899	4.105	5.595	3.890	5.888	9.203	8.737	4.140	6.124
55		1.000 P	976	1.458	1.185	1.532	1.176	1.173	1.881	1.824	1.306	1.714
56	Nyers bőr	q	11.048	11.434	11.478	9.975	9.269	13.293	9.721	8.330	11.916	13.102
57		1.000 P	1.480	1.795	1.750	1.404	1.527	2.219	1.569	1.315	1.791	1.888
58	Nyers dohány	q	902	976	1.385	591	3.478	513	616	499	658	—
59		1.000 P	286	337	525	174	1.061	143	216	175	146	—
60	Selyem és selyemfonál	q	2.492	2.995	3.290	3.322	2.384	3.414	2.512	2.846	3.574	3.288
61		1.000 P	956	1.058	1.176	1.230	892	1.214	889	1.012	1.191	1.101
62	Ásványolaj	1.000 q	145·0	214·9	272·4	163·5	167·3	249·6	185·4	351·7	244·1	226·6
63		1.000 P	874	1.251	1.640	1.061	1.053	1.409	1.029	1.949	1.357	1.270
64	Pamutszövet	q	539	613	471	544	599	723	711	715	1.082	727
65		1.000 P	399	393	393	466	425	433	399	438	488	447
66	Kivitel összesen	1,000.000 P	38·1	42·2	32·9	31·8	37·3	40·7	49·4	53·9	45·8	49·5
E b b ó l:												
67	Szarvasmarha	drb	5.801	6.454	13.404	8.018	7.354	5.330	5.570	5.155	3.121	5.235
68		1.000 P	1.615	2.024	3.967	2.625	2.592	1.760	1.834	1.642	991	1.618
69	Baromfi	q	21.120	17.147	11.884	8.404	7.254	7.081	8.974	13.869	14.271	29.601
70		1.000 P	2.224	1.855	1.291	1.003	896	907	1.164	1.572	1.486	3.090
71	Búza	1.000 q	275·7	476·0	156·3	172·4	691·4	716·2	818·7	931·8	605·7	599·9
72		1.000 P	4.394	6.713	2.512	2.607	7.652	8.636	11.716	14.296	8.633	8.370
73	Liszt	1.000 q	44·0	45·2	34·9	50·2	31·5	65·8	40·2	48·9	68·9	63·1
74		1.000 P	921	837	521	776	505	931	803	861	1.305	1.162
75	Villamos gépek és készülékek	q	1.781	2.115	1.891	1.681	1.768	1.471	1.548	2.192	2.866	3.375
76		1.000 P	2.624	2.275	2.099	1.716	2.076	2.036	2.028	2.700	3.175	3.217
77	Sertés	drb	15.262	14.619	10.646	10.789	13.260	15.507	16.114	15.015	16.255	17.145
78		1.000 P	2.125	2.084	1.466	1.434	1.773	2.090	2.380	2.297	2.467	2.659
79	Prémbőr, kikészített	q	300	387	393	364	429	438	678	688	744	371
80		1.000 P	333	632	533	537	664	701	1.074	1.043	1.310	957
81	Tojás	q	6.880	5.778	12.749	12.475	3.984	1.216	2.231	2.758	1.678	1.697
82		1.000 P	649	505	938	914	288	86	188	268	165	187
83	Toll	q	2.181	2.343	2.598	2.945	2.114	1.972	1.642	1.559	2.481	2.754
84		1.000 P	878	863	945	1.094	701	623	608	531	948	1.054
85	Friss gyümölcs	1.000 q	15·4	48·7	*)	1·1	36·0	156·4	185·8	136·4	53·2	14·7
86		1.000 P	477	1.214	**)	41	1.527	4.629	4.326	2.522	1.150	333
87	Behozatali (—) v. kiviteli (+) többlet	1,000.000 P	+ 5·0	+ 6·1	— 7·4	— 7·0	+ 2·6	+ 3·9	+ 17·5	+ 20·4	+ 9·4	+ 13·7
Vasúti forgalom:¹⁾												
88	Szállított áru ²⁾ ³⁾	1.000 t.	1.342	1.361	1.233	1.327	1.293	1.387	1.507	1.770	2.129	2.094
89	Árutonna-kilométer ²⁾ ³⁾	1,000.000 km	178·5	192·0	159·1	175·2	74·5	186·8	201·9	244·3	277·5	268·0
90	Megrakott teherkocsi ²⁾	szám	91.907	100.584	82.180	90.976	90.607	97.122	108.124	122.784	143.289	139.118
91	Szállított utas ²⁾	1.000	5.235·4	5.742·3	5.425·9	5.756·8	5.874·5	5.147·3	6.177·9	6.191·0	6.060·5	6.100·0
92	Utaskilométer ²⁾ ³⁾	1,000.000 km	163·5	180·0	166·6	176·7	180·3	180·2	222·4	222·9	175·8	176·9

^{*)} 50 q-n alul. — ^{**)} 500 pengőn alul. — ¹⁾ Az 1936. év átlagai ideiglenes jellegűek. — ²⁾ Az adatok csak fizetőteljesítményekre vonatkoznak. — ³⁾ Az utolsó 13 hónap adatai ideiglenesek.

dec. Déc.	1 9 3 7									Unités	Désignation
	január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.		
											Commerce et transports.
											Commerce extérieur :¹⁾
											Importations totales 45
											D o n t :
39·0	28·0	32·2	37·9	41·1	38·8	40·5	41·7	41·2	42·6	1,000.000 p	Bois bruts et ouvrés 46
899·4	486·7	522·0	630·7	888·5	990·9	1.007·5	1.082·4	899·8	1.192·5	1.000 q	Charbon 48
4.688	2.077	2.332	2.976	4.919	6.122	5.870	6.257	5.919	6.899	1.000 p	Papier et articles en papier 50
382·8	416·8	423·5	419·3	501·3	460·8	525·7	545·2	462·8	415·7	1.000 q	Coton brut 52
1.124	1.218	1.214	1.205	1.423	1.308	1.520	1.572	1.332	1.177	1.000 p	Machines et appareils 54
83.051	62.978	54.201	71.439	73.954	59.515	65.614	68.440	77.649	66.229	q	Peaux brutes 56
2.471	1.753	1.550	2.069	2.277	1.979	2.290	2.694	3.113	2.703	1.000 p	Tabacs bruts 58
28.419	21.377	20.736	24.459	23.160	23.390	20.602	20.898	16.306	17.072	q	Soie et fils de soie 60
3.080	2.234	2.246	2.606	2.560	2.518	2.297	2.398	1.741	1.759	1.000 p	Huile minérale 62
6.278	2.880	4.731	9.307	3.697	3.307	4.538	5.901	5.395	4.259	q	Tissus de coton 64
1.899	931	1.253	1.740	1.236	1.003	1.514	1.596	1.506	1.251	1.000 p	Exportations totales 66
17.094	17.547	17.211	13.223	13.239	11.936	12.711	13.263	14.111	14.372	q	D o n t :
2.926	2.874	2.973	2.975	2.671	2.498	2.583	2.793	2.500	2.558	1.000 p	Bêtes à cornes 67
170	—	2.970	1.249	1.053	2.947	1.180	906	1.486	263	q	Volaille 69
88	—	1.070	790	316	1.128	335	428	609	72	1.000 p	Froment 71
2.821	2.873	2.649	3.912	3.949	3.448	3.775	2.658	3.200	3.445	q	Farine 73
958	880	831	1.164	1.234	1.083	1.197	875	1.089	1.169	1.000 p	Machines et appareils électriques 75
236·7	159·7	112·3	155·3	211·3	34·9	95·8	107·1	407·0	462·7	1.000 q	Porcs 77
1.391	859	606	908	1.614	287	681	781	3.016	3.556	1.000 p	Pelleteries apprêtées 79
531	529	510	803	641	522	566	418	596	385	q	Oeufs 81
341	224	315	503	390	341	402	252	376	277	1.000 p	Plumes 83
51·2	45·8	50·7	53·5	49·7	48·4	45·1	41·2	49·8	48·0	1,000.000 p	Fruits frais 85
5.175	7.649	8.504	9.683	10.699	14.693	12.693	12.171	7.722	5.971	tête	Excédent des import. (—) ou des export. (+) 87
1.576	2.689	2.854	3.238	3.655	4.970	4.328	4.008	2.641	2.262	1.000 p	Trafic des chemins de fer²⁾
48.307	30.413	11.861	13.604	11.776	6.853	7.939	9.561	15.615	18.763	q	Marchandises transportées ^{2), 3)} 88
4.565	3.016	1.150	1.208	1.267	790	892	946	1.516	1.919	1.000 p	Tonnes-kilom. ^{2), 3)} 89
429·8	517·9	440·5	465·7	483·1	416·2	142·1	90·2	241·8	135·8	1.000 q	Wagons chargés de marchandises ²⁾ 90
6.635	8.640	7.864	8.308	8.593	7.125	2.650	1.428	3.637	2.500	1.000 p	Voyageurs transportés ³⁾ 91
90·5	28·1	32·3	25·5	101·2	35·0	49·4	33·7	27·8	38·7	1.000 q	Kilomètres-voyageurs ^{2), 3)} 92
2.146	599	655	519	2.680	782	1.139	649	621	900	1.000 p	
2.798	2.384	2.175	1.667	1.494	1.508	1.817	2.156	3.194	3.364	q	
2.867	2.621	2.566	1.481	1.640	1.371	1.875	2.006	2.742	3.103	1.000 p	
12.064	9.404	8.178	4.445	3.308	9.324	10.173	15.368	19.607	20.691	tête	
1.811	1.535	1.231	744	510	1.397	1.509	2.267	2.922	2.974	1.000 p	
150	73	322	562	592	475	455	409	628	675	q	
354	206	827	1.236	1.634	966	818	729	1.393	1.411	1.000 p	
2.541	7.843	13.658	27.000	18.769	14.831	6.624	3.333	4.956	5.126	q	
307	659	1.262	2.196	1.370	1.051	453	243	382	451	1.000 p	
2.932	2.035	3.794	3.316	2.945	2.903	1.526	2.540	2.480	1.522	q	
1.118	976	1.861	1.813	1.288	1.593	1.044	1.753	1.681	911	1.000 p	
0·8	1·7	0·9	0·3	0·3	1·6	27·0	94·4	154·4	68·1	1.000 q	
34	58	48	16	6	101	1.269	3.120	2.955	1.234	1.000 p	
+ 12·2	+ 17·8	+ 18·5	+ 15·6	+ 8·6	+ 9·6	+ 4·6	— 0·5	+ 8·6	+ 5·4	1,000.000 p	
1.487	1.330	1.316	1.325	1.445	1.473	1.637	1.537	1.739	1.908	1.000 t.	
213·9	178·6	178·0	178·3	186·8	198·9	212·7	216·5	248·4	270·4	1,000.000 km	
99.460	92.138	86.597	93.490	96.762	100.605	105.766	106.319	118.588	128.022	nombre	
6.139·9	5.633·4	5.380·4	6.241·2	5.868·3	6.742·3	6.937·7	6.037·0	6.695·4	6.790·7	1.000	
178·1	152·1	145·3	168·5	179·0	205·6	199·4	211·3	234·3	237·7	1,000.000 km	

*) Au-dessous de 50 q. — **) Au-dessous de 500 pengős. — 1) Les moyennes relatives à l'année 1936 sont provisoires. — 2) Les chiffres ne se rapportent qu'au trafic payant. — 3) Pour les 13 derniers mois, chiffres provisoires.

Megnevezés	Egység	1935	1936	1 9 3 6								
		átlag Moyennes		április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.	
Postaforgalom:¹⁾												
93	Levélküldemény ²⁾	1.000 db	33.740	37.149	36.586	34.948	31.903	35.424	33.609	40.237	41.373	37.353
94	Csomagküldemény	"	734.4	781.1	747.2	732.9	695.6	756.0	701.5	831.5	914.9	807.6
95	Postautalvány	1.000 db	814.0	836.5	845.1	817.1	753.0	862.0	826.7	821.2	955.8	772.9
96		1,000.000 P	72.2	78.1	71.3	80.8	60.9	77.5	84.5	83.5	101.0	68.5
97	Távirat	1.000 db	214.4	217.2	191.2	218.7	226.8	240.8	254.1	238.0	241.8	211.5
98	Budapesti helyi beszélgetések	1.000	9.742	10.198	10.384	10.868	10.603	10.119	8.830	9.344	10.529	11.096
99	Helyközi beszélgetés	"	331.2	343.2	301.4	313.1	338.7	392.1	405.4	401.2	405.7	367.7
100	Távbeszélő főállomás	szám	—	—	94.582	95.600	96.495	97.092	97.382	98.182	98.879	98.969
101	Rádióvevőberendezések Magyarországon	"	—	—	361.208	360.033	357.465	355.069	354.456	354.596	357.054	361.343
102	Rádióvevőberendezések Budapesten	"	—	—	125.554	125.250	124.725	123.901	123.846	123.548	124.590	126.230
Gépjárművek:												
103	Gépjárműállomány Budapesten	szám	—	—	13.626	14.031	14.408	14.518	14.844	14.457	14.281	14.201
104	Gépjárműállomány Magyarországon	"	—	—	26.731	27.581	28.311	28.697	29.456	29.158	28.691	28.366
E b b ő l:												
105	Személykocsi	"	—	—	9.842	10.296	10.707	10.937	11.354	11.321	11.164	11.026
106	Bérautó	"	—	—	2.962	2.994	3.047	3.067	3.090	3.097	3.082	3.075
107	Autobusz	"	—	—	548	563	581	578	594	589	586	585
108	Teherkocsi	"	—	—	3.021	3.066	3.113	3.128	3.222	3.248	3.287	3.299
109	Egyéb gépkocsi	"	—	—	706	713	715	724	728	722	730	723
110	Motorkerékpár	"	—	—	9.652	9.949	10.148	10.263	10.468	10.181	9.842	9.658
Benzinkutak forgalma:												
111	Kimért benzin	1.000 lit.	117.5	100.9	100.7	119.6	124.1	137.2	158.2	135.1	92.0	69.4
112	Kimért benzinszeszkeverék	"	1.542.8	2.140.0	1.915.7	2.285.7	2.471.8	2.701.6	2.887.4	2.643.6	2.413.9	1.943.0
Áralakulás.												
Nagykereskedelmi árindex:												
113	Összes áruk átlaga	1913 = 100	89.7	89.0	88	86	85	86	86	87	91	89
114	Mezőgazdaság és állattenyésztés	"	79.2	75.4	75	72	70	71	71	72	77	74
115	Gyarmatárúk	"	170.4	177.0	176	177	177	178	179	178	178	177
116	Malomipar és cukoripar	"	106.3	105.2	105	102	99	102	102	103	107	107
117	Egyéb ipar	"	110.3	117.3	116	117	116	117	117	118	119	120
118	Agrárrolló ³⁾	"	28.2	35.7	35.3	38.5	39.7	39.3	39.3	39.0	35.3	38.3
Megélhetési index:												
119	Összesen lakbérrel	1913 = 100	91.2	96.2	96.4	96.3	95.4	95.1	96.8	97.0	97.4	96.6
120	Összesen lakbér nélkül	"	92.7	99.4	99.6	99.4	98.2	97.8	100.1	100.4	100.8	99.9
121	Élelmezés	"	81.3	87.3	88.5	88.2	86.4	85.8	87.5	88.0	88.1	86.7
122	Ruházat	"	102.3	117.9	114.6	115.0	115.0	115.0	121.4	121.2	122.7	122.7
123	Fűtés, világítás	"	133.4	133.5	133.1	133.1	133.3	133.3	133.3	133.5	134.4	134.4
124	Lakás	"	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3	86.3
Nagykereskedelmi árak:												
125	Búza, tiszavidéki 78 kg-os	P/q	17.02	16.84	16.08	14.88	14.83	15.00	14.95	16.68	17.93	18.48
126	Rozs, pestvidéki elsőrendű	"	13.44	14.00	13.70	12.08	12.05	12.10	12.45	12.70	14.55	15.50
127	0-as liszt	P/kg	0.34	0.33	0.32	0.31	0.30	0.31	0.31	0.32	0.35	0.35
128	2-es "	"	0.33	0.32	0.31	0.30	0.29	0.30	0.30	0.31	0.34	0.34
129	6-os "	"	0.27	0.27	0.26	0.25	0.24	0.25	0.25	0.26	0.28	0.28
130	Tengeri, dunántúli származású	P/q	13.92	12.37	12.08	11.50	11.78	13.33	12.95	12.45	12.63	9.83
131	Marhahús, elsőrendű, hátulja	P/kg	1.29	1.46	1.46	1.48	1.44	1.48	1.62	1.61	1.59	1.51
132	Borjú	P/kg élőszul	0.73	0.97	0.89	0.95	0.78	0.84	1.09	1.11	1.07	1.03
133	Sertés, fiatal nehéz, 300 kg-on felül	"	0.85	1.04	1.01	1.02	1.03	1.06	1.11	1.09	1.06	1.08
134	Sertézsír	P/kg	1.44	1.60	1.63	1.56	1.53	1.53	1.70	1.60	1.64	1.65
135	Tojás, friss teatojás	P/kg	1.45	1.59	1.30	1.21	1.37	1.35	1.51	1.52	2.35	2.35
136	Borjúbőr	P/kg	1.65	2.17	2.00	1.95	1.95	1.90	1.95	2.15	2.40	2.60
137	Marhabőr	"	0.97	1.29	1.10	1.05	1.10	1.18	1.25	1.45	1.55	1.55
138	Nyers gyapjú	"	1.73	1.87	1.91	1.91	1.82	1.82	1.82	1.84	1.85	2.01
139	Nyers pamut, amerikai	"	1.73	1.91	1.84	1.88	1.96	2.01	1.89	1.98	1.91	1.96
140	Barnaszén, hazai	P/q	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22	3.22
141	Kőszén, porosz	"	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80	6.80

¹⁾ Az 1936. év átlagai ideiglenes jellegűek. — ²⁾ Az ajánlott küldemények is bentfoglaltatnak. — ³⁾ A mezőgazdasági termékek és az ipari áruk ára közötti diszparitást jelzi.

dec. Déc.	1 9 3 7									Unités	Désignation	
	január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.			
												Trafic postal :¹⁾
45.180	36.928	34.493	45.947	37.370	35.036	36.102	37.856	36.112	41.180	1.000 unités	Correspondances ²⁾	93
1.113·7	711·1	705·6	844·9	706·3	736·5	779·8	782·8	746·2	849·1	"	Colis	94
978·4	799·3	799·0	859·4	843·8	800·3	836·3	966·8	823·0	839·5	1.000 unités	} Mandats-poste	95
101·5	66·9	75·1	78·0	78·5	77·9	78·7	98·9	68·9	81·2	1.000.000 p		96
220·0	201·3	188·3	218·4	212·2	243·8	246·0	261·7	278·4	251·3	1.000	Télégrammes	97
10.328	10.270	10.891	9.974	10.861	11.467	11.229	10.352	9.473	10.076	1.000	Conversations urbaines à Budapest	98
350·6	329·9	314·7	327·7	343·2	359·7	386·0	421·0	433·4	432·0	"	Conversations interurbaines	99
99.687	100.254	103.685	104.360	104.775	105.304	106.448	107.076	107.737	108.835	nombre	Postes téléphoniques principaux	100
365.354	371.198	374.164	376.088	376.569	376.563	378.751	372.281	371.287	372.240	"	Postes récept. de T. S. F. en Hongrie	101
127.540	129.593	130.553	131.388	131.629	131.946	130.785	130.655	129.734	130.117	"	Postes récept. de T. S. F. à Budapest	102
												Effectif des véhicules à moteur :
14.017	13.727	13.825	14.308	14.885	15.485	15.766	16.034	16.299	15.930	nombre	Véhicules à moteur à Budapest	103
28.087	27.306	27.426	28.173	29.423	30.638	31.341	31.953	32.529	32.368	"	Véhicules à moteur en Hongrie	104
												<i>D o n t :</i>
10.910	10.633	10.763	11.213	11.889	12.529	12.915	13.350	13.697	13.725	"	Automobiles de ville et de tourisme	105
3.077	3.045	3.053	3.074	3.107	3.139	3.174	3.185	3.215	3.254	"	Autom. de louage	106
587	557	550	560	577	597	608	611	613	613	"	Autobus	107
3.276	3.162	3.166	3.186	3.240	3.334	3.367	3.423	3.461	3.502	"	Camions automobiles	108
725	724	727	735	747	762	765	765	773	672	"	Autres automob.	109
9.512	9.185	9.167	9.405	9.863	10.277	10.512	10.619	10.770	10.502	"	Motocyclettes	110
												<i>D i s t r i b u t e u r s d' e s s e n c e :</i>
59·9	55·4	49·3	71·7	83·2	118·3	107·4	122·8	135·5	.	1.000 l.	Essence débitée	111
1.818·2	1.666·9	1.578·4	1.847·4	2.148·1	2.737·0	2.931·7	3.220·3	3.355·0	.	"	Mélange d'essence et d'alcool débité	112
												Mouvement des prix.
												Indice des prix de gros :
92	96	93	95	94	95	94	94	94	96	1913 = 100	Moyennes pour l'ensemble des marchandises	113
78	83	78	80	79	79	78	80	80	83	"	Agriculture et élevage	114
178	177	177	175	172	172	172	174	173	172	"	Denrées coloniales	115
110	113	110	112	110	111	113	113	112	113	"	Minoterie et industrie sucrière	116
121	124	125	128	128	129	127	125	125	123	"	Autres industries	117
35·5	33·1	37·6	37·5	38·3	38·8	38·6	36·0	36·0	32·5	"	"Ciseaux agricoles" ³⁾	118
												Indice du coût de la vie :
97·7	101·4	102·2	102·1	101·8	101·7	101·9	102·1	102·3	103·5	1913 = 100	Au total, y compris le loyer	119
101·3	106·2	107·2	107·1	106·7	106·6	106·8	107·1	107·3	108·9	"	Au total, non compris le loyer	120
88·5	93·2	93·6	93·4	92·6	92·2	92·3	93·0	93·3	95·8	"	Alimentation	121
123·9	133·9	136·9	136·9	136·9	136·9	136·9	136·9	136·7	136·7	"	Vêtement	122
134·4	134·4	136·0	136·4	137·1	138·5	139·3	138·1	138·1	138·1	"	Chauffage et éclairage	123
86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	"	Logement	124
												Prix de gros :
20·10	21·10	18·75	21·35	19·70	20·03	19·65	20·93	20·23	20·75	1 q, en pengós	Froment de la rég. de la Tisza, de 78 kg	125
17·25	18·78	17·18	19·63	20·25	20·63	19·00	19·55	19·18	18·93	"	Seigle de 1er ordre, de la rég. de Pest	126
0·38	0·40	0·38	0·40	0·38	0·38	0·40	0·40	0·39	0·39	1 kg, en pengós	Farine No 0	127
0·37	0·39	0·37	0·39	0·37	0·37	0·39	0·39	0·38	0·38	"	" No 2	128
0·31	0·32	0·30	0·30	0·28	0·30	0·31	0·30	0·30	0·30	"	" No 6	129
11·10	13·05	11·15	11·93	11·25	11·65	11·33	11·70	11·95	13·40	1 q, en pengós	Maïs, de Transdanubie	130
1·51	1·54	1·64	1·65	1·65	1·74	1·76	1·86	1·92	1·93	1 kg, en pengós	Viande de boeuf, 1re qual., partie postér.	131
1·16	1·22	1·13	0·98	0·96	1·11	0·92	0·94	1·12	1·16	1 kg de poids vif, en p. \	Veau	132
1·14	1·24	1·23	1·21	1·18	1·08	1·02	1·00	1·05	1·06	"	Porcs, jeunes, lourds, au-dessus de 300 kg	133
1·65	1·68	1·76	1·76	1·76	1·74	1·70	1·68	1·68	1·64	1 kg, en pengós	Saindoux	134
2·05	1·42	1·55	1·20	1·02	1·08	1·10	1·16	1·39	1·59	1 kg, en pengós	Oeufs frais dits à thé	135
2·65	2·78	2·78	2·83	2·80	2·70	2·60	2·60	2·65	2·60	1 kg, en pengós	Cuir de veau	136
1·65	1·75	1·70	1·75	1·75	1·65	1·50	1·55	1·55	1·50	"	Cuir de boeuf	137
2·04	2·04	2·04	2·15	2·17	2·17	2·20	2·16	2·18	2·21	"	Laine brute	138
2·03	2·07	2·06	2·31	2·09	2·09	2·01	1·85	1·67	1·56	"	Coton brut, américain	139
3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	1 q, en pengós	Lignite, indigène	140
6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	"	Houille, prussienne	141

¹⁾ Les moyennes relatives à l'année 1936 sont provisoires. — ²⁾ Y compris les lettres recommandées. — ³⁾ Indique la disparité entre les prix agricoles et les prix industriels.

Megnevezés	Egység	1935	1936	1936							
		átlag Moyennes		április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	nov. Nov.
142 Vörösréz	P/kg	1.00	1.25	1.20	1.15	1.15	1.20	1.20	1.25	1.35	1.40
143 Ólom	"	0.40	0.52	0.52	0.50	0.49	0.50	0.48	0.48	0.55	0.60
144 Ón	"	6.46	6.13	6.20	6.00	5.80	5.80	5.80	5.80	6.00	6.20
Pénz és hitel.											
145 Állami bevételek bruttó eredménye	1,000.000 P	—	—	55.4	73.4	74.2	57.0	74.1	69.4	74.8	85.1
146 Állami kiadások bruttó előirányzata	"	—	—	64.1	60.2	60.4	66.3	67.1	62.0	67.3	64.1
Magyar Nemzeti Bank:											
147 Jegyforgalom	1,000.000 P	—	—	389.7	384.9	393.2	396.3	410.2	417.4	427.4	402.2
148 Leszámított váltók és előlegek	"	—	—	486.8	493.4	499.4	476.2	505.1	512.5	507.7	507.8
É r c k é s z l e t :											
149 Arany	1,000.000 P	—	—	78.9	78.9	78.9	78.9	78.9	78.9	78.9	84.1
150 Deviza és valuta	"	—	—	30.7	26.3	26.4	24.1	26.2	31.2	35.7	31.5
151 Összesen	"	—	—	122.2	116.7	116.1	112.7	112.5	115.9	119.8	122.4
152 Ércfedezeti arány	%	26.9	26.6	29.2	27.5	26.6	27.1	25.1	24.2	24.4	24.4
153 Leszámítolási kamatláb	"	4.25	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0
154 Elsőrendű üzleti váltók kamattétele	"	4.33-7.33	4.0-6.54	4.6.5	4.6.5	4.6.5	4.6.5	4.6.5	4.6.5	4.6.5	4.6.5
155 Betéti kamatláb 3 havi lekötésre	"	3.33	3.0	3	3	3	3	3	3	3	3
156 Betéti kamatláb lekötés nélkül	"	2.33-2.33	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2	2.2
Betétállomány:											
T a k a r é k b e t é t :											
157 Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	108.9	109.3	109.3	110.8	112.0	112.4	107.7	109.1
158 A PK. budapesti pénzüzetéinél ^{a)}	"	—	—	527.3	577.2	593.2	593.3	591.9	589.2	572.7	576.0
159 Összesen ^{a)}	"	—	—	636.2	686.5	702.5	704.1	703.9	701.6	680.4	685.1
F o l y ó s z á m l a b e t é t :											
160 Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	43.3	45.0	46.1	42.3	44.1	45.4	48.0	49.7
161 A PK. budapesti pénzüzetéinél ^{a)}	"	—	—	644.9	640.6	625.6	633.5	634.5	641.3	647.4	643.0
162 Összesen ^{a)}	"	—	—	688.2	685.6	671.7	675.8	678.6	686.7	695.4	692.7
B e t é t e k e g y ü t t :											
163 Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	152.2	154.2	155.5	153.1	156.1	157.8	155.8	158.9
164 A PK. budapesti pénzüzetéinél ^{a)}	"	—	—	1.172.2	1.217.8	1.218.8	1.226.8	1.226.4	1.230.5	1.220.0	1.218.9
165 Összesen ^{a)}	"	—	—	1.324.4	1.372.0	1.374.3	1.379.9	1.382.5	1.388.3	1.375.9	1.377.8
166 A 33 legn. vidéki pénzint. betétállománya	"	26.5	26.6	105.4	102.2	103.4	103.6	104.5	105.6	104.3	105.4
Tőzsde:											
167 Részvényindex ¹⁾	1926 = 100	98.6	130.6	115.4	118.5	121.7	127.2	136.4	138.7	155.1	153.9
168 Eladott részvény	szám	184.115	337.058	247.091	241.983	170.154	379.957	185.508	299.126	675.578	687.219
169 Szállítások és átvételek összege	1,000.000 P	10.9	25.4	17.4	19.3	13.1	25.5	13.7	25.2	51.6	46.0
Hitelbiztonság:											
170 Csőd ²⁾	szám	3	4	—	9	4	6	3	3	3	4
171 Magán- és kényszeregyesség ³⁾	"	62	59	59	40	50	45	38	33	59	62
172 Össz. új fizetésképtelenségek Magyarorsz.	"	65	63	59	49	54	51	41	36	62	66
Ebből:											
173 Új fizetésképtelenség Budapesten	"	18	20	15	9	26	20	16	18	20	29
174 Magán- és kényszeregyesség (aktív)	1.000 P	1.092	1.053	711	595	650	1.832	620	367	1.866	1.449
175 Magyarországon (passzív)	"	1.710	1.796	1.248	942	1.260	2.662	1.317	747	2.835	2.425
176 Magán- és kényszeregyesség (aktív)	"	441	477	181	251	417	594	275	249	1.095	902
177 Budapesten (passzív)	"	689	849	354	361	856	1.067	526	524	1.525	1.623
178 Óvatolt váltók Magyarországon	szám	3.371	2.975	2.942	2.974	2.857	3.163	3.124	3.249	3.317	3.108
179 Óvatolt váltók Budapesten	1.000 P	1.721	1.505	1.665	1.704	1.382	1.667	1.541	1.377	1.519	1.882
180 Óvatolt váltók Magyarországon	szám	1.401	1.365	1.326	1.354	1.278	1.364	1.432	1.548	1.547	1.583
181 Óvatolt váltók Budapesten	1.000 P	857	824	1.008	1.013	783	862	788	678	748	1.270
Z á l o g h á z i f o r g a l o m :											
182 Zálogfelvétel Budapesten	1.000 tétel	227	245	254	256	255	259	235	234	244	238
183 Zálogfelvétel Magyarországon	1.000 P	4.745	4.942	5.029	5.189	5.200	5.110	4.756	4.740	5.045	4.799
184 Zálogkiváltás Budapesten	1.000 tétel	215	241	229	244	217	237	241	256	293	240
185 Zálogkiváltás Magyarországon	1.000 P	4.583	4.897	4.525	4.881	4.508	4.807	4.725	5.068	5.948	4.997
186 Zalogálladék Budapesten	1.000 tétel	—	—	1.293	1.305	1.343	1.365	1.359	1.337	1.288	1.287
187 Zalogálladék Magyarországon	1.000 P	—	—	26.646	26.954	27.646	27.948	27.980	27.651	26.749	26.551
188 Kényszerárverésre került Budapesten	tétel	6.872	7.779	7.769	7.812	7.266	9.305	7.539	9.277	8.464	7.348

¹⁾ Csak 18 részvény alapján számítva. — ²⁾ Csak azok az esetek vannak feltüntetve, amelyeket más eljárás nem előzött meg. — ³⁾ Az 1936. évi május havától közölt új sorozat a Pénzüzeteti Központ kötelekébe tartozó budapesti pénzüzeteteknél elhelyezett betétállományt jelzi.

dec. Déc.	1 9 3 7									Unités	Désignation	
	január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.			
1·45	1·60	2·00	2·10	1·70	1·75	1·60	1·65	1·65	1·50	1 kg, en pengós	Cuivre	142
0·65	0·83	1·00	0·95	0·78	0·70	0·65	0·70	0·65	0·60	"	Plomb	143
6·50	6·50	6·80	7·80	6·80	6·80	6·50	6·50	6·50	6·30	"	Étain	144
Monnaie et crédit.												
85·3	64·5	75·4	62·7	58·6	79·4	85·3	59·2	80·4	69·4	1,000.000 p	Résultat brut des recettes de l'État . .	145
66·6	70·5	67·5	60·1	64·7	65·3	71·6	69·8	70·3	63·8	"	Dépenses brutes de l'État (prév. budg.) .	146
Banque Nationale de Hongrie :												
436·4	414·6	418·3	417·1	435·3	420·6	437·5	459·6	453·3	457·1	1,000.000 p	Circulation des billets de banque . . .	147
535·1	474·8	461·8	450·8	421·0	405·2	409·0	398·4	416·4	419·2	"	Effets escomptés et avances	148
Encaisse métallique :												
84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	1,000.000 p	Or	149
42·4	44·4	46·6	47·4	48·5	51·1	53·9	56·4	57·8	57·7	"	Devises et monnaies	150
132·6	138·0	140·8	141·1	141·9	144·9	146·3	147·1	147·0	145·7	"	Total	151
24·1	26·9	27·1	27·4	28·1	28·9	28·7	29·2	27·6	26·9	‰	Proportion de la couvert. métallique . .	152
4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	"	Taux d'escompte	153
4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	"	Taux d'effets de commerce de premier ordre	154
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	"	Taux de dépôts à préavis de 3 mois . .	155
2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	"	Taux de dépôts à vue	156
Effectif des dépôts :												
<i>Dépôts d'épargne :</i>												
107·6	113·2	119·5	118·3	119·2	120·6	118·0	119·4	121·2	122·9	1,000.000 p	Caisse d'épargne postale	157
602·7	602·5	605·1	605·1	605·6	604·6	619·7	623·5	626·2	628·9	"	Etablissm. membres de l'I. C. S. F.®)	158
710·3	715·7	724·6	723·4	724·8	725·2	737·7	742·9	747·4	751·8	"	Total	159
<i>Dépôts en compte courant :</i>												
52·0	46·5	50·0	47·5	45·1	51·0	50·2	49·1	53·6	51·4	1,000.000 p	Caisse d'épargne postale	160
630·9	628·4	637·0	637·6	641·7	644·8	639·0	638·3	639·9	649·0	"	Etablissm. membres de l'I. C. S. F.®)	161
682·8	674·8	687·0	685·1	686·8	695·8	689·2	687·4	693·5	700·4	"	Total	162
Ensemble des dépôts :												
159·6	159·7	169·5	165·8	164·2	171·7	168·1	168·4	174·8	174·3	1,000.000 p	Caisse d'épargne postale	163
1.233·5	1.230·9	1.242·2	1.242·7	1.247·4	1.249·3	1.258·8	1.261·9	1.266·1	1.277·9	"	Etablissm. membres de l'I. C. S. F.®)	164
1.393·1	1.390·5	1.411·7	1.408·5	1.411·6	1.421·0	1.426·9	1.430·3	1.440·9	1.452·2	"	Total	165
109·7	109·5	110·2	111·4	108·8	109·3	111·3	110·9	112·2	113·6	"	Dép. dans les 33 princip. établ. de c. de prov.	166
Bourse :												
160·0	170·7	183·3	185·5	155·3	146·4	159·8	175·9	167·3	157·2	1926 = 100	Indice d'actions ¹⁾	167
302.394	393.122	516.478	672.459	700.371	517.154	197.578	324.841	178.458	191.032	nombre	Actions vendues	168
27·7	33·0	41·0	42·6	44·7	32·9	15·5	22·5	13·9	13·6	1,000.000 p	Montant des livraisons et des acceptations	169
Sécurité du crédit :												
4	5	6	4	4	3	6	—	2	3	nombre	Faillites ²⁾	170
88	92	62	55	68	44	48	41	26	35	"	Concordats privés et judiciaires ³⁾ . .	171
92	97	68	59	72	47	54	41	28	38	"	Nouvelles insolvabilités en Hongrie . .	172
26	31	20	19	23	13	17	11	8	19	"	Dont :	
1.330	1.488	1.035	2.338	1.905	528	483	708	275	1.071	1,000 p	Nouvelles insolvabilités à Budapest	173
2.592	2.674	1.677	3.013	3.212	917	834	1.146	436	1.535	"	Concord. privés et judiciaires } actifs	174
479	865	427	425	1.295	200	183	417	57	300	"	en Hongrie } passifs	175
1.143	1.531	692	879	1.877	407	295	681	94	513	"	Concord. privés et judiciaires } actifs	176
3.013	2.748	2.499	2.757	2.738	2.865	2.902	2.923	2.787	2.972	nombre	à Budapest } passifs	177
1.172	1.799	1.249	1.077	1.283	1.535	1.276	1.703	1.301	1.328	1,000 p	} Lettres de change protestées en Hongrie	178
1.505	1.357	1.340	1.419	1.311	1.445	1.381	1.228	1.299	1.440	nombre	} Lettres de change protestées à Budapest	180
612	1.083	654	615	639	919	755	806	663	722	1,000 p	} " " " "	181
Mouvement des monts-de-piété :												
233	262	232	249	265	265	262	256	244	247	1,000 reconn.	} Engagem. aux monts-de-piété de Bpest	182
4.747	5.138	4.748	5.107	5.226	5.351	5.476	5.209	4.964	5.001	1,000 p		183
247	227	220	255	241	243	243	252	243	257	1,000 reconn.	} Dégage. " " " "	184
5.101	4.872	4.633	4.959	4.676	4.817	4.964	5.020	4.830	5.200	1,000 p		185
1.273	1.307	1.139	1.313	1.337	1.359	1.378	1.382	1.383	1.373	1,000 reconn.	} Effect. des gages aux m.-de-p. de Bpest	186
26.194	26.462	26.577	26.725	27.276	27.810	28.322	28.510	28.644	28.445	1,000 p		187
4.289	9.452	8.810	7.260	7.478	6.979	8.496	7.372	7.797	6.594	reconnais.	Ventes par contrainte aux m.-d.-p. de Bpest	188

1) Seulement d'après les cours de 18 actions cotées en ce moment. — 2) Cas n'ayant pas été précédés d'autres procédures. — 3) A partir de mai 1936, série relative aux dépôts placés dans les établissements budapestois membres de l'Institut Central des Sociétés Financières.

Szeptember hó folyamán a *tőzsdei forgalom* nem öltött nagyobb arányokat, bár valamivel erősebb volt az augusztus havinál. Összesen 191 ezer darab részvény cserélt kezet, az előző havi 178 ezerrel és a múlt évi 299 ezerrel szemben. Az év első kilenc hónapjában 3·5 millió darab részvény volt a forgalom tárgya az 1935. év ugyanazon időszakának 2·4 millió darabjával szemben (+46·7%). A *szállítások és átvételek összege* az előző havihoz képest mindössze csak 300 ezer pengővel csökkent s 13·6 millió pengőt tett.

A tőzsdei forgalomra vonatkozó sorok január—szeptember havi összegeit és százalékos változásait külön összeállítás szemlélteti:

Időszak	Az eladott részvények darabszáma ezrekben	Változás %-ban	Szállítások és átvételek összege millió P	Változás %-ban
1928. I—IX.	8.536	—	448·1	—
1929. I—IX.	5.079	— 40·5	247·6	— 44·7
1930. I—IX.	2.736	— 46·2	117·5	— 52·6
1931. I—IX.	—	—	—	—
1932. I—IX.	¹⁾ —	¹⁾ —	¹⁾ —	¹⁾ —
1933. I—IX.	615	—	33·2	—
1934. I—IX.	641	+ 4·2	23·0	+ 30·7
1935. I—IX.	1.663	+ 159·0	98·0	+ 326·0
1936. I—IX.	2.380	+ 43·1	180·0	+ 83·7
1937. I—IX.	3.491	+ 46·7	259·7	+ 44·3

¹⁾ A budapesti értéktőzsde zárva volt.

Hitelbiztonság. A tárgyalt hó folyamán a hitelbiztonsági viszonyok némileg rosszabbodtak. A *fizetésképtelenségek* száma 10-zel 38-ra, a *magán- és kényszeregyezségek* száma 9-cel 35-re emelkedett. Ennek megfelelően azok passzívái is megduzzadtak s kerekben egy millió pengővel 1·5 millióra emelkedtek, a múlt évinél pedig 788 ezer pengővel állottak magasabban. Az *óvatolt váltók* száma is emelkedett az augusztusihoz képest, a tavalyival szemben azonban 8·5% a hanyatlás. A váltóóvások összegénél 3·6% a csökkenés.

Az év első kilenc hónapjában összesen 504 fizetésképtelenségi eset fordult elő a tavalyi 526-tal szemben (—4·2%). A váltóóvások száma, mely az idei első kilenc hónapban 25.191-re rúgott, 4·4%-os

hanyatlást mutat a megelőző évihez képest, azok összegénél pedig 6·9% a csökkenés. A január—szeptemberi időszak mérlege alapján tehát megállapítható, hogy a hitelbiztonság még mindig elég kedvező képet mutat, jóllehet a passzívák összege 12·4%-kal nőtt.

A hitelbiztonságra vonatkozó fontosabb adat-sorok alakulását az első három évnegyedben a csatolt összeállítás tünteti fel:

Időszak	Fizetés-képtelenségek száma	Magán- és kényszeregyezségek aktívája millió	Magán- és kényszeregyezségek passzívája pengőben
1928. I—IX.	1.238	46·0	71·2
1929. I—IX.	1.508	54·4	84·3
1930. I—IX.	1.893	60·4	97·6
1931. I—IX.	1.979	60·6	94·7
1932. I—IX.	1.203	51·1	74·0
1933. I—IX.	403	22·1	27·9
1934. I—IX.	426	14·8	17·9
1935. I—IX.	559	8·6	14·0
1936. I—IX.	526	8·0	13·7
1937. I—IX.	504	9·8	15·4

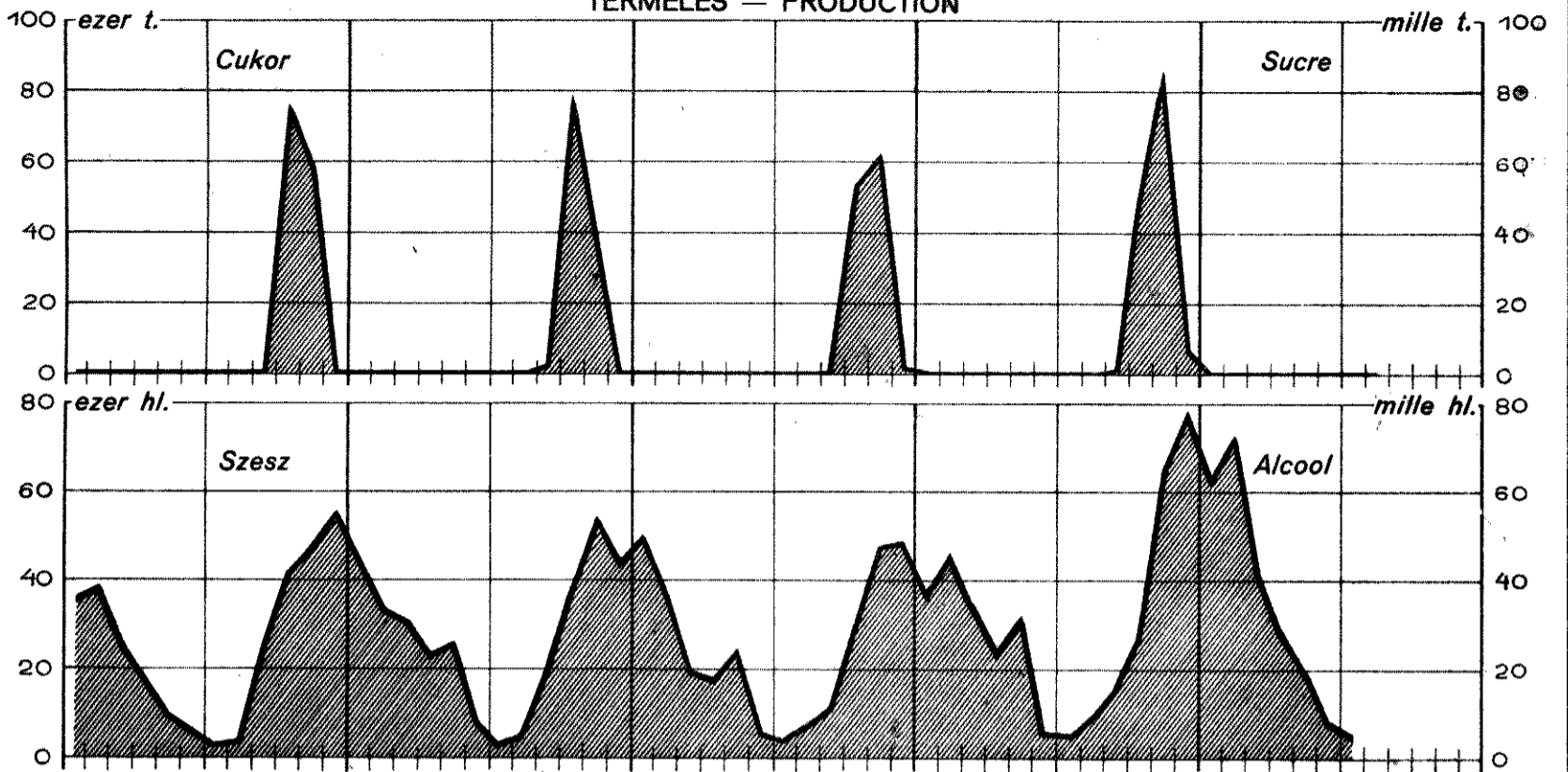
V á l t o z á s s z á z a l é k b a n

Időszak	Fizetés-képtelenségek	Magán- és kényszeregyezségek aktívája	Magán- és kényszeregyezségek passzívája
1928. I—XI.	—	—	—
1929. I—XI.	+ 21·9	+ 17·5	+ 13·6
1930. I—XI.	— 25·5	+ 11·0	+ 15·8
1931. I—XI.	+ 4·5	+ 0·3	— 3·0
1932. I—XI.	— 39·3	— 15·7	— 21·8
1933. I—XI.	— 66·5	— 56·9	— 62·3
1934. I—XI.	+ 5·7	— 33·2	— 36·4
1935. I—XI.	+ 31·2	— 41·3	— 20·5
1936. I—XI.	— 5·9	— 6·9	— 2·1
1937. I—XI.	— 4·2	+ 22·5	+ 12·4

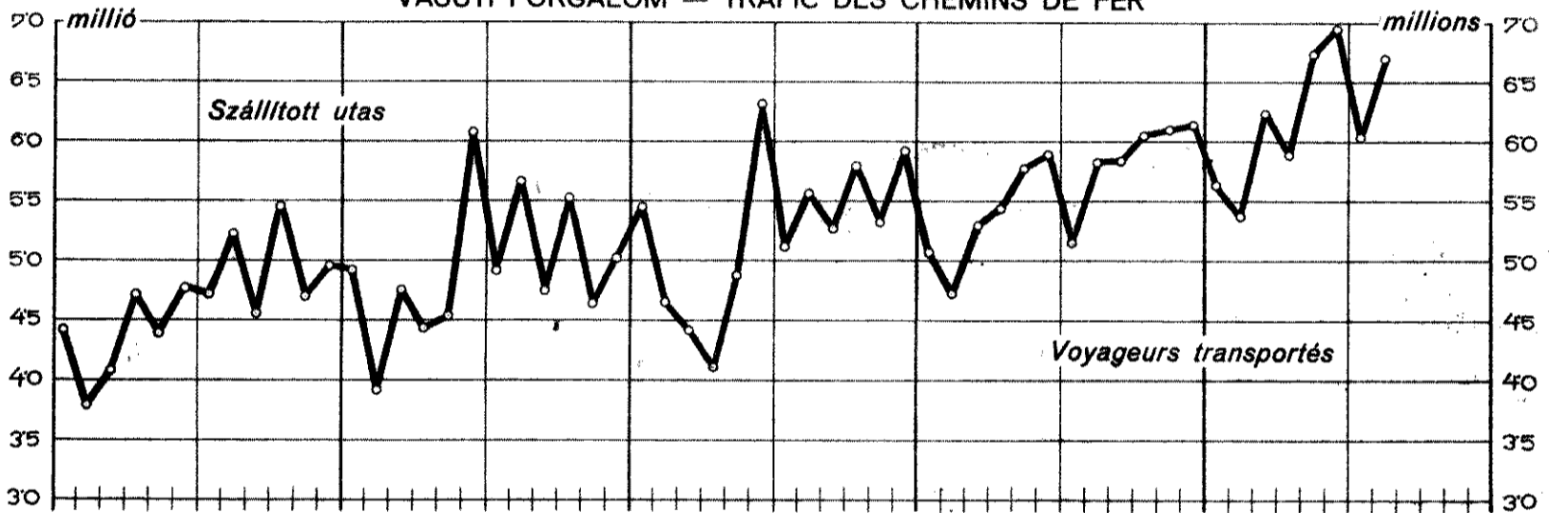
Időszak	Váltóóvások száma	Változás %-ban	Váltóóvások összege 1.000 P-ben	Változás %-ban
1928. I—IX.	89.651	—	61.136	—
1929. I—IX.	116.515	+ 30·0	83.758	+ 37·0
1930. I—IX.	118.076	+ 1·3	77.593	— 7·4
1931. I—IX.	125.656	+ 6·4	87.872	+ 12·2
1932. I—IX.	86.690	— 31·0	58.370	— 33·6
1933. I—IX.	45.425	— 47·6	30.135	— 48·4
1934. I—IX.	30.620	— 32·6	17.860	— 40·7
1935. I—IX.	26.315	— 14·1	14.232	— 20·3
1936. I—IX.	26.357	+ 0·2	13.483	— 5·3
1937. I—IX.	25.191	— 4·4	12.551	— 6·9

RAJZOK A GAZDASÁGI JELZÓTÁBLÁHOZ — GRAPHIQUES AU TABLEAU ÉCONOMIQUE

TERMELES — PRODUCTION

VASÚTI FORGALOM — TRAFIC DES CHEMINS DE FER

POSTAFORGALOM — TRAFIC POSTAL

